George Sand
INDIANA

PARTEA ÎNTIIA
I

Într-o seară de toamnă, ploioasă şi rece, în fundul unui mic castel din Brie, trei persoane visătoare priveau cu un aer plin de gravitate cum ard tăciunii căminului şi cum se mişcă încet limbile pendulei. Doi dintre aceşti locatari tăcuţi, păreau că se abandonează fără nici o împotrivire plictiselii vagi care îi apăsa ; dar al treilea dădea semne de răzvrătire manifestă ; se agita pe scaun, îşi reţinea pe jumătate cîte un căscat melancolic şi izbea cu vătraiul buştenii care scînteiau, cu intenţia vădită de a lupta împotriva duşmanului comun.

Acest personaj, mult mai în vîrstă decît ceilalţi doi, era stăpînul casei, colonelul Delmare, bătrin ostaş în retragere, om altădată chipeş, dar acum îndesat, cu fruntea pleşuvă, cu mustaţa căruntă şi privirea aprigă ; straşnic stăpîn în faţa căruia tremurau toţi — soţia, servitorii, caii şi cîinii. în cele din urmă, vădit enervat că nu ştia cum să rupă tăcerea, se ridică de pe scaun şi începu să păşească greoi de-a lungul salonului, fără să piardă nici o clipă băţoşenia care stă bine tuturor mişcărilor unul vechi militar, proptindu-şi miinile în şolduri şi întorcîndu-se dintr-o bucată, cu acea eternă satisfacţie de sine însuşi care caracterizează omul de paradă şi ofiţerul model.

Dar zilele de strălucire, cînd locotenentul Delmare respira triumful odată cu aerul taberelor, trecuseră ; ofiţerul superior în retragere, acum uitat de patria ingrată, se vedea condamnat să suporte toate consecinţele căsniciei. Era soţul unei femei tinere şi drăguţe, proprietarul unui mic şi confortabil castel cu tot felul de acareturi şi, mai mult decît atît, un industriaş norocos în speculaţiile lui. Cu toate acestea, colonelul era prost dispus, şi mai ales în scara aceea ; căci timpul era umed şi colonelul suferea de reumatism.

Măsura cu gravitate vechiul său salon mobilat după gustul lui Ludovic al XV-lea, oprindu-se cînd în faţa unei uşi străjuite de amoraşi goi, pictaţi în

frescă, ce înlănțuiau cu ghirlande de flori ciute foarte manierate şi mistreti de treabă, cînd în fața unui panou supraîncărcat de sculpturi ascetice şi chinuite, cărora ochiul s-ar fi ostenit zadarnic să le urmărească întortochiatele capricii şi încolăcirile fără sfîrşit. Dar aceste vagi şi trecătoare distracții nu-1 împiedicau pe colonel ca la fiecare tur al plimbării sale, să nu arunce o privire lucidă şi pătrunzătoare asuprii celor doi tovarăşi ai serii sale tăcute, plimbînd de la unui la celălalt un ochi atent, care de trei ani de zile păzea cu mare grijă o comoară delicată şi grațioasă — soția sa.

Căci soția sa avea nouăsprezece ani şi dacă ați fi văzut-o cufundată sub consola acelui vast cămin de marmoră albă încrustată cu aramă aurită, dacă ați fi văzut-o, atît de gingaşă, atît de palidă şi atît de tristă, cu cotul sprijinit pe genunchi, foarte tînără în mijlocul acestui cadru străvechi, alături de acest soț bătrîn, asemenea unui boboc de floare abia apărut pe care îl pui să se deschidă într-un vas gotic, ați fi deplîns pe soția colonelului Delmare şi poate pe colonel mai mult decît pe ea.

Al treilea ocupant al acestei case izolate era aşezat în aceeaşi nişă a căminului, la cealaltă extremitate a buşteanului aprins. Era un om în toată puterea şi în floarea tinereții, ai cărui obraji sănătoşi, păr bogat de un blond strălucitor şi favoriți stufoşi, contrastau cu părul cărunt, fața veştedă şi aspra fizionomie a gazdei ; dar şi cel mai puțin *artist* dintre oameni ar fi preferat expresia aspră şi severă a domnului Delmare, trăsăturilor de o searbădă regularitate ale tînărului. Figura umflată, gravată în relief pe placa de tablă din fundul căminului, era poate mai puțin monotonă, cu privirea sa mereu fixată asupra tăciunilor aprinşi, decît era, în aceeaşi contemplație, personajul purpuriu şi blond al acestei povestiri. In ce priveşte restul, vigoarea dezinvoltă a formelor sale, conturul net ai sprîncenelor brune, albul neted şi luminos al frunții, calmul ochilor limpezi, frumusețea mîinilor, pînă şi eleganța riguroasă a costumului său de vînătoare, l-ar fi făcut să treacă drept un foarte frumos *cavaler* în ochii oricărei femei care în dragoste ar fi avut gusturile zise *filozofice* ale unui alt secol. Dar poate tînăra şi sfioasa soție a domnului Delmare nu examinase niciodată un bărbat cu privirea ; poate că între această femeie firavă şi bolnăvicioasă şi acest bărbat care dormea bine şi mînca bine, nu exista nici o simpatie. Este sigur că argusul conjugal şi-a obosit ochiul lui de vultur fără a surprinde o privire, un suflu, o tresărire, între aceste ființe atît de diferite. Atunci, foarte sigur de a nu avea nici măcar

un motiv de gelozie care să-1 preocupe, recăzu într-o tristețe şi mai adîncă decît înainte şi brusc, îşi vîrî mîinile pînă în fundul buzunarelor.

Singura ființă fericită şi afectuoasă din acest grup, era un frumos caine de vînătoare din rasa grifonilor mari, care îşi întinsese capul pe genunchii bărbatului care sta jos. Era remarcabil prin corpul său lung, încheieturile robuste şi păroase, botul ascuțit ca al unei vulpi şi fața vioaie. năpădită de un păr încîlcit, prin care doi ochi mari şi galbeni străluceau ca două topaze. Aceşti ochi de copoi, atît de sîngeroşi şi întunecați în ardoarea vînătoarei, aveau atunci o expresie de tristețe şi de duioşie inefabilă ; iar cînd stăpînul, obiect al acestei iubiri instinctive, cîteodată atît de superioară afecțiunilor calculate ale omului, îşi plimba degetele prin părul argintiu al frumosului grifon, ochii animalului scînteiau de plăcere, în timp ce coada lui lungă mătura vatra în cadență şi răspindea cenuşa pe marchetăria parchetului.

Exista poate ceva dintr-un tablou de Rembrandt în această scenă de interior luminată doar pe jumătate de flacăra căminului. Lumini albe şi fugare inundau la intervale apartamentul si figurile, apoi, trecînd la tonul roşu al jăratecului, se stingeau treptat ; vasta sală se întuneca atunci în aceeaşi măsură. La fiecare tur al plimbării sale, domnul Delmare, trecînd prin fața focului, apărea ca o umbră şi se pierdea numaidecît în misterioasele profunzimi ale salonului. Unele şuvițe de aurării țîşneau ici colo în lumină pe ramele ovale încărcate de coroane, de medalioane şi de panglici de lemn, pe mobilele placate cu abanos şi cu aramă, pină şi pe cornişele ştirbite ale lemnăriei. Dar cînd un tăciune, stingîndu-se, ceda strălucirea sa unui alt punct aprins al vetrei, obiectele, luminoase o clipă mai înainte reintrau în umbră şi alte reliefuri strălucitoare se desprindeau din obscuritate. în acest fel s-ar fi putut observa rînd pe rînd toate detaliile tabloului : cînd consola susținută de trei mari tritoni auriți, cînd tavanul pictat, ce reprezenta un cer smălțat de stele şi de nori, cînd grelele draperii de damasc stacojiu cu ciucuri lungi, care se acoperau cu valuri de reflexe satinate şi ale căror largi falduri păreau să se agite răsfrîngîndu-şi lumina pîlpîitoare.

S-ar fi spus, văzînd nemişcarea celor două personaje ce se reliefau în fața căminului, că se temeau să nu tulbure imobilitatea scenei : țepene şi pietrificate ca eroii unui basm, s-ar fi zis că cea mai mică vorbă, cea mai uşoară mişcare, ar fi făcut să se năruie peste ei zidurile unei cetăți fantastice ; iar stăpînul cu fruntea mohorîtă, care cu un pas egal despica singur umbra

şi tăcerea, semăna îndeajuns cu un vrăjitor care i-ar fi ținut sub puterea farmecelor.

în sfîrşit, grifonul, obținînd de la stăpînul lui o privire binevoitoare, se supuse puterii magnetice pe care ochiul omului o exercită asupra animalelor inteligente.

Scoase un lătrat uşor de duioşie plină de teamă şi îşi puse două labe pe umerii stăpînului iubit, cu o suplețe şi o grație inimitabile.

— Jos, Ophelia ! jos !

Şi tînărul adresă în englezeşte o dojana aspră animalului docil, care, ruşinat şi spăsit, se trase tîrîndu-se spre doamna Delmare ca pentru a-i cere sprijinul. însă doamna Delmare nu-şi părăsi visarea şi lăsă capul Opheliei să se rezeme pe mîinile ei albe, pe care le ținea încrucişate pe genunchi, fără să-i acorde vreo mîngiiere.

— Aşadar, cățeaua asta s-a instalat de-a binelea în salon ? ! zise colonelul, satisfăcut în ascuns că găsise un motiv de harță, ca să treacă timpul. Afară, Ophelia, la cotețul cîinilor ! Hai, ieşi, javră afurisită !

Dacă cineva ar fi observat atunci de aproape pe doamna Delmare, ar fi putut să ghicească în această împrejurare neînsemnată şi obişnuită a vieții ei intime, secretul dureros al întregii sale vieți. Un fior imperceptibil îi străbătu trupul, iar mîinile sale, care sprijineau cu un gest obişnuit capul animalului favorit, se crispară brusc în jurul gîtului său aspru şi păros, ca pentru a-1 reține şi a-1 apăra. Domnul Delmare, scoțînd atunci biciul de vînătoare din buzunarul hainei, se îndreptă cu un aer amenințător spre biata Ophelia, care se culcă la picioarele lui închizând ochii şi scoțînd mai dinainte scheunături de durere şi de frică. Doamna Delmare deveni şi mai palidă ca de obicei; pieptul i se agită convulsiv şi, întorcînd ochii mari şi albaştri către soțul său cu o expresie de spaimă de nedescris :

— Te rog, domnule, îi spuse ea, n-o ucide !

Aceste cîteva cuvinte îl făcură pe colonel să tresară. Un sentiment de mîhnire luă locul ifoselor lui de mînie.

- Este un reproş pe care îl înțeleg foarte bine, doamnă, spuse el şi de care nu m-ai cruțat, din ziua cînd scos din fire ți-am ucis seterul la vînătoare. Mare pierdere, nu-i aşa ? Un cîine care forța totdeauna aretul şi care căşuna pe vînat ! Ce răbdare n-ar fi dat-o gata ! De altfel, nu l-ai iubit atîta decît după ce-a murit ; mai înainte nici nu-1 băgai în seamă ;

dar acum, cînd pentru dumneata se prezintă ocazia să mă blamezi...

- Ți-am făcut vreodată vreun reproş ? spuse doamna Delmare, cu acea blîndețe pe care o arăți din generozitate celor pe care îi iubeşti şi, din respect față de tine însuți, celor pe care nu-i iubeşti.

- N-am spus asta, reluă colonelul pe un ton jumătate părintesc, jumătate conjugal ; însă există în lacrimile unor femei, reproşuri mai usturătoare decît în toate ocările altora. Pe toți sfinții ! doamnă, ştii bine că nu-mi place să văd pe nimeni plîngînd în jurul meu...

— Cred că nu mă vezi niciodată plîngînd.

— Eh ! Nu te văd oare mereu cu ochii roşii ! E şi mai rău, pe legea mea !

In timpul acestei conversații conjugale, tînărul se ridicase şi, cu cel mai mare calm, scosese afară pe Ophelia; apoi reveni şi se aşeză în fața doamnei Delmare, după ce aprinsese o luminare şi o aşezase pe consola căminului.

Acest gest cu totul întîmplător, avu o influență neaşteptată asupra dispoziției domnului Delmare. îndată ce luminarea aruncă asupra soției sale o lumină mai egală şi mai puțin pîlpîitoare decît a căminului, observă aerul de suferință şi deprimare care o învăluia în acea seară, atitudinea ei obosită, părul lung şi negru căzîndu-i pe obrajii slăbiți şi o umbră violacee sub ochii întunecați şi febrili. Făcu cîteva ocoluri prin încăpere, apoi, revenind la soția sa printr-o trecere destul de bruscă :

— Cum te simți astăzi, Indiana ? îi spuse el, cu stîngăcia unui om a cărui inimă şi al cărui caracter sînt rareori de acord,

— Ca de obicei ; mulțumesc, răspunse ea, fără să arate nici surpriză, nici ranchiună.

- Ca de obicei, nu este un răspuns, sau mai degrabă este un răspuns de femeie, un răspuns normand, care nu înseamnă nici da, nici nu, nici bine, nici rău.

- Fie, mă simt nici bine, nici rău.

- Ei bine, reluă el cu o nouă asprime, minți ; ştiu că nu te simți bine ; i-ai spus-o lui sir Ralph, aci de față. Haida-de ! am mințit eu ? Vorbeşte, domnule Ralph, ți-a spus ea asta ?

- Mi-a spus-o, răspunse flegmaticul personaj interpelat, fără să

dea atenție privirii pline de reproş pe care i-o arunca Indiana.

în acel moment, intră un al patrulea personaj : era *factotum-ul* casei, fost sergent în regimentul domnului Delmare.

în puține cuvinte el explică domnului Delmare că avea motivele lui să creadă că nopțile trecute, cam la aceeaşi oră, se strecuraseră în parc hoți de cărbuni şi că venea să ceară o armă, ca să-şi facă rondul înainte de a închide porțile. Domnul Delmare, care văzu această aventură sub un aspect războinic, îşi luă numaidecît puşca de vînătoare, dădu alta lui Lelievre şi se pregăti să iasă din casă.

- Cum adică ! spuse doamna Delmare cu spaimă, ai ucide un biet țăran pentru cîțiva saci de cărbuni ?

- Aş ucide ca pe un cîine, răspunse Delmare iritat de această obiecție, pe oricine l-aş găsi furişîndu-se noaptea în incinta proprietății mele. Dacă ai cunoaşte legea, doamnă, ai şti că ea îmi dă dreptul să fac acest lucru.

— E o lege groaznică, reluă Indiana cu înfocare. Apoi, stăpînindu-şi imediat această pornire :

— Dar reumatismele dumitale ? adăugă ea pe un ton mai scăzut. Uiți că plouă şi că mîine ai să suferi dacă ieşi în seara asta.

— Tare ți-e teamă să nu fii nevoită să-ți îngrijeşti soțul bătrîn ! răspunse Delmare împingînd brusc uşa.

Şi ieşi, continuând să bombăne împotriva vîrstei lui şi împotriva soției sale.

II

Cele două personaje pe care le-am numit, Indiana Delmare şi sir Ralph, sau, dacă vă place mai mult, domnul Rodolphe Brown, rămaseră unul în fața celuilalt, la fel de calmi, la fel de reci, ca şi cum soțul s-ar mai fi aflat între ei doi. Englezul nu se gîndea deloc să se justifice, iar doamna Delmare simțea că n-avea reproşuri serioase să-i facă ; fiindcă el nu vorbise decît cu intenții bune. In sfîrşit, rupînd cu greu tăcerea, îl dojeni cu blîndețe :

- Nu e bine, dragul meu Ralph, îi spuse ; te oprisem să repeți acele cuvinte scăpate într-un moment de suferință şi domnul Delmare este

ultimul căruia aş fi vrut să-i vorbesc despre boala mea.

- Nu te înţeleg, draga mea, răspunse sir Ralph ; eşti bolnavă şi nu vrei să te îngrijeşti. Trebuia deci să aleg, între riscul de a te pierde şi necesitatea de a-1 înştiinţa pe soţul tău.
- Da, zise doamna Delmare cu un surîs trist şi te-ai decis să *previi autoritatea !*
- Greşeşti, greşeşti, pe cuvîntul meu, fiind atît de acră cu colonelul ; este un om cu sentimentul onoarei, un om demn.
- Dar cine spune altceva, sir Ralph ?...
- Eh ! Dumneata singură, fără să vrei. Tristeţea dumitale, starea dumitale bolnăvicioasă şi, cum observă el însuşi, ochii dumitale roşii spun tuturor şi în orice moment că nu eşti fericită...
- Taci, sir Ralph, mergi prea departe. Nu ţi-am îngăduit să ştii atîtea lucruri.
- Te supăr, văd ; ce vrei ! eu nu sînt un abil ; nu cunosc subtilităţile limbii voastre şi apoi am multe trăsături comune cu soţul dumitale. Ca şi el, ignor cu desăvîrşire fie în englezeşte, fie în franţuzeşte, ceea ce trebuie să spui femeilor ca să le consolezi. Un altul te-ar fi făcut să înţelegi, fără să ţi-1 spună, gîndul pe care eu ţi l-am exprimat atît de greoi ; s-ar fi priceput să-ţi cîstige încrederea fără să te lase să-i observi progresele şi poate ar fi izbutit să-ţi uşureze puţin inima, care în faţa mea se crispează şi se închide. Nu este pentru prima oară cînd observ în ce măsură, şi mai ales în Franţa, cuvintele au mai multă autoritate decît ideile. Femeile în special...
- Oh ! ai un dispreţ profund faţă de femei, dragul meu Ralph. Aici sînt singură contra doi ; trebuie deci să mă resemnez să nu am niciodată dreptate.
- Arată-ne că greşim, draga mea verişoară, simţindu-te bine, redobîndindu-ţi veselia, prospeţimea şi vioiciunea de altădată ; adu-ţi aminte de insula Bourbon si de refugiul nostru încîntator de Ia Bernica, de copilăria noastră atît de veselă şi prietenia noastră tot atît de veche ca şi tine...

• Imi amintesc şi de tata... spuse Indiana accentuînd cu tristețe acest răspus şi lăsîndu-şi mîna în mîna lui sir Ralph.

Din nou se cufundară într-o tăcere adîncă.

— Indiana, spuse Ralph după un timp, fericirea nu trebuie s-o căutăm niciodată prea departe. Adesea, e de-ajuns numai să întinzi mîna ca s-o poți atinge. Ce-ți lip seşte ? Ai o bunăstare onestă, preferabilă bogăției, un soț excelent, care te iubeşte din toată inima şi, îndrăznesc să spun, un prieten sincer şi devotat...

Doamna Delmare strînse uşor mîna lui sir Ralph, dar nu-şi schimbă atitudinea ; rămase cu capul plecat pe piept şi cu ochii umezi pironiți asupra magicelor efecte ale jăraticului.

— Tristețea dumitale, scumpa mea prietenă, urmă sir Ralph, este o stare pur bolnăvicioasă ; care dintre noi poate să scape de amărăciune şi de *spleen ?* Priveşte la cei de sub tine şi ai să vezi oameni care te invidiază pe bună dreptate. Aşa este făcut omul, totdeauna aspiră la ceea ce nu are...

Vă scutesc de o mulțime de alte banalități pe care le-a debitat bunul sir Ralph pe un ton egal şi greoi ca şi gîndurile sale. Asta nu pentru că sir Ralph ar fi fost un prost, ci pentru că era, în cazul de față, cu totul în afara elementului său. Nu-i lipseau nici bunul simț, nici cunoştințele ; dar a consola o femeie, aşa cum o mărturisea el însuşi, era un rol peste puterile lui. Acest om înțelegea atît de puțin durerile altuia, încît, cu toată bunăvoința de a le tămădui, nu era în stare să le atingă fără să le învenineze, îşi dădea atît de bine seama de stîngăcia lui, încît rareori se încumeta să ia în seamă necazurile prietenilor ; şi de data aceasta făcea eforturi nemaipomenite ca să îndeplinească ceea ce lui i se părea a fi cea mai neplăcută datorie a prieteniei.

Văzînd că doamna Delmare nu-1 urmărea decît cu greu, tăcu şi nu se mai auziră decît miile de glasuri mărunte care răsunau în lemnul aprins, cîntecul plîngător al buşteanului cînd se încălzeşte şi se umflă, pîrîitul scoarței care se strînge înainte de a pocni şi acele uşoare explozii fosforescente produse de fibrele tinere ale lemnului care fac să țâşnească o flacără albăstruie. Din cînd în cînd, urletul unui cîine se contopea cu şuieratul slab al vîntului înghețat care se strecura prin crăpăturile uşilor şi cu zgomoțul ploii care biciuia geamurile. Această seară era una din cele mai triste pe care le petrecuse pînă atunci doamna Delmare în micul său castel din Brie.

Şi apoi nu ştiu ce aşteptare vagă apăsa acest suflet impresionabil şi fibrele sale delicate. Ființele slabe nu trăiesc decît din spaime şi din presentimente. Doamna Delmare avea toate superstițiile unei creole emotive şi bolnăvicioase ; unele armonii ale nopții, unele jocuri ale lunii, o făceau să creadă în anumite evenimente, în nenorociri apropiate şi noaptea avea pentru această femeie visătoare şi tristă un limbaj numai de mistere şi de fantome, pe care doar ea singură ştia să le înțeleagă şi să le desluşească după temerile şi suferințele ei.

— Iar ai să spui că sînt nebună, spuse ea retrăgîndu-şi mîna pe care i-o ținea încă sir Ralph, dar în jurul nostru se pregăteşte nu ştiu ce catastrofă. Există ceva ca o primejdie care apasă asupra cuiva... asupra mea, fără îndo-ială... însă... uite, Ralph, mă simt emoționată ca şi cum m-aş apropia de o mare răscruce a destinului meu... Mi-e frică, adăugă ea înfiorîndu-se, mă simt rău.

Şi buzele îi deveniră la fel de albe ca şi obrajii. Sir Ralph, înspăimântat, nu de presentimentele doamnei Delmare, pe care le privea ca pe simptomele unei mari depresiuni morale, ci de paloarea ei mortală, trase repede clopoțelul pentru a cere ajutor. Nimeni nu veni şi Indiana simțindu-se din ce în ce mai slăbită, Ralph, speriat, o îndepărtă de lingă foc, o aşeză pe un şezlong şi alergă la întîmplare, chemînd servitorii, căutînd apă, săruri, negăsind nimic, zgîlțîind toate clopoțelele, pierzîndu-se prin labirintul sălilor întunecate şi frîngîndu-şi mîinile de nerăbdare şi de ciudă împotriva lui însuşi.

In sfîrşit, îi veni ideea să deschidă uşa cu geamuri care da spre parc şi să cheme rînd pe rînd, pe Lelievre şi pe Nouri, camerista creolă a doamnei Delmare.

Cîteva clipe după aceea, Noun sosi în goană din una dintre cele mai întunecoase alei ale parcului şi întrebă repede dacă doamna Delmare se simțea mai rău ca de obicei.

— Cit se poate de rău. răspunse sir Ralph.

Amîndoi se întoarseră în salon copleşind-o cu îngrijiri pe doamna Delmare, care leşinase — unul cu tot zelul unei asiduități inutile şi stîngace, cealaltă cu îndemînarea şi eficacitatea unui devotament de femeie.

Noun era sora de lapte a doamnei Delmare ; aceste două tinere crescute împreună, se iubeau cu duioşie. Noun. înaltă, voinică, strălucind de sănătate, vioaie, sprintenă şi plină de temperament creol înfocat şi

pătimaş, eclipsa de departe, prin frumuseţea ei scînteietoare, frumuseţea palidă şi gingaşă a doamnei Delmare ; însă bunătatea inimii lor şi puterea afecţiunii lor, înăbuşeau orice sentiment de rivalitate feminină între ele.

Cînd doamna Delmare îşi reveni, primul lucru pe care îl remarcă fu expresia schimbată a trăsăturilor cameristei sale, dezordinea părului ei umed şi agitaţia care se trăda în toate mişcările.

— N-ai nici o grijă, scumpă copilă, îi spuse ea cu bunătate, boala mea te distruge mai mult decît pe mine. Haide, Noun, tu eşti cea care trebuie să te îngrijeşti ; slă beşti şi plîngi ca şi cum nu ţi-ar fi dat să trăieşti ; scumpa mea Noun, viaţa e în faţa ta, atît de plină de bucurii şi atît de frumoasă !

Noun duse cu căldură mina doamnei Delmare la buze şi, într-un fel de rătăcire, spuse aruncînd în jurul ei priviri îngrozite :

- Dumnezeule ! doamnă, ştiţi pentru ce se află în parc domnul Delmare ?
- Pentru ce ? repetă Indiana dispărîndu-i pe loc slaba roşeaţă ce reapăruse pe obrajii ei. Dar stai puţin, nu mai ştiu... Mă sperii ! Ce se întîmplă ?
- Domnul Delmare. răspunse Noun cu vocea întretăiată, pretinde că sînt hoţi în parc. îşi face rondul împreună cu Lelievre, amîndoi înarmaţi cu puşti...
- Ei şi ? spuse Indiana care părea că aşteaptă cine ştie ce veste înspăimîntătoare.
- Ei bine, doamnă, reluă Noun împreunîndu-şi mîinile rătăcită, nu este îngrozitor să te gîndeşti că au să ucidă un om ?
- Să ucidă ! strigă doamna Deîmare ridicîndu-se cu groaza credulă a unui copil speriat de poveştile dădacei.
- Ah ! da, au să-1 ucidă, zise Noun cu suspine înăbuşite.

„Femeile astea două sînt nebune, gîndi sir Ralph, care privea această scenă stranie cu un aer stupefiat. Dealtfel, adăugă el în sinea lui, toate femeile sînt nebune.''

- Dar, Noun, ce tot spui tu ? reluă doamna Delmare, tu crezi că sînt hoţi ?
- Oh, dacă ar fi hoţi ! Poate vreun biet ţăran, care vine să şterpelească o mînă de lemne pentru familia lui.

- Da, ar fi groaznic, într-adevăr!... Dar nu, nu-mi vine să cred ; cînd la intrarea în pădurea Fontafnebleau se pot şterpeli lemne atît de uşor, nu vii să te expui într-un parc închis cu ziduri... Zău ! Domnul Delmare n-o să găsească pe nimeni în parc ; fii liniştită prin urmare...

Dar Noun nu asculta ; se plimba de la fereastra salonului la şezlongul stăpînei sale, pîndea cel mai mic zgomot şi părea împărțită între dorința de a fugi după domnul Delmare şi cea de a rămîne lingă bolnavă.

Neliniştea ei i se păru domnului Brown aşa de stranie, aşa de nepotrivită, că trecu peste blîndețea lui obişnuită şi strîngînd-o cu putere de braț, spuse :

— Aşadar, ți-ai pierdut mințile de tot ? Nu vezi că îți sperii stăpîna şi că spaimele dumitale prosteşti îi fac teribil de rău ?

Noun nu-1 auzise ; îşi întoarse privirile spre stăpîna sa, care tresărise pe scaunul ei ca şi cum zguduirea aerului i-ar fi izbit simțurile ca un şoc electric. Aproape în aceeaşi clipă, zgomotul unui foc de puşcă făcu să tremure geamurile salonului şi Noun căzu în genunchi.

- Ce jalnice spaime de femei ! exclamă sir Ralph, obosit de emoția lor ; uite acum o să vi se aducă în triumf un iepuraş împuşcat la pază şi o să rideți de voi înşivă.
- Nu, Ralph, spuse doamna Delmare îndreptîndu-se cu paşi hotărîți spre uşă, îți spun eu că s-a vărsat sînge omenesc.

Noun scoase un țipăt pătrunzător şi căzu cu fața în jos. Se auzi atunci vocea lui Lelievre, care striga dinspre parc :

— E aci ! E aci ! Bine țintit, dom' colonel ! tîlharul este la pămînt !...

Sir Ralph începu să se emoționeze. Urmă pe doamna Delmare. Cîteva clipe după aceea, fu adus sub porticul casei un om plin de sînge care nu da nici un semn de viață.

- Fără atîta gălăgie ! Fără atâtea țipete ! spunea colonelul cu o veselie aspră tuturor servitorilor îngroziți care se îmbulzeau în jurul rănitului ; asta nu este decît o glumă, puşca mea era încărcată doar cu sare. Cred chiar că nici nu l-am atins ; a căzut de frică.
- Dar acest sînge, domnule, zise doamna Delmare cu lin ton. de profund reproş, tot frica îl face să curgă ?
- Ce cauți dumneata aici, doamnă ? strigă domnul Delmare ; ce faci aici ?

- Aşa cum este de datoria mea, vin să repar răul pe care-1 faci dumneata, domnule, răspunse ea cu răceală.

Şi îndreptindu-se către rănit cu un curaj de care nici una din persoanele prezente încă nu se simțise în stare, apropie o lampă de fața lui.

Atunci, în locul trăsăturilor şi veşmintelor grosolane pe care se aşteptau să le vadă, dădură peste un tînăr cu o figură dintre cele mai nobile şi îmbrăcat cu grijă, deşi în ținută de vînătoare. Avea o mină rănită destul de uşor ; dar îmbrăcămintea lui sfîşiată şi leşinul trădau o cădere gravă.

- Cred şi eu ! spuse Lelievre ; a căzut de la o înălțime de douăzeci de picioare. Incălecase coama zidului cînd colonelul 1-a ochit şi cîteva alice mici de plumb sau de sare în mîna dreaptă l-or fi împiedicat să se sprijine. Fapt este că l-am văzut rostogolindu-se şi că, ajuns jos, nu se gindea deloc s-o ia la sănătoasa, săracul de el!

- E de crezut, spuse o femeie de serviciu, că te poți distra să furi cînd eşti *ințolit* aşa de curățel ?

- Şi buzunarele îi sînt pline de aur ! spuse un altui care scosese vesta pretinsului hoț.

- Asta e straniu, spuse colonelul, care privea cu o adânca emoție omul întins înaintea lui. Dacă acest om a murit, nu este vina mea ; examinează-i mîna, doamnă, şi dacă vei găsi o alică de plumb...

- Îmi place să te cred, domnule, răspunse doamna Delmare, care, cu un sînge rece şi o forță morală de care nimeni n-ar fi crezut-o în stare, cerceta cu atenție pulsul şi arterele gîtului. De altfel, adăugă ea, nu este mort şi are nevoie de ajutoare grabnice. Omul acesta n-are aerul unui hoț şi poate merită îngrijiri ; şi chiar dacă nu le-ar merita, datoria noastră, a femeilor, este să i le acordăm.

Atunci doamna Delmare puse să fie transportat bolnavul în sala de biliard, care era cea mai apropiată. Se întinse o saltea pe cîteva banchete şi Indiana, ajutată de femeile ei, se ocupă să panseze mîna rănită, în timp ce sir Ralph, care se pricepea în chirurgie, îi lăsă sînge din belşug.

In acest timp, colonelul, stînjenit de comportarea lui, se găsea în situația unui om care s-a arătat mai rău decit avusese intenția să fie. Simțea nevoia să se justifice în ochii celorlalți, sau mai degrabă de a fi justificat de ceilalți în fața lui însuşi. Rămăsese deci sub portic în mijlocul

servitorilor lui, lăsîndu-se împreună cu ei în voia lungilor comentarii, atît de însuflețit prolixe şi atît de perfect inutile, care se fac totdeauna după ce faptul s-a petrecut, Lelievre explicase deja a douăzecea oară, cu cele mai minuțioase detalii, focul de armă, căderea şi urmările ei, în timp ce colonelul, redevenit om de treabă în mijlocul alor săi, aşa cum era totdeauna după ce îi trecea furia, înfiera intențiile unui om care pătrunde noaptea într-o proprietate particulară, sărind peste ziduri. Fiecare era de părerea stăpînului, cînd grădinarul, luîndu-1 binişor de o parte, îl asigură că hoțul semăna *ca două picături de apă* cu un tînăr proprietar de curînd instalat în vecinătate şi pe care îl-văzuse vorbind cu domnişoara Noun, în urmă cu trei zile, la sărbătoarea cîmpenească de la Rubelles.

Aceste informații dădură alt curs ideilor domnului Delmare ; fruntea lui largă, lucie şi pleşuvă, se brazdă cu o vînă groasă, care, la el, cînd se umfla, era semnul premergător al furtunii.

"Pe toți dracii ! îşi spuse el strîngînd pumnii, doamna Delmare arată prea mult interes acestui filfizon, care pătrunde la mine sărind peste ziduri !"

Şi intră în sala de biliard, palid şi tremurînd de mînie.

III

— Fii liniştit'domnule, îi spuse Indiana ; omul pe care l-ai ucis va fi sănătos peste cîteva zile ; cel puțin aşa sperăm, deşi graiul nu i-a revenit încă...

- Nu este vorba de asta, doamnă, zise colonelul cu o voce sugrumată ; este vorba să-mi spui numele acestui interesant bolnav şi prin ce zăpăceală a luat zidul parcului drept aleea de acces la casa mea.
- Ignor cu desăvîrşire, răspunse doamna Delmare cu *o* răceală atît de plină de mîndrie, încît teribilul ei soț rămase o clipă ca buimăcit.

Dar, revenind repede la bănuielile lui geloase :

— Am să aflu, doamnă, îi spuse el în şoaptă ; fii sigură că am să aflu...

Atunci, deoarece doamna Delmare se prefăcea că nu observă furia lui şi continua să dea îngrijiri rănitului, ieşi, pentru a nu izbucni în fața femeilor, şi chemă grădinarul.

- Cum se numeşte acel om care seamănă, spui tu, cu hoțul nostru

?

- Domnul de Ramiere. El este cel care a cumpărat de curînd căsuța englezească a domnului de Cercy.
- Ce fel de om este ? Un nobil, un încrezut, un bărbat frumos ?
- Un domn foarte chipeş, un nobil, cred...
- Ăsta trebuie să fie, reluă colonelul cu emfază : domnul de Ramiere . Ia spune-mi, Louis, adăugă el vorbind încet, n-ai văzut niciodată pe înfumuratul ăsta dînd tîrcoale pe aici ?
- Domnule... noaptea trecută... răspunse Louis cam încurcat, am văzut, desigur... dar ca să zic că o fi vreun înfumurat, de asta, habar n-am ; cu siguranță însă, era un bărbat.
- Şi l-ai văzut ?
- Aşa cum vă văd, sub ferestrele serei de portocali.
- Şi n-ai tăbărît pe el, cu coada lopeții ?
- Domnule, eram gata s-o fac ; dar am văzut o femeie îmbrăcată în alb care ieşea din seră şi venea spre el. Atunci mi-am zis : ,,Sînt poate domnul şi doamna, care au chef să se plimbe înaintea zorilor". Şi m-am întors să mă culc. Dar dimineața asta, l-am auzit pe Lelievre care vorbea de un hoț căruia i-a văzut urmele în parc şi mi-am zis : „Aici nu e lucru curat".
- Şi de ce nu m-ai anunțat pe loc, tontule ?
- La naiba ! domnule, sînt *argumente aşa de delicate* în viață...
- Pricep. îndrăzneşti sa ai bănuieli. Eşti un prost ; dacă vreodată ți se-ntîmplă sâ-ți vie vreo idee neruşinată de acest fel, iti tai o ureche. Ştiu perfect cine este acest hoțoman şi ce caută in casa mea. Nu ti-am pus toate astea, decit ca să vad in ce fel iti pazeai sera de portocali. Bagă de seamă că am acolo plante rare si ca sunt amatori destul de smintiți ca sa vina sa fure din serele vecinilor ; eu sînt cel pe care l-ai văzut noaptea trecută cu doamna Delmare.

Şi bietul colonel se indepărtă şi mai zbuciumat şi mai iritat ca mai înainte, lăsîndu-şi grădinarul foarte puțin convins că ar exista horticultori atît de fanatici ca să se expună unui foc de puşcă pentru a pune mîna pe un butaş sau pe un lăstar.

Domnul Delmare se întoarse în sala de biliard şi, fără să dea atenție semnelor de viața pe care le dădea în sfîrşîi rănitul, se pregătea să

scotocească buzunarele hainei sale întinsă pe un scaun, cînd, acesta. întinzînd brațul, îi spuse cu o voce stinsă :

- Doriți să știți cine șînt, domnule : este inutil. Am să v-o spun cînd vom fi singuri. Pînă atunci, crutați-mi neplăcerea de a-mi da numele în vileag, în situația ridicolă și supărătoare în care mă găsesc.
- Asta este într-adevăr foarte regretabil ! răspunse colonelul cam acru ; dar vă mărturisesc că mă lasă destul de rece. Totuși, întrucît nădăjduiesc că ne vom revedea între patru ochi, sînt de acord să aminăm pmă atunci cunoștința noastră. Pentru moment, sînteți amabil să-mi spuneți unde trebuie să dau dispoziție să fiți transportat ?
- La hanul celui mai apropiat sat. dacă doriți.
- Dar domnul nu este în starea jfi care să poată fi transportat spuse cu însuflețire doamna Delmare ; nu-i așa -Ralph ?
- Starea domnului vă afectează mult prea mult, doamnă, zise colonelul. Ceilalți, ieșiți afară, spuse el femeilor de servici. Domnul se simte mai bine și acum va avea puterea să-mi explice prezența sa la mine.
- Da, domnule, răspunse rănitul și rog toate persoanele care au avut bunătatea să-mi dea îngrijiri, de a binevoi să asculte mărturisirea greșelii mele. Simt că aici are mare importanță să nu fie nici o confuzie în privința comportării mele și mă interesează și pe mine să nu trec drept ceea ce nu sînt. Aflați deci ce înșelăciune m~a adus aci. Dumneavoastră ați înființat, domnule, cu mijloace extrem de simple și cunoscute numai de dumneavoastră, o uzină ai cărei randament și ale cărei produse depășesc infinit pe ale tuturor fabricilor de acest gen înființate în țară. Fratele meu posedă în sudul Franței o întreprindere aproape asemănătoare, dar a cărei întreținere absoarbe fonduri imense. Afacerile lui deveneau dezastruoase, cînd am aflat ce succes aveau ale dumneavoastră ; atunci m~am hotărât să vin să vă cer cîteva sfaturi, ca un serviciu generos care nu v-ar putea leza interesele, fratele meu exploatând produse de cu totul altă natură. Insă poarta grădinii englezești mi-a fost riguros închisă ; și cînd am cerut să vă vorbesc, mi s-a răspuns că nu mi-ați fi permis nici măcar să vizitez întreprinderea. Descurajat de aceste refuzuri jignitoare, am luat atunci hotărîrea, chiar cu riscul vieții și onoarei mele, de a salva onoarea și viața fratelui meu ; m-am introdus aci noaptea peste ziduri și am încercat să

pătrund în interiorul fabricii, cu scopul de a examina mecanismele. Eram decis să mă ascund într-un ungher, să mituiesc lucrătorii, într-un cuvînt să vă fur secretul, pentru a face să profite de el un om cinstit, fără a vă păgubi. Aceasta a fost greşala mea. Acuma, domnule, dacă pretindeti o altă satisfacție decît cea pe care.v-ați oferit-o, de îndată ce voi avea puterea, sînt gata să v-o ofer şi poate să v-o cer.

• Cred că trebuie să ne considerăm chit, domnule, țăspunse colonelul pe jumătate uşurat de un mare ghimpe în inimă. Ați fost toți martori, la explicația pe care mi-a dat-o domnul. Sînt cu prisosință răzbunat, presupunînd că am nevoie de vreo răzbunare. Acum plecați şi iâsați-ne să discutăm de întreprinderea mea avantajoasă.

Servitorii ieşiră ; dar numai ei s-au lăsat înşelați de această împăcare. Rănitul, slăbit de atîta vorbă, nu şi-a putut da seama de tonul ultimelor cuvinte ale colonelului. Recăzu în brațele doamnei Delmare şi îşi pierdu cunoştința a doua oară. Aceasta, aplecată asupra lui, nici nu se sinchisi să ia în seamă mînia bărbatului ei ; şi cele două figuri atît de deosebite, a domnului Delmare şi a domnului Brown, una palidă, şi crispată de ciudă, cealaltă calmă şi ştearsă, ca de obicei, se interogară în tăcere.

Domnul Delmare n-avea nevoie să scoată nici un cuvînt ca să se facă înțeles : cu toate acestea, îl luă pe sir Ralph deoparte şi-i spuse strîngîndu-i mîna cu putere :

— Prietene, este o intrigă admirabil urzită. Sînt mulțumit de spiritul cu care acest tînăr a ştiut să-mi menajeze onoarea în ochii oamenilor mei. Dar, pe toți dracii ! îmi va plăti scump afrontul pe care îl simt în fundul inimii mele. Şi această femeie care îl îngrijeşte şi care se preface că nu-1 cunoaşte ! Ah ! cît este de înnăscută şiretenia în ființele astea...

Sir Ralph, împietrit, făcu metodic de trei ori ocolul sălii. La primul ocol, trase această concluzie : *neverosimil ;* la al doilea : *imposibil;* la al treilea : *dovedit.* Apoi, reîntorcîndu-se la colonel cu figura sa glacială, îi arătă cu degetul pe Noun, care, frîngîndu-şi mîinile, sta în picioare la spatele bolnavului, cu ochii speriați, cu obrajii livizi şi cu încremenirea disperării, a spaimei şi a rătăcirii.

Intr-o descoperire reală, există o putere de convingere atît de promptă, atît de covîrşitoare, încît colonelul fu mai izbit de gestul

energic al lui sir Ralph, decît ar fi fost de elocința cea mai abilă. Domnul Brown avea, fără îndoială, mult mai multe posibilități de a prinde firul; îşi amintea de prezența lui Noun în parc atunci cînd o căutase, de părul ei umed, de încălțămintea udă şi plină de noroi care dovedeau o stranie fantezie pentru plimbarea pe ploaie, detalii neînsemnate care îl izbiseră destul de puțin în clipa cînd doamna Delmare leşinase, dar care acum îi reveneau în memorie. Apoi acea spaimă bizară pe care o manifestase, acea agitație convulsivă şi țipătul care îi scăpase auzind focul de puşcă...

Domnul Delmare nu avu nevoie de toate aceste indicii ; mai perspicace, deoarece era mai interesat să fie, nu-i trebui decît să observe comportarea acelei tinere pentru a-şi da seama că numai ea era toată pricina. Cu toate acestea, asiduitatea soției sale față de eroul acestei aventuri galante îi displăcea din ce în ce mai mult.

— Indiana, îi spuse el, retrage-te. E tîrziu şi nu te simți bine. Noun va rămîne cu domnul în noaptea asta, ca să-1 îngrijească, şi mîine, dacă va fi mai bine, vom lua măsuri să fie transportat la el acasă.

Nu era nimic de obiectat la acest aranjament neaşteptat. Doamna Delmare, care ştia aşa de bine să țină piept violenței soțului ei, ceda totdeauna cînd se arăta blînd. Ea rugă pe sir Ralph să rămînă încă puțin lîngă bolnav şi se retrase în camera ei.

Nu fusese chiar aşa, fără intenție, că domnul Delmare, aranjase lucrurile astfel. O oră după aceea, cînd toata lumea se culcase şi casa era liniştită, se strecură binişor în sala ocupată de domnul de Ramiere şi, ascuns după o perdea, putu să se convingă, din conversația tînărului cu camerista, că era vorba de o intrigă amoroasă între ei. Frumusețea neobişnuită a tinerei creole făcuse mare vîlvă la balurile cîmpeneşti din împrejurimi. Nu-i lipsiseră declarațiile, chiar de la cei mai de seamă din partea locului. Mulți dintre chipeşii ofițeri de lăncieri cu garnizoana la Melun se dăduseră peste cap ca să-i placă ; dar Noun era la prima ei dragoste şi numai o singură atenție o măgulise : cea a domnului de Ramiere.

Colonelul Delmare nu dorea cituşi de puțin să urmărească desfăşurarea legăturii lor ; de aceea se retrase de îndată ce se asigură că soția sa nu preocupase nici un moment pe acest Almaviva al aventurii noastre. Cu toate acestea, ascultă destul pentru a înțelege deosebirea

dintre dragostea bietei Noun, care se avînta cu toată violența naturii ei înflăcărate şi cea a vlăstarului de familie, care se lăsa în voia tentațiilor clipei, fără să renunțe la dreptul de a-şi redobîndi rațiunea a doua zi.

Cînd doamna Delmare se deşteptă, o văzu pe Noun lingă paiul ei. spăsită şi tristă. Dar ea crezuse cu naivitate în explicațiile domnului de Ramiere, cu atît mai mult cu cît şi pînă atunci persoane interesate în comerț încercaseră să surprindă, prin şiretenie sau prin, înşelăciune, secretele fabricei Delmare. Ea atribui deci turburarea tovarăşei sale emoției şi oboselei din timpul nopții, şi Noun se linişti văzîndu-i pe colonel intrînd calm în camera soției sale şi discutînd despre întâmplarea din ajun ca despre un lucru foarte natural.

Dis-de-dimineață, sir Ralph se interesase de starea bolnavului. Căderea, deşi violentă, nu avusese nici o consecință gravă ; rana de la mînă se şi cicatrizase ; domnul de Ramiere dorise să fie transportat imediat la Melun şi îşi împărțise punga la servitori ca să-i facă să păstreze tăcerea asupra acestei întîmplări, pentru ca. spunea el, să nu sperie pe mama sa, care locuia la cîteva leghe de acolo. Această istorie nu se răspîndi deci decît încet şi în versiuni diferite. Unele informații asupra fabricii englezeşti a unui domn de Ramiere, fratele acestuia, veniră în sprijinul minciunii pe care o improvizase atît de fericit. Colonelul şi sir Brown avură delicatețea de a păstra secretul lui Noun, fără a-i da măcar să înțeleagă că îl cunoşteau, şi în scurt timp familia Delmare încetă să se mai ocupe de acest incident.

IV

Poate va vine greu să credeți că domnul Raymon de Ramiere, tînăr sclipitor de spirit, de talent şi de mari calități, deprins cu succesele de salon şi cu aventurile parfumate, ar fi încercat pentru jupîneasa unei mici case industriale din Brie o afecțiune durabilă. Cu toate acestea, domnul de Ramiere nu era nici un înfumurat nici un desfrînat. Am spus că avea spirit, ceea ce înseamnă că aprecia la justa lor valoare avantajele naşterii. Cînd judeca lucrurile în sinea lui, era un om de principii ; dar pasiunile năvalnice îl tîrau adesea pe căi potrivnice vederilor sale. Atunci nu mai era capabil să reflecteze, sau chiar evita să compară în fața

tribunalului conştiinţei sale : sâvîrşea greşeli ca şi cum le-ar fi făcut fără ştirea Iui şi omul din ajun se străduia să-1 înşele pe cel de a doua zi. Din nefericire, ceea ce era mai izbitor la el, nu erau principiile, aceleaşi ca ale multor alţi filozofi cu manuşi albe şi care nu-1 puneau la adăpost de nesăbuinţă mai mult decît pe aceştia ; pasiunile sale, pe care principiile nu puteau să i le înăbuşe, erau cele care făceau din el un om aparte in această societate cenuşie, în care este aşa de greu să contrastezi cu ceilalţi fără a fi ridicol. Raymon poseda arta de a se face deseori vinovat fără a deveni odios, deseori bizar, fără să scandalizeze ; uneori izbutea chiar să fie căinat, de oameni care aveau cel mai mult să se plîngă de el. Există oameni răsfăţaţi astfel de tot ce vine în contact cu ei. O figură plăculă şi un fel dezgheţat de a se exprima, ţin uneori locul întregii lor sensibilităţi. Nu pretindem să judecăm atît de aspru pe domnul Raymon de Ramiere. nici,să-i schiţăm portretul înainte de-a-l fi făcut. să acţioneze. 1l examinăm acum de la distanţă, la fel ca mulţimea care îl vede treeînd.

Domnul de Ramiere era îndrăgostit de tînăra creolă cu ochii mari şi negri care umpluse de admiraţie întreaga Provincie la petrecerea de la Rubelles ; dar îndrăgostit şi nimic mai mult. O acostase, poate aşa, ca să treacă vremea şi succesul îi aprinsese dorinţele ; obţinuse mai mult decît ceruse, iar în ziua cînd a cucerit această inimă simplă s-a întors acasă îngrozit de triumful lui şi, izbindu-şi fruntea, şi-a zis :

— Numai de nu s-ar îndrăgosti !

Deci abia după ce primise toate dovezile ei de iubire, începu el să-şi dea seama de această dragoste. Atunci se căi, dar era prea tîrziu ; trebuia să primească resemnat ceea ce avea să se întîmple în viitor, sau să dea înapoi în mod laş. Raymon nu ezită ; se lăsă iubit şi iubi şi el din recunoştinţă ; escaladă zidurile proprietăţii Delmare, din pasiunea primejdiei ; suferi o căzătură teribilă din stîngăcie şi fu atît de impresionat de durerea tinerei şi frumoasei lui iubite, încît se crezu de aci înainte îndreptăţit în proprii săi ochi de a continua să sape prăpastia în care ea trebuia să cadă.

Cum se simţi restabilit, nici îngheţurile iernii, nici pericolele nopţii şi nici ghimpii remuşcării nu l-au mai putut împiedica de a traversa colţul pădurii, pentru a-şi întîlni creola şi a-i jura că n-o iubise niciodată decît

pe ea, că o prefera tuturor reginelor lumii şi mii de alte asemenea vorbe umflate care vor avea totdeauna trecere în fața tinerelor fete sărace şi credule. în luna ianuarie, doamna Delmare plecă la Paris cu soțul ei ; sir Ralph Brown, vecinul lor cumsecade, se retrase la moşia sa, iar Noun, rămasă să aibă grijă de casa de la țară a stăpînilor ei, avu libertatea de a lipsi sub diferite pretexte. A fost o. nenorocire pentru ea ; aceste întîlniri lesnicioase cu amantul ei scurtară foarte mult fericirea efemeră pe care trebuia să o guste. Pădurea, cu poezia ei, jerbele ei de promoroacă, efectele de lună, misterul portiței, plecarea pe furiş dimineața, cînd, pentru a-1 conduce, picioruşele lui Noun îşi lăsau urma pe zăpada parcului, toată această recuzită a unei intrigi amoroase prelungiseră exaltarea voluptuoasa a domnului de Ramiere. Noun, în camizol alb, împodobită cu părul ei lung şi negru, era o doamnă, o regină, o zînă ; cînd o vedea ieşind din acel castel de cărămizi roşii, edificiu greoi şi pătrat din timpul regenței, care avea un aer pe jumătate feudal, o lua bucuros drept o castelană medievală, iar în chioşcul plin de flori exotice, unde venea să-1 imbete cu farmecele tinereții şi pasiunii, uita din toată inima tot ceea ce avea să-şi amintească mai tîrziu.

Dar cînd. disprețuind precauțiunile şi bravînd la rîndul ei pericolul, Noun veni să-1 întîlnească la el acasă, cu şorțul ei alb şi cu basmaua de mătase cochet aranjată, aşa cum se purta în țara ei, nu mai fu decît o cameristă şi camerista unei femei drăguțe, ceea ce dă totdeauna subretei aerul unei modeste soluții de compromis. Cu toate acestea, Noun era foarte frumoasă ; aşa o văzuse prima oară la acea petrecere sătească unde trebuise să-şi croiască drum prin îmbulzeala de curioşi ca să se apropie de ea şi unde avusese micul triumf de a o smulge la douăzeci de rivali. Noun îşi reamintea această zi cu duioşie : ea nu ştia, biata copilă, că dragostea lui Raymon nu începuse chiar de atîta vreme şi că ziua ei de orgoliu, nu fusese pentru el decît o zi de vanitate. Şi apoi curajul cu care îi jertfea reputația ei, acest curaj care ar fi trebuit să o facă şi mai iubită, nu-i plăcu domnului de Ramiere. Soția unui pair al Franței care s-ar sacrifica astfel, ar fi o cochetă afectată ; dar o cameristă ! Ceea ce este eroism la una, devine neruşinare la cealaltă. Cu una, o lume de rivali geloşi te invidiază ;. cu cealaltă, o gloată de lachei scandalizați te condamnă. Femeia nobilă îți sacrifică douăzeci de amanți pe care îi avea ; camerista

nu-ți sacrifică decît un soț pe care l-ar fi putut avea.

Ce vreți ! Raymon era un bărbat cu obiceiuri elegante, cu viață rafinată, cu gusturi poetice în dragoste. Pentru ca o grizetă ' nu era o femeie *şi* Noun, numai grație unei frumuseți excepționale îl cucerise prin surprindere într-o zi de relaxare în atmosfera populară. Toate acestea nu erau din vina lui Raymon ; fusese crescut pentru lumea aleasă ; toate gîndurile lui fuseseră călăuzite către un țel înalt, toate însuşirile lui fuseseră croite pentru o fericire princiară şi dacă ardoarea sîngelui îl împinsese într-o dragoste burgheză, fusese fără voia lui. Făcuse tot posibilul să se complacă, dar nu mai putea ; ce era de făcut acum ? Tot felul de idei de o generozitate extravagantă îi trecuseră prin cap ; în zilele în care era mai înnebunit după amanta lui, se gîndise serios să o ridice pînă la rangul lui, să legitimeze legătura lor... Da, pe onoarea mea ! se gîndise la asta ; dar dragostea, care legitimează tot, acum slâbea ; dispărea odată cu primejdiile aventurii şi gustul picant al misterului. Cununia nu mai era posibilă ; şi băgați de seamă : Raymon raționa foarte bine şi cu totul în interesul amantei, sale.

Dacă ar fi iubit-o cu adevărat, ar fi putut, sacrificîndu-şi pentru ea viitorul, familia şi reputația, să mai fie fericit cu ea şi în consecință să o facă şi pe ea fericită ; căci dragostea este un contract ca şi căsătoria. Dar ce viitor putea să-i ofere acestei femei, acum cînd ea nu-1 mai interesa ? Ar putea oare s-o ia de soție, pentru a-i arăta în fiecare zi o față tristă, o inimă distrasă, un suflet dezolat? ar putea s-o ia de soție pentru a o face odioasă familiei lui, demnă de dispreț pentru egalii ei, ridicolă față de servitori, pentru a o aventura într-o societate în care s-ar simți nelalocul ei şi în care umilința ar ucide-o, pentru, a o copleşi de remuşcări, făcînd-o să simtă toate nenorocirile pe care le atrăsese asupra iubitului ei ?

Nu, veți fi de acord cu el că nu era posibil, că n-ar fi fost generos, că nu se poate lupta astfel împotriva socie-

[1] Lucrătoare do mode, fată de condiție modestă, tînără şi cochetă.

tații şi că acest eroism al virtuții se aseamănă cu Don Quijote rupîndu-şi lancea de aripa unei mori ; curaj de fier pe care o pală de vînt îl risipeşte, cavalerism dintr-un alt secol, care provoacă mila acestuia.

După ce a cântărit astfel totul, domnul de Ramiere înțelese că era mai

bine să rupă această legătură nenorocită. Vizitele lui Noun începeau să-i devină penibile. Cu siguranță că mania lui, care se dusese să petreacă iarna la Paris, nu va putea evita să afle în scurt timp de acest mic scandal. Deja se mira de călătoriile repetate pe care le făcea la Cercy, casa lor de la țară şi de săptămînile întregi pe care le petrecea acolo. Pretextase, ce e drept, o lucrare serioasă, pe care se ducea să o termine departe de larma oraşelor ; dar acest pretext începea să se uzeze. Pe Raymon îl durea să înşele o mamă atît de bună şi să o priveze atîta timp de îngrijirile lui ; ce să vă mai spun ? plecă de la Cercy şi.nu se mai întoarse.

Noun plînse, aşteptă şi, nefericită cum era, văzînd că - timpul trece, riscă să-i scrie. Biata fată! fu ultima lovitură. Scrisoarea unei cameriste ! Şi cu toate acestea, luase hîrtia satinată şi ceara parfumată din trusa de scris a doamnei Delmare, stilul din inima ei... Dar ortografia ! Vă dați seama oare, de forța pe care o silabă în p!us sau în minus poate să o ia sau să o adauge sentimentelor ? Vai ! biata fată pe jumătate sălbatică din insula Bourbon, nici măcar nu ştia că există reguli ale limbii. îşi închipuia că scrie şi vorbeşte tot aşa de bine ca şi stăpîna ei ; iar cînd văzu că Raymon nu se întoarce, îşi spuse : ,,Cu toate acestea, scrisoarea mea era bine făcută ca să-1 facă să revină".

Această scrisoare, Raymon nu avu curajul s-o citească pînă la capăt. Era, poate, o capodoperă de pasiune naivă şi drăgălaşă ; poate nici Virginia nu scrisese una mai încîntătoare lui Paul, cînd îşi părăsise țara... Dar domnul de Ramiere se grăbi să o arunce în foc, de teama de a nu-i fi ruşine de el însuşi. Ce mai încoace şi încolo ! asta este o prejudecată a educației, şi amorul propriu este în dragoste ceea ce interesul personal este în prietenie.

In lumea bună se remarcase absența domnului de Ramiere ; asta spune mult despre un bărbat, în această lume în care toți se aseamănă. Poți fi om de spirit şi să prețuieşti lumea, tot aşa cum poți fi un prost si să o disprețuieşti. Raymon o iubea şi avea dreptate ; era invitat peste tot, plăcea ; şi, pentru el, această mulțime de măşti indiferente sau batjocoritoare avea priviri atente şi surîsuri pline de interes. Nefericiții pot să fie mizantropi, dar ființele pe care le iubim, sînt rareori ingrate ; cel puțin aşa gîndea Raymon. Era recunoscător pentru cele mai mici dovezi de afecțiune, dornic de stima tuturor, mîndru de numărul mare de

prietenii.

In această lume ale cărei prejudecăți sînt absolute, totul îi reuşise, chiar şi greşelile ; şi cînd căuta cauza acestei afecțiuni universale care îl protejase totdeauna, o găsea în el însuşi. în dorința pe care o avea de a o dobîndi, în bucuria pe care i-o producea, în această bunăvoință neobosită pe care o risipea fără să o secătuiască.

O datora de asemenea mamei sale, al cărei spirit superior, conversație captivantă şi virtuți personale, o făceau cu totul deosebită. De la ea primise acele admirabile principii care îl readuceau totdeauna pe drumul cel bun şi îl împiedicau, cu toată ardoarea celor douăzeci şi cinci de ani, să piardă stima celorlalți. De asemenea, era tratat cu mai multă indulgență decît ceilalți, fiindcă mama lui poseda arta de a-1 scuza, mustrîndu-1, de a recomanda indulgența, avînd aerul că o imploră. Era una din acele femei care au traversat epoci alît de diferite, încît spiritul lor a dobîndit întreaga suplețe a destinului lor, care s-au îmbogățit sufleteşte din experiența nenorocirii, care au scăpat de eşafodul din '93, de viciile Directoratului, de vanitățile Imperiului, de ranchiunele Restaurației; femei rare, a căror stirpe se pierde.

Raymon îşi făcu reintrarea în lume, la un bal dat de ambasadorul Spaniei.

- Domnul de Ramiere, dacă nu mă înşel, spuse o femeie drăguță, vecinei sale.
- E o cometă care apare la intervale inegale răspunse aceasta. Sînt secole de cînd nu s-a mai auzit vorbindu-se de acest băiat drăguț.

Femeia care vorbea astfel era străină şi în vîrstă. Tovarăşa ei roşi puțin.

- E foarte prezentabil, spuse ea ; nu-i aşa doamnă ?
- Incîntător, pe cuvîntul meu, spuse bătrîna siciliana.
- Pun prinsoare, spuse un chipeş colonel din gardă că discutați de eroul saloanelor eclectice, brunetul Raymon ?
- E un frumos cap de expresie, reluă tînăra femeie.
- Şi poate ceea ce îți place şi mai mult, un.zănatec, spuse colonelul.

Acea tînără femeie era soția lui.

- Pentru ce zănatec ? întrebă străina.
- Pasiuni cu totul meridionale, doamnă şi demne de frumosul soare din Palermo.

Două sau trei tinere femei apropiară capetele lor drăguțe încărcate de flori ca să asculte ce spunea colonelul.

- A făcut adevărate ravagii în garnizoană anul acesta, continuă el. Vom fi obligați, noi ceilalți, să-i căutăm un nod în papură, ca să ne descotorosim de el.
- Dacă este un Lovelace ', nici o pagubă, spuse o tînără persoană cu fizionomia batjocoritoare ; nu pot suferi oamenii pe care toată lumea îi iubeşte.

Contesa de peste munți aşteptă să se îndepărteze puțin colonelul şi spuse, lovind uşor cu evantaiul degetele domnişoarei de Nangy.

— Nu vorbi aşa ; nu ştii ce înseamnă aici un bărbat care vrea să fie iubit.

[1] Personaj din romanul *Clarisse Harloive* de Richardsohn intruchipînd tipul seducătorului.

- Crezi, deci, că pentru ei nu este vorba decît să vrea ? spuse fata cu ochi migdalați şi sarcastici.

— Domnişoară, spuse colonelul care se apropia să o invite la dans. ia seama să nu le-audă frumosul Raymori.

Domnişoara de Nangy începu să rîdă ; dar, toată seara, grupul încântător din care făcea parte nu mai îndrăzni să vorbească de domnul de Ramiere.

V

Domnul de Ramiere rătăcea, fără vreun sentiment de repulsie şi fără să se plictisească, printre faldurile unduitoare ale acestei mulțimi împodobite.

Cu toate acestea se frămînta, copleşit de tristețe. Revenind în lumea lui, simțea un fel de remuşcări, un fel de ruşine de toate ideile nebuneşti pe

care o legătură nepotrivită i le sugerase. Privea aceste femei pe care lumina le făcea atît de strălucitoare ; asculta conversația lor delicată şi subtilă ; auzea cum li se lăudau calitățile ; şi în aceste minunății alese, în aceste toalete aproape regeşti, în aceste schimburi rafinate de cuvinte, găsea peste tot reproşul de a se fi abătut de la propriul său destin. Dar, cu toată această ciudă, Raymon era chinuit de o remuşcare mai reală ; căci intențiile lui erau de o mare delicatețe şi lacrimile unei femei îi zdrobeau inima oricît ar fi fost de împietrită.

în acest moment, onorurile seratei se adresau unei tinere femei căreia nimeni nu-i cunoaşte numele şi care, prin noutatea apariției sale în lume, se bucura de privilegiul de a reține atenția. Felul simplu în care era îmbrăcată ar fi fost deajuns ca să o scoată în relief, în mijlocul diamantelor, penelor şi florilor care împodobeau celelalte femei. Cîteva şiraguri de perle împletite în părul negru, alcătuiau singurele ei podoabe. Albul mat al colierului, cel al rochiei de crep şi al umerilor ei goi, se contopeau la oarecare distanță, iar căldura încăperilor abia reuşise să-i ridice în obraji o nuanță delicată ca aceea a unui trandafir de Bengal înflorit pe zăpadă. Era o făptură micuță, drăgălaşă, delicată ; *o* frumusețe de salon, pe care lumina vie a luminărilor o făcea feerică şi pe care o rază de soare- ar fi făcut-o să pălească. Dansînd, era atît de uşoară, că o suflare ar fi fost deajuns să o ridice ; dar era uşoară fără vioiciune, fără plăcere. Cînd sta jos, se curba ca şi cum corpul ei prea mlădios n-ar fi avut puterea să se susțină ; şi cînd vorbea, surîdea cu un aer trist. La acea epocă povestirile fantastice aveau toată prospețimea succesului ; din care cauză erudiții genului comparau această tînără femeie cu o încîntătoare apariție evocată prin magic, care, cînd ziua avea să înălbească orizontul, trebuia să pălească şi să dispară ca un vis.

Dar, pînă atunci, se îmbulzeau în jurul ei ca s-o invite la dans.

- Grăbeşte-te, spunea unuia dintre amicii săi, un dandy romantic ; o să cînte cocoşul şi picioarele dansatoarei dumitale nu mai ating parchetul. Pariez că nu-i mai simți mina în mina dumitale.
- Ia priveşte figura brună şi caracteristică a domnului de Ramiere, zise o femeie *artistă* vecinului ei. Nu e aşa că lingă această tînără persoană atît de palidă şi atît de micuță, tonul *puternic* al unuia, scoate admirabil în relief tonul *delicat* al celuilalt ?

- Această tînără persoană, spuse o doamnă care cunoştea pe toată lumea şi care la reuniuni îndeplinea rolul unui almanah, este fata smintitului acela bătrîn de Carvajal care a vrut să facă pe Josephin-ul şi care s-a dus să moară ruinat în insula Bourbon. Cred că această frumoasă floare exotică, s-a măritat destul de prosteşte ; dar mătuşa ei este foarte bine văzută la curte.

Raymon se apropiase a irumoasa Indiană. O emoție stranie punea stăpînire pe el de cîte ori o privea ; văzuse această figură palidă şi tristă în vreunul din visurile lui ; da, cu siguranță, o văzuse şi privirile i se opreau asupra ei cu plăcerea pe care o încerci regăsind o apariție fermecătoare pe care ți-e frică să n-o pierzi pentru totdeauna. Atenția lui Raymon turbură pe cea al cărui obiect era ; stîngace şi timidă ca o persoană străină de lume, succesul pe care îl obținea părea mai degrabă să o incomodeze decît să-i placă. Raymon făcu înconjurul salonului, află în sfîrşit că această femeie se numea doamna Delmare şi veni să o invite la dans.

— Nu vă amintiți de mine, îi spuse el cînd au rămas singuri în mijlocul mulțimii ; dar eu n-am putut să vă uit, doamnă. Nu v-am văzut, totuşi, decît o clipă, ca printr-o ceață ; dar clipa aceasta v-a arătat atît de bună, atît de compătimitoare...

Doamna Delmare tresări.

— Ah ! da, domnule, zise cu vioiciune, dumneavoastră sînteți !... Şi eu v-am recunoscut.

Apoi roşi, avînd aerul că se teme să nu fi săvîrşit o nepolitețe. Privi în jurul ei ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă o auzise cineva. Timiditatea accentua grația ei naturală şi Raymon simți pătrunzîndu-i în inimă timbrul acestei voci creole, puțin învăluită, atît de dulce încît părea făcută anume penutru a se ruga sau pentru a binecuvînta.

— Mi-era tare teamă. îi spuse el, că nu voi găsi niciodată prilejul să vă mulțumesc. Nu puteam să mă prezint la dumneavoastră şi ştiam că ieşiți rareori în lume. Mă

temeam de asemenea că încercînd să vă vizitez voi da peste domnul Delmare şi situația noastră reciprocă nu putea face prea plăcută această întîlnire. Cît de fericit mă simt în această clipă care-mi permite să-mi achit datoria de inimă !

— Ar fi şi mai plăcut pentru mine, îi spuse ea, dacă şi domnul

Delmare ar putea să-şi ia partea lui ; şi, dacă l-ați cunoaşte mai bine. ați afla că este tot atît de bun pe cît este de violent. I-ați ierta că, fără să vrea, a fost gata să vă ucidă, deoarece cu siguranță inima lui a sîngerat mai mult decît rana dumneavoastră.

— Să nu vorbim de domnul Delmare, doamnă. îl iert din toată inima. Eram vinovat în fața lui şi şi-a făcut dreptate ; nu-mi rămîne decît să uit ; dar de dumneavoastră, doamnă, de dumneavoastră, care m-ați copleşit cu îngrijiri atît de delicate şi atît de generoase, aş vrea să-mi amintesc toată viața felul cum v-ați purtat față de mine, trăsăturile dumneavoastră atît de pure, blîndețea dumneavoastră îngerească şi aceste mîini care au răspîndit balsam pe rănile mele şi pe care n-am putut să le sărut...

In timp ce vorbea. Raymon ținea mina doamnei Delmare, gata să ia parte cu ea la contradans. Ii strînse uşor mîna într-ale sale şi tînăra femeie simți tot sîngele năvă-lindu-i la inimă.

Cînd o conduse la locul ei, doamna de Carvajal, mătuşa, doamnei Delmare, se depărtase ; balul era pe sfîrşite. Raymon se aşeză lingă ea. Avea acea uşurință şi naturalețe pe care o dă o oarecare experiență a inimii ; ceea ce ne face stupizi în fața femeilor este violența dorințelor noastre şi graba excesivă a pasiunii. Bărbatul care şi-a tocit puțin emoțiile este mai dornic să placă, decît să iubească. Cu toate acestea, domnul de Ramiere se simțea mai adînc emoționat lingă această femeie simplă şi naivă, decît fusese vreodată. Poate că această impresie bruscă se datora amintirii pe care i-o lăsase noaptea petrecută în casa ei ; însă ceea ce este sigur, este că în timp ce-i vorbea cu însuflețire, inima nu-i trăda cuvintele.

Dar obişnuința dobîndită cu alte femei dădea cuvintelor lui acea putere de convingere căreia neştiutoarea Indiana i se abandona fără să-şi dea seama că toate acestea nu fuseseră născocite pentru ea.

In general, şi femeile o ştiu bine, un bărbat care vorbeşte cu spirit despre dragoste, nu este prea îndrăgostit.

Raymon era o excepție ; exprima pasiunea cu artă şi o simțea cu căldură. Numai că. nu pasiunea era aceea care îl făcea elocvent, ci elocvența îl făcea pasionat. Cînd ii plăcea o femeie, devenea elocvent ca să o seducă şi, seducînd-o, se îndrăgostea de ea. Era un sentiment in genul

acelora pe care şi le provoacă avocaţii şi predicatorii, care plîng cu lacrimi fierbinţi de îndată ce asudă cu broboane grele. Intîlnea şi femei destul de subtile ca să fie foarte atente cu aceste improvizaţii înflăcărate ; dar Raymon făcuse, din dragoste, ceea ce am numi nebunii ; răpise o fată de familie, compromisese femei foarte sus puse, avusese trei dueluri de mare răsunet şi permisese unui întreg *rout* [1], unei întregi săli de spectacol să asiste la rătăcirea inimii şi la delirul gîndurilor lui. Un bărbat care face toate acestea fără să se teamă de a fi ridicol sau detestat şi care reuşeşte să nu fie nici una nici alta. este invulnerabil ; poate risca tot şi spera tot. Aşa se face că cele mai savante rezistenţe cedau, pe motiv că Raymon cînd îşi punea mintea, iubea ca un nebun. In lumea aleasă, un bărbat capabil să facă nebunii din dragoste este un miracol destul de rar. pe care femeile nu-1 dispreţuiesc.

Nu ştiu cum a făcut ; dar, conducînd pe doamna de Carvajal şi pe doamna Delmare la trăsura lor, izbuti să ducă la buze mînuţa Indianei. Niciodată sărutul furiş si mistuitor al vreunui bărbat, nu atinsese degetele acestei femei, cu toate că se născuse într-un climat de foc şi că avea nouăsprezece ani ; nouăsprezece ani din insula Bourbon, care echivalează cu douăzeci şi cinci din ţara noastră.

Suferindă şi nervoasă cum era, acest sărut aproape că îi smulse un ţipăt şi trebui să fie susţinută ca să se urce în trăsură. Raymon nu întîlnise niciodată o natură atît de delicată. Noun, creola, avea o sănătate robustă şi pariziencele nu leşină cînd li se sărută mîna.

[1] Reuniune mondenă în care invitaţii sînt numeroşi şi prea puţin selectaţi (engl.).

— Dacă aş vedea-o de două ori, îşi spuse el depărtîndu-se, mi-aş pierde capul.

A doua zi, uitase cu desăvîrşire de Noun ; tot ceea ce ştia despre ea, era că aparţinea doamnei Delrnare. Palida Indiana îi acapara toate gîndurile, îi apărea în toate visele. Cînd Raymon începea să se simtă îndrăgostit, avea obiceiul ca singur să-şi ameţească mintea, nu pentru a înăbuşi pasiunea ce se năştea, ci dimpotrivă, pentru a înlătura raţiunea care îl îndemna să cîntărească urmările. Aprig în plăceri. îşi urmărea ţinta cu înverşunare. Nu era în stare să înăbuşe furtunile care se slîrneau în pieptul lui, tot aşa cum nu era în stare să le pornească iară cînd le

simțea risipindu-se şi dornolindu-se.

Reuşi, aşadar, să afle chiar de-a dona zi că domnul Delmare plecase într-o călătorie la Bruxelles pentru interesele lui comerciale. Plecînd. încredințase pe soția sa doamnei de Carvajal, la care ținea foarte puțin, dar cure era singura rudă a doamnei Delmare. Militar parvenit, el nu avea decît o familie obscură şi săracă, de care avea aerul că roşeşte tot repetînd că nu roşeşte. Dar, deşi toată viața n-a făcut decît să-i reproşeze sotiei sale un dispreț pe care ea nu-1 avea cîtuş de puțin, simțea că nu trebuia să o silească să se apropie prea mult *de* aceste rude fară educație. De altfel, cu toată antipatia pentru doamna de Carvajal, nu putea să-şi rețină un mare respect şi iată pentru care motive.

Doamna de Carvajal. descendentă a unei mari familii spaniole, era una din acele femei care nu se pot resemna să nu fie nimic. în timpul cînd Napoleon stăpînea Europa, tămîiase gloria lui Napoleon şi îmbrățişase, împreună cu soțul şi cumnatul ei. partidul josefinilor ; dar soțui fiindu-i ucis la raderea dinastiei vremelnice a cuceritorului, tatăl Indianei se refugiase în coloniile franceze. Atunci doamna de Carvajal. abilă şi energică, se retrase la Paris, unde, prin nu ştiu ce speculații de bursă îşi crease o nouă bunăstare pe resturile splendorii ei trecute. In afară de aceasta prin spirit, intrigă şi devotament, obținuse favorurile curții şi casa ei, fără a fi strălucită, era una din cele mai onorabile care s-ar fi putut cita printre cele ale protejaților listei civile .

Cînd. după moartea tatălui său. Indiana sosi în Franța măritată cu colonelul Delmare, doamna de Carvajal fu destul de puțin măgulită de o alianță atît de neînsemnată. Cu toate acestea văzu cum prosperau micile capitaluri ale domnului Delmare, a cărui energie şi bun-simț în afaceri făceau cit o zestre ; ea cumpără pentru Indiana micul castel Lagny şi fabrica depinzînd .de acesta. In doi ani, grație cunoştințelor speciale ale domnului Delmare şi fondurilor avansate de sir Rodolphe Brown, văr prin alianță al soției sale, afacerile colonelului luară o întorsătură fericită, datoriile sale începură să se achite şi doamna de Carvajal, în ochii căreia averea era prima recomandație, arătă multă afecțiune nepoatei sale şi îi promise restul moştenirii. Indiana, lipsită de ambiție, o înconjura pe mătuşa sa cu îngrijiri şi amabilități din recunoştință, nu din interes ; dar în atențiile deosebite ale colonelului, se găsea cel puțin tot atît dintr-una,

cît şi din cealaltă. In materie de sentimente politice, era un om de fier ; cînd era vorba de gloria inatacabilă a marelui său împărat, nu voia să ştie de nimic şi o apăra cu încăpățînarea oarbă a unui copil de şaizeci de ani. îi trebuiau deci mari eforturi de răbdare pentru ca, în salonul doamnei de Carvajal. unde nu se proslăvea decît Restaurația, să nu izbucnească tot timpul. Ceea ce bietul Delmare suferi din partea a cinci sau şase bătrîne bigote este de neînchipuit. Infruntări iritante care, în parte, erau cauza proastei dispoziții pe care o avea deseori față de soția sa.

Aceste lucruri fiind stabilite, să revenim la domnul de Ramiere. După trei zile, el era la curent cu toate aceste detalii domestice, atît de zelos urmărise tot ce putea să-1 pună pe calea unei apropieri de familia Delmare. Ştia că punîndu-se bine cu doamna de Carvajal, ar putea s-o vadă pe Indiana. In seara celei de-a treia zile, îşi anunță vizita.

în salonul ei nu se aflau decît patru sau cinci figuri ostrogotice, care jucau cu gravitate reversi*, şi doi sau trei tineri de familie, atît de nuli cît este îngăduit să fii cînd ai şaisprezece ascendenți nobili. Indiana, cu multă răbdare, umplea un fond de țesătură pe gherghetul mătusii sale. Era aplecată asupra lucrului ei, în aparență absorbită de această ocupație mecanică şi poate mulțumită să poată scăpa astfel de trăncăneala searbădă a vecinilor ei. Nu ştiu dacă, ascunsă de părul lung şi negru care îi cădea pe florile gherghefului, nu depăna în suflet emoțiile acelei clipe fugare care o inițiase la o viață nouă, cînd glasul servitorului care anunța mai multe persoane, o avertiză să se ridice. Făcu acest lucru în mod maşinal, căci nu ascultase numele şi abia dacă îşi desprinsese ochii de la broderia ei, cîndr o voce o izbi ca un şoc electric şi fu obligată să se sprijine de masa de lucru ca să nu cadă.

* Vechi joc de cărți, în care cîştigătorul este cel care face mai puține levate.

VI

Raymon nu se aşteptase la acest salon tăcut, presărat cu figuri răzlețe şi discrete : era imposibil de strecurat o vorbă, care să nu fie auzită în toate colțurile încăperii. Bătrînele aristocrate care jucau cărți

păreau că sînt acolo numai pentru a stingheri conversația tinerilor, şi pe trăsăturile lor rigide, Raymon credea că citeşte satisfacția secretă a bătrîneții, care se răzbună împiedicînd plăcerile celorlalți. El contase pe o întrevedere mai uşoară, pe o convorbire mai caldă decît cea de la bal şi era contrariul. Această dificultate neprevăzută dădu şi mai mare intensitate dorințelor lui, şi mai mult loc privirilor, şi mai multă însuflețire şi viață interpelărilor ocolite pe care le adresa doamnei Delmare. Biata copilă era cu totul lipsită de experiență în fața acestui gen de atac. N-avea posibilitatea să se apere, pentru că nu era întrebată nimic ; dar era nevoită să asculte oferta unei inimi înfocate, să afle cit era de iubită şi să se lase împresurată de toate pericolele seducției fără a opune rezistență. Stinghereala ei creştea, odată cu îndrăzneala lui Raymon. Doamna de Carvajal, care avea pretenții întemeiate de spirit şi căreia îi fusese lăudat acela al domnului de Ramiere, părăsi jocul pentru a începe cu el o elegantă discuție asupra amorului, în care introduse multă pasiune spaniolă şi metafizică nemțească. Raymon primi provocarea cu multă grabă şi, sub pretextul de a răspunde mătuşii, spuse nepoatei tot ceea ce aceasta ar fi refuzat să asculte. Sărmana tînără, femeie, lipsită de apărare, expusă din toate părțile unui atac atît de viu şi atît de abil, nu găsi puterea să se amestece în această discuție spinoasă. In zadar mătuşa, dornică de a o face să strălucească, o chemă ca mărturie pentru unele subtilități de sentiment teoretic ; ea mărturisi roşind că nu cunoştea nimic din toate acestea şi Raymon, beat de bucurie văzîndu-i obrajii colorîndu-se şi sinul palpitînd, jură că o va învăța.

Indiana dormi şi mai puțin în noaptea aceea, decît în cele precedente ; am spus-o, ea nu iubise încă şi inima ei era de mult matură pentru un sentiment pe care nu putuse să i-1 inspire, nici unul din bărbații pe care îi întâlnise. Crescută de un tată bizar şi violent, nu cunoscuse niciodată fericirea pe care o dă afecțiunea altcuiva. Domnul de Carvajal, amețit de pasiuni politice, îmbîcsit de regrete ambițioase, devenise în colonii plantatorul cel mai dur şi vecinul cel mai supărător ; fiica lui suferise cumplit din cauza firii sale morocănoase. Dar, văzând spectacolul neîntrerupt al suferințelor sclaviei, suportând plictiselile izolării şi ale dependenței, ea dobîndise o răbdare aparentă de nezdruncinat, o îngăduință şi o bunătate fermecătoare față de inferiorii săi, dar şi o voință de fier, o foiță

de rezistență considerabilă față de tot ceea ce tindea să o asuprească. Căsătorindu-se cu Delmare, ea n-a făcut *decat* să schimbe stăpînul ; iar venind să locuiască la castelul Lagny, n-a făcut decît să schimbe temnița şi singurătatea. Nu şi-a iubit bărbatul, poate pentru singurul motiv că i se impunea ca o datorie să-1 iubească şi că rezistența spirituală la orice fel de constrîngere morală devenise la ea o a doua natură, un principiu de conduită, o lege a conştiinței. Căci niciodată nu căutaseră să-i facă vreo altă recomandare decît cea a supunerii oarbe.

Crescută într-un ținut pustiu, neglijată de tatăl ei, trăind în mijlocul sclavilor, pe care nu-i putea ajuta şi nici consola, decît cu compasiunea şi lacrimile sale, ea se obişnuise să spună : ,,Va veni o zi cînd totul se va schimba in viața mea, cînd voi face bine celorlalți ; o zi cînd voi fi iubită, cînd voi da inima mea întreagă celui ce mi-o va da pe a sa ; pînă atunci, să sufăr ; să tac şi sa păstrez dragostea mea drept răsplată celui ce mă va elibera". Acest liberator, acest mesia nu venise ; Indiana încă îl mai aştepta. Nu mai îndrăznea, este adevărat, să-şi mărturisească toate gîndurile. Sub cărpinişul aleilor din Lagny, înțelesese că acolo însăşi gîndirea trebuia să aibă şi mai multe stavile decît sub palmierii sălbatici din insula-Bourbon ; şi cind, din obişnuință, se mai surprindea spunînd : "Va veni o zi... va veni un bărbat...", ea fereca această dorință temerară în fundul sufletului ei şi îşi spunea : .. "Va trebui deci să mor !"

Iată de ce se prăpădea. Un rău necunoscut îi măcina tinerețea. Nu mai avea energie şi nici somn. Medicii îi căutau zadarnic o turburare aparentă, nu găseau nimic ; toate facultățile îi slăbeau deopotrivă, toate mădularele se topeau cu încetul ; inima îi ardea mocnit, ochii i se stingeau şi numai crizele şi febra îi mai puneau sîngele în mişcare. încă puțin şi sărmana captivă avea să moară. Dar, oricît ar fi fost de resemnată sau de descurajată, nevoia rămînea aceeaşi. Această inimă tăcută si zdrobită chema mereu, fără să-şi dea seama, o inimă tînără şi generoasă care s-o reînsuflețească. Ființa pe care o iubise cel mai mult pînă atunci era Noun, tovarăşa veselă şi curajoasă a necazurilor ei ; iar bărbatul care îi arătase cea mai mare preferință, era flegmaticul ei văr Ralph. Ce hrană pentru mistuitoarea frămîntare a gîndurilor ei, această biată fată ignorantă şi părăsită ca şi ea şi un englez pasionat doar pentru vînătoarea de vulpi !

Doamna Delmare era într-adevăr nefericită şi prima dată cînd simţi pătrunzînd în atmosfera ei îngheţată suflul dogoritor al unui bărbat tînăr şi înfocat, prima data cînd o vorbă afectuoasă şi mîngîietoare îi dezmierdă urechea şi o gură înfiorată veni să-i ardă mîna ca un fier roşu, ea nu se mai gîndi nici la îndatoririle ce-i fuseseră impuse, nici la prudenţa ce i se recomandase, nici la viitorul ce i se prezisese ; nu-şi mai aminti decît trecutul odios, suferinţele îndelungi, stăpînii despotici. Nu se gîndi nici că acest bărbat putea fi mincinos sau uşuratic. îl văzu aşa cum şi-1 dorea, cum îl visase, şi Raymon ar fi putut să o înşele, dacă n-ar fi fost sincer.

Dar cum să nu fi fost, alături de o femeie atît de frumoasă şi de iubitoare ? Care alta i se dezvăluise vreodată cu atîta candoare şi inocenţă ? Pe cine găsise el ca să-i încredinţeze un viitor atît de surizător şi de sigur ? Nu fusese ea născută ca să-i iubească, această femeie sclav, care n-aştepta decît un semn ca să-şi sfărîme lanţul, decît un cuvînt ca să-1 urmeze ? Fără îndoială, cerul zămislise pentru Raymbn această tristă copilă din insula Bourbon. pe care nimeni n-o iubise şi care fără el trebuia să moară.

Cu toate acestea, în inima doamnei Delmare urmă un sentiment de spaimă după această fericire febrilă care o invadase. Se gîndi la soţul ei atît de neîncrezător, atît de clarvăzător, atît de răzbunător şi îi fu frică, nu pentru ea, care era obişnuită cu ameninţările, ci pentru omul care urma să pornească un război pe viaţă şi pe moarte cu tiranul ei. Cunoştea aşa de puţin societatea, încît făcea din viaţă un roman tragic ; fiinţă timidă, care nu îndrăznea să iubească de teama de a nu-şi expune iubitul pierzării şi care nu se gîndea cîtuşi de puţin la primejdia de a se dezonora.

Acesta era deci secretul rezistenţei sale, temeiul virtuţii sale. A doua zi, luă hotărîrea de a-1 evita pe domnul de Ramiere. în aceeaşi seară, avea loc un bal la unul din cei mai mari bancheri din Paris. Doamna de Carvajal, căreia îi plăcea societatea ca unei femei bătrîne lipsită de afecţiune, dorea să o ducă pe Indiana la bal ; dar Raymon trebuia să fie acolo şi Indiana plănui să nu se ducă. Pentru a evita represaliile mătuşii, doamna Delmare, care nu ştia să reziste decît în fapt, se prefăcu de acord cu propunerea ; lăsă să i se pregătească toaleta şi aşteptă ca doamna de Carvajal să o termine pe a ei ; atunci îşi puse o haină de casă, se instala lîngă foc şi o aştepta cu hotărîre. Cînd bătrîna spaniolă,

țeapănă şi gătită ca un portret de Van Dyck, veni să o ia, Indiana declară că nu se simțea bine şi nu era în stare să iasă din casă. Zadarnic insistă mătuşa să facă un efort.

— Aş dori din toată inima, răspunse ea ; vezi că nu mă pot ține pe picioare. Astăzi n-aş face decît să te încurc. Du-te la bal fără mine, mătuşica dragă, eu am să mă bucur de plăcerea dumitale.

-— Să mă duc fără tine ! exclamă doamna Carvajal, care murea de ciudă văzînd că îşi făcuse în mod inutil o toaletă şi care dădea înapoi în fața grozăviei de a sta singură o seară. Dar ce m-aş duce să fac în lume. eu, o femeie bătrînă pe care nimeni nu o caută decît ca să se apropie de tine ? Ce m-aş face eu fără ochii frumoşi ai nepoatei mele, care să mă scoată în evidență ?

— Spiritul dumitale le va ține locul, mătuşico, spuse Indiana.

Marchiza de Carvajal, care n-aştepta decît să se lase convinsă, plecă în cele din urmă. Atunci Indiana îşi ascunse fața în mîini şi începu să plîngă ; căci făcuse un mare sacrificiu şi credea că prin asta a şi prefăcut în ruină castelul fermecat din ajun.

Dar nu putea fi tot aşa pentru Raymon. Primul lucru pe care îl zări la bal fu egreta pretențioasă a bătrânei marchize. Zadarnic căută în jurul ei rochia albă şi părul negru al Indianei. Se apropie şi auzi cum spunea în şoaptă altei femei :

— Nepoată-mea este bolnavă, sau mai degrabă, adăugă ea pentru a-şi justifica prezența la bal, e un capriciu de femeie tînără. A vrut să rămînă singură în salon, cu o carte în mînă ca o frumoasă sentimentală.

„Oare fuge de mine ?" se gîndi Raymon.

Imediat plecă de la bal. Ajunse la marchiză acasă, trecu fără să spună nimic portarului şi întrebă de doamna Delmare pe primul servitor pe jumătate adormit, pe care îi găsi în anticameră.

— Doamna Delmare este bolnavă.

-— Ştiu. Vin din partea doamnei de Carvajal, să văd cum se mai simte.

— Mă duc să anunț pe doamna…

— Este inutil ; doamna Delmare mă va primi.

Şi Raymon intră fără să se fi anunțat. Toți ceilalți servitori se culcaseră. O linişte tristă domnea în acele încăperi pustii. O singură

lampă, acoperită de abajurul ei de tafta verde, lumina slab salonul cel mare. Indiana sta cu spatele la uşă ; ascunsă cu totul într-un fotoliu spațios, privea trist cum ard tăciunii ca şi în seara cinei, Raymon pătrunsese în Lagny sărind peste ziduri ; şi mai tristă acum, căci unei suferințe vagi, unor dorinți fără țel, le urmase o bucurie fugară, o rază de fericire pierdută.

Raymon, încălțat ca pentru bal, se apropie fără zgomot pe covorul moale care înăbuşea paşii. O văzu plîngînd ; iar cînd ea întoarse capul, îl găsi la picioarele ei ținîndu-i cu putere mîinile, pe care se străduia în van să i le retragă. Atunci, trebuie să recunosc, ea văzu cu o inefabilă bucurie năruindu-i-se planul ei de rezistență. Simți că iubea cu patimă pe acest bărbat, care nu se sinchisea de piedici şi care, chiar fără voia ei, venea să-i aducă fericirea. Binecuvîntă cerul pentru că-i respingea sacrificiul şi în loc să-1 dojenească pe Raymon, era gata să-i mulțumească.

Cît despre el, ştia că era iubit. N-avea nevoie să vadă bucuria care strălucea în lacrimile ei, ca să-şi dea seama că el era stăpînul şi că putea îndrăzni. Nu-i dădu răgazul să-i pună întrebări şi schimbînd rolurile, fără a-i explica prezența lui neaşteptată, fără a căuta să se arate mai puțin vinovat decît era :

— Indiana, îi spuse el, plîngi... Pentru ce plîngi ?...Vreau să ştiu...

Ea tresări, auzindu-se chemată pe nume : dar şi surpriza pe care i-o produse această îndrăzneală o făcu fericită.

- De ce mă întrebi ? îi răspunse ea. Nu trebuie să ți-o spun...
- Ei bine, eu o ştiu, Indiana. Iti cunosc întreaga poveste, întreaga viață. Nimic din ceea ce te priveşte nu-mi este străin, pentru că nimic din ceea ce te priveşte nu-mi este indiferent. Am vrut să aflu totul despre dumneata şi n-am aflat nimic care să nu-mi fi fost dezvăluit de clipa petrecută la dumneata, cînd, plin de sînge şi zdrobit, am fost adus la picioarele dumitale şi cînd soțul dumitale s-a înfuriat văzîndu-te, atît de frumoasă şi de bună, făcîndu-mi un sprijin din brațele dumitale catifelate, un balsam din dulcea dumitale răsuflare. E gelos ! Oh, înțeleg perfect ; în locul lui aş fi fost la fel, Indiana ; sau, mai degrabă, în locul lui m-aş omorî ; căci a fi soțul dumitale, doamnă, a te avea, a te ține în brațe şi a nu te merita, a nu avea inima dumitale, înseamnă a fi cel mai

nenorocit sau cel mai nemernic dintre oameni.

- O, cerule ! taci, exclamă ea acoperindu-i gura cu manile, taci, căci mă faci să mă simt vinovată. Pentru ce-mi vorbeşti de el ? pentru ce mă îndemni să-1 blestem ?... Dacă te-ar auzi !... Dar eu n-ai spus nimic rău de el ; nu sînt eu cea care să-ți îngăduie această crimă ! eu nu-1 urăsc, eu îl stimez, îl iubesc !...

- Spune că ți-e o frică groaznică de el ; căci despotul ți-a zdrobit sufletul şi teama s-a aşternut la căpătîiul tău de cînd ai devenit prada acestui om. Dumneata, Indiana, pîngărită de acest necioplit, a cărui mină de fier ți-a plecat grumazul şi ți-a distrus viața ! Biată copilă ! aşa de tînără şi aşa de frumoasă şi să fi suferit atît de mult !... căci pe mine n-ai putea să mă înşeli, Indiana ; eu, care te privesc cu alți ochi decît ai gloatei, îți cunosc toate secretele destinului şi să nu crezi că te poți ascunde de mine. Cei care te privesc fiindcă eşti frumoasă, pot să spună, văzîndu-ți paloarea şi tristețea : „Este bolnavă..." N-au decît ; dar eu, eu care te urmăresc cu inima mea, eu, care din tot sufletul te învălui cu solicitudine şi cu dragoste, eu îți cunosc bine suferința. Ştiu bine că dacă cerul ar fi voit-o, dacă mi te-ar fi dat mie, mie, nefericitul, care ar trebui să-mi sfarăm capul că am venit aşa de tîrzîu, n-ai fi bolnavă. Indiana, ți-o jur pe viața mea, te-aş fi iubit atîta, că şi dumneata m-ai fi iubit şi ți-ai fi binecuvântat lanțul. Te-aş fi purtat pe brațe, ca să-ți feresc picioarele să se rănească ; le-aş fi încălzit cu răsuflarea mea. Te-aş fi strîns la piept, ca să te apăr de suferință. Mi-aş fi dat tot sîngele meu, ca să-1 lecuiesc. pe al dumitale, şi, dacă ți-aş fi turburat somnul, mi-aş fi pe trecut noaptea murmurîndu-ți cuvinte dulci, surîzîndu-ți. ca să-ți dau curaj, plîngînd că te văd suferind. Cînd somnul ar fi venit să-ți lunece pe pleoapele catifelate, le-as fi atins cu buzele inele, ca să le închid mai uşor şi, in genunchi, lîngă pat, aş fi vegheat asupra dumitale. As fi silit aerul.să te mîngîie uşor, visurile de aur să-ți arunce flori. Ți-aş fi sărutat în tăcere cosițele părului, aş fi numărat cu voluptate bătăile inimii dumitale, şi cînd te-ai fi trezit, Indiana, m-ai fi găsit acolo, la picioare-, păzindu-te ca un stăpîn gelos, servindu-te ca un sclav, pîndind primul surîs, punînd stăpînire pe cel dintîi gînd, pe cea dintîi privire, pe

primul sărut...

- Destul, destul ! spuse Indiana, palpitînd, cu totul înnebunită; mă faci să sufăr. Şi totuşi, dacă fericirea ar putea ucide, Indiana ar fi murit în clipa aceea. Nu-mi

vorbi astfel, îi spuse ea, mie, care nu trebuie să fiu fericită ; nu-mi arăta cerul pe pămînt, mie, care sînt sortită să mor.

- Să mori ! strigă Raymon cu tărie luînd-o în brațe ; tu, să mori ! Indiana ! Să mori înainte de a fi trăit, inainte de a fi iubit !?... Nu, n-ai să mori ; nu te voi lăsa sa mori ; fiindcă, acum, viața mea este legată de a ta. Esti femeia pe care o visasem, nevinovăția pe care o adoram, himera care totdeauna fugise de mine, steaua strălutoare care lumina înaintea mea ca să-mi spună : „Mergi mai departe în această viață nenorocită şi cerul îți trimite unul din îngerii lui ca să-ți fie tovarăş". De totdeauna, mi-erai destinată, Indiana ; sufletul tău era logodit cu al meu ! Oamenii şi legile lor de fier au făcut cu tine ce-au vrut ; mi-au smuls tovarăşa pe care Dumnezeu mi-ar fi ales-o, dacă Dumnezeu nu şi-ar uita cîteodată făgăduielile. Dar ce ne privesc oamenii şi legile, dacă te iubesc chiar şi la brațul altuia, dacă tu poți să mă mai iubeşti, blestemat şi nefericit cum sînt de a te fi pierdut ! Vezi tu, Indiana, tu îmi aparții, eşti jumătatea sufletului meu care căuta de mult să o regăsească pe cealaltă. Cînd tu visai un iubit în insula Bourbon, pe mine mă visai ; dacă, la cuvîntul de soț, un dulce fior de teamă şi de speranță îți străbătea sufletul, asta în-semna că eu trebuia să-ți fiu soț. Oare nu mă recunoşti? Nu ți se pare că sînt douăzeci de ani de cand nu ne-am vazut? Nu te-am recunoscut eu, ingerule, cand imi opreai sîngele cu voalul tău, cînd îți puneai mana pe inima mea pierită ca să-i redai căldura şi viata? Ah! Eu mi-aduc foarte bine aminte. Cînd am deschis ochii mi-am zis : „Iat-o ! aşa apărea în toate visele mele, alba, melancolică şi binefăcătoare. Este bunul meu, al meu, ea este cea care trebuie să mă desfete în fericiri nemaicunoscute." Şi viața fizică pe care o regăsisem, era opera ta. Fiindcă, vezi tu, împrejurările care ne-au unit nu sînt cele obişnuite ; nu este nici întiinpiarea, nici capriciul, este fatalitatea, este moartea, care mi-au deschis porțile acestei vieți noi. Este soțul tău. stăpinul tău, care, supunindu-se propriului său destin, m-a adus plin de singe în mîinile lui şi m-a aruncat la picioarele tale spunindu-ți : ..Iată, pentru tine". Şi acum, nimic nu ne mai poate

despărți...

— El poate să ne despartă ! întrerupse cu vioiciune doamna Delmare, care, abandonîndu-se elanurilor iubitului ei, îl asculta vrăjită. Vai ! Vai ! nu-l cunoşti ; este un om care nu ştie ce este iertarea, un om pe care nu-1 poți înşela. Raymon, are să te ucidă !...

Ea se ascun e la pieptul lui plîngînd. in timp ce Raymon, o strîngea eu pasiune :

— Să poftească, strigă el, să poftească să-mi smulgă această clipă de fericire : îl desfid ! Rămîi aşa Indiana, rămîi lîngâ inima mea, acolo este scăparea şi adăpostul tău. Iubeste-mă şi voi fi invulnerabil. Ştii bine că nu stă in puterea acestui om să mă ucidă : am fost expus, şi fără apărare, loviturilor lui. Dar tu, îngerul meu bun, planai deasupra mea şi aripile tale m-au apărat. Haide, nu-ți fie teamă de nimic ; vom şti noi să ne ferim de furia lui ; acum, nu-mi mai este teamă nici pentru tine, deoarece voi fi acolo. Cînd acest, stăpîn va voi să te asuprească, te voi apăra şi eu împotriva lui. Dacă va trebui.te voi smulge legii sale crude. Vrei să-I ucid ? Spune-mi că mă iubeşti şi dacă tu îl condamni să moară, voi fi ucigaşul, lui...

— Mă faci să mă-nfior ; taci ! Dacă vrei să ucizi pe cineva, ucide-mă pe mine ; căci am trăit o zi plină şi nu mai doresc nimic...

— Mori, atunci, dar de fericire, strigă Raymon apăsîndu-şi buzele pe ale Indianei.

Dar era o furtună prea puternică pentru o plantă atît de firavă ; deveni palidă şi dueîndu-şi mîna la inimă, îşi pierdu cunoştința.

La început, Raymon crezu că mîngîierile lui vor readuce sîngele în vinele ei înghețate ; dar îi acoperi zadarnic mîinile cu sărutări, zadarnic, o chemă cu cele mai drăgăstoase nume. Nu era un leşin voit cum se văd atîtea. Doamna Delmare, serios bolnavă de multă vreme, suferea de spasme nervoase care durau ore întregi. Raymon, disperat, fu nevoit să ceară ajutor. Sună : apăru o cameristă ; dar flaconul pe care îl aducea îi scăpă din mîini şi recunoscîndu-1 pe Raymon, scoase un țipăt. Acesta, regăsindu-şi pe loc întreaga prezență de spirit, se apropie de urechea ei :

— Tăcere, Noun ! ştiam că erai aici, venisem pentru tine ; nu mă aşteptam să găsesc pe stăpîna ta, pe care o credeam la bal. Pătrunzînd

aici, am înspăimîntat-o şi a leşinat ; fii cu băgare de seamă, eu plec.

Raymon dispăru în grabă, lăsînd pe fiecare din aceste femei în posesia unui secret, care trebuia să aducă deznădejdea în sufletul celeilalte.

VII

A doua zi, cînd se deşteptă, Raymon primi o a doua scrisoare de la Noun. Pe aceasta n-o mai zvîrli cu dispreț ; dimpotrivă, o deschise în grabă : putea să-i vorbească de doamna Delmare. Şi, într-adevăr, era vorba ; dar în ce încurcătură îl aruncau pe Raymon, aceste intrigi amoroase atît de complicate ! Secretul tinerei, fete devenea imposibil de ascuns. Deja suferința şi spaima îi ofiliseră obrajii ; doamna Delmare îşi dădea seama de această stare bolnăvicioasă, fără să-i pătrundă cauza. Noun se temea de severitatea colonelului, dar şi mai mult de blîndețea stăpînei sale. Ea ştia bine că va fi iertată ; dar faptul că era nevoită să facă această mărturisire, o făcea să moară de ruşine şi de durere. Ce se va face ea, dacă Raymon nu va avea grijă să o ferească de umilințele eare aveau să o copleşească ! în definitiv, trebuia ori ca el să se ocupe de ea, ori să se ducă să se arunce la picioarele doamnei Delmare şi să-i mărturisească tot.

Această teamă avu un efect foarte puternic asupra domnului de Ramiere. Prima lui grijă fu să o îndepărteze pe Noun de stăpîna ei.

„Fereşte-te să vorbeşti, înainte de a fi mărturisit eu, îi răspunse el. încearcă să fii la Lagny în seara asta ; voi fi acolo."

în drum spre Lagny, reflectă la atitudinea pe care trebuia să o adopte. Noun avea destui bun simț, ca să se gîndească la o satisfacție imposibilă. Ea nu îndrăznise niciodată să pronunțe cuvîntul căsătorie şi, pentru că era discretă şi generoasă, Raymon se credea mai puțin vinovat. îşi spunea că nu o înşelase şi că în repetate rîn-duri Noun ar fi trebuit să-şi prevadă soarta. Ceea ce îl punea în încurcătură pe Raymon, nu era faptul de a-i oferi bietei fete jumătate din averea lui - era gata să o îmbogățească, să aibă față de ea toată grija pe care i-o recomanda delicatețea. Ceea ce făcea situația lui atît de neplăcută, era faptul că era nevoit să-i spună că nu o mai iubea ; fiindcă nu ştia să înşele. Dacă în acest moment, comportarea lui părea ambiguă şi perfidă, inima lui era sinceră, aşa cum fusese totdeauna. O iubise pe Noan, cu

simțurile ; pe doamna Delmare, o iubea din tot sufletul. Pînă atunci nu le mințise, nici pe una, nici pe alta. Chestiunea era de a nu începe să mintă şi Raymon se simțea tot atît de incapabil să o înşele pe biata Noun, ca şi să-i dea lovitura care să o ducă la disperare. Trebuia să aleagă între o laşitate şi o barbarie şi Raymon era foarte nenorocit. Ajunse la poarta parcului Lagny fără să fi luat vreo hotărîre.

Cît despre Noun, care poate nu se aştepta la un răspuns atît de prompt, redobîndise puțină speranță.

„Tot mă mai iubeşte, îşi spunea ea, nu vrea să mă părăsească. Mă uitase puțin şi e foarte firesc : la Paris, în mijlocul petrecerilor, iubit de toate femeile, după cum şi trebuie să fie, s-a lăsat antrenat cîteva clipe departe de biata indiană. Vai ! cine sînt eu ca să-mi sacrifice atîtea femei din înalta societate, mai frumoase şi mai bogate decît mine ? Cine ştie, îşi spunea ea cu naivitate, poate că şi regina Franței este îndrăgostită de el !"

Tot gîndindu-se la seducțiile pe care luxul trebuia să le exercite asupra iubitului ei, Noun descoperi un mijloc ca să-i placă şi mai mult. Se găti cu podoabele stăpînei sale, aprinse un foc mare în camera pe care o folosea doamna Delmare la Lagny, orna căminul cu cele mai frumoase flori pe care le putu găsi în sera caldă, prepară o gustare de fructe şi de vinuri alese, într-un cuvînt pregăti toate rafinamentele de budoar la care ea nu se gîndise niciodată ; şi cînd se privi în cadrul unei oglinzi mari, avu dreptate să se găsească şi mai drăguță decît florile cu care căutase să se înfrumusețeze.

„Mi-a repetat deseori, îşi spunea ea, că n-aveam nevoie de podoabe ca să fiu frumoasă şi că nici o femeie de la curte, în toată strălucirea diamantelor ei, nu făcea cît unul din surîsurile mele. Totuşi, aceste femei pe care nu le băga în seamă, acum îl preocupă. Eh ! Dar hai să fiu veselă, să par vioaie şi fericită ; poate că în noaptea asta, am să-i redeştept toată dragostea pe care i-o inspirasem.

Raymon, după ce şi-a lăsat calul la o căsuță de cărbunar din pădure, pătrunse în parc, de la care avea o cheie. De data asta, nu mai înfrunta riscul să fie Iu drept hoț ; aproape toți servitorii plecaseră cu stăpinii : pe grădinar îl pusese ia curent cu secretele lui şi cunoştea toate împrejurimile castelului Lagny ca pe ale propriei sale locuințe.

Noaptea era rece ; o ceață deasă învăluia arborii parcului si Raymon distingea cu greu trunchiurile lor negre prin pîcla albă care îi

înveşmînta in straie diafane.

Rătăci cîtva timp prin aleile întortochiate, înainte de a găsi uşa pavilionului unde îl aştepta Noun. Ea îl întîmpină îmbrăcată într-o blană a cărei glugă era ridicată pe

cap.

— Nu putem rămîne aici, îi spuse ea, e prea frig. Urmează-mă si nu vorbi.

Raymon simți o teribilă repulsie să intre în casa doamnei Dfelmare ca amant al cameristei sale. Cu toate acestea, fu nevoit să cedeze ; Moun mergea puțin înaintea lui si această întrevedere trebuia să fie hotăritoare.

Ea traversă cu el curtea, domoli cainii, deschise usa fără zgomot şi, luîndu-1 de mînă, îl conduse în tăcere prin coridoarele întunecate ; în sfîrşit, îl introduse într-o cameră circulară, elegantă şi simplă, în care portocali înfloriți răspîndeau miresmele lor suave ; luminări străvezii ardeau în candelabre.

Noun scuturase pe parchet trandafiri de Bengal, divanul era presărat cu violete, o căldură îmbietoare pătrundea toți porii şi pe masă scanteiau cristalurile printre fructele care ofereau cochet formele lor purpurii, amestecate cu muşchiul verde al coşurilor.

Orbit de trecerea bruscă de la obscuritate la lumina vie, Raymon rămase cîteva clipe buimăcit ; dar nu-i trebui mult ca să înțeleagă unde se afla. Gustul ales şi simplitatea castă care dominau aranjamentul mobilierului ; cărțile de dragoste şi de călătorii răspîndite pe polițele de mahon : ghergheful încărcat cu un lucru atat de grațios şi atît de recent, produs al răbdării şi al melancoliei ; harpa, ale cărei corzi păreau că vibrează încă de cîntecele de aşteptare şi de tristețe ; gravurile ce reprezentau iubirile pastorale ale lui Paul şi ale Virginiei, înălțimile insulei Bourbon şi țărmurile albastre ale oraşului Saint-Paul ; dar mai ales micul pat pe jumătate ascuns sub perdelele de muselină, acest pat alb şi cast ca al unei fecioare, împodobit la căpătîi, în chip de ramură sfintă, cu o frunză de palmier ruptă, poate. în ziua plecării, din vreun arbore al patriei ; totul trăda pe doamna Dolmare şi Raymon fu cuprins de un straniu fior gîndind că această femeie învăluită într-un mantou, care îl condusese pînă acolo, era poate Indiana ea însăşi. Această idee extravagantă păru să se adeverească atunci cînd văzu apărînd în fața lui, în oglindă, o formă albă, împodobită, fantoma unei femei care intră la bal şi care-şi

scoate mantoul ca să apară radioasă si pe jumătate goală, în luminile seînteietoare. Nu fu însă decit confuzia unei clipe : Indiana, ar fi fost mai reținută... sînul ei modest nu s-ar fi trădat decît sub triplul voal al corsajului : poate că şi-ar fi împodobit şi ea părul cu camelii naturale, dar nu i-ar fi săltat pe cap în această dezordine excitantă ; şi-ar fi putut ascunde picioruşele în pantofi de satin, dar rochia ei castă n-ar fi trădat astfel tainele piciorului drăgalas.

Mai înaltă si mai împlinită decît stăpîna sa. Noun era costumată, iar nu îmbrăcată cu veşmintele şi podoabele ei. Ea avea grație, dar o grație *fară* noblețe ; era frumoasă ca o femeie, nu ca o zînă ; insufla plăcerea, dar nu promitea voluptatea.

Raymon, după ce o examinase în oglindă fără a întoarce capul. îşi îndreptă privirile asupra tot ceea ce putea să~i redea o imagine cit mai fidelă a Indianei, asupra instrumentelor muzicale, asupra picturilor, asupra patului îngust şi virginal. Se îmbată de parfumul vag pe care prezența ei îl lăsase în acest sanctuar ; fremăta de dorință, gîndindu-se la ziua cînd Indiana însăşi îi va revela plăcerile supreme ; şi Noun, cu brațele încrucişate, dreaptă la spatele lui, îl contempla în extaz, închipuindu-şi că era absorbit de încîntare la vederea tuturor silințelor ce-şi dăduse ca să-i placă. Dar el, rupînd în sfîrşit tăcerea :

- Iți mulțumesc, îi spuse, pentru toate pregătirile pe care le-ai făcut ; îți mulțumesc mai ales că m-ai făcut să intru aici, dar m-am bucurat îndeajuns de această amabilă surpriză. Să ieşim din această cameră, nu sîntem la locul nostru ; trebuie să respect pe doamna Delmare, chiar şi în absența sa...
- Asta este cruzime, spuse Noun, care nu-1 înțelesese, dar care vedea aerul lui rece şi nemulțumit ; e dureros să fi sperat că-ți voi plăcea şi să văd că mă res pingi.
- Nu, scumpă Noun, nu te voi respinge niciodată ; am venit aici să discut serios cu dumneata şi să-ți dovedesc afecțiunea pe care ți-o datorez. Iți sînt recunoscător pentru dorința ta de a-mi plăcea ; dar te preferam împodobită cu tinerețea ta şi grațiile tale naturale decît cu aceste ornamente împrumutate.

Noun înțelese pe jumătate şi plînse.

— Sînt o nenorocită, îi spuse *ea* ; mă urăsc pentru că nu-ți mai plac... Ar fi trebuit să prevăd că nu mă vei iubi mult timp, pe mine, biată fată fără educație. Nu-ți reproşez nimic. Ştiam bine că nu te-ai fi căsătorit cu mine :. dar dacă m-ai fi iubit mereu, aş fi sacrificat tot fără păreri de rău, aş fi suportat tot fără să mă plîng. Vai ! sînt pierdută, sînt dezonorată !... voi fi poate alungată. Am să aduc pe lume o ființă care va fi şi mai nenorocită decît mine şi nimeni nu mă va plînge... Fiecare se va crede îndreptățit să mă calce în picioare... Ei bine, Ia toate astea m-aş resemna bucuroasă, dacă m-ai iubi încă. Noun vorbi mult timp astfel. Poate nu a folosit aceleaşi- cuvinte, dar spuse aceleaşi lucruri, de o sută de ori mai bine decît aş putea să vi le spun eu. Unde să găseşti secretul acestei elocințe, care se dezvăluie dintr-o-dată unui spirit ignorant şi virgin în criza unei pasiuni adevărate şi a unei dureri profunde ?... Atunci cuvintele au o altă valoare decît în toate celelalte conflicte ale vieții ; atunci vorbele triviale devin sublime prin simțirea care le dictează şi accentul care le întovărăşeşte. Atunci femeia cea mai de jos devine, dînd frîu liber întregului delir al emoțiilor sale, mai patetică şi mai convingătoare decît cea pe care educația a învățat-o moderația şi rezerva. Raymon se simți măgulit de a inspira o afecțiune atît de generoasă şi recunoştința, compătimirea, poate puțină vanitate, i-au redat o clipă de dragoste.

Noun era sufocată de lacrimi ; îşi smulsese florile de pe frunte şi părul lung îi cădea răsfirat pe umerii largi şi orbitor de frumoşi. Dacă doamna Delmare n-ar fi avut, pentru a o înfrumuseța, sclavia şi suferințele sale, în acest moment Noun ar fi depăşit-o infinit de mult în, frumusețe ; era superbă, în durere şi în dragoste. Raymon, învins, o luă în brațe, o aşeză lîngă el pe sofa şi apropie măsuța încărcată de carafe, ca să-i toarne cîteva picături de apă de flori de portocal într-o cupă de argint aurit. Uşurată de această dovadă de atenție, mai mult decît de băutura calmantă, Noun îşi şterse lacrimile şi se aruncă la picioarele lui Raymon :

— Iubeşte-mă, îi spuse ea cuprinzîndu-i genunchii cu patimă ; mai spune-mi că mă iubeşti şi mă voi vindeca, voi fi salvată. Imbrățişează-mă ca altădată şi nu voi regreta că m-am dezonorat pentru a-ți da cîteva zile de plăcere.

Ea îl înlănţuia cu braţele ei tinere şi brune, îl acoperea cu părul ei lung ; ochii ei mari şi negri revărsau asupra lui o tristeţe pătimaşă, arzătoare şi acel clocot al sîngelui, acea voluptate cu totul orientală care ştie să învingă toate eforturile voinţei, toate rafinamentele gîndirii. Raymon uită tot, şi hotatîrile luate, şi noua lui dragoste, şi locul unde se găsea. Răspunse mîngîierilor delirante ale lui Noun. îşi muie buzele în aceeaşi cupă şi vinurile ameţitoare care se găseau la îndemînă sfîrşiră prin a le rătăci mintea.

Puţin cîte puţin, amintirea Indianei, vagă şi schimbătoare, începu să se amestece cu beţia lui Raymon. Cele două panouri de oglinzi care îşi trimeteau unul celuilalt imaginea lui Noun pînă la nesfîrşit, păreau că se populează cu mii de fantasme. In profunzimea acestei duble reverberaţii, el pîndea o formă mai zveltă şi i se părea că prinde, în ultima umbră vaporoasă şi confuză pe care Noun o răsfrîngea, talia fină şi mlădioasă a doamnei Delmare.

Noun, buimăcită şi ea de băuturile excitante, cărora au le cunoştea întrebuinţarea, nu prindea înţelesul ciudatelor divagaţii ale amantului ei. Dacă n-ar fi fost beată ca şi el, ar fi înţeles că în paroxismul freneziei sale. Raymon se gîndea la alta. L-ar fi văzut sărutînd eşarfa şi panglicile pe care le purtase Indiana, respirînd parfumurile care i-o aminteau, mototolind în mîinile lui febrile stofa care-i acoperise sinul ; dar Noun punea toate aceste elanuri pe seama ei, în timp ce Raymon nu vedea în ea decît rochia Indianei. Dacă săruta părul ei negru, credea că sărută părul negru al Indianei. Pe Indiana o Vedea, în aburii de punci pe care mîna lui Noun îl aprinsese ; ea era cea care îl chema şi care îi surîdea de după perdelele albe de muselină ; şi tot pe ea o visă în acel culcuş modest şi fără prihană, cînd, înfrînt de dragoste şi de vin, îşi tîrî acolo creola despletită.

Cînd Raymon se deşteptă, o lumină palidă străbatea prin crăpăturile obloanelor şi mult timp rămase cufundat într-o surpriză vagă, nemişcat, privind îndelung ca

pe o nălucire a somnului locul in care se găsea şi patul în care se odihnise. în camera doamnei Deimare, totul fusese repus în ordine. Dis de dimineaţă, Noun, care se culcase acolo stăpînă, se deşteptase

cameristă. îndepărtase florile şi făcuse să dispară resturile ospăţului ; mobilele erau la locul lor, nimic nu trăda orgia amoroasă din timpul nopţii şi camera Indianei îşi reluase aerul de candoare şi decenţă.

Copleşit de ruşine, se ridică şi voi să plece, însă era închis ; fereastra se ridica la treizeci de picioare inălţime şi trebui să rămînă pironit în această cameră plină de remuşcări, ca Ixion pe roata lui.

Atunci căzu în genunchi, cu faţa eătre patul răvăşit şi mototolit care îl făcea să roşească.

— O, Indiana ! exclamă el frîngîndu-si mîinile, oare te-am insultat de ajuns ? Ai putea tu să-mi ierţi o astfel de infamie ? Chiar dacă tu ai face-o, eu n-aş putea să mi-o iert. Rezistă-mi acuma, dulce şi încrezătoare Indiana ; căci nu ştii cărui om josnic si brutal vrei să în-credinţezi comorile inocenţei tale ! Respinge-mă, calcă-mâ in picioare, pe mine care n-am respectat refugiul pudoarei tale sacre; pe mine care m-am îmbătat cu vinurile tale ca un lacheu, cot la cot cu subreta ta ; pe mine care am pîngărrt rochia ta cu răsuflarea mea blestemată şi cingătoarea ta castă cu sărutările mele neruşinate pe sinii alteia ; pe mine care nu m-am sfiit să otrăvesc odihna nopţilor tale solitare şi să revărs pe acesi pat. pe care îl respecta pînă şi soţul tău, efluviile seducţiei şi adulterului ! Ce siguranţă vei găsi tu de aici înainte în spatele acestor perdele cărora nu m-am sfiit să le profanez taina ? Ce visuri impure, ce gînduri răscolitoare şi mistuitoare nu vor veni să se furişeze în creierul tău ca să-1 pustiască ? Ce spectre ale viciului şi neruşinării, nu vor veni să se tîrască pe sinul feciorelnic al aşternutului tău ? Şi somnul tău, curat ca al unui copil, ce divinitate castă va mai voi să-1 protejeze acum ? Oare n-am alungat eu îngerul care veghea la căpătîiul tău ? Oare n-am deschis eu pentru demonul desfrîului, intrarea alcovului tău ? Oare nu. i-am vîndut eu sufletul tău, şi ardoarea bezmetică ce pîrjoleşte şoldurile acestei creole lascive nu va veni oare, ca şi cămaşa Dejanirei*, să se lipească de ale tale ca să le ardă ? Oh ! nenorocitul de mine ! vinovat şi nenorocit ce sînt ! de ce nu pot spăla cu sîngele meu ocara adusă acestui aşternut !

Şi Raymon îl stropea cu lacrimile lui.

Atunci intră Noun, cu tulpanul şi şorţul ei ; văzîndu-1 pe Raymon îngenuncheat astfel, crezu că îşi făcea rugăciunea. Nu ştia că oamenii de

lume nu se roagă. Aşteptă deci, în picioare şi tăcută, ca el să binevoiască să-i observe prezența...

Văzînd-o, Raymon se simți încurcat şi iritat, neavînd curajul să o certe, nici puterea să-i adreseze o vorbă bună.

- Pentru ce m-ai închis aici? îi spuse el în cele din urmă. îți dai seama că sîntem în plină zi şi că nu pot ieşi fără să te compromit în văzul tuturor,
- Tocmai de aceea n-al să ieşi, îi spuse Noun cu un aer drăgăstos. Casa este pustie şi nimeni nu te poate descoperi ; grădinarul nu vine niciodată în partea aceasta a clădirii, ale cărei chei le păstrez numai eu. Ai să rămîi cu mine şi astăzi ; eşti prizonierul meu.

Acest aranjament îl aducea pe Raymon la disperare ; nu mai simțea pentru amanta lui decît un fel de aversiune. Totuşi trebui să se resemneze şi poate că în ciuda

* Dejanira, soția lui Hereule, care i-a dat eroului o cămaşă muiată în sîngele centaurului Nesus, ucis de acesta, şi care s-a lipit de pielea lui, arzîndu-i carnea şi silindu-1 astfel să se ardă pe rug.

a tot ceea ce suferea în această cameră, o atracție de neînvins îl reținea încă.

Cînd Noun îl lăsă singur pentru a se duce să-i caute ceva de mîncare, el se apucă să examineze la lumina zilei toți acei martori tăcuți ai singurătății Indianei. Se uită prin căşti, îi răsfoi albumele, apoi le închise brusc ; căci îi fu teamă să mai săvîrşească încă o profanare şi să violeze secrete femeieşti. în sfîrşit, umblînd prin cameră, remarcă pe panoul de lemn situat în fața patului doamnei Delmare, un tablou mare, bogat încadrat, acoperit cu un voal dublu.

Era poate portretul Indianei. Raymon, dornic să-1 privească, îşi uită scrupulele, se urcă pe un scaun, scoase acele şi avu surpriza să descopere portretul unui tînăr chipeş, în picioare.

VIII

— Mi se pare că recunosc trăsăturile acestea, îi spuse el lui Noun, străduindu-se să ia un aer indiferent.

— Ah ! domnule, spuse fata aşezînd pe masă. dejunul pe care îl

aducea ; nu e frumos să cauți să afli secretele stăpînei mele.

Această reflecție îl făcu pe Raymon să pălească.

- Secrete ! spuse el. Dacă e vorba de un secret, îi eşti părtaşă, Noun şi eşti de două ori vinovată că m-ai adus în această cameră.
- Oh ! nu, nu este un secret, spuse Noun surîzînd ; căci chiar domnul Delmare este cel care a dat ajutor să se agate portretul lui sir Ralph de acest panou. Ar pu tea oare doamna să aibă secrete cu un soț atît de gelos ?
- Sir Ralph, spui tu ? cine este acest sir Ralph ?
- Sir Ralph Brown, vărul doamnei, prietenul ei din copilărie, aş putea spune că şi al meu ; este atît de bun !

Raymon examina tabloul cu surpriză şi nelinişte.

Am spus că sir Ralph, lăsînd la o parte fizionomia, era un tînăr foarte frumos, alb şi trandafiriu, cu statura si părul mare, totdeauna perfect îmbrăcat şi capabil, dacă nu să succească un cap romanțios, cel puțin să satisfacă vanitatea unui cap practic. Paşnicul baronet era înfățişat în costum de vînătoare, aproape aşa cum l-am văzut în primul capitol al acestei istorisiri, şi înconjurat de cîinii săi, în fruntea cărora pozase frumoasa grifonă Ophelia, datorită superbului ton gri-argintiu al părului şi purității rasei sale scoțiene. Sir Ralph ținea cu o mană un corn de vînătoare şi cu cealaltă frîul unui magnific cal englezesc, vînăt-rotat, care umplea aproape tot fondul tabloului. Era o pictură admirabil executată, un adevărat tablou de familie cu toate perfecțiunile de amănunt, toate puerilitățile de asemănare şi toate nimicurile burgheze ; un portret bun să facă o doică să plîngă, cîinii să latre şi un croitor să leşine de mulțumire. Nu exista decît un singur lucru pe lume care să fie şi mai insignifiant decît acest portret — era originalul.

Cu toate acestea el dezlănțui în Raymon un violent sentiment de mînie.

„Şi cum adică, îşi spuse el, acest englez tînăr şi spătos, are privilegiul să fie admis în cea mai tainică încăpere a doamnei Delmare ?! Chipul lui anost este mereu acolo, privind cu răceală actele cele mai intime ale vieți ei ! O supraveghează, o păzeşte, îi urmăreşte toate mişcările, este a lui în orice clipă ! Noaptea o priveşte dormind şi surprinde secretul visurilor sale ; dimineața, cînd înfiorată şi albă coboară din pat,

îi zăreşte piciorul delicat aşezîndu-se gol pe covor ; cînd se îmbracă, sfiindu-se, cînd trage perdelele ferestrei şi nu lasă nici lumina zilei să pătrundă prea indiscret pînă la ea ; cînd se crede cu totul singură, bine ascunsă, această figură neobrăzată este acolo desfătîndu-se cu farmecele ei ! Acest bărbat în cizme, supraveghează toaleta ei.

- Acest voal acopera de obicei tabloul ? spuse el cameristei.
- Totdeauna, răspunse ea, cînd doamna lipseşte. Dar nu- te osteni să-1 pui la loc ; doamna soseşte peste cîteva zile.
- In acest caz, Noun. ai face bine să-i spui că figura asta are aerul impertinent... în locul domnului Delmare, eu n-aş fi admis s-o las aici decît după ce i-aş fi scos amîndoi ochii... Dar.iată, într-adevăr, gelozia grosolană a soților ! îşi închipuie tot şi nu pricep nimic.
- Dar ce ai împotriva figurii acestui cumsecade domn Brown ? spuse Noun refăcînd patul stăpînei saie ; este un stăpîn atît de bun ! Nu-mi prea plăcea altădată, fiindcă o auzeam mereu pe doamna zicînd că este egoist; dar din ziua cînd a avut atîta grijă de dumneata...
- într-adevăr, întrerupse Raymon, el este cel care m-a îngrijit, acum îl recunosc... Dar nu datorez bunăvoința lui decît rugăminților doamnei Delmare...
- Fiindcă este aşa de bună, stăpîna mea ! spuse biata Noun. Lingă ea, cine n-ar deveni bun ?

Cînd Noun vorbea despre doamna Delmare, Raymon o asculta cu un interes care ei nu-i da nimic de bănuit.

Ziua trecu, aşadar, destul de liniştită, fără ca Noun să îndrăznească să aducă discuția la adevăratul ei țel. în sfîrşit, spre seară, ea îşi luă inima în dinți şi îl sili să-i declare ce intenții are.

Raymon nu avea altele decît să se descotorosească de un martor supărător şi de o femeie pe care n-o mai iubea, însă dorea să-i poarte de grijă şi, tremurînd, îi făcu propunerile cele mai generoase...

Pentru biata fată fu o jignire amară ; îşi smulse părul şi dacă Raymon n-ar fi întrebuințat forța ca s-o rețină, şi-ar fi zdrobit capul. Atunci, recurgînd la toate mijloacele de limbaj şi de spirit cu care îl înzestrase natura, o făcu să înțeleagă că nu ei, ci copilului, căruia trebuia

să-i fie mamă, dorea el să-i ofere ajutoare.

— Este de datoria mea,-îi spuse el; ți le transmit cu titlu de moştenire pentru el şi te vei face vinovată față de el, dacă o falsă delicatețe te-ar îndemna să le refuzi.

Noun se calmă şi îşi şterse ochii.

— Ei bine, spuse ea, am să le primesc dacă vrei să-mi promiți că mă vei mai iubi ; căci achitîndu-te față de copil, nu te vei fi achitat şi față de mamă. Pe el, generozitatea dumitale îl va face să trăiască ; dar pe mine, indiferența dumitale mă va ucide. Nu poți să mă iei pe lîngă dumneata ca să te servesc ? Vezi, eu nu sînt pretențioasă ; nu năzuiesc la ceea ce o alta în locul meu poate ar fi avut arta să obțină. Dar permite-mi să-ți fiu servitoare. Fă-mă să intru la mama dumitale. Va fi mulțumită de mine, îți jur şi dacă nu mă mai iubeşti, cel puțin te voi vedea.

— Ceea ce îmi ceri este imposibil, scumpa mea Noun. In starea în care eşti, nu te poți gîndi să intri în serviciul nimănui ; şi să-mi înşel mama, să mă joc cu încrederea ei, ar fi o josnicie pe care nu aş admite-o niciodată. Du-te *la* Lyon, sau la Bordeaux ; mă angajez să nu-ți lipsească nimic pînă în momentul cînd vei putea să te arăți. Atunci te voi plasa ia vreuna din cunoştințele mele, chiar la Paris dacă doreşti... dacă ții să fii aproape de mine... dar sub acelaşi acoperiş, asta este imposibil...

•Imposibil ! spuse Noun împreunîndu-şi mîinile cu durere ; văd bine că mă dispreţuieşti, ți-e ruşine de mine... Ei bine, nu, nu mă voi îndepărta, nu voi pleca, singură şi umilită, să mor părăsită în vreun oraş depărtat unde mă vei uita. Ce-mi pasă de reputația mea ! dragostea dumitale voiam s-o păstrez !...

•Noun, dacă ți-e teamă că te înşel, vino cu mine. Aceeaşi trăsură ne va conduce în locul pe care îl vei alege ; peste tot, afară de Paris sau de mama mea, te voi urma. te voi copleşi cu îngrijirile pe care ți le datorez...

•Da, ca să mă părăseşti a doua zi după ce mă vei fi lăsat ca pe o sarcină inutilă pe un pămînt străin ! spuse ea surîzînd amar. Nu, domnule, nu ; rămîn : nu vreau să pierd totul dintr-odată. Ca să te urmez, aş fi sacrificat persoana pe care o iubeam mai mult pe lume

înainte de a te cunoaşte ; dar nu sînt atît de dornică să-mi ascund dezonoarea, pentru a jertfi şi dragostea şi prietenia. Mă voi arunca la picioarele doamnei Delmare, îi voi spune tot şi ea mă va ierta, o ştiu ; fiindcă este bună şi mă iubeşte. Ne-am născut aproape în aceeaşi zi şi este sora mea de lapte. Nu ne-am părăsit niciodată şi nu va voi să o părăsesc ; va plînge împreună cu mine, mă va îngriji, îmi va iubi copilul, bietul meu copil ! Cine ştie ? ea care nu are fericirea să fie mamă, poate îl va creste ca pe al său !... Ah ! Eram nebună, vrînd s-o părăsesc ; căci este singura ființă de pe lume căreia îi va fi milă de mine !...

Această hotărîre îl aruncă pe Raymon într-o înspăimîntătoare perplexitate, cînd deodată se auzi în curte huruitul unei trăsuri. Noun, îngrozită, alergă la fereastră.

— Doamna Delmare ! țipă ea ; fugi !

Cheia scării secrete nu fu de găsit în acel moment de zăpăceală. Noun apucă brațul lui Raymon şi îl trase repede în coridor ; dar nici n-ajunseseră la jumătate că şi auziră zgomot de paşi, chiar pe acelaşi coridor ; vocea doamnei Delmare se auzi la zece paşi în fața lor şi deja o luminare, ținută de un slujitor care o întovărăşea, arunca lumina ei pîlpîitoare pe fețele lor îngrozite. Noun n-avu decît timpul să o zbughească înapoi pe drumul pe care venise, trăgîndu-1 mereu pe Raymon- şi să reintre cu el în dormitor.

Un cabinet de toaletă, închis de o uşă cu geamuri, putea oferi im refugiu pentru cîteva clipe ; dar nu era chip să te închizi în el ; şi doamna Delmare, sosind, putea să intre. Pentru a nu fi surprins pe loc, Raymon fu nevoit să dea buzna în alcov şi să se ascundă după perdele. Nu era de aşteptat ca doamna Delmare să se culce imediat şi, pînă atunci, Noun putea găsi un moment cînd să-1 facă să fugă.

Indiana intră repede, aruncă pălăria pe pat şi îmbrățişa pe Noun cu familiaritatea unei surori. Era atat de puțină lumină în apartament, că nu observă turburarea tovarăşei sale.

- Mă aşteptai aşadar ? îi spuse ea apropiindu-se de foc ; cum de ştiai de sosirea mea ? Şi. fără să-i aştepte răspunsul : Domnul Delmare, adăugă ea, va fi aici mîine. Cum am primit scrisoarea lui. am şi plecat. Am anumite motive ca să-1 primesc aici şi nu la Paris. Am să ți le spun eu. Dar

zi şi tu ceva ; nu prea pari încintată că mă vezi, aşa cum faci de obicei.

- Sînt tristă, spuse Noun îngenunchind lingă stăpana ei ca s-o descalțe. Şi eu vreau să vă vorbesc, dar mai tîrziu ; acum haideți în salon.
- Ferească Dumnezeu ! ce idee ! acolo e un frig de moarte.
- Nu, e un foc bun.
- Visezi ! acum l-am traversat.
- Dar vă aşteaptă supeul.
- Nu vreau să supez ; dealtfel, nu e nimic gata. Du-te şi adu-mi şalul boa*, pe care l-am lăsat în trăsură.
- Indată.
- De ce nu imediat ? Du-te odată, hai, du-te !

Vorbind astfel, o împingea pe Noun cu un aer ghiduş şi aceasta, văzînd că era nevoie de îndrăzneală şi de singe rece. ieşi cîteva clipe. Dar cum fu afară doamna Delmare trase zăvorul şi scoțîndu-şi vitchoura* , o puse pe pat lingă pălărie. In clipa aceea se apropie de Raymon atît de mult. că el făcu o mişcare, pentru a se feri ; dar patul. montat pe rotițe, după toate aparențele foarte mobile. se mişcă cu un zgomot uşor. Doamna Delmare. mirată. dar nu speriată, deoarece putea crede că ea însăşi împinsese patul, întinse totuşi capul, dădu puțin la o parte

* Fîşic lungă de blană sau de pene purtata de femei în jurul gîtului.

* Haină garnisită cu blană, servind de pardesiu.

perdeaua şi descoperi, în lumina îndoelnică pe care o răspîndea focul din cămin, capul unui bărbat care se contura pe zid.

înspăimîntată, scoase un țipăt şi se repezi spre cămin, ca să apuce clopoțelul şi să strige ajutor. Raymon ar fi preferat să mai treacă o dată drept hoț, decît să fie descoperit în această postură. Dar dacă nu se decidea pentru această ultimă soluție, doamna Delmare urma să-şi cheme personalul şi ea însăşi să se compromită. îşi puse nădejdea în dragostea pe care i-o inspirase şi, repezindu-se la ea, încercă să-i oprească țipetele şi să o îndepărteze de clopoțel spunîndu-i cu jumătate de voce, de frică să nu fie auzit de Noun, care fără îndoială nu era departe.

— Sînt eu, Indiana, recunoaşte-mă şi iartă-mă, Indiana ! iartă unui nefericit pe care l-ai scos din minți şi care nu s-a putut resemna să te lase soțului mai înainte

de a te fi văzut încă o dată.

Şi, în timp ce el o strîngea pe Indiana în brațe, atît pentru a o înduioşa, cît şi pentru a o împiedeca să sune, Noun, cu inima strînsă, bătu la uşă. Doamna Delmare, desprinzîndu-se atunci din brațele lui Raymon, alergă să deschidă şi reveni lăsîndu-se să cadă într-un fotoliu.

Palidă şi mai mult moartă decît vie, Noun se repezi la uşa coridorului ca să împiedice servitorii, care umblau încoace şi încolo, să turbure această scenă stranie ; şi mai palidă decît stăpîna ei, cu spatele lipit de uşă şi cu genunchii tremurînd, îşi aştepta soarta.

Raymon .simți că prin iscusință încă mai putea să înşele pe aceste două femei în acelaşi timp.

• Doamnă, spuse el căzînd în genunchi înaintea Indianei, prezența mea aici trebuie să vă pară un afront : iată-mă la picioarele dumneavoastră pentru a vă implora iertarea. Acordați-mi cîteva clipe între patru ochi şi vă voi explica...

• Taci, domnule, şi ieşi de aici, strigă doamna. Delmare redobîndind întreaga demnitate a rolului ei ; ieşi, în văzul tuturor. Noun, deschide uşa şi lasă-1 pe domnul să treacă, pentru ca toți servitorii mei să-1 vadă şi pentru ca ruşinea unui astfel de procedeu să cadă asupra lui. Noun, crezîndu-se descoperită, se aruncă în genunchi alături de Raymon.

Doamna Delmare, fără să scoată o vorbă, o privea surprinsă.

Raymon vru să-i apuce mîna ; dar ea o retrase indignată. Roşie de.mînie, se ridică arătîndu-i uşa :

— Ieşi, îți spun ! repetă ea ; ieşi, fiindcă purtarea dumitale este infamă. Acestea sînt, aşadar, mijloacele la care voiai să recurgi ! dumneata, domnule, ascuns în camera mea ca un hoț ! Este deci un obicei la dumneata să te introduci astfel în familii ! Asta este afecțiunea atît de curată pe care mi-o jurai ieri seara ! Aşa aveai de gînd să mă protejezi, să mă respecți şi să mă aperi ! Iată cultul dumitale pentru mine ! Revezi o femeie care te-a îngrijit cu mîinile ei, care, ca să te readucă la viață a înfruntat mînia soțului ei ; o înşeli printr-o recunoştință prefăcută, ii juri o dragoste demnă de ea şi drept preț al îngrijirilor sale, drept preț al credulității sale, vrei să o surprinzi în somn şi să-ți grăbeşti succesul prin mai ştiu eu ce infamie ! Ii corupi camerista şi aproape că te

strecori în patul ei, ca un amant fericit; nu te dai înapoi să amesteci personalul ei în secretul unei intimități care nu există... Haidade, domnule, ai avut grijă să-mi deschizi ochii foarte repede !... Ieşi, îți spun, să nu rămîi nici o clipă mai mult la mine ! Şi tu, nenorocito, care respecți atît de puțin cinstea stăpînei tale, meriți să te izgonesc. Dă-te la o parte de la uşă, îți spun !...

Noun, pe jumătate moartă de surpriză şi deznădejde, avea ochii ațintiți asupra lui Raymon, ca pentru a-i cere explicația acestui mister nemaiauzit. Apoi, cu aerul rătăcit, tremurând, se tîrî către Indiana şi apucîndu-i brațul cu putere :

- Ce-ați spus ? strigă ea, cu dinții încleştați de furie ; acest om era îndrăgostit de dumneavoastră ?
- Eh ! o ştiai bine, fără îndoială ! spuse doamna Delmare, împingînd-o cu forță şi dispreț ; ştiai perfect ce motive poate avea un bărbat, ca să se ascundă după perdelele unei femei. Ah ! Noun ! adăugă ea văzînd disperarea fetei, este o laşitate nedemnă, de care nu te-aş fi crezut niciodată capabilă ; ai vrut să vinzi onoarea aceleia care avea atîta încredere într-a ta !...

Doamna Delmare plîngea, dar de mînie în acelaşi timp ca şi de durere. Niciodată Raymon n-o văzuse atît de frumoasă ; dar abia îndrăznea să o privească, fiindcă mîndria ei de femeie jignită, îl silea să-şi plece ochii. Sta acolo, consternat, împietrit de prezența lui Noun. Dacă ar fi fost singur cu doamna Delmare, poate ar fi avut puterea s-o înduplece. Dar expresia lui Noun era teribilă ; furia şi ura îi schimonosiseră trăsăturile.

O bătaie în uşă îi făcu pe toți trei să tresară. Noun se repezi din nou, ca să împiedice intrarea în cameră ; dar doamna Delmare, respingînd-o autoritar, îi făcu lui Raymon un semn poruncitor să se retragă spre colțul încăperii. Atunci, cu un sînge rece care o făcea atît de remarcabilă în momentele dificile, ea se înfăşură într-un şal, întredeschise singură uşa şi întrebă servitorul care bătuse, ce avea să-i spună :

- Domnul Rodolphe Brown a sosit chiar acum, răspunse acesta ; întreabă dacă doamna doreşte să-1 primească.
- Spune domnului Rodolphe că sînt încîntată de vizita lui şi că voi

veni să-1 văd. Faceți foc în salon şi să se pregătească supeul. O clipă ! Du-te şi adu-mi cheia de la parcul cel mic.

Servitorul se depărta. Doamna Delmare rămase în picioare, ținînd mereu uşa întredeschisă, negăsind de cuviință să o asculte pe Noun şi impunînd autoritar tăcere lui Raymon.

După trei minute, servitorul reveni. Doamna Delmare, ținînd tot timpul tăblia uşii între el şi domnul de Ramyere, primi cheia, îi porunci să se ducă să grăbească supeul şi imediat după ce plecă, se adresă iui Raymon :

— Sosirea vărului meu, sir Brown, îi spuse ea, te salvează de scandalul pe care voiam să ți-1 fac ; este un om de onoare şi mi-ar lua apărarea foarte serios ; dar, întrucît aş fi dezolată se expun viața unui om ca el pentru cea a unui om ca dumneata, îți dau voie să te retragi fără scandal. Noun, care te-a adus aici, va şti să te şi scoată. Hai !

- Ne vom revedea, doamna, spuse Raymon cu un efort de îndrăzneală ; şi cu toate că sînt foarte vinovat, veți regreta poate asprimea cu care mă tratați acum.

- Sper. domnule, că nu ne vom revedea niciodată, răspunse ea.

Şi mereu în picioare, ținînd uşa şi fără să catadicseasca să se încline, îl văzu ieşind împreună cu nenorocita lui complice care tremura.

Singur cu ea în obscuritatea parcului, Raymon se aştepta la reproşuri ; Noun nu-i adresă nici un cuvint. îl petrecu pînă la grilajul parcului de rezervă şi cînd el vru să-i ia mîna, ea şi dispăruse. O strigă încet, pe şoptite, fiindcă voia să ştie la ce se putea aştepta; dar ea nu-i răspunse, şi grădinarul, care apăru, îi spuse :

— Haideți, domnule, retrăgeți-vă ; a sosit doamna şi s-ar putea să fiți descoperit.

Raymon se depărta, cu moartea în suflet ; dar. in durerea lui de a fi jignit pe doamna Delmare, aproape că o uitase pe Noun şi nu se gîndea decît la mijloacele de a o împăca pe cea dintîi ; căci era în firea lui ca obstacolele să-1 mdîrjească şi să nu se lege cu patimă dccît de situațiile aproape deznădăjduite.

Seara, cînd doamna Delmare, după ce supase în tăcere cu sir Ralph, se retrase în iatacul ei, Noun nu veni, ca de obicei, să o dezbrace ; o sună zadarnic, iar cînd socoti

că e o indaratnicie voita, incuie usa si se culca .

Petrecu o noapte îngrozitoare şi cum se crăpă de ziuă, coborî în parc. Avea febră; avea nevoie să simtă frigul pătrunzînd-o şi potolindu-i focul care îi ardea pieptul. Nu.mai departe, în ajun, la aceeaşi oră, era fericită, abandonîn-se acestei iubiri noi şi ameţitoare ; în douăzeci şi patru de ore, ce cumplite decepţii ! Intai, vestea reîntoarcerii bărbatului, cu multe zile mai devreme decît se aştepta ; aceste patru sau cinci zile pe care sperase să le petreacă la Paris, erau pentru ea o întreagă viaţă de fericire care nu trebuia să se sfîrşească, un întreg vis de dragoste, pe care deşteptarea nu trebuia să-1 întrerupă niciodată ; însă chiar în dimineaţa aceea trebuise să renunţe la el, să reia jugul şi să revină pentru a-si întîrnpina stăpinul, astfel ca el să nu-1 poată întîlni pe Raymon la doamna de Carvajai ; căci Indiana credea că i-ar fi imposibil sâ-1 înşele pe soţul.ei, dacă ar fi văzut-o în prezenţa lui Raymon. Şi apoi acest Raymon, pe care îl iubea ca pe un zeu, iată că datorită lui se vedea insultată în mod josnic 1 în sfîrşit, tovarăşa vieţii ei. această tânără creolă care-i era atit de dragă, se arăta deodată nedemnă de încrederea şi de stima ei !

Doamna Delmare plînsese toată noaptea : se trînti jos pe iarba încă albită de bruma dimineţii, la malul rî ului care traversa parcul. Era la sfîrşitul lui martie şi natura începea să se deştepte ; dimineaţa, deşi rece, nu era lipsită de farmec ; trîmbe de ceaţă dormitau încă pe apă ca o năframă plutitoare şi păsările încercau primele lor viersuri de primăvară şi de dragoste.

Indiana se simţi uşurată şi un sentiment religios puse stâpînire pe sufletul ei.

..Aşa a vrut Dumnezeu, spuse ea : providenţa lui m-a luminat.în mod crîncen, dar pentru mine este o fericire. Acest om, poate m-ar fi tîrît în viciu, m-ar fi dus la pierzare ; în schimb, acuma, josnicia sentimentelor lui mi s-a dezvăluit şi voi fi prevenită împotriva acestei pasiuni furtunoase şi funeste care dospea în pieptul lui. îmi voi iubi soţul... Voi încerca ! Cel puţin îi voi fi supusă, îl voi face fericit căutînd să nu-i mai stau împotrivă niciodată ; voi evita tot ceea ce ar putea să-i trezească gelozia ; căci acuma ştiu ceea ce trebuie

crezut din această elocință mincinoasă de care bărbații ştiu să facă atîta paradă în fața noastră. Poate că voi fi fericită, dacă Dumnezeu se va milostivi de suferințele mele şi mă va chema la el cît mai curînd...

Zgomotul morii care punea în mişcare fabrica domnului Delmare, începea să se audă în spatele sălciilor de pe malul celălalt. Rîul, năvălind în zăgazurile care atunci fuseseră deschise, se şi învolbura la suprafață ; şi, cum doamna Delmare urmărea cu priviri triste cursul mai rapid al apei,- văzu plutind printre trestii, ceva ca o grămăjoară de stofe pe care curentul se forța să o tîrască. Se ridică, se aplecă deasupra apei şi văzu clar veşmintele unei femei, veşminte pe care le cunoştea cum nu se putea mai bfne. Spaima o încremeni ; dar apa curgea mereu, trăgînd încet un cadavru afară dintre răchitele unde se oprise şi aducîndu-1 spre doamna Delmare...

Un țipăt sfîşietor atrase acolo lucrătorii fabricii ; doamna Delmare era leşinată şi cadavrul lui Noun plutea pe apă în fața ei.

PARTEA A DOUA

IX

S-au scurs două luni. Nu s-a schimbat nimic la Lagny, în această casă unde v-am făcut să pătrundeți într-o seară de iarnă, afară doar că primăvara înflorea acum în jurul zidurilor roşii chenăruite de pietre cenuşii şi al acoperişu-rilor de ardezie îngălbenite de un muşchi secular. Familia, răspîndită, se bucura de dulceața şi de miresmele serii ; soarele în scăpătat, aurea geamurile şi zgomotul fabricii se amesteca cu zgomotul fermei. Domnul Delmare, aşezat cu puşca în mină.pe treptele peronului de la intrare, se exersa împuşcînd rîndunele din zbor. Indiana, instalată la gherghef aproape de fereastra salonului, se apleca din cînd în cînd şi privea cu un sentiment de tristețe în curte, la cruda distracție a colonelului. Ophelia sărea şi lătra, indignată de o vînătoare atît de neobişnuită pentru ea ; iar sir Ralph, călare pe rampa de piatră, fuma o havană, şi ca de obicei, privea cu ochi nepăsători plăcerea sau ne-mulțumirea celorlalți.

- Indiana ! strigă colonelul punînd puşca la o parte, mai lasă lucrul; te oboseşti ca şi cum ai fi plătită cu ora.

- E încă lumină, răspunse doamna Delmare.
- N-are importanță, vino la fereastră, am ceva să-ți spun.

Indiana se supuse, şi colonelul, apropiindu-se de fereastră, care era aproape la parter, îi spuse cu un aer glumeț :

— Pentru că ai lucrat mult astăzi şi eşti foarte cuminte am să-ți spun ceva care are să-ți facă plăcere.

Doamna Delmare se strădui să surîdă ; acest surîs ar fi dus la disperare un bărbat mai delicat decît colonelul.

— Ca să te distrezi, continuă el, află că am invitat mîine la prînz pe unul din umilii tăi admiratori. Ai să mă întrebi care ; fiindcă, şmechero, ai o colecție destul de

frumuşică...

— E cumva bunul şi bătrînul nostru preot ? spuse doamna Delmare, pe care veselia bărbatului ei o făcea totdeauna şi mai tristă.

— Nu, nici pomeneală !

— Atunci este primarul din Chailiy sau bătrînul notar din Fontainebleau !

— Şiretenie de femeie ! Ştii prea bine că nu e nici unul din ei. Hai, Ralph, spune doamnei numele pe care îl are pe buze, dar pe care ea nu vrea să-1 pronunțe.

— Nu e nevoie de atîta introducere ca să-i anunți pe domnul de Ramiere, spuse liniştit sir Ralph aruncîndu-şi trabucul ; presupun că acest lucru îi este destul de in diferent.

Doamna Delmare simți că-i năvăleşte sîngele în obraji : se prefăcu că se duce să caute ceva în salon şi reveni cu înfățişarea cea mai calmă pe care putea să şi-o compună :

— îmi închipui că este o glumă, zise ea, tremurînd toată.

— Dimpotrivă, este foarte serios ; ai să-1 vezi aici mîine la ora unsprezece.

— Cum ? ! Acest om care s-a furişat la dumneata ca să pună mîna pe descoperirea dumitale şi pe care era cît pe-aci să-1 ucizi ca pe un răufăcător ?... Sînteți grozav de îngăduitori şi unul şi celălalt ca să uitați astfel de motive de nemulțumire !

— Mi-ai dat exemplu, scumpa mea. primindu-1 foarte bine la

mătuşa ta, unde te-a vizitat...

Indiana păli.

- N-am nimic de-a face cu această vizită, se grabi ea să răspundă şi m-a măgulit atît de puțin, incit în locul dumitale nu l-aş primi.
- Toate sînteți şirete şi mincinoase, din plăcerea de a fi aşa ! Mi s-a spus că ai dansat cu el tot timpul balului.
- Ai fost indus în eroare.
- Şi asta chiar de mătuşa ta ! De altfel, nu *te* apara atîta : nu găsesc nimic rău într-asta, deoarece matuşa ta a dorit şi a contribuit la această apropiere intre noi. E multă vreme de cînd domnul de Ramiore o cauta. Mi-a adus, fără a face caz şi aproape fără ştirea mea servicii importante pentru întreprinderea mea : si findca nu sînt atît de feroce precum o spui, fiindcă de asemenea nu vreau să fiu obligat unui străin, m-am gîndit sâ ma achit față de el.

— Şi în ce fel ?

—- Făcîndu-mi-1 prieten, dueîndu-mă la Cercy in dimimineata asta împreună cu sir Ralph. Am gasit-o acolo pe bătrînica~de maică-sa, care este incîntuloare, un interior elegant şi bogat, dar fără fast şi care nu respira deloc orgoliul numelor de viță veche. In definitiv, este un baiat *bun* acest Ramiere si l-am invitat să dejuneze cu noi si sa viziteze fabrica. Am informații bune despre fratele lui si m-am asigurat că nu-mi poate dăuna servindu-se aceleaşi procedee ca si mine : aşa că prefer ca această familie să profite de ele mai degrabă decît alta : de altfel nu' există secrete păstrate multă vreme şi al meu ar putea fi curînd cel din comedie* , daca progresele industriale merg în acest ritm.

* Secretul lui Policbinelle, erou al teatrului de marion expresia caracterizînd acele secrete care sînt tratate ca atare, în fapt sînt cunoscute de toată lumea.

- In ce mă priveşte, spuse sir Ralph, ştii, scumpul meu Delmare, că am dezaprobat totdeauna acest secret : descoperirea făcută de un bun cetățean aparține țării sale tot atît cit şi lui, şi dacă eu...

• Ei, bată-te ! Asta eşti dumneata, sir Ralph, cu filantropia dumitale practică ... O să mă faci să cred că averea dumitale nu îți aparține şi că, dacă mîine nația are chef să ți-o ia, eşti gata să schimbi cei cincizeci de mii de franci rentă ai dumitale pe o desagă şi un toiag ! îi stă grozav de bine unui tînăr zdravăn ca dumneata, căruia îi plac tabieturile ca unui sultan, să predice disprețul bogățiilor !

• Spun asta, reluă sir Ralph, nu ca să fac pe filantropul ; dar egoismul, înțeles aşa cum trebuie, ne îndeamnă să facem bine oamenilor pentru a-i împiedica să ne facă rău. Eu sînt egoist, se ştie. M-am deprins să nu mai roşesc de asta, căci analizînd toate virtuțile, am găsit la baza tuturor interesul personal. Dragostea şi pietatea, care în aparență sînt două pasiuni generoase, sînt poate cele mai interesate din cîte există ; patriotismul nu este nici el mai puțin interesat, fii sigur de asta. îmi plac puțin oamenii ; dar pentru nimic în lume n-aş vrea să le-o dovedesc : căci mă tem de ei în proporție cu puțina stimă ce le-o port. Sîntem deci amîndoi egoişti ; însă eu o mărturisesc, iar dumneata o negi.

Se iscă o discuție între ei, în care, prin toate rațiunile egoismului, fiecare căută să dovedească egoismul celuilalt. Doamna Delmare profită de aceasta ca să se retragă în camera sa şi să se lase în voia tuturor gîndurilor pe care o veste atît de neprevăzută i le deştepta.

Este bine nu numai de a vă iniția în secretele gîndurilor ei, dar şi de a vă face cunoscută situația diferitelor persoane pe care moartea lui Noun le impresionase mai mult sau mai puțin.

Este aproape dovedit, pentru cititor şi pentru mine, că această nefericită s-a aruncat în rîu din disperare, într-unul din acele momente de criză violentă, în care hotărîrile extreme sînt cele mai uşor de luat. Dar, cum după toate probabilitățile ea nu s-a întors la castel după ce s-a despărțit de Raymon şi cum nimeni n-a întîlnit-o şi n-a putut să-şi dea seama de intențiile ei, nici un indiciu de sinucidere n-a venit să lămurească taina morții ei. Două persoane au putut să o atribuie cu certitudine unui act al voinței sale : domnul de Ramiere şi grădinarul din Lagny. Durerea unuia a fost ascunsă sub aparența unei boli ; spaima şi remuşcările celuilalt l-au determinat să păstreze tăcerea. Acest om, care, din cupiditate, înlesnise toată iarna întrevederile celor doi amanți,

putuse singur să observe suferinţele ascunse ale tinerei creole. Temîndu-se, pe bună dreptate, de mustrările stăpînilor şi de dezaprobarea semenilor lui, păstră tăcerea în propriul lui interes ; iar cînd domnul Delmare. care, după descoperirea acestei legături, avea oarecare bănuieli, îl chestiona asupra urmărilor pe care această legătură ar fi putut să le aibă în timpul absenţei sale, el negă cu îndrăzneală că ar fi existat vreuna. Cîteva persoane din partea locului (foarte pustiu, acolo, este bine să o semnalăm) văzuseră într-adevăr pe Noun apucînd cîteodată drumul spre Cercy la ore tîrzii ; dar nici o legătură aparentă nu existase între ea şi domnul de Ramiere de la sfîrşitul lui ianuarie, iar moartea ei avusese loc la 28 martie. După aceste informaţii, faptul putea fi dat pe seama întîmplării ; traversînd parcul la căderea nopţii, putuse să fie înşelată de ceaţa deasă care stăruia de mai multe zile, să se rătăcească şi s-o ia pe alături de podul englezesc aruncat peste acest pîrîiaş îngust, dar cu malurile abrupte şi umflat de ploi. Cu toate că sir Ralph. care avea mai mult spirit de observaţie decît lăsau să se vadă reflecţiile lui, ar fi găsit, în nu ştiu care din impresiile lui intime, puternice motive de bănuială împotriva domnului de Ramiere, el nu le comunică nimănui, privind ca inutil şi crud orice reproş adus unui om şi aşa destul de nenorocit de a avea o astfel de remuşcare în viaţa lui. Pe colonel, care exprima în faţa lui un fel de bănuială în această privinţă, îl făcu chiar să in teleagă că în starea bolnăvicioasă a doamnei Delmare era necesar de a continua să-i ascundă cauzele posibile ale sinuciderii tovarăşei sale din copilărie. Cu moartea acestei nefericite, s-au petrecut lucrurile la fel ca şi cu dragostea ei. A fost o înţelegere tacită de a nu aduce niciodată vorba despre ea în faţa Indianei şi curînd, nu se mai vorbi deloc.

Dar aceste precauţiuni au fost inutile, căci doamna Delmare avea şi ea motivele ei ca să bănuiască o parte din adevăr : mustrările amare pe care le adresase nefericitei fete în seara aceea fatală, i se păreau cauze suficiente pentru a explica hotărîrea ei bruscă. Iată de ce, din clipa cumplită cînd a observat cea dintîi cadavrul plutind pe apă, liniştea Indianei, şi pînă atunci atît de turburată, inima *ei,* şi aşa atît de tristă, au primit ultima lovitură ; boala ei lentă mergea acum cu repeziciune şi această femeie, atît de tînără şi poate atît de tare, refuzînd să se vindece şi. ascunzîndu-şi suferinţa în faţa afecţiunii puţin perspicace şi puţin

delicate a soțului ei, se lăsa să moară sub povara mîhnirii şi a descurajării.

— Nenorocire ! Nenorocire mie ! strigă ea, intrînd în camera ei după ce aflase despre sosirea apropiată a lui Raymon. Blestem asupra acestui om care nu a intrat aici decît ca să aducă deznădejdea şi moartea ! Doamne-Dum-nezeule ! De ce-i îngădui să se aşeze între mine şi tine, să pună stăpînire după placul lui pe destinul meu, să nu trebuiască decît să întindă mîna pentru a spune : „Este a mea ! îi voi turbura mintea, îi voi pustii viața ; şi dacă îmi va rezista, voi răspîndi doliul în jurul ei, o voi copleşi cu remuşcări, cu regrete şi cu spaime !" Doamne, nu este drept ca o biată femeie să fie astfel prigonită !

începu să plîngă amarnic ; căci amintirea lui Raymon îi redeştepta pe aceea a lui Noun, mai vie şi mai sfîşietoare.

— Sărmana mea Noun ! Sărmana mea tovarăşe de copilărie ! Compatrioata mea, singura mea prietenă ! spuse ea cu durere ; omul acesta este ucigaşul tău. Nefericită copilă ! ți-a adus nenorocirea ca şi mie ! Tu, care mă iubeai atîta, care singură îmi ghiceai necazurile şi te pricepeai să le alini cu veselia ta naivă . Vai mie, care te-am pierdut ! Pentru asta m-am ostenit să te aduc de la atîta depărtare ! Prin ce tertipuri a putut acest om să surprindă astfel buna ta credință şi să te facă să comiți o ticăloşie ? Ah ! Fără îndoială, te-a înşelat şi nu ți-ai dat seama de gresata ta decît văzînd indignarea mea ! Am fost prea aspră, Noun, am fost aspră pînă la cruzime ; te-am adus la disperare, te-am ucis ! Nefericito ! Cum de n-ai aşteptat cîteva ore, pentru ca vîntul să fi spulberat ca pe o pleavă uşoară ciuda mea pe tine ! Cum de n-ai venit să plîngi în brațele mele şi să-mi spui : „Am fost amăgită, am procedat fără să-mi dau seama ce făceam ; dar o ştiți bine, vă respect şi vă iubesc !« Te-aş fi strîns la piept, am fi plîns împreună şi acum n-ai fi moartă. Moartă ! Moartă atît de tînără, atît de frumoasă, atît de plină de viață ! Moartă la nouăsprezece ani, de o moarte atît de groaznică !

Plîngîndu-şi astfel tovarăşa, Indiana plîngea .totodată, fară să-şi dea seama, iluziile celor trei zile, cele mai frumoase trei zile din viața ei, singurele pe care le trăise cu adevărat; căci în timpul acestor trei zile iubise cu o patimă pe care Raymon, chiar dac-ar fi fost cel mai încrezut. dintre bărbați, nu şi-ar fi putut-o închipui niciodată. Dar cu cît această

dragoste fusese mai furtunoasă şi mai oarbă, cu atît resimțise mai mult jignirea pe care o primise ; cea dintîi dragoste a unei inimi ca a ei, este atît de sfioasă şi de delicată !

Cu toate acestea, Indiana cedase mai degrabă unei porniri de ciudă şi de ruşine, decît unui act de voință bine gîndit. Nu pun deloc la îndoială iertarea pe care Raymon ar fi obținut-o, dacă ar fi avut cîteva momente mai mult ca s-o implore. Dar soarta i-a zădărnicit şi dragostea, şi viclenia, şi doamna Delmare credea cu toată sinceritatea că de aci înainte îl va urî.

Cît despre Raymon — şi asta nu din fanfaronadă, nici din amor propriu dezamăgit — el jinduia mai mult ca oricînd la dragostea şi iertarea doamnei Delmare. Credea că este un lucru imposibil ; şi nici o altă dragoste de femeie, nici o altă fericire de pe pămînt, nu i se părea că prețuieşte atîta. Aşa era el făcut. O sete nemărginită de întîmplări şi de emoții îi mistuia viața. Ii plăcea societatea cu legile şi opreliştile ei, fiindcă îi oferea mijloace de luptă şi de rezistență ; şi dacă avea oroare de răsturnări brutale şi de libertate excesivă, era numai pentru că promiteau satisfacții mediocre şi facile.

Cu toate acestea, să nu credeți că a rămas nepăsător îa moartea lui Noun. In primul moment, îi fu silă de el însuşi şi încarcă pistoalele cu intenția sinceră de a-şi zbura creierii ; dar un sentiment lăudabil îl opri. Ce s-ar face mama lui, mama lui bătrînă, şubredă !... această biată femeie a cărei viață fusese atît de zbuciumată şi atît de dureroasă, care nu mai trăia decît pentru el, unicul ei bun, singura ei speranță ? Trebuia oare să-i zdrobească inima, să-i scurteze puținele zile care-i mai rămîneau ? Nu, fără îndoială, nu ! Mijlocul cel mai bun de a-şi ispăşi crima era ca de aci înainte să se dedice cu totul mamei sale ; şi cu această intenție se reîntoarse la Paris, lingă ea. şi—şi dădu toată silința de a o face să uite felul de părăsire în care o lăsase mare parte din iarnă.

Raymon exercita o putere de necrezut, asupra a tot ceea ce se afla în jurul lui ; căci, gîndindu -ne bine, chiar cu greşelile şi zvăpăielile lui din tinerețe, în societate era un om superior. Nu v-am spus pe ce se întemeia reputația lui de spirit şi de talent, deoarece aceasta era în afara evenimentelor pe care aveam să vi le povestim : dar este timpul de a vă aduce la cunoştință că acest Raymon, căruia i-ați urmărit slăbiciunile şi poate i-ați dezaprobat uşurința, este unul dintre oamenii care au exercitat

asupra gîndurilor voastre cea mai mare stăpînire sau influență, oricare ar fi astăzi opinia voastră. Ați citit pe nerăsuflate broşurile lui politice şi adesea ați fost subjugați, citind ziarele din acel timp, de farmecul irezistibil al stilului său şi de grația logicii sale rafinate şi mondene.

Vă vorbesc de un timp foarte îndepărtat de noi, astăzi cînd nu se mai socoteşte pe secole, nici măcar pe durata domniilor, ci pe guverne. Vă vorbesc de anul Mar-tignac, de această epocă de acalmie şi de îndoială aruncată în mijlocul erei noastre politice, nu ca un tratat de pace, ci ca o convenție de armistițiu, despre aceste cincisprezece luni de domnie a doctrinelor care au înrîurit atît de bizar principiile şi moravurile şi care, poate, au pregătit straniul deznodămînt al ultimei noastre revoluții.

Este timpul în care s-au văzut înflorind tinere talente, nefericite de a se fi născut în zile de tranziție şi de tranzacție ; căci şi-au plătit tributul față de înclinațiile şo-văelnice şi împăciuitoare ale epocii. Niciodată, după cîte ştiu eu. nu s-a văzut împingîndu-se atît de departe ştiința vorbelor şi ignoranța ori ascunderea ipocrită a lucrurilor. A fost domnia opreliştilor şi n-aş putea spune ce fel de oameni le-au folosit mai mult, iezuiți în rasă scurtă, sau avocați în robă lungă. Moderația politică se strecurase în obiceiuri ca şi politețea manierelor şi s-a întîmplat cu această primă formă de curtoazie ca şi cu a doua : a servit drept mască duşmăniilor şi le-a învățat să se războiască fără scandal şi fără zgomot. Trebuie spus totuşi, pentru a-i scuza pe tinerii din epoca aceea, că au fost deseori remorcați ca nişte ambarcațiuni uşoare de către marile nave, fără să ştie prea bine unde erau mînați, bucuroşi Şi mîndri cum erau de a despica valurile şi de a-şi umfla noile lor pînze.

Situat prin naştere şi avere printre partizanii regalității absolute, Raymon îmbrățişa ideile tinere ale timpului său alăturîndu-se cu sfințenie Chartei* : cel puțin asta a crezut că face şi asta s-a străduit să dovedească. Dar convențiile căzute în desuetudine sînt supuse interpretării şi s-a întîmplat cu *Charta* lui Ludovic al XVIII-lea ca şi cu *Evanghelia* lui Isus Cristos ; nu mai era decît un text asupra căruia fiecare îşi exersa elocința, fără ca un discurs să aibă mai multe urmări decît o predică. Epocă de lux şi de nepăsare, în care, pe marginea unei prăpăstii fără fund, civilizația somnola, nesățioasă să se bucure de ultimele ei plăceri.

Raymon se plasase, deci, pe acest fel de linie de demarcație între

abuzul de putere şi cel de libertate, teren nesigur, în care oamenii cumsecade căutau încă, dar zadarnic, un adăpost împotriva vijeliei care se pregătea. Lui, ca şi multor altor capete fără experienţă, rolul de publicist conştiincios i se părea încă posibil. Eroare, într-un timp cind, de o parte şi de alta, nimeni nu se prefăcea că se adresează glasului raţiunii decît pentru a-1 înăbuşi şi mai sigur. Om fără pasiuni politice, Raymon îşi închipuia că este dezinteresat şi se înşela el însuşi ; căci societatea, aşa cum era organizată atunci, îi era binevoitoare şi avantajoasă ; ea nu putea fi dată peste cap fără ca nivelul bunului său trai să fie diminuat şi este un minunat îndemn la moderaţie această perfectă tihnă a stării lucrurilor, care se transmite şi gîndirii. Care om este atît de ingrat faţă- de providenţă ca să-i reproşeze nenorocirea altora, dacă pentru el n-a avut decît zîmbete şi binefaceri? Cum ar fi putut fi convinşi aceşti tineri susţinători ai monarhiei constituţionale că însăşi constituţia era învechită, că. apăsa organismul social şi îl obosea, cînd pentru ei înşişi o găseau uşoară şi nu-i culegeau decît avantajele ? Cine crede *in* mizeria pe care n-o cutioaşte ?

* Constituţie acordată Franţei de Ludovic al XVIII-lea în 1814 — după căderea lui Napoleon.

Nimic nu este atît de uşor şi de obisnuit decît sâ te inseli pe tine însuţi cînd nu-ţi lipseşte spiritul şi cînd cunoşti bine toate subtilităţile limbii. Este o regină prostituată care urcă şi coboară după toate rolurile, care se degihizează, se împodobeşte, se preface şi se eclipsează ; este o pledantă care are un răspuns la toate, care a prevăzut totdeauna totul şi care ia o mie de forme ca să aibă dreptate. Cel mai cinstit dintre oameni este cel care gîndeşte şi acţionează cît mai bine, însă cel mai puternic, este cel care ştie să scrie şi să vorbească cel mai bine.

Dispensat de averea sa ca să scrie pentru bani, Raymon scria de plăcere şi (spunea el de bună credinţă) din datorie. Această rară însuşire pe care o avea, de a combate şi înlătura prin talent adevărul pozitiv, făcuse din el un om preţios guvernului, pe care îl servea cu mult mai mult prin opoziţia lui imparţială, decît o făceau acoliţii lui prin devotamentul lor orb ; şi mai preţios încă, pentru acea lume tînără şi elegantă care era.de acord să se lepede de ridicolul vechilor ei privilegii, dar care voia de asemenea să păstreze beneficiul

avantajelor sale prezente. Erau oameni de mare talent, într-adevăr, cei care mai retineau încă societatea gata sâ se prăbuşească în abis şi care. suspendaţi ei înşişi între două stînci, luptau cu calm si dezinnvoltură împotriva adevărului brutal care avea să-i inghită. A izbuti în acest fel să-ţi formezi o convingere împotriva oricărei aparenţe de realitate şi s~o faci să predomine cîtva timp printre oameni lipsiţi de orice convingere, este arta care uimeşte cel mai mult şi care depăşeşte facultăţile unui spirit simplu şi grosolan care n-a studiat recuzita adevărurilor de schimb.

Raymon nici nu se întorsese bine în această lume, elementul şi patria lui, că îi şi resimţi influenţele vitale şi excitante. Micile intrigi amoroase care îl preocupaseră, se şterseră o clipă în faţa unor interese mai ample şi mai strălucite. Le tratā cu.aceeaşi îndrăzneală şi aceeaşi ardoare ; şi cînd se văzu căutat mai mult ca oricînd de tot ceea ce Parisul avea mai ales. simţi că iubea viaţa mai mult ca niciodată. Putea fi el socotit vinovat că a dat uitării o remuşcare intimă, pentru a primi răsplata meritată a serviciilor aduse ţării sale ? In inima tui tînără, în spiritul lui dinamic. în toată.fiinţa lui dîrză şi robustă. simţea viaţa năpădindu-i prin toţi porii, destinul făcîndu-1 fericit fără voia lui ; şi atunci cerea iertare unei umbre mînioase, care venea cîteodată să geamă în visurile lui, că a căutat în afecţiunea celor vii un sprijin împotriva spaimelor morţii.

Nici nu-şi reluase bine viaţa, că simţi, ca şi în trecut, nevoia de a îmbina preocupări de dragoste şi planuri de aventuri cu speculaţiile lui politice, cu visurile lui ambiţioase şi meditaţiile filozofice. Spun ambiţie, dar nu aceea a onorurilor şi a banilor, cu care n-avea ce face, ci aceea a reputaţiei şi popularităţii aristocratice. . .

La început, pierduse nădejdea să o revadă vreodată pe doamna Delmare după tragicul deznodămînt al dublei sale intrigi. Dar, tot drămuind întinderea pierderii suferite, tot alintînd cu gîndul această comoară care îi scăpa, îi reveni speranţa şi, în acelaşi timp, voinţa si încrederea de a o redobîndi. Cîntări piedicile pe care avea să le întâmpine şi înţelese că la început, cele mai greu de învins vor veni chiar de la Indiana ; trebuia deci să facă aşa fel ca atacul să-i fie protejat, chiar de către soţ. Nu era o idee nouă. dar era sigură ; bărbaţii geloşi sînt deosebit de indicaţi, pentru acest fel de servicii.

Cincisprezece zile după ce îi veni această idee. Raymon se găsea în

drum spre Lagny. unde era aşteptat la dejun. N-aveţi pretenţia să vă spun, în mod concret, prin ce servicii abil făcute găsise mijlocul să se facă simpatic domnului Delmare ! Prefer, fiindcă sînt pe calc să vă dezvălui trăsăturile personajelor acestei istorisiri, să vă schiţez repede pe cele ale colonelului.

Ştiţi oare ce se cheamă în provincie un *om onest ?* Este cel care nu încalcă ţarina vecinului, care nu pretinde datornicilor nici un ban mai mult decît i se datorează, care îşi ridică pălăria în faţa oricărui individ care îi salută : este cel care nu siluieşte fetele la drumul mare, care nu dă foc la hambarul nimănui, care nu despoaie trecătorii pe la colţurile îngrăditurii lui. Cu condiţia să respecte cu sfinţenie viaţa şi punga concetăţenilor lui. nu i se cere socoteală de nimic altceva. Poate să-şi bată nevasta, să-şi maltrateze slugile, să-şi lase copiii pe drumuri, asta nu priveşte pe nimeni. Societatea nu condamnă decît actele care o lezează ; viaţa particulară nu intră în atribuţiile ei. Asta era morala domnului Delmare. Nu studiase niciodată vreun alt contract social decît acesta : *Fiecare la el acasă.* Socotea toate duioşiile inimei drept copilării femeieşti şi drept subtilităţi sentimentale. Om fără spirit, fără tact şi fără educaţie, se bucura totuşi de o consideraţie mai solidă decît cea care se. obţine prin talente şi bunătate. Avea spete largi şi încheieturi viguroase ; mînuia la perfecţie spada şi sabia şi, pe deasupra, poseda o susceptibiliiate arţăgoasă. Fiindcă nu înţelegea totdeauna de glumă, era mereu stăpînit de ideea că este luat peste picior. Incapabil să răspundă cum trebuie, nu avea decît un mijloc de a se apăra : acela de a impune tăcerea prin ameninţări. Vorbele lui de duh favorite se învîrteau veşnic în jurul loviturilor de baston care trebuiau date şi al afacerilor de onoare care trebuiau lichidate ; graţie acestor lucruri, cei din partea locului adăugau totdeauna la numele lui epitetul *brav,* fiindcă pe cit se pare bravura militară înseamnă să ai spete late, mustăţi mari, să înjuri cît poţi şi să pui mîna pe sabie pentru orice fleac.

Ferească-mă Dumnezeu să cred că viaţa de tabără abrutizează pe toţi oamenii ! Dar îmi veţi îngădui să gîndesc că trebuie un fond foarte serios de tact şi de educaţie, pentru a rezista acestor deprinderi de dominaţie pasivă si brutală. Dacă aţi făcut armata, ştiţi prea bine ceea ce numesc soldaţii c*ulotte de peau** şi veţi recunoaşte că numărul acestora

este mare printre rămăşiţele vechilor cohorte imperiale. Aceşti oameni, care, adunaţi şi împinşi de o mînă puternică au înfăptuit isprăvi atît de minunate, luau proporţii de giganţi în fumul bătăliilor ; dar, reveniţi la viaţa civilă, eroii nu mai erau decît soldaţi, tovarăşi îndrăzneţi şi grosolani care gîndeau ca nişte maşini ; mare minune cînd nu se comportau în societate ca într-o ţară cucerită ! A fost mai degrabă vina secolului decît a lor. Spirite naive, ei au crezut în linguşelile gloriei şi s-au lăsat convinşi că erau mari patrioţi pentru că îşi apărau patria, unii de voie-de nevoie, alţii pentru bani şi onoruri. Şi cum au apărat-o, mă rog, aceste mii de oameni care au îmbrăţişat orbeşte greşala unuia singur şi care, după ce a salvat Franţa, au ruinat-o în mod atît de jalnic ? Şi apoi, dacă devotamentul soldaţilor pentru căpitanul lor vi se pare nobil şi măreţ, fie ; mie de asemenea ; dar numesc aceasta fidelitate, şi nu patriotism ; felicit pe învingătorii Spaniei, dar nu le mulţumesc. Iar în ce priveşte onoarea numelui de francez, nu înţeleg deloc acest fel de a o prezenta vecinilor noştri şi îmi vine greu să cred că generalii împăratului au fost bine pătrunşi de acest lucru în acea tristă epocă a gloriei noastre ; dar ştiu că este interzis să se vorbească imparţial despre aceste lucruri ; eu tac, posteritatea le va judeca.

Domnul Delmare avea toate calităţile şi toate defectele acestor oameni. Naiv pînă la copilărie asupra anumitor subtilităţi în materie de onoare, se pricepea foarte bine să-şi poarte interesele către cel mai bun rezultat posibil, fără să se sinchisească de binele sau de răul care putea să rezulte pentru altul. întreaga lui conştiinţă, era legea ; întreaga morală, dreptul său. Era una din acele probităţi seci şi rigide care nu iau nimic cu împrumut de

* *Pantalon de piele;* expresia se referă la pantalonii scurţi, de p'e!e, pe care îi purtau altădată militarii şi la figurat înseamnă militar mărginit.

teama de a nu putea restitui şi care nu dau cu împrumut nici atît, de frică să nu mai poată lua înapoi. Era omul onest care nu ia şi nu dă nimic ; care ar prefera să moară decît să şterpelească o crosnă de vreascuri din pădurile regelui, dar care te-ar ucide, fără multă vorbă, pentru un vreasc adunat dintr-a lui. Util numai pentru el însuşi, nu făcea rău nimănui. Nu se amesteca în nimic din ce se-ntîmpla în jurul lui, de teama

de a nu fi silit să facă vreun serviciu. Dar cînd credea că onoarea îi cerea să-1 facă, nimeni nu dovedea un zel mai neobosit şi o franchețe mai cavalerească. în acelaşi timp încrezător ca un copil şi bănuitor ca un despot, credea într-un jurămînt strîmb si privea cu neîncredere o făgăduială sinceră. La fel ca în militărie, pentru el totul se reducea la formă. Opinia publică îl stăpînea în aşa măsură, încît rațiunea şi bunul simț nu intrau deloc în hotărîrile sale şi cînd spunea : ..Asta aşa se obişnuieşte", credea că a formulat un argument fără replică.

Era deci natura cea mai opusă aceleia a soției sale, inima cea mai puțin făcută ca s-o înțeleagă, spiritul cel mai incapabil s-o aprecieze. Şi cu toate acestea este sigur că în inima acestei femei sclavia dăduse naştere unui fel de aversiune virtuoasă şi mută care nu era totdeauna dreaptă. Doamna Delmare judeca prea greşit inima soțului ei ; el nu era decît brutal şi ea îl socotea crud. In izbucnirile lui era mai multă asprime decît mînie, în manierele lui mai multă grosolănie decît sfruntare. Natura nu-1- făcuse rău ; avea momente de milă care îl făceau să se căiască, iar în căință, era aproape sensibil. Viața de tabără fusese aceea care îi ridicase brutalitatea la rangul principiu. Cu o soție mai puțin educată şi mai puțin blandă, ar fi fost linistit ca un lup domesticit ; dar această femeie era descurajată de soarta ei ; nu-şi da osteneala de a încerca să-1 facă mai bun.

XI

Coborînd din cabrioletă în curtea din Lagny, Raymon simți că îl părăseşte curajul. Urma deci să revină sub acest acoperiş care îi redeştepta amintiri atît de groaznice ! Raționamentele lui, de acord cu propriile-i pasiuni, puteau să-1 ajute să-si stăpînească bătăile inimii, dar nu să le înăbuşe şi în această clipă senzația remuşcării era tot atît de vie ca şi cea a dorinței. Prima figură care veni să-1-întîmpine fu aceea a lui sir Ralph Brown şi i se păru, văzîndu-1 în eternul lui costum de vînătoare, întovărăşit de cîinii lui şi grav ca un *laird* scoțian, că vede mergînd portretul pe care îl descoperise în camera doamnei Delmare. Cîteva clipe după aceea veni colonelul şi se servi dejunul fără ca Indiana să fi apărut. Raymon, traversînd vestibulul, trecînd prin fața

sălii de biliard, recunoscînd aceste locuri pe care le văzuse în împrejurări atît de diferite, se simţea aşa de rău, încît abia îşi mai aducea aminte cu ce intenţii venise.

— Hotărit, doamna Delmare nu vrea să coboare ? se adresă colonelul, cu oarecare acreală, către factotumul său Lelievre.

— Doamna n-a prea dormit, răspunse Lelievre şi domnişoara Noun... (poftim, veşnic afurisitul ăsta de nume care-mi vine !), domnişoara Fanny, vreau să zic, mi-a spus că acum doamna se odihneşte.

— Atunci cum se face că am văzut-o la fereastră ? Fanny s-a înşelat. Du-te şi anunţă pe doamna că se serveşte dejunul... sau, mai degrabă, sir Ralph, dragul meu, fii amabil *şi* urcă să vezi chiar dumneata dacă verişoara dumitale este bolnavă într-adevăr.

Dacă numele nenorocit scăpat servitorului din obişnuinţă făcuse să treacă un fior dureros prin nervii lui Raymon, expedientul colonelului le transmise o stranie senzaţie de mînie şi gelozie.

In camera ei ! gîndi el. Nu se mulţumeşte să-i aşeze acolo portretul, îl mai trimite şi în persoană. Acest englez are aici drepturi pe care nici soţul pare că nu îndrăzneşte să şi le atribuie.

Ca şi cum ar fi ghicit reflecţiile lui Raymon, domnule Delmare spuse :

— Asta să nu vă mire ; domnul Brown este medicul casei ; şi-apoi este vărul nostru, un băiat bun pe care il iubim din toată inima.

Ralph lipsi zece minute bune. Rajymon era distrat, stînjenit. Nu mînca, privea deseori spre uşă. In sfîrşit, englezul reapăru.

— Intr-adevăr Indiana nu se simte bine, spuse el ; i-am recomandat să stea în pat.

Se aşeză la masă cu un aer liniştit şi mîncă zdravăn. Colonelul făcu la fel.

„Hotărit lucru, gîndi Raymon, este un pretext ca să nu mă vadă. Aceştia doi nu cred o iotă, iar bărbatul este mai mult nemulţumit decît îngrijorat de starea nevestii. E bine, treburile merg mai bine decît m-aş fi aşteptat."

Dificultatea îi îndîrji voinţa şi imaginea lui Noun se şterse din lambriurile întunecate care, în primele momente, îl îngheţaseră de groază. Curînd, nu mai văzu rătăcind decît forma uşoară a doamnei Delmare. In salon, se aşeză la gherghedul ei ; examinînd (în timp ce discuta şi prefăcîndu-se distrat, florile broderiei, pipăi toate mătăsurile, respiră parfumul pe care-l

lăsaseră degetele ei mici. Mai văzuse această broderie în camera Indianei ; pe atunci era abia începută, acum era acoperită de flori apărute sub suflarea febrei, stropite de lacrimile fiecărei zile. Raymon simți pe ale lui ivindu-se la marginea pleoapelor şi, prin nu ştiu ce simpatie, ridicînd cu tristețe ochii asupra orizontului pe care Indiana avea obiceiul să-1 contemple melancolic, zări în depărtare zidurile albe din Cercy, care se conturau pe un fond de țarini întunecate. Tresări, trezit de vocea colonelului.

— Să mergem, dragă vecine, îi spuse el, e timpul să mă achit față de dumneata şi să-mi țin promisiunile. Fabrica este în plină activitate şr lucrătorii sînt toți la treabă. Iată creioane şi hîrtie, ca să poți lua note.

Raymon îl urmă pe colonel, examina uzina cu un aer plin de zel şi de curiozitate, făcu unele observații care dovedeau că ştiința chimiei şi mecanica îi erau la fel de familiare, suportă cu o răbdare inimaginabilă dizertațiile interminabile ale domnului Delmare, împărtăşi unele din ideile sale, combătu alte cîteva şi, în ansamblu, se comportă aşa încît să convingă că atribuia acestor lucruri un mare interes, în timp ce abia se uita la ele şi toate gîndurile îi erau îndreptate către doamna Delmare.

La drept vorbind, nici o ştiință nu-i era străină, nici o descoperire indiferentă ; în afară de asta, servea interesele fratelui său, care într-adevăr îşi pusese întreaga avere intr-o exploatare asemănătoare, deşi mult mai vastă. Cunoştințele exacte ale domnului Delmare, singurul gen de superioritate pe care îl poseda acest om, îi ofereau în acest moment latura cea mai bună de exploatat în conversația lui.

Sir Ralph, prea puțin negustor, însă om politic foarte înțelept, adăuga la examinarea fabricii considerații economice de un nivel destul de ridicat. Lucrătorii, ținînd neapărat să arate unui cunoscător îndemânarea lor, se întreceau în zel şi perspicacitate. Raymon, văzînd tot, înțelegea tot, răspundea la tot şi nu se gîndea decît la intriga amoroasă care îl adusese în acel loc.

Cînd au terminat cu mecanismele interioare, din întîmplare, veni vorba despre volumul şi puterea cursului de apă. Ieşiră şi cățărîndu-se pe ecluză, însărcinară pe şeful lucrător să ridice vanele *şi* să constate variațiile viiturilor.

- Domnule, spuse acesta adresîndu-se domnului Delmare care stabilea nivelul maxim la 15 picioare, scuzați-mă, dar l-am văzut anul acesta la

şaptesprezece.

- Şi cînd anume ? Te înşeli, spuse colonelul.
- Mă iertați, domnule, a fost în ajunul întoarcerii dumneavoastră din Belgia ; ah, da, în noaptea cînd domnişoara Noun a fost găsită înecată ; dovadă e că trupul a trecut peste digul pe care-1 vedeți acolo şi nu s-a oprit decît aici, în locui unde se află domnul.

Vorbind astfel pe un ton însuflețit, lucrătorul indica locul ocupat de Raymon. Nefericitul tînăr, se făcu palid - ca moartea ; aruncă o privire îngrozită asupra apei care curgea la picioarele lui ; i se păru, văzînd reflectîndu-se în apă figura lui lividă, că hoitul încă mai plutea acolo ; îl apucă amețeala şi ar fi căzut în rîu, dacă domnul Brown nu l-ar fi apucat de braț şi nu l-ar fi îndepărtat de acolo.

- Fie, zise colonelul, care nu băgase nimic de seamă şi se gîndea atît de puțin la Noun, că nu bănuia starea lui Raymon ; dar este un caz extraordinar şi forța medie a cursului este de... Dar ce dracu aveți amîndoi"? zise oprindu-se brusc.
- Nimic, răspunse sir Ralph; întorcîndu-mă, am călcat pe piciorul dumnealui ; sînt dezolat, trebuie să-1 fi durut foarte rău.

Sir Ralph dădu acest răspuns pe un ton atît de calm şi atît de natural, încît Raymon se convinse că el credea că spune adevărul. S-au schimbat cîteva cuvinte de politețe şi conversația şi-a reluat cursul.

Cîteva ore după aceea Raymon părăsi castelul Lagny fără să fi văzut pe doamna Delmare. Era mai bine decît ar fi putut spera ; se temuse să nu o vadă indiferentă şi calmă.

Intre timp, revenise la castel fără să aibă mai mult noroc. De data aceasta colonelulera singur. Raymon puse în mişcare toate resursele spiritului său pentru a-1 subjuga şi, cu mii de complezențe coborî abil la nivelul lui, laudă pe Napoleon, pe care nu-1 putea suferi, deplînse nepăsarea guvernului, care lăsa în părăsire şi într-un fel de dispreț strălucitele rămăşițe ale marii armate, împinse opoziția atît de departe cit îi îngăduiau propriile lui opinii . şi. dintre mai multe convingeri de ale lui, alese pe cele care ar fi putut măguli convingerile domnului Delmare. Pentru a-i cîştiga încrederea, îşi compuse chiar un caracter diferit de al lui. Se transformă în băiat de viață, în prieten de duzină, în secătură nepăsătoare.

„Dar dacă într-o bună zi ăsta o cucereşte pe nevastă-mea !..." îşi zise colonelul, privindu-1 cum se depărta.

Apoi începu să rîdă cam încurcat în sinea lui şi îşi spuse că Raymon era un *băiat încîntător.*

în acel timp doamna de Ramiere se afla la Cercy : Raymon îi ridică în slăvi farmecul şi spiritul doamnei Delmare şi fără a o îndemna s-o viziteze, avu arta. să-i sugereze ideea :

— Fiindcă veni vorba, spuse ea. este singura dintre vecinele mele pe care n-o cunosc ; şi cum sînt de curînd stabilită în partea locului, eu trebuie să. încep. Săptămîna viitoare vom merge împreună la Lagny. Veni si ziua aceasta.

"..Nu mai poate să mă evite", gîndi Raymon. într-adevăr, doamna Delmare nu mai putea da înapoi în fața obligației de a-1 primi : văzînd cum coboară din trăsură o femeie în vîrstă, pe care n-o cunoştea deloc, veni chiar în mtîmpinarea ei, la peronul castelului. In acelaşi timp, recunoscu pe Raymon, în bărbatul care o acompania ; dar înțelese că o păcălise pe maică-sa pentru a o determina să facă acest demers şi nemulțumirea pe care o resimți îi dădu puterea să fie demnă şi calmă. Primi pe doamna de Ramiere cu un amestec de respect şi amabilitate ; dar răceala ei față de Raymon fu atît de glacială; că se simți incapabil să o suporte mult. Nu era obişnuit cu atitudinile disprețuitoare şi orgoliul lui fierbea, fiindcă nu putea înfrînge cu o privire pe cele îndreptate împotriva lui. Atunci, resemnîndu-se ca un bărbat care priveşte cu indiferență un capriciu, ceru permisiunea de a se duce în parc după domnul Delmare şi lăsă singure pe cele două femei.

Puțin cîte puțin, Indiana, subjugată de farmecul captivant pe care un spirit superior, unit cu un suflet nobil şi generos, ştie ,să-l reverse în cele mai neînsemnate relații, deveni la rîndul ei cu doamna de Ramiere, bună, afectuoasă şi aproape veselă. Ea nu-şi cunoscuse mama şi doamna de Carvajal, cu toate cadourile şi laudele ei, era departe de a fi una pentru ea ; de aceea, lingă mama lui Raymon fu cuprinsă de un fel de fascinație.

Cînd acesta veni să o caute, în momentul în care se urca în trăsură, văzu pe Indiana ducînd la buze mîna pe care i-o întindea doamna de Ramiere. Sărmana Indiana simțea nevoia de a se ataşa de cineva. In viața ei singuratică şi nefericită, tot ceea ce îi oferea o speranță dle afec-

țiune şi de sprijin era primit cu entuziasm ; îşi spunea, apoi, că doamna de Ramiere avea să o ferească de capcana în care voia să o atragă Raymon.

„Am să mă arunc în brațele acestei femei admirabile, se gîndea ea, şi dacă va trebui, îi voi spune tot. O voi implora să mă salveze de fiul ei şi înțelepciunea sa va veghea si asupra lui şi asupra mea."

Raționamentul iui Raymon nu prea era acelaşi. „Scumpa mea mamă ! îşi spunea el întoreîndu-se cu ea la Cercy, grația şi bunătatea ei fac minuni. Cîte nu le datorez : educația mea, succesele mele în viață, considerația mea în lume ! Nu-mi mai lipsea decît fericirea de a-i datora inima unei femei ca Indiana."

Precum se vede, Raymon îşi iubea mama pentru că avea nevoie de ea şi pentru viața fără griji pe care i-o oferea ; aşa îşi iubesc mamele toți copiii.

Cîteva zile după aceea, Raymon primi o invitație ca să petreacă trei zile la Bellerive, magnifică reşedință de agrement pe care o poseda sir Ralph Brown între Cercy şi Lagny şi unde era vorba, împreună cu cei mai buni vînători din vecinătate, să. distrugă o parte din vînat, care prăpădea pădurile şi grădinile proprietarului. Lui Raymon nu-i plăceau nici sir Ralph, nici vînătoarea ; însă, la marile ocazii, doamna Delmare era cea care primea oaspeții în casa vărului sau şi speranța de a o întîlni îl decisese fără prea multă osteneală.

Adevărul este că, de data aceasta, sir Ralph nu conta pe doamna Delmare ; se scuzase, invocînd proasta stare a sănătății. Dar colonelul, care se făcea foc cînd soția sa părea să umble după distracții, se înfuria şi mai tare cînd refuza pe cele pe care consimțea să i le îngăduie el.

- Nu cumva vrei să faci pe toată lumea să creadă că te țin sub cheie ? îi spuse el. Mă faci să trec drept un soț gelos ; este un rol ridicol, pe care nu vreau să-1 mai joc multă vreme. De altă parte, ce înseamnă această lipsă de atenție față de vărul tău ? Iți stă bine, cînd noi datorăm prieteniei lui înființarea şi prosperitatea industriei noastre, să-i refuzi un serviciu atît de neînsemnat ? îi eşti necesară şi eziți ! Nu-ți înțeleg capriciile. Toți oamenii pe care nu-i pot suferi, sînt foarte bine veniți pe

lîngă dumneata ; dar cei de care fac eu caz, au nenorocirea să nu-ți fie pe plac.

- Mi se pare că este un reproş foarte prost plasat, răspunse doamna Delmare. Țin la vărul meu ca la un frate şi această prietenie era veche cînd a început a dumitale.
- Da, da, iată şi vorbele dumitale mari ; numai că eu stiu că nu-1 găseşti destul de sentimental, nenorocitul ! îl tratezi drept egoist pentru că nu-i plac romanele,şi nu plînge moartea unui cîine. De altfel, nu e vorba numai de el . Cum l-ai primit pe domnul de Ramiere, un tînăr încîntător, pe cinstea mea ! ? Când ți-1 prezintă doamna de Carvajal, îl primeşti de minune ; dar nenorocirea face să-mi fie mie simpatie şi atunci îl găseşti insuportabil, iar cînd îți vine în vizită, te duci să te culci. Vrei să mă faci să trec drept un om care nu ştie să se poarte ? E momentul ca toate astea să se termine şi să începi să trăieşti ca toată lumea.

Raymon socoti că, pentru proiectele sale, nu era nimerit sa arate mult zel ; amenințările cu indiferența reuşesc aproape totdeauna față de femeile care se cred iubite. Dar cînd ajunse la sir Ralph, vînătoarea începuse de dimineață şi doamna Delmare nu urma să sosească decît la ora cinci. Aşteptînd, începu să-şi pună la punct comportarea.

Ii veni în minte să caute un mijloc de justificare ; căci momentul se apropia. Avea două zile înaintea lui şi îşi împărți timpul astfel : restul zilei, care era pe sfîrşite, ca să înduioşeze, a doua zi, ca să convingă, a treia zi, ca să fie fericit. Se uită şi la ceas şi calculă, aproape la oră, şansele de succes sau de nereuşită ale planurilor lui.

XII

Se afla de două ore în salon cînd auzi, în camera de alături, vocea dulce şi puțin învăluită a doamnei Delmare. Tot gîndindu-se la planul lui de cucerire, devenise pasionat ca un autor pentru subiectul său. ca un avocat pentru cauza sa şi emoția care îl cuprinse văzînd-o pe Indiana, s-ar putea compara cu a unui actor foarte pătruns de roIul său, care se găseşte în prezența personajului principal din dramă şi nu mai deosebeşte realitatea de impresiile artificiale ale scenei.

Era atît de schimbată, îneît un sentiment de bunăvoință sinceră se

strecură totuşi în sufletul lui Raymon. printre toate combinațiile care îl agitau. Tristețea şi boala îi lăsaseră urme atît de adînci pe față, încît aproape nu mai era drăguță, iar încercarea de-a o cuceri oferea acum mai multă glorie decît plăcere... Dar Raymon considera ca o datorie- față de el însuşi să-i redea acestei femei fericirea Şi viata.

Văzînd-o atît de palidă şi atît de tristă, socoti că nu va avea de luptat împotriva unei voințe prea dîrze. Un înveliş atît de plăpînd putea, oare, să ascundă o rezistență morală puternică ?

Se gîndi că trebuia mai întîi să-i redeştepte interesul față de ea însăşi, să o facă să se înspăimînte de nefericirea şi de vlăguirea ei, pentru ca apoi să-i deschidă sufletul dorinței şi speranței intr-un destin mai bun.

— Indiana ! îi spuse el cu o siguranță secretă, perfect ascunsă sub un aer de tristețe profundă, prin urmare, aşa trebuia să te regăsesc ? Nu ştiam că această clipă atît de mult aşteptată, cu atîta ardoare căutată, îmi va aduce o durere atît de groaznică !

Doamna Delmare nu se aştepta la acest limbaj ; credea că-1 va surprinde pe Raymon în postura unui vinovat, descumpănit şi timid în fața ei ; şi în loc de a-şi recunoaşte greşeala, de a-şi îngăima căința şi durerea, el nu simțea milă şi mîhnire decît pentru ea ! Era deci cit se poate de abătută şi cît se poate de zdrobită, din moment ce inspira compătimirea cuiva care ar fi trebuit să o implore pe a ei !

O franțuzoaică, o femeie de lume, nu şi-ar fi pierdut capul într-o situație atît de delicată ; dar Indiana n-avea *experiența societății;* nu poseda nici abilitatea, .nici prefăcătoria necesară pentru a păstra avantajul poziției sale. Aceste cuvinte îi evocară întregul şir de suferințe prin care trecuse, şi ochii i se umplură de lacrimi.

— Sînt bolnavă, într-adevăr, spuse ea aşezîndu-se, obosită şi slabă, pe fotoliul oferit de Raymon ; mă simt foarte rău, şi în fața dumitale, domnule, am dreptul să

mă plîng.

Raymon nu spera să meargă atît de repede. Nu lăsă să-i scape ocazia şi răspunse, luîndu-i mina, pe care o simți uscată şi rece :

• Indiana ! nu spune asta, nu spune că sînt cauza suferințelor dumitale ; căci m-ai face nebun de durere şi de bucurie.

- Şi de bucurie ! repetă ea fixînd asupra lui ochii mari, albaştri, plini de tristețe şi de uimire.
- Ar fi trebuit să spun de speranță ; căci dacă eu v-am provocat suferințele, doamnă, aş putea să le pun şi capăt. Spune un cuvînt, adăugă el lăsîndu-se în genunchi lingă ea, pe una din .pernele care căzuse de pe divan cere-mi sîngele meu, viața mea !...
- Ah ! taci ! spuse Indiana cu amărăciune retrăgîndu-şi mîna, ai abuzat în mod odios de promisiuni ; încearcă cel puțin să repari răul pe care l-ai făcut !
- Da, o voi face ! exclamă el căutînd să-i ia mîna din nou.
- Prea tîrziu, spuse ea. Dă-mi-o înapoi pe tovarăşa mea, sora mea ; dă-mi-o înapoi pe Noun, singura mea prietenă !

Un frig de moarte străbătu vinele lui Raymon. De data asta nu mai avu nevoie să-şi exagereze emoția; sînt finele care se trezesc, puternice şi teribile, fără stimulente artificiale.

„Ştie tot, gîndi el, şi mă judecă."

Nimic nu era mai umilitor pentru el decît să i se reproşeze crima de către cea care, fără să ştie, îi fusese inocentă complice, nimic mai amar decît să o vadă pe Noun plînsă de rivala ei. .

— Da, domnule, spuse Indiana ridicîndu-şi fața scăldată în lacrimi, dumneata eşti de vină...

Dar se opri văzînd paloarea lui Raymon. Trebuie să fi fost înspăimîntătoare, căci nu suferise niciodată atîta.

Şi atunci, întreaga bunătate a inimii şi întreaga duioşie involuntară pe care i-o inspira acest om, îşi redobîndiră drepturile asupra doamnei Delmare.

— Iartă-mă ! spuse ea îngrozită; te chinuiesc, dar am suferit atîta ! Aşează-te si să vorbim despre altceva.

Acest neaşteptat elan de duioşie şi de generozitate, făcu şi mai adîncă emoția lui Raymon şi izbucni în hohote. Duse mîna Indianei la buze şi o acoperi de lacrimi şi de sărutări. Era prima dacă cînd putea plânge de la moartea lui Noun şi Indiana era cea care îi uşura sufletul de această greutate teribilă.

— Oh ! fiindcă o plîngi astfel, spuse ea, dumneata care nu ai cunoscut-o ; fiindcă regreți atît de mult răul pe care mi l-ai făcut, nu mai

îndrăznesc să ți-1 reproşez. Să o plîngem împreună, domnule, pentru ca de sus, din cer, să ne vadă şi să ne ierte !

O sudoare rece îngheță fruntea lui Raymon. Dacă aceste cuvinte : „dumneata care nu ai cunoscut-o", îl uşuraseră de o teribilă nelinişte, apelul la memoria victimei sale, în gura nevinovată a Indianei, îl umplu de o teroare superstițioasă. Simțind că se înăbuşă, se ridică şi, agitat, se îndreptă către o fereastră pe marginea căreia se aşeză da să respire. Indiana rămase tăcută şi profund emoționată. Văzîndu-1 pe Raymon plîngînd astfel ca un copil şi venindu-i rău ca unei femei, simțea un fel de bucurie tainică.

— E bun ! îşi spunea ea încetişor, mă iubeşte, inima lui e caldă şi generoasă. A săvîrşit o greşală, dar căința lui o răscumpără şi ar fi trebuit să-1 iert mai curînd.

Il privea cu duioşie, şi îşi recăpăta încrederea în el. Lua remuşcările vinovatului drept căința dragostei.

— Nu mai plînge, spuse ea ridicîndu-se şi apropiindu-se de el; eu am ucis-o, eu singură sînt vinovată. Această remuşcare mă va urmări toată viața ; am cedat unei porniri de furie şi de neîncredere ; am umilit-o, i-am rănit inima. Am întors asupra ei tot paraponul pe care îl aveam împotriva dumitale ; numai dumneata mă jigniseşi, şi eu am pedepsit-o pe sărmana mea prietenă. Am fost prea asjiră cu ea !...

— Si cu mine, spuse Raymon, uitînd pe loc trecutul pentru a nu se mai gîndi decît la prezent.

Doamna Delmare roşi.

- Poate că n-ar fi trebuit să te acuz de groaznica pierdere pe care am suferit-o în noaptea aceea teribila, zise ea ; dar nu pot uita purtarea dumitale nesabuita fata de mine; Nedelicatețea unui proiect atît de romantios si atît de condamnabil m-a făcut să sufăr mult... ma credeam iubită, atunci !... şi dumneata nici nu mă respectai !

Raymon îşi redobîndi forța, voința, dragostea, speranta ; groaznica impresie care îl înghețase dispăru ca un vis urit. Se trezi din nou tînăr, înflăcărat, plin de dorinte de pasiune şi de viitor.

- Dacă mă urăşti, sînt vinovat, spuse el. aruneîndu-se plin de avînt la picioarele ei ; dar dacă mă iubeşti, nu sînt şi n-am fost niciodată. Spune, Indiana, mă iubeşti

- O meriți ? îi spuse ea.
- Dacă, pentru a o merita, răspunse Raymon, trebuie să te iubesc pînă la adorație...
- Ascultă, îi spuse ea lăsîndu-şi mîinile într-ale lui şi fixîndu-l cu ochii ei mari şi umezi în care cîte o dată scăpăra un foc întunecat, ascultă. Ştii dumneata ce înseamnă să iubeşti o femeie ca mine ? Nu, n-o ştii. Ai crezut ca era vorba de a satisface un capriciu de o zi. Ai judecat inima mea după toate inimile blazate în care ți-ai exercitat pana acum stăpînirea dumitale efemeră. Nu ştii că eu n-am iubit încă şi că nu mi-aş da inima mea curată şi intreaga ; în schimbul unei inimi terfelite şi distruse, dragostea entuziastă pentru o dragoste călduță,- viața mea în schimbul unei zile fugare !
- Doamnă,, te iubesc cu patimă ; inima mea este tot aşa de tînără şi înfocată şi dacă nu este demnă de a dumitale, nici o inimă de bărbat nu va fi niciodată. Ştiu cum trebuie să fii iubită ; n-am aşteptat pînă astăzi ca sa ințeleg. Nu-ți cunosc eu viața ? Nu ți-am istorisit-o la bal prima oară cînd am putut să-ți vorbesc? Nu ți-am citit eu întreaga poveste a inimii în cea dintai dintre privirile dumitale care s-a oprit asupra mea ? Si de ce aş fi îndrăgostit ? Numai de frumusețea dumitale ? Ah, fără îndoială, este în stare să scoată din minți un bărbat mai puțin impetuos şi mai puțin tînăr ; dar eu, dacă admir acest înveliş delicat şi grațios, este pentru că închide un suflet curat şi divin, este neutru că-1 însuflețeşte un foc ceresc şi pentru că în dumneata eu nu văd numai o femeie, ci un înger.

— Ştiu că ai darul de a lăuda ; dar nu te aştepta să-mi trezeşti vanitatea. Eu nu am nevoie de omagii, ci de afecțiune. Trebuie să mă iubeşti fără împărțeală, fără întoarcere, fără rezervă ; trebuie să fii gata să-mi sacrifici tot, avere, reputație, datorie, afaceri, principii, familie : tot, domnule, fiindcă voi pune aceiaşi devotament în balanță şi vreau să fie egală. Vezi bine că nu mă poti iubi astfel !

Nu era pentru prima oară că Raymon vedea o femeie luînd dragostea în serios, cu toate că, din fericire pentru societate, aceste exemple sînt rare ; dar mai ştia că, tot din fericire pentru societate, în dragoste promisiunile nu angajează onoarea. Uneori, chiar femeia care îi ceruse aceste

angajamente solemne, le călcase ea cea dintai. Deci nu se înspăimîntă de pretențiile doamnei Delmare, sau. mai degrabă, nu se gîndi nici la trecut nici la viitor. Fu prins de farmecul irezistibil al acestei femei atît de firavă şi atît de pasionată, atît de slabă trupeşte, dar cu inima şi spiritul atît de hotărîte. Era atît de frumoasă, atît de însuflețită, atît de impunătoare în timp ce îi dicta condițiile, încît rămase ca fascinat la picioarele ei.

- Iți jur, spuse el, să-ți aparțin trup şi suflet, îți închin viața mea, îți jertfesc sîngele meu, îți abandonez voința mea ; ia tot, dispune de tot, de averea mea, de onoarea mea, de conştiința mea, de gîndirea mea, de întreaga mea ființă.
- Taci, spuse cu vioiciune Indiana, iată-1 pe vărul meu.

Şi, într-adevăr, flegmaticul Ralph Brown intră cu un aer foarte liniştit, zicînd că este foarte surprins şi foarte bucuros de a-şi vedea verişoara, lucru pe care nu-1 spera. Apoi ceru voie să o sărute pentru a-i dovedi recunoştința sa şi. apleeîndu-se spre ea cu o încetineală metodică, o sărută pe gură, după obiceiul copiilor din țara lor. . Raymon păli de mînie şi abia ieşise Ralph pentru a da unele ordine, că se apropie de Indiana şi voi să şteargă urma acestui sărut necuviincios ; dar calmă, doamna Delmare îl respinse :

— Gîndeşte-te, îi spuse ea, că ai multe de ispăşit față de mine dacă vrei să cred în dumneata.

Raymon nu înțelese delicatețea acestui refuz ; nu văzu decît un refuz şi prinse pică pe sir Ralph. Cîteva clipe mai tîrziu, observă că atunci cînd vorbea în şoaptă cu Indiana, o tutuia şi fu pe punctul de a lua rezerva pe care bunele maniere o impuneau lui sir Ralph în alte momente, drept prudența unui amant fericit. Cu toate acestea, întâlnind privirea curată a tinerei femei, roşi numaideeît de bănuielile lui jignitoare.

Seara, Raymon dădu dovadă de spirit. Era lume multă şi era ascultat ; nu se putu sustrage importanței pe care i-o dădeau talentele lui. Vorbi şi, dacă Indiana ar fi fost seacă sufleteşte, ascultîndu-1, ar fi gustat prima ei fericire. Dar, dimpotrivă, spiritul ei drept şi simplu se înspăimîntă de superioritatea lui Raymon ; ea luptă împotriva acelei forțe magice pe care el o exercita în jurul lui, un fel de înrîurire magnetică, pe care cerul sau infernul o acordă anumitor oameni, domnie parțială şi efemeră, atît de reală încît nici o mediocritate nu se sustrage

ascendentului său, atît de trecătoare, încît nu rămîne nimic în urma lor şi ne mirăm, după ce au murit, de vîlva pe care-au stîrnit-o în timpul vieții.

Erau multe momente în care Indiana se simțea fascinată de atîta strălucire ; dar tot atunci îşi spunea cu tristețe că ea nu era însetată de glorie, *ci* de fericire. Se întreba, înspăimîntată, dacă acest bărbat, pentru care viata, a avea aspecte atît de variate, interese atît de captivante, ar putea să-i consacre tot sufletul lui, să-i sacrifice toate ambițiile lui. Şi acum, cînd apăra pas cu pas, cu atâta îndrăzneală şi pricepere, cu atîta pasiune şi sînge rece, doctrine pur speculative şi interese cu totul străine de iubirea lor, ea se îngrozea de a fi atît de puțin lucru în viața lui, în timp ce el era totul în viața ei. îşi spunea, înfricoşată, că pentru el ea era un capriciu de cîteva zile şi că el fusese pentru ea visul unei vieți întregi.

Cînd îi oferi brațul pentru a ieşi din salon, îi strecură cîteva cuvinte de dragoste; dar ea îi răspunse cu tristețe.

— Ai atît de mult spirit!

Raymon înțelese acest reproş şi a doua zi o petrecu toată la picioarele doamnei Delmare. Ceilalți oaspeți, ocupați cu vînătoarea, le lăsară o libertate deplină.

Raymon fu elocvent ; Indiana avea atîta nevoie de a crede, încît jumătate din elocința lui fu de prisos. Femei din Franța, voi nu ştiți ce este aceea o creolă ; fără îndoială, voi nu v-ați fi lăsat convinse cu atîta uşurința, fiindcă voi nu sînteți dintre acelea care să fiți păcălite şi trădate !

XIII

Cînd sir Ralph reveni de la vînătoare şi, ca de obicei, întîlnind pe doamna Delmare îi consultă pulsul, Raymon, care îl observa atent, remarcă o nuanță imperceptibilă de surpriză şi de plăcere pe trăsăturile lui liniştite. Dupa care, datorită nu ştiu cărui gînd tainic, privirile acestor doi bărbați se întîlniră şi ochii limpezi ai iui sir Ralph pironiți ca ai unei bufnițe asupra ochilor negri ai lui Raymon, îi făcură să se plece fără voia lor. In tot restul zilei comportarea baronetului față de doamna Delmare avu dincolo de aparenta sa impasibilitate, ceva atent, ceva care s-ar fi putut numi interes sau solicitudine, dacă fizionomia sa ar fi fost capabila să răsfrîngă un sentiment definit. Dar

Raymon se strădui zadarnic să afle dacă în gîndurile lui era teamă sau speranță.; Ralph fu impenetrabil.

Deodată, în timp ce se găsea la cîțiva paşi în spatele fotoliului doamnei Delmare, îl auzi pe Ralph spunîndu-i în şoaptă :

•Ai face bine, verişoară, ca mîine să călăreşti.

•Dar ştii, răspunse ea, că pentru moment, nu am cal.

•O să-ţl găsim unul. Vrei să urmăreşti vînătoarea cu noi ?

Doamna Delmare căută diferite pretexte ca să scape. Raymon înțelese că ea prefera să rămînă cu el, dar totodată avu impresia că vărul ei punea o insistență stranie ca s-o împiedice. Părăsind atunci grupul în care se afla, se apropie de ea şi uni insistențele saîe cu ale lui sir Ralph. Simțea oarecare acreală față de această dădacă supărătoare a doamnei Delmare şi hotărî să-i scoată supravegherea pe nas.

- Dacă acceptați să urmăriți vînătoarea, îi spuse el Indianei, mă veți încuraja, doamnă, să imit exemplul dumneavoastră. Nu prea îmi place vînătoarea ; dar pentru a avea fericirea să fiu scutierul dumneavoastră...

- In acest caz, am să merg, răspunse nesăbuit Indiana.

Ea schimbă o privire plină de înțeles cu Raymon ; dar oricît de rapidă fu ea, Ralph o prinse din zbor şi Raymon nu putu, toată seara, să-i adreseze o vorbă fără a întîlni ochii sau urechile domnului Brown. Un sentiment de aversiune şi aproape de gelozie se ivi atunci în sufletul lui. Cu ce drept acest văr, acest prieten al casei, făcea pe supraveghetorul pe lingă femeia pe care o iubea el ? Jura că sir Raiph se va căi şi căută ocazia să-1 scoată din fire fără să compromită pe doamna Delmare : dar fu cu neputință. Sir Ralph făcea onorurile casei lui cu o politețe rece şi demnă, care nu da prilejul nici unei înțepături, nici unei contraziceri.

A doua zi, înainte de a se fi sunat diana* Ravmon văzu intrînd la el figura solemnă a gazdei sale. In comportarea lui Ralph era ceva şi mai țeapăn ca de obicei, iar Raymon, în .speranța unei provocări, îşi simți inima bătîndu-i de dorință şi de nerăbdare. Dar era vorba pur şi simplu de un cal de călărie pe care Raymon îi adusese la Bellerive şi pe care manifestase intenția să-1 vîndă. In cinci minute tîrgul a fost încheiat ; sir Ralph nu făcu nici o obiecție asupra prețului şi scoase din buzunar un fişic de aur pe care îl numără pe cămin cu un sînge rece cu totul bizar, negăsind de cuviință să dea atenție protestelor pe care Raymon i le

adresa asupra unei exactităţi atît de me'ticuloase. Apoi, în timp ce ieşea, se, întoarse şi-i spuse :

— Domnule, calul îmi aparţine chiar de astăzi !

Atunci Raymon avu impresia că era vorba de a fi împiedicat să meargă la vînătoare şi declară, destul de rece, că nu avea intenţia să urmeze vînătoarea pe jos.

— Domnule, răspunse sir Ralph cu o uşoară umbră de afectare, cunosc prea bine legile ospitalităţii...

Şi se retrase.

Coborînd sub peristil, Raymon o văzu pe doamna Delmare îmbrăcată ca amazoană, jucîndu-se vesela cu Ophelia, care-i sfîşia fularul de batist. Obrajii ei recăpătaseră o uşoară culoare purpurie, ochii îi străluceau de o sclipire multă vreme pierdută. Redevenise drăguţă ; buclele părului său negru se revărsau de sub pălăriuţă ; această pieptănătură o făcea încîntătoare şi rochia de postav, închisă cu nasturi de sus pînă jos, contura talia ei fină si mlădioasă.

* diana = sunete de tobe şi trîmbiţe pentru deşteptarea vînătorilor şi soldaţilor.

Principalul farmec al creolelor, după mine, este că excesiva delicateţe a trăsăturilor şi a proporţiilor, le păstrează multă vreme drăgălăşenia copilăriei. Indiana, , surîzătoare şi zglobie, părea acum de paisprezece ani. Raymon, izbit de graţia ei, avu un sentiment de triumf şi, adresă frumuseţii sale complimentul cel mai puţin banal pe care-1 putu găsi.

— Te nelinişte a sănătatea mea, îi şopti ea ; nu vezi că vreau să trăiesc ?

Nu putu să-i răspundă decît printr-o privire fericită şi recunoscătoare. Sir Ralph aducea el însuşi calul verişoarei sale ; Raymon recunoscu pe cel pe care-1 vînduse.

- Cum ! exclamă surprinsă doamna Delmare, care-1 văzuse cu o zi înainte cum îl încerca în curtea castelului, domnul de Ramiere are amabilitatea să-mi împrumute calul său ?
- N-ai admirat ieri frumuseţea şi docilitatea acestui animal ? îi spuse sir Ralph. De azi, îţi aparţine. Sînt mîhnit, draga mea, că n-am putut să ţi-1 ofer mai curînd.
- Te ţii de farse, vere, spuse doamna Delmare ; nu înţeleg nimic

din gluma asta. Cui trebuie să-i mulţumesc, domnului de Ramiere, care consimte să-mi împrumute calul, sau dumitale, care poate i-ai cerut acest lucru ?

- Trebuie să-i mulţumeşti vărului tău, spuse domnul Delmare, care a cumpărat acest cal pentru tine şi care ţi-1 dăruieşte.

- Este adevărat, bunul meu Ralph ? spuse doamna Delmare mîngîind frumosul animal cu bucuria unei fetiţe care primeşte primele ei podoabe.

- Nu fusese oare lucru stabilit că îţi voi da un cal în schimbul garniturii pe care o brodezi pentru mine ? Haide, încalecă-1, nu-ţi fie teamă. I-am studiat caracterul şi l-am încercat şi azi dimineaţă.

Indiana sări la gîtul lui sir Ralph şi de acolo pe calul lui Raymon, pe care îl făcu să salte şi să zburde cu îndrăzneală.

Toata această scenă de familie se petrecea într-un ungher al curţii, sub ochii lui Raymon. încercă un puternic sentiment de ciudă, văzînd afecţiunea simplă şi încrezătoare a acestor oameni marnifestîndu-se în faţa lui, care iubea cu pasiune şi care poate nu dispunea de o zi întreagă ca să rămînă singur cu Indiana.

- Cit sînt de. fericită, îi spuse, chemîndu-1 lîngă ea pe alee. Se.pare că bunul Ralph a ghicit darul care putea să-mi facă cea mai mare plăcere. Şi dumneata, Raymon, nu eşti şi dumneata fericit văzînd calul pe care îl călăreai trecînd în manile mele ? Oh ! Cit am să-1 răsfăţ ! Cum îl chemai ? Spune, nu vreau să-i schimb numele pe care i l-ai dat...

- Dacă este cineva fericit aici, răspunse Raymon, este vărul dumitale care îţi face cadouri şi pe care îl săruţi atît de bucuroasă.

- Chiar aşa, spuse ea rîzind, nu cumva eşti gelos de această prietenie şi de aceste sărutări nevinovate ?

- Gelos, poate, Indiana ; nu ştiu. Dar cînd acest văr tînăr şi trandafiriu îşi pune buzele pe ale dumitale, cînd te ia în braţe ca să te aşeze pe calul pe care ţi-1 *dăruieşte* şi pe care eu ţi-1 *vînd,* spun drept că sufăr ! Nu ! doamnă, nu sînt fericit să te văd stăpîna calului la care ţineam, înţeleg perfect că poţi fi fericit oferindu-1 : dar să joci rolul negustorului pentru a procura altuia prilejul de a-ţi fi pe plac, este o umilinţă subtil ticluită de sir Ralph. Dacă nu m-aş gîndi că toate acestea

i-au trecut prin cap fără să-şi fi dat seama, aş căuta să mă răzbun.

- Eh ! Poftim ! această gelozie nu-ți stă bine ! în ce fel intimitatea noastră burgheză te poate ispiti pe dumneata, care trebuie să rămîi pentru mine ceva în afara vieții obişnuite şi să-mi creezi o lume de farmec, pe care nimeni altcineva nu mi-o poate clădi ! Sînt nemulțumită de dumneata, Raymon ; găsesc că este un fel de amor-propriu rănit în acest sentiment de ranchiună împotriva bietului meu văr. Pari să fii mai gelos de atenția moderată pe care i-o arăt lui în public, decît de afecțiunea exclusiva pe care aş avea-o față de un altul în ascuns.
- Iartă-mă ! Iartă-mă ! Indiana, greşesc; nu sînt demn de tine, înger bun şi dulce; dar, mărturisesc, am suferit cumplit din cauza drepturilor pe care acest om pare să şi le aroge.
- Să şi le aroge ? El, Raymon !? Aşadar, nu ştii ce recunoştință sacră ne leagă de el ? Nu ştii că mama lui era sora mamei mele : că ne-am născut în aceeaşi vale ; că adolescența lui a protejat primii mei ani ; că a fost singurul meu sprijin, singurul meu preceptor, singurul meu tovarăş în insula Bourbon ; că m-a urmat peste tot; că a părăsit țara pe care o părăseam pentru a veni să locuiască în cea pe care o locuiesc ; că, într-un cuvînt, este singura ființă care mă iubeşte şi care se interesează de viața mea ?
- Blestem ! Tot ceea ce îmi spui, Indiana, înveninează rana. Te iubeşte mult, deci, acest englez ? Ştii dumneata cum te iubesc, eu ?
- Ah ! să nu comparăm. Dacă o afecțiune de aceeaşi natură v-ar face rivali, ar trebui să-1 prefer pe cei mai vechi. Dar nu-ți fie teamă, Raymon, că îți voi cere vreodată să mă iubeşti în felul lui Ralph.
- Explică-mi-1 deci pe acest om, te implor ; căci cine ar putea pătrunde sub masca lui de piatră ?
- Trebuie oare să-1 prezint eu însămi pe vărul meu, spuse ea surîzînd. Mărturisesc că am oarecare repulsie să-1 descriu ; îl iubesc atîta, că aş vrea să-1 măgulesc ; aşa cum este, mi-e teamă că n-ai să-1 găseşti tocmai reuşit. încearcă deci să mă ajuți; ia să vedem, cum ți se pare ?

• Figura lui (iartă-mă dacă te jignesc) anunță un om cu totul nul; totuşi dă .dovadă de bun simț şi de pregătire în conversația lui, cînd binevoieşte să vorbească ; dar se achită atît de penibil, cu atîta răceală, că nimeni nu profită de cunoştințele lui, într-atîta felul lui de a vorbi te îngheață şi te oboseşte. Şi apoi există în gîndirea lui ceva comun şi greoi, pe care nu-1 răscumpără puritatea metodică a exprimării. Cred că este un spirit îmbibat de toate ideile luate de la alții şi prea apatic şi prea mediocru ca să aibă pe ale lui proprii. Este exact omul care trebuie, pentru a fi privit în Lume drept un spirit serios. Gravitatea reprezintă trei sferturi din meritele lui, iar nepăsarea completează restul.

• Există ceva adevăr în acest portret, răspunse Indiana, dar este şi o pornire ostilă. Lămureşti cu îndrăzneală îndoieli pe care eu n-aş cuteza să le rezolv, eu care-1 cunosc pe Ralph de cînd m-am născut. E adevărat că marele lui defect este de a vedea deseori cu ochii altuia ; dar nu este un defect al spiritului, ci al educației sale. Dumneata crezi că fără educație, ar fi fost complet nul ; eu cred că fără ea, ar fi fost mai puțin. Trebuie să-ți relatez o împrejurare personală a vieții sale, care îți va lămuri caracterul său. A avut nefericirea să aibă un frate pe care părinții lui îl preferau în mod deschis ; acest frate poseda toate calitățile strălucite care lui îi lipsesc. Învăța cu uşurință, avea înclinații pentru toate artele şi scînteia de spirit ; figura lui, mai puțin regulată ca a lui Ralph, era mai expresivă. Era afectuos, îndatoritor, vioi, într-un cuvant, plăcea. Ralph, dimpotrivă, era stingaci, melancolic, puțin comunicativ ; îi plăcea singurătatea, învăța greu şi nu făcea paradă de puținele lui cunoştințe. Cînd părinții l-au văzut aşa de diferit de fratele lui mai mare, s-au purtat foarte prost cu el ; au făcut şi mai rău, l-au umilit. Atunci, aşa copil cum era, caracterul lui deveni întunecat şi visător, o timiditate de neînvins paraliza toate însuşirile lui. Reuşiseră să-i inspire aversiune şi dispreț față de el însuşi ; pierdu încrederea în viață şi încă de la varsta de cincisprezece ani fu cuprins de *spleen* ', boală cu totul fi-

[1] Expresie englezească, stare sufletească de melancolie şi desgust de toate.

zică sub cerul cețos al Angliei, dar cu totul sufletească sub cerul dătător de viață al insulei Bourbon. Mi-a povestit deseori că într-o zi plecase de acasă cu hotărîrea de a se arunca în mare ; dar, în timp ce sta pe

țărm adunîndu-şi gîndurile, chiar în clipa cînd voia să treacă la faptă, mă văzu venind spre el în brațele negresei care mă alăptase ; aveam atunci cinci ani. Eram drăguță, se spune, şi arătam față de taciturnul meu văr o înclinare pe care nimeni nu o împărtăşea. Este adevărat că el avea pentru mine griji şi atenții cu care nu eram obişnuită în casa părintească. Amîndoi năpăstuiți, ne şi înțelegeam. Mă învăța limba tatălui său şi eu îi gînguream limba tatălui meu. Acest amestec de spaniolă şi engleză era poate expresia caracterului lui Ralph. Cînd m-am aruncat de gîtul lui, am băgat de seamă că plîngea şi, fără să înțeleg de ce, am început să plîng şi eu. Atunci m-a strîns la piept şi a făcut, mi-a spus el mai tîrziu, jurămîntul de a trăi pentru mine, copil lăsat în părăsire, dacă nu chiar urît, căruia cel puțin prietenia sa îi va fi plăcută şi viața sa de folos. Am fost deci prima şi singura legătură a tristei lui existențe. Din ziua aceea, aproape că nu ne-am mai despărțit; ne petreceam zilele liberi şi sănătoşi în singurătatea munților. Dar poate că aceste istorisiri din copilăria noastră te plictisesc şi ai prefera să prinzi din urmă vînătoare, în ritm de galop.

- Nebuno !... spuse Raymon ținînd frîul calului pe care călărea doamna Delmare.
- Bine, continui, reluă ea. Edmond Brown, fratele mai mare al lui Ralph muri la douăzeci de ani ; mama lui muri şi ea de inimă rea şi tatăl lui fu nemîngîiat. Ralph ar fi dorit să-i uşureze suferința ; dar răceala cu care domnul Brown întîmpină primele sale încercări, mări şi mai mult timiditatea lui naturală. Petrecea ore întregi, trist şi tăcut, pe lingă acest bătrîn dezolat, fără a îndrăzni să-i adreseze un cuvînt sau o mîngîiere, atît de mult se temea ca, vrind sa-l consoleze, să nu fie stîngaci şi de-plasat. Tatăl său il acuză că e lipsit de simțire şi moartea lui Edmond lasă pe bietul Ralph şi mai nenorocit şi mai neînțeles ca niciodată. Eram singura lui mîngîiere.
- Orice ai spune, nu pot să-1 plîng, întrerupse Raymon ; dar există în viața lui şi într-a dumitale un lucru pe care nu mi-i explic : de ce nu te-a luat de soție.
- Pentru asta, am să-ți dau o foarte bună justificare, reluă ea. Cînd am fost la vîrsta de măritat, Ralph, mai mare decît mine cu zece ani (ceea ce este o diferență enormă în climatul nostru, în care copilăria femeilor este atît de scurtă),

Ralph, cum spun, era însurat.

- Sir Ralph este văduv ? N-am auzit niciodată vorbindu-se de soția lui.
- Nu-i vorbi niciodată de ea. Era tînără, bogată şi frumoasă ; dar îl iubise pe Edmond, îi fusese destinată, iar cînd, pentru a se supune unor interese şi unor situații delicate de familie, a trebuit să-1 ia pe Ralph, nici n-a încercat să-i ascundă aversiunea ei. A fost obligat să plece cu ea în Anglia ; cînd a revenit în insula Bourbon, după moartea soției sale, eram măritată cu domnul Delmare şi urma să plec în Europa. Ralph a încercat să trăiască singur. Singurătatea îi mărea suferințele. Cu toate că nu mi-a vorbit niciodată de doamna Ralph Brown, am toate motivele să cred că a fost şi mai nefericit în căsnicie decît în familie şi că amintiri recente şi dureroase veneau să mărească melancolia lui naturală. A fost din nou cuprins de *spleen ;* atunci şi-a vîndut plantațiile de cafea şi a venit să se stabilească în Franța. Felul în care s-a prezentat soțului meu, este original şi m-ar fi făcut să rid, dacă afecțiunea acestui cumsecade Ralph nu m-ar fi mişcat. "Domnule, îi spuse el, iubesc pe soția dumitale : eu sînt cel care a crescut-o ; o privesc ca pe sora mea şi chiar mai mult decît atît, ca pe fiica mea. Este singura rudă care îmi rămine şi singura afecțiune pe care o am. îngaduiți-mi să mă stabilesc pe lîngă voi şi să ne petrecem viata toți trei împreună". Se spune că eşti puțin cam gelos pe soția dumitale, dar se spune că eşti şi un om cinstit şi de onoare. Cînd îți voi fi dat cuvîntul meu că nu am fost niciodată îndrăgostit de ea şi că nu voi fi niciodată, vei putea să mă priveşti cu tot atîta seninătate ca si cum aş fi într-adevăr cumnatul dumitale. Nu este aşa, domnule ?" Domnul Delmare, care ține foarte jnult la reputația lui de loialitate militară, primi această declarație sinceră cu un fel de încredere ostentativă. Totuşi au fost necesare mai multe luni de observație atentă, pentru ca această încredere să devină tot atît de reală pe cit se fălea că este. Acum e nezdruncinată ca şi sufletul statornic şi liniştit al lui Ralph.
- Eşti oare într-adevăr convinsă, Indiana, spuse Raymon, că sir Ralph nu se înşeală întrucîtva el însuşi jurînd că n-a fost niciodată îndrăgostit,de dumneata ?

- Aveam doisprezece ani cînd a părăsit insula Bourbon ca să-şi urmeze soția în Anglia ; aveam şaisprezece cînd m-a regăsit măritată şi a manifestat mai multă bucurie decît mîhnire. Acum, Ralph este de-a dreptul bătrîn.
- La douăzeci şi nouă de ani ?
- Nu rîde. Fața lui e tînără, dar de atîta suferință inima lui e sfîrşită şi Ralph nu mai iubeşte nimic pentru a nu mai suferi.
- Nici pe dumneata ?
- Nici pe mine. Prietenia lui nu mai este decît obişnuință ; altădată, cînd şi-a luat sarcina să instruiască şi să protejeze copilăria mea a fost generoasă : atunci, din cauza nevoii pe care o aveam de el, îl iubeam aşa cum mă iubeşte el astăzi. Acum, achit din toată inima datoria trecutului şi viața mea se scurge încercînd să înfrumusețez si să înlătur plictiseala din viața lui. Dar eu, cînd eram copil, iubeam mai mult din instinct decît din inimă, în timp ce el, devenit bărbat, mă iubeşte mai puțnn din inimă decît din instinct. Ii sînt necesara pentru că sînt aproape singura care îl iubeşte ; şi chiar acum, pentru că domnul Delmare îi dă dovadă de afecțiune, el îl iubeşte aproape tot atît cît şi pe mine ; protecția lui, altădată atît de curajoasă în fața tiraniei tatălui meu, a devenit nepăsâtoare şi prudentă în fața aceleia a soțului meu. Nu-şi reproşează că mă vede suferind, numai să fiu lingă el ; nu se întreabă dacă sînt nefericită ; îi ajunge să mă vadă că trăiesc. Nu vrea să-mi acorde un sprijin care ar îndulci soarta mea, dar care, punîndu-1 rău cu domnul Delmare, ar turbura seninătatea soartei lui. Tot auzind repetîndu-i-se că are inima uscată, s-a convins şi el de asta şi inima lui s-a scorojit în părăsirea în care, din neîncredere, a lăsat-o să lîncezească. Este un om pe care afecțiunea altuia l-ar fi putut forma ; dar aceasta 1-a părăsit şi el s-a veştejit. Acum, caută fericirea în repaos, plăcerea în viața confortabilă. Puțin îi pasă de grijile care nu-1 privesc ; trebuie spus pe şleau : Ralph este un egoist.
- Eh, cu atît mai bine, spuse Raymon, nu-mi mai este frică de el ; l-aş iubi chiar, dacă vrei.
- Da ! iubeşte-1, Raymon, răspunse ea, o să fie mişcat ; cît despre noi, să nu ne batem niciodată capul căutînd să precizăm pentru ce sîntem iubiți, ci cum sîntern iubiți. Fericit cel care poate fi iubit, indiferent pentru care motiv !
- Ceea ce spui, Indiana, reluă Raymon prinzînd mijlocul ei gingaş şi mlădios, este vaietul unei inimi singuratice şi triste ; dar, cu mine, vreau să

ştii pentru ce şi cum, dar mai ales pentru ce.

- Ca să mă faci fericită, nu-i aşa ? îi spuse ea cu o privire tristă şi pătimaşă.
- Ca să-ți dau viața mea, spuse Raymon, atingînd uşor cu buzele părul fluturînd al Indianei.

O fanfară din apropiere îi făcu atenți să se supravegheze ; era sir Ralph care îi vedea, sau nu-i vedea.

XIV

Cînd au fost sloboziți copoii, Raymon s-a mirat de ceea ce părea că se petrece în sufletul Indianei. Ochii şi obrajii ei s-au însuflețit ; dilatația nărilor trăda nu ştiu ce sentiment de teroare sau de plăcere şi, deodată, zvîcnind din loc şi stringînd cu energie coastele calului, se avântă pe urmele lui Ralph. Raymon nu ştia că vînătoarea era singura pasiune comună pe care o aveau Ralph şi Indiana. Nu bănuia nici că în această femeie, atît de gingaşă şi în aparență atît de timidă, sălăşluia un curaj mai mult decît bărbătesc, acel gen de îndrăzneală frenetică ce se manifestă uneori ca o criză nervoasă la făpturile cele mai slabe. Femeile au rareori curajul fizic, care consistă în a rezista durerii sau pericolului ; dar ele au adesea curajul moral, pe care îl exaltă pericolul sau suferința. Fibrele delicate ale Indianei tînjeau mai ales după zgomotele, mişcarea rapidă şi emoția vînătoarei, această imagine prescurtată a războiului, cu oboselile, şiretlicurile, luptele şi riscurile ei. Viața ei mohorîtă şi roasă de plictiseală avea nevoie de aceste excitații ; atunci părea că se trezeşte dmtr-o letargie şi cheltuieşte într-o zi toată energia inutilă pe care de un an, o lăsase să dospească în vinele ei.

Raymon fu îngrozit văzînd-o cum alerga astfel, lăsîndu-se fără frică în seama impetuozității acestui cal pe care abia îl cunoştea, avîntîndu-1 cu îndrăzneală în lăstăriş, ferind cu o îndemînare uimitoare crengile a căror vigoare elastică îi biciuiau fața, trecînd peste şanțuri fără ezitare, aventurîndu-se cu încredere în terenurile clisoase si nestabile, fără să-i pese că-şi vatămă membrele delicate, însă dornică să ajungă cea dintii pe urmele proaspete ale mistrețului. Atîta hotărîre îl înspăimlntă şi fu gata să-1 dezguste de doamna

Delmare. Bărbaţii, şi mai ales amanţii, au nevinovata înfumurare de a dori să protejeze slăbiciunea femeilor, mai degrabă decît să le admire curajul. Să o mărturisesc ? Raymon se simţi înspăimîntat de tot ceea ce un spirit atît de neînfricat făgăduia în dragoste, ca îndrăzneală şi dîrzenie. Nu era inima resemnată a bietei Nouri, care prefera să se înece decît să lupte împotriva nenorocirii ei.

„Dacă ar avea tot atîta impetuozitate şi avînt în dragoste pe cît are în gusturi, gîndi el, dacă voinţa ei s-ar crampona de mine, aprigă şi înfocată ca şi capriciul ei de urmele acestui mistreţ, pentru ea, societatea nu va avea nici o piedică, legile nici o forţă ; va trebui ca destinul meu să se încline şi eu să sacrific viitorul meu pentru prezentul ei."

Strigăte de spaimă-şi deznădejde, printre care se putea distinge vocea doamnei Delmare, smulseră pe Raymon din aceste reflexii. Neliniştit, îşi îndemnă calul şi fu ajuns de Ralph, care îl întrebă dacă auzise ţipetele de alarmă.Numaidecît veniră la ei hăitaşi îngroziţi strigînd care cum nimerea că mistreţul s-a întors brusc şi a răsturnat-o pe doamna Delmare. Alţi vînători, şi mai înspăimîntaţi, sosiră ehemîndu-l pe sir Ralph, al cărui ajutor era necesar persoanei rănite.

— Este de prisos, spuse un ultim venit. Nu mai este nici o speranţă, îngrijirile dumitale vor veni prea tîrziu. în această clipă de groază, ochii lui Raymon întîlniră faţa palidă şi mohorîtă a domnului Brown. Nu striga, nu făcea spume, nu-şi frîngea mîinile ; doar îşi luă cuţitul de vînătoare şi cu un sînge rece intr-adevăr britanic, se pregătea să-şi taie beregata, cînd Raymon îi smulse arma şi porni cu el spre locul de unde veneau ţipetele. Ralph păru că se deşteaptă dintr-un vis văzînd-o pe doamna Delmare repezindu-se spre el şi ajutîndu-1 să alerge în ajutorul colonelului, care era întins la pămînt şi părea lipsit de viaţă. Se grăbi să-i lase sînge, căci se asigurase imediat că nu era mort; dar avea coapsa fracturată şi fu transportat la castel.

Cît despre doamna Delmare, în zăpăceala celor întîmplate fusese numită din greşală în locul soţului ei, sau mai degrabă, Ralph şi Raymon crezuseră că aud numele care îi interesa cel mai mult.

Indiana nu suferise nici un accident, dar spaima si consternarea o făceau aproape să nu se poată ţine pe picioare. Raymon o sprijini în braţe şi îşi redobîndi încrederea în inima ei de femeie văzînd-o atît de profund

mişcată de nenorocirea acestui bărbat, căruia avea multe să-i ierte înainte de a-1 plînge.

Sir Ralph îşi reluase calmul său obişnuit ; doar *o pa*loare extraordinară trăda puternica zguduire prin care trecuse ; fusese pe punctul de a pierde una din singurele două persoane pe care le iubea.

Raymon, care în aceste momente de zăpăceală şi de rătăcire era singurul care rămăsese destul de lucid ; pentru a înțelege ceea ce vedea, putuse să-şi dea seama care era afecțiunea lui Ralph pentru verişoara Iu: şi cît de puțin era echilibrată de cea pe care o avea față de colonel. Această observatie care dezmințea în mod cert parerea Indianei, nu scapa memoriei lui Raymon. asa cum li se întîmplă celorlalti martori ai acestei scene.

Cu toate acestea, Raymon nu spuse niciodată nimic doamnei Delmare despre incercarea de sinucidere la care fusese martor. în această discreție răuvoitoare, era ceva egoist şi duşmănos ce veți ierta, poate, sentimentului de gelozie amoroasă care 1-a inspirat.

Cu multă bătaie de cap colonelul fu transportat la Lagny după şase săptămîni ; dar se scurseră mai mult de şase luni după aceea, fără ca el să poată merge ; căci la ruptura femurului, abia sudată, se adăugă la partea bolnavă un reumatism acut, care îl condamnă la dureri atroce Şi la o nemişcare totala. Soția lui îl înconjură cu îngrijirile cele mai afectuoase ;.nu părăsi căpătîiul iui şi suportă fără să crîcnească, dispoziția lui acră şi morocănoasă,- furiile de soldat şi hachițele de bolnav.

Cu toate plictiselile unei existențe atît de triste, sănătatea ei înflori, proaspătă şi strălucitoare şi fericirea îşi făcu loc în inima ei. Raymon o iubea, o iubea într-adevăr. Venea în fiecare zi, nu se lăsa descurajat de nici o dificultate ca s-o vadă, suporta infirmitățile bărbatului, răceala vărului, stinghereala întrevederilor. O privire de-a lui umplea de bucurie inima Indianei pentru o zi întreagă. Nu se mai gîndea să se plîngă de viață ; sufletul ei era plin, tinerețea ei avea un rost, forța ei morala avea o hrană.

Pe nesimțite, colonelul începu să-i devină prieten lui Raymon. Avu naivitatea să creadă că această asiduitate era dovada interesului pe care vecinul îl arăta pentru sănătatea sa. Doamna de Ramiere veni de asemenea de cîteva ori ca să pecetluiască această legătură cu prezența ei

si Indiana se legă sufleteşte de mama lui Raymon, cu entuziasm, şi pasiune. Ce mai încolo, amantul soției deveni prietenul bărbatului.

în această apropiere continuă, prin forța lucrurilor, Raymon şi Ralph ajunseră la un fel de intimitate ; îşi spuneau ,,scumpul meu prieten". îşi dădeau mina dimineața şi seara. Dacă aveau vreun mic serviciu să-şi ceară reciproc, fraza]or obişnuită era aceasta : „Mă bizui în-deajuns pe prietenia dumitale etc".

In sfârşit, cînd vorbeau unul despre celălalt, spuneau : ,,E prietenul meu".

Şi cu toate că erau doi bărbați tot atît de sinceri şi deschişi pe cit este posibil să fii în lume, nu se iubeau deloc. în toate, părerile lor erau fundamental deosebite ; nu aveau nici o simpatie comună ; şi dacă amîndoi iubeau pe doamna Delmare, era într-un mod atît de diferit, încît acest sentiment îi despărțea în loc să-i apropie. Simțeau o stranie plăcere să se contrazică şi să-şi otrăvească pe cit posibil dispoziția unul altuia, cu reproşuri care; deşi erau aruncate în conversație ca generalități, aveau destulă acreală şi amărăciune.

Principalele şi cele mai numeroase dispute ale lor, începeau cu politica şi sfîrşeau cu morala. Asta se întîmpla seara, cînd se reuneau în jurul fotoliului domnului Delmare şi cînd disputa izbucnea din cele mai mici pretexte. Aparent, se păstrau totdeauna menajamentele de politețe pe care filozofia le impunea unuia şi experiența omului de lume le sugera celuilalt ; dar îşi serveau, cu toate acestea, sub vălul aluziei, lucruri tari care îl distrau pe colonel ; căci avea o fire războinică şi arțăgoasă, iar în lipsa bătăliilor, îi plăceau certurile.

în ce mă priveşte, eu cred că opinia politică a unui om, este omul însuşi. Spune-mi ce simți şi ce gîndeşti şi îți voi spune ce opinii politice ai. în orice rang sau în orice partid întîmplarea a făcut să ne naştem, mai eurînd sau mai tîrziu caracterul nostru triumfă asupra prejudecăților sau asupra preceptelor educației. Mă veți găsi, poate, intransigent ; dar cum m-aş putea decide să aştept ceva bun de-la un spirit care se alătură anumitor sisteme pe care generozitatea le respinge ? Arătați-mi un om care susține utilitatea pedepsei cu moartea şi oricît de conştiincios şi luminat ar fi, vă desfid să puteți stabili vreodată o simpatie între el şi mine. Dacă acest om vrea să mă învețe adevăruri pe care eu nu le cunosc, nu va reuşi ;

fiindcă nu va depinde de mine să-i acoi'd încrederea mea.

Ralph şi Raymon se deosebeau în toate privințele şi, cu toate acestea, nu aveau, înainte de a se cunoaşte, păreri riguros stabilite. Dar din momentul cînd au început să se înfurcească, fiecare prinzînd din zbor contrariul a ceea ce susținea celălalt, şi-au format fiecare o convingere completă, nezdruncinată. în toate împrejurările Raymon era susținătorul societății existente ; Ralph îi ataca edificiul din toate părțile.

Lucrul era simplu : Raymon era fericit şi foarte bine văzut, Ralph nu cunoscuse din viață decît durerile şi aspectele ei dezgustătoare ; unul găsea totul foarte bine, ce!ălalt era nemulțumit de toate. Oamenii şi lucrurile îl năpăstuiseră pe Ralph şi îl răsfățaseră pe Rayrnon ; şi, ca doi copii, Ralph şi Raymon raportau totul la ei înşişi, instituindu-se judecători în ultimă instanță ai marilor probleme de ordin social, ei care nu erau competenți, nici unul, nici celălalt. Aşadar Ralph susținea totdeauna visul lui de republică, care voia să excludă toate abuzurile, toate prejudecățile, toate nedreptățile ; proiect bazat în întregime pe speranța unei noi rase de oameni, Raymon susținea doctrina sa de monarhie ereditară, preferind, spunea el, să suporte abuzurile, prejudecățile şi nedreptățile, decît să vadă ridicîndu-se eşafodurile şi curgînd sînge nevinovat.

La inceputu] discuției, aproape totdeauna colonelul era de partea lui Ralph. Ura pe Burboni şi punea in convingerile lui toata aversiunea sentimentelor sale. Dar curand Raymon il castiga cu indeminare de partea lui, demostrandu-i că, în principiu, monarhia era mult mai aproape de Imperiu decat Republica. Ralph avea atît de putin darul de a convinge, era atît de candid, atît de neîndernînatic, bietul baronet ! Sinceritatea sa era atît de colțuroasa, logica sa atît de stearpă, principiile sale atît de absolute ! Nu menaja pe nimeni, nu îndulcea nici un adevăr.

- Haida de!- spunea el colonelului, cînd acesta.blestema intervenția Angliei, ce ți-a făcut dumitale, om de bun simț şi cu judecată, presupun, o națiune întreagă care a luptat loial împotriva voastră ?
- Loial? repeta Delmare, scrîşnind din dinți şi ridicîndu-şi amenințător cîrja.
- Să lăsăm chestiunile diplomatice să se rezolve de la stat la stat,

relua sir Ralph, deoarece noi am adoptat un fel de guvernare care ne interzice să discutăm noi înşine interesele noastre. Dacă o națiune este răspunzătoare de greşelile legislației sale, atunci pe care ai s-o găseşti mai vinovată decît pe a dumitale/?

- Prin urmare, domnule, striga colonelul, ruşine Franței, care 1-a părăsit pe Napoleon şi care a suportat un rege înscăunat de baionetele străine !
- Eu nu spun ruşine Franței, relua Ralph ; spun nenorocire ei ! O plîng de a se fi găsit aşa de slabă şi aşa de bolnavă în ziua în care a fost descotorosită de tiranul ei, încît a fost obligată să accepte peticul vostru de Cartă constituțională, zdreanță de libertate pe care începeți să o respectați astăzi, cînd ar trebui s-o zvîrliți şi să vă recuceriți întreaga voastră libertate...

Atunci Raymon primea provocarea pe care i-o adresa sir Ralph. Cavaler al Cartei, dorea să fie şi al libertății şi îi dovedea în mod strălucit lui Ralph că una era expresia celeilalte ; că, dacă distrugea Carta, îşi răsturna si idolul. Zadarnic baronetul se zbătea în .argumentele vicioase cu care-1 îmbrobodea domnul de Ramiere ; acesta demonstra admirabil că un sistem mai larg în libertăți ducea în mod inevitabil la excesele din 93 şi că națiunea nu era încă destul de coaptă pentru libertate, care nu în-.searnnă dezmăț. Şi cînd sir Ralph pretindea că era absurd să vrei să închizi o constituție într-un număr dat de articole, că ceea ce ajungea la început devenea insuficient mai tîrziu, sprijinindu-se pe exemplul convalescentului ale cărui cerințe cresc în fiecare zi, la toate aceste platitudini pe care le repeta greoi domnul Brown, Raymon răspundea că această Carta nu era un cerc inflexibil, că se va lărgi după nevoile Franței, dandu-i o elasticitate care, zicea el, se va adapta mai tîrziu cerințelor naționale, dar care în realitate nu convenea decît celor ale coroanei.

Cît despre Delmare, el nu mai făcuse nici un pas din 1815. Era un staționar tot atît de închistat, tot atît de încăpățînat ca şi emigranții din Cobientz *, eternele victime

• Oraş în Rhenania, loc de întîlnire a emigranților din timpul Revoluției franceze.

ale ironiei sale pline de ură. Copil bătrîn ce era, el nu înțelesese nimic din marea dramă a căderii lui Napoleon. Nu văzuse decît un hazard al războiului, acolo unde triumfase puterea opiniei. Vorbea totdeauna de trădare şi de patrie vîndută, ca şi cind o națiune întreagă putea să trădeze pe un om singur, ca şi cum Franța s-ar fi lăsat vîndută de cîțiva generali. Acuza Burbonii de tiranie şi regreta frumoasele ziie ale Imperiului, cînd brațele lipseau ogoarelor şi pîinea familiilor. Declama împotriva poliției lui Franchet şi o lăuda pe a lui Fouche. Acest om era mereu a doua zi după Waterloo.

Era într-adevăr lucru curios să asculți neghiobiile sentimentale ale lui Delmare şi ale domnului de Ramiere, amîndoi filantropi visători, unul sub sabia lui Napoleon, celălalt sub sceptrul sfîntului Ludovic ; domnul Delmare, proțăpit la picioarele piramidelor ; Raymon, aşezat la umbra monarhică a stejarului din Vmcennes, Utopiile lor, care la început se ciocneau, sfîrşeau prin a se înțelege : Raymon îl prindea pe colonel în cleiul frazelor iui cavalereşti ; pentru o concesie, pretindea în schimb zece şi îl obişnuia, pe nesimțite, să vadă douăzeci şi cinci de ani de victorii urcînd în spirală sub faldurile drapelului alb. Dacă Ralph n-ar fi aruncat fără încetare bruschețea şi asprimea sa în retorica înflorită a domnului de Ramiere, acesta l-ar fi cîştigat fără greş pe Delmare pentru tronul din 1815 ; însă Ralph îi vexa amorul propriu, iar francheţea stîngace pe care o folosea ca să-i zdruncine părerea nu făcea decît să-1 ancoreze în convingerile lui imperiale. Atunci toate sforțările domnului de Ramiere erau pierdute ; Ralph păşea greoi peste florile elocinței sale şi colonelul revenea cu înverşunare la cele trei culori ale sale. Jura să le *scuture de praf într-o bună zi,* scuipa pe crini şi aducea pe ducele de Reichstadt pe tronul *înaintaşilor lui,* reîncepea cucerirea lumii şi sfîrşea totdeauna prin a se plînge de ruşinea care apăsa asupra Franței, de reumatismele care îl țintuiau pe fotoliu şi de ingratitudinea Burbonilor pentru bătrînele mustăți pe care le arsese soarele deşertului şi care se zbârliseră de țurțurii Moscovei.

— Bietul meu prieten ! spunea Ralph. fii drept : găseşti un lucru rău că Restaurația n-a plătit serviciile aduse Imperiului şi că ea salarizează pe emigranții ei. Spune-mi, dacă Napoleon ar putea să reînvie mîine în toată puterea lui, ai găsi că e bine să-ți refuze favoarea sa şi să-i facă pe

partizanii legitimității să se bucure de ea ? Fiecare pentru sine şi pentru ai săi ; astea sînt discuții de afaceri, polemici de interes personal care privesc foarle puțin Franța, astăzi cînd eşti aproape tot atît de.invalid ca şi combatanții emigrației şi cînd toți, bolnavi de gută, acoliți sau nemulțumiți, îi sînteți la fel de nefolositori. Cu toate acestea, trebuie să vă hrănească pe toți, în timp ce voi nu faceți decît să vă plîngeți, care mai de care. Cînd va veni ziua Republicii, ea se va scutura de toate pretențiile voastre si va fi drept.

Aceste lucruri banale, dar evidente, îl ofensau pe colonel ca tot atitea injurii personale, şi Ralph, care, cu tot bunul său simț nu înțelegea că puțintimea de spirit a unui om pe care-1 stima putea să meargă atît de departe, îşi făcuse obiceiul să-1 bruscheze fără menajamente.

înaintea apariției lui Raymon, între aceşti doi oameni exista o înțelegere tacită să evite orice subiect de delicată controversă, în care interese susceptibile ar fi putut să se ciocnească reciproc. Dar Raymon aduse în singurătatea lor toate subtilitățile de limbaj, toate micimile perfide ale civilizației. Le arătă că era posibil să-şi spună tot, să-şi reproşeze tot şi să se ascundă totdeauna după pretextul discuției. Introduse la ei obiceiul de a se certa, pe atunci tolerat în saloane, fiindcă pasiunile pline de ură ale celor o Sută de zile[1] sfîrşiseră prin a se potoli şi a se topi In diverse nuanțe. Dar colonelul păstrase toată vigoarea alor lui şi Ralph săvîrşi o mare greşală socotind că el ar fi putut să înțeleagă limbajul rațiunii. Domnul Delmare se acri din zi în zi față de el şi se apropie de Raymon, care, fără a face concesii prea mari, ştia să adopte forme eleganta pentru a-i menaja amorul propriu.

Este o mare imprudență să introduci politica în familii, ca să faci să treacă timpul. Dacă mai există astăzi familii paşnice sau fericite, le sfătuiesc să nu se aboneze la nici un ziar, să nu citească nici cel mai mic articol al bugetului, să se ascundă în cele mai îndepărtate colțuri ale proprietății lor ca într-o oază şi să tragă o linie de netrecut între ele şi restul societății ; căci dacă lasă să ajungă pînă la ele vacarmul controverselor noastre, s-a ales praful de armonia şi de liniştea lor. Nu se poate ima gina ce acreală şi ce fiere pot aduce între rude deosebirile de opinii ; de

cele mai multe ori nu este decît un prilej de a-şi reproşa defectele caracterului, ciudăţeniile spiritului şi viciile inimii.

N-ar fi îndrăznit să se trateze drept vicleni, imbecili, ambiţioşi său poltroni ; aceleaşi idei se ascund sub numele de *iezuit,* de *regalist,* de *revoluţionar* sau de *centrist.* Sînt alte cuvinte, dar aceleaşi injurii, cu atît mai usturătoare cu cît şi-au permis reciproc să se urmărească şi să se atace fără răgaz, fără indulgenţă, fără reţinere. Şi atunci nici o îngăduinţă pentru greşelile reciproce, nici un spirit de caritate, nici o rezervă generoasă şi delicată.; nu se mai trece nimic cu vederea, totul se leagă de un sentiment politic şi sub această mască se împroaşcă ura şi răzbunarea. Fericiti locuitori de la ţară, dacă mai există aşa ceva în Franţa, fugiţi, fugiţi de politică şi citiţi în familie *Pielea de măgar...*

[1] Timp scurs între 20 martie, data cînd Napoleon a revenit în Franţa după prima abdicare, şi 22 iunie 1815, data celei de-a doua abdicări, după înfrîngerea de la Waterloo.

... Dar contagiunea este atît de mare, încît nu mai există refugiu destul de obscur, singurătate destul de perfectă ca să poată ascunde şi să protejeze pe omul care vrea să-şi ferească inima lui bună de vijeliile discordiilor noastre cetăţeneşti.

Micul castel din Brie se apărase zadarnic cîţiva ani împotriva acestei invazii funeste ; în cele din urmă el îşi pierdu nepăsarea, viaţa, lui lăuntrică şi laborioasă, lungile lui seri de linişte şi meditaţie. Certuri zgomotoase deşteptară ecourile sale adormite, cuvinte de amărăciune şi de ameninţare înspăimîntară heruvimii ofiliţi care surîdeau de o sută de ani în pulberea lambriurilor. Emoţiile vieţii actuale, pătrunseră în această veche locuinţă şi toate aceste rafinamente depăşite de vreme, toate aceste resturi ale unei epoci de plăcere şi frivolitate, văzură cu groază defilînd epoca noastră de îndoieli şi declamaţii, reprezentată prin trei persoane care se închideau împreună în fiecare zi pentru a se certa de dimineaţa pînă seara.

XV

Cu toate aceste neînţelegeri continui, doamna Delmare, cu încrederea

vîrstei sale, se lăsa legănată de speranța într-un viitor surîzător. Era prima ei fericire şi imaginația sa înflăcărată, inima sa tînără şi înzestrată ştiau să o împodobească cu tot ceea ce ii lipsea. Era ingenioasă în a-şi creea plăceri vii şi nevinovate, în a-şi completa bucuriile vremelnice şi neînsemnate ale destinului său. Raymon o iubea. în realitate, nu mințea cînd îi spunea că era singura dragoste a vieții lui ; nu iubise niciodată atît de curat, nici atît de multă vreme. Lîngă ea, uita tot ceea ce nu era legat de persoana ei ; lumea şi politica se ştergeau din amintirea lui ; se complăcea în această viață interioară, în aceste obiceiuri de familie pe care ea i le crea. Admira răbdarea şi forța acestei femei, se mira de contrastul dintre spiritul şi caracterul ei, se mira mai ales că, după atîta solemnitate în primul lor pact, ea se arăta atît de puțin pretențioasă, încîntată de fericiri atît de rare şi furişe, încrezătoare cu atîta orbire şi renunțare. Aceasta fiindcă dragostea era în inima ei o pasiune nouă şi generoasă, fiindcă nenumărate sentimente delicate şi nobile i se adăugau şi îi dădeau o forță pe care Raymon nu o putea înțelege.

Cit despre el, suferi mai întîi din cauza eternei prezențe a soțului, ori a vărului. Avusese intenția să trateze această dragoste ca pe toate cele pe care le cunoştea ; dar foarte curînd. Indiana 1-a silit să se ridice pînă la ea. Resemnarea ei de a suporta supravegherea, aerul de fericire cu care îi privea pe furiş, ochii săi care aveau pentru el un limbaj expresiv şi mut, sublimul ei surîs cînd, în conversație, o aluzie neaşteptată apropia inimile lor ; curînd, toate acestea au devenit plăceri subtile şi rafinate, pe care Raymon le înțelese grație delicateții spiritului său, a culturii şi educației sale.

Cîtă deosebire între această ființă castă, care părea că ignoră posibilitatea unui deznodământ în dragostea sa, şi toate acele femei preocupate numai de a-1 grăbi, prefăcîndu-se că fug de el ! Cînd, din întîmplare, Raymon se găsea singur cu ea, obrajii Indianei nu se însuflețeau îmbujorîndu-se şi nu îşi ferea privirile, stînjenită.

Nu, ochii ei limpezi şi liniştiți îl priveau totdeauna cu adorație, surîsul nevinovat rămînea mereu pe buzele ei roz ca cele ale unei fetițe care n-a cunoscut încă decît sărutările maică-si. Văzînd-o atît de încrezătoare, atît de pasionată, atît de curată, trăind toată numai din viața inimii şi neînțelegînd ce chinuri torturau inima iubitului cînd se

găsea la picioarele ei, Raymon nu mai îndrăznea să fie bărbat, de teama de a nu-i apărea mai prejos de cum îl visase ea şi, din mîndrie, se arăla virtuos ca şi ea.

Ignorantă ca o adevărată creolă, doamna Delmare nu se giîndise niciodată pînă atunci să se preocupe de problemele importante despre care acum se discuta zilnic în fața ei. Fusese crescută de către sir Ralph, care avea o părere mediocră despre inteligența şi felul de a raționa al femeilor şi care se mărginise .să-i dea cîteva cunoştințe pozitive şi de folos imediat. Aşa că abia cunoştea istoria prescurtată a lumii şi orice expunere serioasă o copleşea de plictiseală. Dar cînd îl auzi pe Raymon aplicînd acestor materii aride întreaga eleganță a spiritului său, toată poezia felului său de a se exprima, ea ascultă şi căută să înțeleagă ; apoi riscă timid întrebări naive, pe care o fetiță de zece ani crescută în lume le-ar fi rezolvat cu uşurință. Lui Raymon îi făcu plăcere să lumineze acest spirit virgin care părea că trebuie să se deschidă în fața principiilor lui ; dar, cu toată stăpînirea pe care o exercita asupra sufletului ei virginal şi naiv, cîteodată, sofismele lui întîmpinau rezistență.

Indiana opunea intereselor civilizației, ridicate la rangul de principii, ideile drepte şi legile simple ale bunului simț şi ale umanității; obiecțiunile ei aveau un caracter de sinceritate crudă, care uneori îl încurca pe Raymon şi care totdeauna îl fermeca prin originalitatea copilărească. El se străduia ca în fața unui lucru serios şi considera o sarcină importantă să o aducă, puțin cîte puțin, la convingerile şi la principiile lui. Ar fi fost mîndru să poată stăpîni acest spirit atît de conştiincios şi luminat în chip atît de natural, dar avu unele dificultăți ca să reuşească. Sistemele generoase ale lui Ralph, ura lui neîmpăcată față de viciile societății, apriga lui nerăbdare de a vedea domnind alte legi şi alte moravuri. în toate acestea existau într-adevăr afinități cărora le răspundeau amintirile nefericite ale Indianei. Dar. pe neaşteptate. Raymon îşi nimicea adversarul demonstrîndu-i că această aversiune fată de prezent era opera egoismului ; zugrăvea cu căldură propriile lui sentimente, devotamentul său față de familia regală, pe care ştia să-1 orneze cu tot eroismul unei fidelități pline de riscuri, respectul față de credința prigonită a strămoşilor săi, sentimentele sale religioase, pe care nu le comenta şi pe care le păstra din instinct şi de nevoie, zicea el. Şi apoi

fericirea de a-şi iubi semenii, de a ține de generația prezentă prin toate legăturile onoarei şi filantropiei, plăcerea de a face servicii țării sale respingînd inovații primejdioase, menținînd pacea internă, jertfindu-şi, dacă trebuia, tot sîngele lui pentru a scuti o picătură de sînge celui din urmă dintre compatrioții săi ! Zugrăvea toate aceste utopii inofensive cu atîta artă şi atîta farmec, încît Indiana se lăsa purtată de nevoia de a iubi şi de a respecta tot ceea ce iubea şi respecta Raymon, In privința aceasta, era dovedit că Ralph era un egoist ; cînd susținea o idee generoasă surîdeau; se adeverea, atunci, că spiritul şi inima lui se găseau în contradicție. Nu era mai bine să-1 creadă pe Raymon, care avea un suflet aşa de cald, de larg şi de expansiv ?

Existau totuşi multe momente cînd Raymon aproape uita de dragostea lui. pentru a nu se gîndi decît la antipatia lui. In preajma doamnei Delmare, el nu vedea decît pe sir Ralph, care, cu bunul simț aspru şi rece, îndrăznea să-1 atace pe el, omul superior care doborise duşmani atît de aleşi. Se simțea umilit, văzîndu-se prins în luptă cu un adversar atît de modest şi atunci îl copleşea cu greutatea elocinței sale ; punea în joc toate resursele talentului *său* şi Ralph, buimăcit, greoi în a-şi aduna ideile, şi mai greoi în a le exprima, suporta conştiința slăbiciu-nii lui.

în acele clipe, Indiana avea impresia că Raymon era cu totul desprins de ea ; avea porniri de nelinişte şi de spaimă,.gîndindu-se că, poate, toate aceste mari şi nobile sentimente,, atît de bine exprimate, nu erau decît etalajul pompos ai vorbelor, ironica volubilitate a avocatului, ascultîndu-se el însuşi şi exersîndu-se în comedia sentimentală care trebuie să surprindă simplicitatea auditoriului. Tremura mai ales cînd, întîlnindu-î privirea, credea că vede sclipind, nu plăcerea de a fi fost înțeles de ea, ci amorul propriu triumfător de a fi făcut o pledoarie fru-moasă. Atunci îi era frică şi se gîndea la Ralph, egoistul, față de care poate erau nedrepți ; dar Ralph nu se pricepea să spună nimic ca să prelungească această nesiguranță, şi Raymon era abil să o risipească.

Nu se afla deci, în acest interior, decît o singură existență într-adevăr turburată, decît o singură fericire într-adevăr distrusă ; era existența, era fericirea lui Ralph, om venit pe lume nefericit, pentru care viața nu avusese niciodată aspecte strălucite, bucurii depline şi intense ; o mare şi

inexplicabilă nefericire pe care nimeni nu o plîngea şi care nu se plîngea nimănui ; destin într-adevăr blestemat, dar fără poezie, fără aventură ; destin obişnuit, burghez şi trist, pe care nici o prietenie nu-1 îndulcise, pe care nici o dragoste nu-1 fermecase, care se irosea în tăcere, cu eroismul pe care-1 dau dragostea de viață şi nevoia de a spera ; ființă stingheră care avusese un tată şi o mamă ca toată lumea, un frate, o soție, un fiu, o prietenă şi care nu se alesese cu nimic, nu păstrase nimic din toate aceste afecțiuni ; un străin în viață, care trecea melancolic şi nepăsător, neavînd nici măcar acel sentiment exaltat al nefericirii lui, care face să găseşti farmec în durere.

Cu toată forța caracterului său, acest om s-a simțit uneori descurajat de virtute. îl ura pe Raymon şi, cu un cuvînt, îl putea izgoni de la Lagny; dar n-a făcut-o, fiindcă Ralph avea o credință, una singură, care era mai tare clocit cele o mie de credințe ale lui Raymon. Nu era nici biserica, nici monarhia, nici societatea, nici reputația, nici legile, care îi dictau sacrificiile şi curajul său, era conştiința.

Trăise atît de singur, încît nu se putuse obişnui să se bizule pe alții; dar totodată, în această izolare, învățase să se cunoască pe el însuşi. îşi făcuse un prieten din propria lui inimă ; tot închizîndu-se în el însuşi şi întrebîndu-se care să fie cauza nedreptăților suferite din partea celorlalți, se încredințase că nu le merita prin nici un viciu ; nu se mai mînia, pentru că făcea puțin caz de persoana lui, pe care o ştia că este searbădă şi obişnuită. Înțelegea indiferența ce i se afăta şi se resemnase ; dar sufletul lui îi spunea că era capabil să simtă tot ceea ce nu putea să inspire, şi dacă era dispus să ierte totul celorlalți, era decis ca lui însuşi să nu-şi treacă nimic cu vederea. Această viață cu totul interioară, aceste simțiri cu totul intime îi dădeau toate aparențele egoismului şi poate că nimic nu-i seamănă mai mult acestuia, ca respectul de sine însuşi.

Cu toate acestea, aşa cum se întîmplă deseori cînd dorind să facem un lucru prea bine, îl facem mai rău, se întîmplă că şi sir Ralph, dintr-un scrupul de delicatețe şi de teama de a nu-şi împovăra conştiința cu un reproş, săvîrşi o mare greşală şi provocă doamnei Delmare un rău ireparabil. Această greşală fu aceea de a nu o fi pus la curent cu adevăratele cauze ale morții lui Noun. Fără îndoială, atunci ea ar fi reflectat asupra primejdiilor iubirii sale pentru Raymon ; dar vom vedea mai tîrziu

pentru ce domnul Brown nu îndrăzni să-şi lămurească verişoara şi ce scrupule dureroase îl făcură să păstreze tăcerea asupra unui punct atît de important. Cînd se decise să o rupă, era prea tîrziu ; Raymon avusese timpul să-şi stabilească stăpînirea.

Un eveniment neprevăzut zgudui viitorul colonelului şi al soției sale ; o casă de comerț din Belgia, pe care se sprijinea toată prosperitatea întreprinderii Delmare, dăduse faliment pe neaşteptate şi colonelul, abia restabilit, plecase în grabă la Anvers.

Văzîndu-1 încă atît de slăbit şi atît de suferind, soția sa voise să-1 întovărăşească ; clar domnul Delmare, amenințat de o ruină totală şi hotărît să-şt onoreze toate angajamentele, se temu ca voiajul său să nu aibă aerul unei fugi şi voi să-şi lase soția la Lagny ca un zălog al reîntoarcerii sale. Refuză de asemenea tovărăşia lui sir Ralph şi îl rugă să rămînă, ca să fie un sprijin pentru doamna Delmare, în caz de sîcîieli prea insistente din partea creditorilor neliniştiți sau grăbiți.

In mijlocul acestor împrejurări supărătoare, Indiana nu se înspăimîntă decît de posibilitatea de a părăsi Lagny-ul şi de a se depărta de Raymon ; dar el o linişti demonstrîndu-i că, fără nici o îndoială, soțul ei va pleca la Paris. De altfel, îi jură că o va urma în orice loc şi sub orice pretext ar fi, iar femeia, credulă, se consideră aproape fericită de această nenorocire care îi permitea să pună la încercare dragostea lui Raymon. în ce-1 privea pe el, de la aflarea acestui eveniment era absorbit de o speranță vagă, de un gînd iritant şi permanent că, în sfîrşit, se va găsi singur cu Indiana ; ar fi fost pentru prima oară, de şase luni. Ea nu lăsase niciodată impresia că umblă să-1 evite şi, cu toate că era destul de puțin grăbit să triumfe într-o dragoste a cărei castitate naivă îl atrăgea doar *prin* ciudățenia ei, începea să-şi dea seama că era în joc onoarea lui ca să ajungă la un rezultat. Respingea în mod cinstit orice insinuare răutăcioasă asupra relațiilor lui cu doamna Delmare ; cu toată modestia, asigura că nu exista între ea şi ei decît o dulce şi calmă prietenie ; dar pentru nimic în lume n-ar fi acceptat să mărturisească, nici celui mai bun prieten, că de şase luni era iubit cu pasiune şi că nu obținuse încă nimic de la această dragoste.

Fu puțin cam înşelat în aşteptările lui, văzînd că sir Ralph părea hotărît să-1 înlocuiască pe domnul Delmare pentru supraveghere şi că se instala dis-de-dimineață la Lagny şi nu se reîntorcea la Bellerive decît

seara ; ba chiar, întrucît pentru a se înapoia la locuințele lor aveau amindoi, un timp, acelaşi drum de urmat, Ralph dovedea

o insuportabilă afectare de politețe, legînd plecarea lui de cea a lui Raymon. Această constrîngere deveni repede odioasă domnului de Ramiere ; iar doamna Delmare avu impresia că vede aci, odată cu o neîncredere insultătoare pentru ea, şi intenția de a-şi atribui o autoritate despotică asupra purtărilor ei. Raymon nu îndrăznea să ceară o întrevedere secretă ; de fiecare dată cînd făcuse această încercare, doamna Delmare îi reamintise anumite condițiuni stabilite între ei. Intre timp, se şi scurseseră opt zile de la plecarea colonelului ; putea să se reîntoarcă foarte curînd, trebuia să pro!ite de ocazie. Era o dezonoare pentru Raymon să-i cedeze victoria lui sir Ralph. într-o dimineață, el strecură următoarea scrisoare în mîna doamnei Delmare :

.,Indiana ! Nu mă iubeşti, deci, aşa cum te iubesc eu ? Ingerul meu ! Sînt nefericit şi tu nu o vezi. Sînt trist, nelinistit de viitorul tău, nu de al meu : căci oriunde te vei
găsi, voi veni veni să trăiesc şi să mor. Dar, ceea ce mă înspăimanta pentru tine, este mizeria : plăpîndă şi gingaşă cum eşti, scumpa mea copilă, cum vei îndura tu lipsurile ? Ai un văr bogat şi generos, iar soțul tău poate va accepta din mîna lui ceea ce va refuza dintr-a mea. Ralph îți va îndulci soarta, iar eu, eu nu voi face nimic pentru tine !

Vezi, vezi bine, scumpă prietenă, că am de ce să fiu întunecat şi trist. Tu eşti eroică, întîmpini totul cu un surîs, nu vrei. ca eu să sufăr. Ah, cîtă nevoie am de cuvintele tale dulci, de privirile tale blînde ca să-mi susțin curajul ! Dar, printr-o fatalitate de necopnceput, aceste zile pe care nădăjduiam să le petrec nestingherit la picioarele tale, nu mi-au adus decît o constrîngere şi mai usturătoare.

Spune deci un cuyînt, Indiana, pentru a putea fi singuri măcar o oră, pentru a putea vărsa lacrimi pe mîinile tale albe spunîndu-ți tot ceea ce sufăr şi pentru ca o vorbă de-a ta să mă consoleze şi să mă liniştească.

Şi apoi, Indiana, am un capriciu de copil, un adevărat capriciu de amant ; aş vrea să intru în camera ta. Ah, nu te nelinişti, dulcea mea creolă ! Am învățat pe propria mea piele, nu numai să te respect, dar să mă şi tem de tine ; pentru asta chiar, aş vrea să intru în camera ta, să

îngenunchez în locul unde te-am văzut atît de mînioasă împotriva mea şi unde, cu toată îndrăzneala mea, n-am cutezat să te privesc. Aş dori să mă prostern acolo, să petrec o oră de reculegere şi de fericire ; drept orice favoare, Indiana, te voi ruga să-ți pui mîna pe inima mea şi să o izbăveşti de crima ei, să o linişteşti, dacă va bate prea repede, şi să-mi redai întreaga ta încredere, dacă în sfîrşit mă găseşti demn de tine. Oh, da, aş vrea să-ți dovedesc că acuma sînt, într-adevăr, că te cunosc bine, că am pentru tine un cult mai curat şi mai sfînt decît a avut vreodată o fată pentru madona ei ! Aş vrea să fiu sigur că nu te mai temi de mine, că mă stimezi tot atît cit te venerez eu ; plecat pe inima ta, aş dori să trăiesc o oră de viată angelică. Spune, Indiana, vrei ? O oră, cea dintîi, poate cea de pe urmă !

E timpul să-mi ierți greşelile, Indiana, să-mi redai încrederea ta atît de dureros pierdută, atit de scump răscumpăfată. Nu eşti oare mulțumită de mine ? Spune, n-am petrecut eu şase luni în spatele scaunului tău, mărginindu-mi toate voluptățile la a-ți privi prin buclele părului tău negru, gîtul de zăpadă aplecat pe gherghef, la respira parfumul pe care îl răspîndeşti şi pe care mi-1 aducea, suav, aerul ferestrei lîngă care te aşezi ? Atîta supunere, nu merită aşadar răsplata unui sărut? un sărut de soră, dacă vrei, un sărut pe frunte. Voi rămîne credincios înțelegerilor noastre, ți-o jur. Nu voi cere nimic... Cum adică., nemiloaso, nu vrei să-mi acorzi nimic ? Nu cumva, de tine însăți îți este frică ?"

Doamna Delmare urcă în camera ei ca să citească această scrisoare ; îi răspunse pe loc şi strecură răspunsul împreună cu o cheie a parcului pe care el o cunoştea prea bine.

„Eu, să mă tem de tine, Raymon ? Oh ! nu, acum nu. Ştiu prea bine felul în care mă iubeşti, cred în acest lucru cu prea multă ardoare. Vino, aşadar, nu mă mai tem nici de mine ; dacă te-aş iubi mai puțin, aş fi poate mai puțin- liniştită ; dar te iubesc cum nici tu însuți nu o ştii... Pleacă mai devreme de aci, pentru a înlătura lui Ralph orice bănuială. Revino la miezul nopții ; cunoşti .parcul şi casa ; iată cheia de la portiță şi încui-o după ce intri."

Această încredere nevinovată şi generoasă îl făcu pe Raymon să roşească ; el căutase să i-o inspire, cu intenția să abuzeze de ea ; se bazase pe noapte, pe împrejurare, pe primejdie. Dacă Indiana ar fi arătat că se teme, ar fi fost pierdută ; dar era liniştită, se lăsa în seama credinței sale ; el jură să n-o facă să se căiască. De altfel, lucrul important era să petreacă o noapte în camera ei, pentru a nu apărea drept prost în fața propriilor lui ochi pentru a face zadarnică prudența lui Ralph şi a-şi putea bate joc de el, în sinea lui. Era o satisfacție personală de care avea nevoie.

XVI

Dar, în seara aceea, Ralph fu într-adevăr insuportabil ; niciodată n-a fost mai greoi, mai rece şi mai nesuferit. Nu fu în stare să spună nimic interesant şi drept culme a stîngăciei, deşi era seara foarte tîrziu, el nu dăduse încă nici un semn de plecare. Doamna Delmare începea să se simtă stînjenită ; privea, rînd pe rînd, pendula care arăta ora unsprezece, uşa pe care vîntul o făcea să seîrțîie şi figura anostă a vărului ei, care, instalat în fața sa sub consola căminului privea liniştit jarul fără să pară că-şi dă seama cît de nepotrivită era prezența lui.

Cu toate acestea, masca neclintită a lui sir Ralph, aerul său pietrificat ascundeau în această clipă frămîntări adinci şi chinuitoare. Era un om căruia nu-i scăpa nimic, fiindcă observa totul cu sînge rece. Nu se lăsase înşelat de plecarea simulată a lui Raymon ; în acest moment, îşi dădea seama foarte bine de neliniştea crispată a doamnei Delmare. Suferea mai mult decît ea însăşi şi cumpănea nehotărît între dorința de a o preveni şi a o salva şi teama de a se lăsa în voia unor sentimente pe care le dezaproba ; pînă la urmă, interesul verişoarei sale fu mai tare şi îşi luă inima în dinți ca să rupă tăcerea.

— Asta îmi aminteşte, îi spuse el brusc urmărind cursul ideii pe care o rumega, că astăzi un an, şedeam, dumneata şi eu, în fața acestui cămin, la fel ca şi acum ; pendula arăta aproape aceeaşi oră, timpul era mohorît şi rece ca şi în seara aceasta... Iți era rău şi aveai gînduri întunecate ; ceea ce, aproape că m-ar face să cred în adevărul presimțirilor.

„Unde vrea s-ajungă ?" îşi zise doamna Delmare privind pe vărul ei

cu o surpriză amestecată cu nelinişte.

- Ți-aduci aminte. Indiana, continuă el, că te-ai simțit atunci mai rău ca de obicei ? Eu îmi reamintesc cuvintele tale ca şi cum mi-ar răsuna încă în urechi : „Mă veți lua drept nebună, spuneai tu, dar există o primejdie care pîndeşte în jurul nostru şi care amenință pe cineva ; pe mine, fără îndoială, ai adăugat tu ; mă simt emoționată ca şi cum m-aş apropia de o mare răscruce a destinului meu ; mi-e frică..." Sînt propriile tale cuvinte, Indiana.
- Nu mai sînt bolnavă, răspunse Indiana, care redevenise dintr-o dată tot atît de palidă ca în timpul de care vorbea sir Ralph ; nu mai cred în aceste spaime deşarte...
- Eu cred, reluă el, căci în seara aceea ai fost profetă, Indiana ; un mare pericol ne amenința, o influență funestă învăluia această locuință liniştită...
- Ei, doamne ! nu te înțeleg !
- Ai să mă înțelegi, sărmană prietenă. Chiar în seara aceea a intrat aici Raymon de Ramiere... Iți aminteşti în ce stare...

Ralph aşteptă cîteva momente fără a îndrăzni să ridice ochii spre vara lui ; fiindcă ea nu răspunse nimic, continuă :

— Am fost însărcinat să-1 readuc la viață şi am făcut-o, atît ca să-ți fac pe plac, cît şi ca să răspund unor sentimente de umanitate ; dar, în realitate, Indiana, îmi blestem ceasul cînd am salvat viața acestui om ! Numai eu sînt cel care a făcut tot răul.

— Nu ştiu despre ce rău vrei să-mi vorbeşti, răspunse Indiana tăios.

Era adînc jignită de explicația pe care o prevedea.

— Vreau să vorbesc de moartea acelei nenorocite, spuse Ralph. Fără el, ea ar mai trăi ; fără dragostea lui fatală, această fată frumoasă şi cinstită care te iubea atîta, ar fi încă alături de tine...

Pînă aici, doamna Delmare nu înțelegea. O indigna pînă în adîncul sufletului aerul straniu pe care îl lua vărul ei, pentru a-i reproşa afecțiunea pe care o avea față de domnul de Ramiere.

— Destul, zise ea, ridicîndu-se.

Dar Ralph păru că nu bagă de samă.

— Ceea ce m-a mirat totdeauna, spuse el, este că dumneata n-ai ghicit adevăratul motiv care-1 aducea aici, peste ziduri, pe domnul de Ramiere.

O bănuială rapidă se strecură în sufletul Indlanei ; picioarele i se tăiară şi se aşeză la loc.

Ralph înfipsese cuțitul, deschizînd o rană teribilă. Nici nu-şi dădu bine seama de efect, că şi avu oroare de isprava lui ; nu se mai gîndea decît la răul pe care îl făcuse persoanei pe care o iubea cel mai mult pe lume ; simți că i se sfîşie inima. Ar fi plîns amarnic, atunci, dacă ar fi putut să plîngă ; dar nefericitul nu avea darul lacrimilor, nu avea nimic din ceea ce traduce cu elocință limbajul sufletului ; sîngele rece aparent cu care săvîrşi această operație crudă îi dădu aerul unui călău în ochii Indianei.

— Este prima oară, îi spuse ea cu amărăciune, cînd văd antipatia dumitale față de domnul de Ramiere folosind mijloace nedemne de dumneata ; dar nu văd în ce fel răzbunarea dumitale are interesul să păteze memoria unei persoane care mi-a fost scumpă şi pe care nenorocirea ar fi trebuit să ne-o facă sfîntă. Eu nu ți-am adresat nici un fel de întrebări, sir Ralph ; nu ştiu despre ce îmi vorbeşti. Te rog să-mi îngădui de a nu asculta mai mult.

Ea se ridică, lăsîndu-1 pe demnul Brown buimăcit şi distrus

Prevăzuse el bine, că nu-i va deschide capul doamnei Delmare decat cu propriul lui sacrificiu, constiinta îi spusese că trebuia să vorbească, orice ar fi putut rezulta de aci şi el o făcuse cu toată brutalitatea mijloacelor şi toata stîngăcia de care era capabil. Ceea ce nu apreciase el bine, fusese violența unui leac atît de întîrziat.

Părăsi castelul Lagny disperat şi începu să hoinărească prin adîncul pădurii, într-un fel de rătăcire.

Era miezul nopții şi Raymon ajunse la poarta parcului. O deschise, dar, intrînd, simți că i se limpezeşte capul. Ce căuta el la această întîlnire ? Luase hotărîri virtuoase ; va fi el oare răsplătit printr-o întrevedere castă, printr-un sarut frățesc, de suferințele la care se supunea în această clipă ? Căci dacă vă amintiți în ce împrejurări traversase altădată aceste alei şi străbătuse această grădină, noaptea, Pe furiş, veți înțelege că trebuia un oarecare grad de curaj moral pentru a veni să caute plăcerea pe un astfel de drum şi de-a lungul unor astfel de amintiri.

La sfîrşitul lui octombrie, clima împrejurimilor Parisului devine cețoasă şi umedă, mai ales seara, în preajma riurilor. întâmplarea a făcut ca noaptea aceea să fie opacă aşa cum fuseseră nopțile corespunzătoare din

primăvara precedentă. Raymon păşi nesigur printre arborii învăluiţi in ceţuri şi trecu prin lata uşii unui chioşc care iarna adăpostea o foarte frumoasă colecţie de muşcate. Aruncă o privire asupra uşii şi, fără voia lui, inima îi zvîcni la gîndul extravagant că urma să se deschidă, poate, lăsînd să apară o femeie învăluită într-o blană... Raymon zîmbi în faţa acestei slăbiciuni superstiţioase şi îşi continuă drumul. Intre timp îl cuprinse frigul şi pieptul i se strîngea pe măsură ce se apropia de rîu.

Trebuia să-1 traverseze pentru a pătrunde în grădină şi singura trecere în acest loc era un mic pod de lemn aruncat de la un ţărm la altul ; ceaţa devenea şi mai deasă în matca rîului şi Raymon se agăţă de rampă ca să nu se rătăcească în trestiile care creşteau în jurul ei. Luna răsărea atunci şi, căutînd să străpungă ceţurile, arunca reflexe nesigure asupra acestor plante agitate de vînt şi de mişcarea apei. Erau, în briza care lupeca pe frunze şi fremăta printre vîrtejurile molcome, ca nişte suspine, ca nişte cuvinte omeneşti întretăiate. Un hohot uşor se auzi lîngă Raymon şi o mişcare bruscă scutură trestiile ; era un fluierar care îşi lua zborul la apropierea lui. Ţipătul acestei păsări a ţărmurilor, seamănă exact cu scîncetul unui prunc părăsit ; şi cînd se avîntă din adîncul păpurişului, s-ar zice că este ultima sforţare a unei persoane care se îneacă, îl veţi găsi pe Raymon foarte slab şi foarte fricos : dinţii îi clănţăniră şi era cît pe aci să cadă ; dar îşi dădu repede seama de ridicolul acestei spaime şi intră pe pod.

Ajunsese pînă la jumătate, cînd o formă omenească abia distinctă se ridică în faţa lui la capătul rampei, ca şi cum l-ar fi aşteptat la trecere. Gindurile lui Raymon se învălmăşiră, creierul său buimăcit nu avu puterea să raţioneze ; se întoarse din drum şi rămase ascuns în negura arborilor, pironindu-şi ochii îngroziţi asupra acestei vagi apariţii care rămînea acolo, unduitoare, nesigură, ca ceaţa rîului şi raza tremurătoare a lunii. începea să creadă, totuşi, că obsesiile spiritului său îl înşelaseră şi că ceea ce luase drept o figură omenească nu era decît umbra unui arbore sau tulpina unui arbust, cînd o văzu în mod clar jnişcîndu-se, mergînd şi venind spre el.

In această clipă, dacă picioarele n-ar fi refuzat cu desăvîrşire să-1 asculte, ar fi luat-o la goană tot atît de repede, tot atît de fricos ca şi copilul care,trece seara pe lîngă cimitire şi care crede că aude paşi aerieni

alergînd în urma lui pe vîrfurile ierburilor. Dar el se simți paralizat şi, ca să. se sprijine, luă în brațe trunchiul unei sălcii care-i sluji drept ascunziş. Atunci sir Ralph, înfăşurat într-o mantie de culoare deschisă care la trei paşi îi da înfățişarea unei fantome, trecu pe lîngă el şi dispăru pe drumul pe care îl străbătuse el.

,,Spion neghiob ! gîndi Raymon văzîndu-1 cum căuta urma paşilor lui. Am să scap de supravegherea ta mîrşavă şi in timp ce tu faci de gardă aici, eu voi fi fericit acolo". Trecu podul cu uşurința unei păsări şi încrederea unui amant. Spaimele lui se isprăviseră. Noun nu existase nici-odată, viața concretă se redeştepta în jurul lui ; Indiana .era acolo şi îl aştepta, Ralph era aici stînd la pîndă ca să-1 împiedice să treacă.

— Veghează, spuse înveselit Raymon, zărindu-1 de departe cum îl căuta pe o cale greşită. Veghează pentru mine. bunule Rodolphe Brown ; îndatoritor prieten, apără fericirea mea şi dacă se trezesc cainii, dacă servitorii se neliniştesc, potoleşte-i, ordonă-le tăcere : „Dormiți în pace. cu veghez..."

Şi atunci n-au mai existat scrupule, n-au mai existat remuşcări, n-a mai existat virtute pentru Raymon ; cumparase destul de scump.ora care bătea. Sîngele lui înghețat în vine îi năvălea acum spre creier cu o violență delirantă. Adineaori, palidele spaime ale morții, visele funebre ale mormîntului ; acum, furtunoasele realități ale dragostei, aprigele bucurii ale vieții. Raymon se regăsea, îndrăzneț şi tînăr, întocmai ca dimineața cînd un vis sinistru ne învăluie cu lințoliile lui şi cînd o veselă rază de soare ne deşteaptă şi ne reînsuflețeşte.

„Sărmane Ralph ! gîndi el, urcînd scara secretă cu un pas îndrăzneț şi uşor, tu ai vrut-o !"

PARTEA A TREIA

XVII

Despărțindu-se de sir Ralph, doamna Delmare se închisese în camera ei şi mii de gînduri tumultuoase îi năpădiseră sufletul. Nu era pentru prima oară că o bănuială vagă arunca luminile ei sinistre pe edificiul fragil al fericirii sale. Deja, în conversații, domnul Delmare lăsase să-i scape cîteva din acele glume grosolane care trec drept complimente. Il felicitase pe Raymon pentru succesele lui cavalereşti, în aşa fel încît să dea aproape toate indicațiile pentru urechile străine de această aventură. De fiecare dată cînd doamna Delmare stătuse de vorbă cu grădinarul, numele lui Nouri venise să

se furişeze, ca o fatală necesitate, în cele mai neînsemnate amănunte şi apoi acela al domnului de Ramiere se strecurase de asemenea, prin nu stiu ce înlănțuire de idei care păreau că au pus stăpînire pe capul acestui om şi îl obsedau fără voia-lui. Doamna Delmare fusese izbită de întrebările lui stranii şi stîngace. Se pierdea în propriile Iui cuvinte, din cel mai mic lucru ; Părea că se află sub povara unei remuscări pe care o trăda, străduindu-se să o ascundă. Alteori, chiar în buimăceala lui Raymon Indiana găsise aceste indicii pe care nu lecăuta şi care o persecutau. O împrejurare deosebită, ar fi lămurit-o şi mai mult dacă ea nu şi-ar fi ferecat sufletul față de orice neîncredere. Se găsise la egetul lui Nouri un inel foarte prețios pe care doamna Delmare o văzuse purtînu-1 cîtva timp iaintea morții şi pe care tînăra fată pretindea să-1 fi găsit. De atunci, doamna Delmare nu se mai despărțise de acest zălog al durerii şi deseori îl văzuse pe Raymon pălind în clipa cînd îi lua mina ca s-o ducă la buze. O dată el o implorase să nu-i mai vorbească niciodată de Noun, deoarece se socotea vinovat de moartea ei ; şi fiindcă ea încerca să-i înlăture această idee dureroasă luînd toată vina asupra ei, el ii răspunsese :

— Nu, sărmană Indiana, nu te acuza ; dumneata nici nu ştii cit sînt de vinovat.

Acest cuvînt, spus pe un ton amar şi abătut, înspăimîntase pe doamna Delmare. Nu îndrăznise să insiste şi acum, cînd începeți să-şl explice aceste frînturi de revelații, ea încă nu avea curajul să se ocupe de ele şi să le pună cap la cap.

Deschise fereastra şi văzînd noaptea atît de calmă, luna atît de palidă şi de frumoasă pe după norii argintii ai orizontului, amintindu-şi că Raymon urma să vină, că poate era în parc, gîndindu-se la toată fericirea pe care şi-o făgăduise pentru această oră de dragoste şi de mister, îl blestemă pe Ralph care, cu un cuvînt, îi otrăvise speranța şi ii distrusese tihna pentru totdeauna. Simți chiar ură împotriva lui, împotriva acestui om nefericit care îi ținuse loc de tată şi care îşi sacrificase viitorul pentru ea ; căci viitorul lui era prietenia Indianei ; era singurul lui bun şi se resemna să-1 piardă pentru a o salva.

Indiana nu putea citi în adîncul inimii lui şi nici nu putuse pătrunde pe cea a lui Raymon. Era nedreaptă, nu din ingratitudine, ci din ignoranță. Şi influența unei pasiuni puternice, nu era cea care să o facă să resimtă mai puțin lovitura care-i fusese dată. O clipă, făcu să

cadă întreaga crimă asupra lui Ralph, preferind să-1 acuze pe el decît să-1 bănuiască pe Raymon.

Şi apoi, avea prea puţin timp pentru a se reculege, pentru a lua o hotărîre : Raymon trebuia să sosească. Poate că era chiar el acela pe care-1 vedea rătăcind de cîteva momente în jurul podeţului. Cîtă aversiune nu i-ar fi inspirat Ralph în acea clipă, dacă ea l-ar fi bănuit sub forma aceea vagă care în fiecare clipă se pierdea în ceaţă şi care, aşezată ca o umbră la intrarea în Cîmpiile Elisee, căuta să o apere de apropierea vinovatului !

Deodată îi fulgeră prin minte una din acele idei bizare, neisprăvite, pe care numai fiinţele neliniştite şi nefericite sînt în stare să le zămislească. Ea îşi riscă întreaga ei soartă, punînd la cale o încercare delicată şi stranie la care Raymon nu se putea aştepta. Abia pregătise acest misterios plan, că şi auzi paşii lui Raymon pe scara secretă. Alergă să-i deschidă şi reveni să se aşeze, atît de emoţionată, că se simţea gata să cadă ; dar, ca în toate momentele grave din viaţa ei, păstra o mare claritate în judecată, o mare forţă de spirit.

Raymon era încă palid şi gîfîia cînd împinse uşa,. nerăbdător să revadă lumina, să reia contactul cu realitatea. Indiana stătea cu spatele, învăluită într-un mantou căptuşit cu blană. Printr-o stranie întîmplare, era acelaşi pe care Noim îl luase în ceasul ultimei întîlniri, pentru a merge în parc să-1 întîmpine. Nu ştiu dacă vă amintiţi că Raymon avusese atunci, timp de o clipă, ideea neverosimilă că acea femeie învăluită şi ascunsă era doamna Delmare. Acum, regăsimd aceeaşi apariţie aplecată trist pe un scaun, la lumina unei lămpi palide şi pîlpîitoare, chiar in acel loc unde îl aşteptau atîtea amintiri, în această cameră înţesată de remuşcările sale, unde nu mai intrase de la cea mai sinistră noapte din viaţa lui, se dădu înapoi Iară voie şi rămase în prag, pironindu-şi privirea îngrozită Pe acea imagine nemişcată şi tremurînd ca un fricos, ca nu cumva, întoreîndu-se să-i apară trăsăturile livide ale unei femei înecate.

Doamna Delmare nici nu bănuia efectul pe care îl producea asupra lui Raymon. îşi înfăşurase capul cu un fular indian, înnodat neglijent după obiceiul creolelor ; era coafura obişnuită a lui Noun. Raymon, mort de frică, era să cadă pe spate crezînd că vede întruchipîndu-se ideile lui superstiţioase. Dar, recunoscînd femeia pe care venea să o seducă, uită

de cea pe care o sedusese şi se îndreptă spre ea. Indiana avea aerul serios şi circumspect; îl privea fix, dar cu mai multă atenție decît tandrețe şi nu făcu nici o mişcare pentru a-1 atrage mai repede lîngă ea.

Raymon, surprins de această primire, o atribui vreunei ezitări caste, vreunei rețineri delicate de femeie tînără. îngenunche înaintea ei, spunîndu-i :

— Iubita mea, îți este deci frică de mine ?

Dar numai decît observă că doamna Delmare ținea ceva pe care avea aerul să-1 desfăşoare în fața lui cu o răutăcioasă afectare de gravitate. Se plecă şi văzu o grămadă de păr negru, inegal de lung, care părea că fusese tăiat în grabă şi pe care Indiana îl aduna şi îl netezea cu mîinile.

— îl recunoşti ? îi spuse ea ațintind asupra lui ochii ei limpezi, din care se desprindea o scăpărare pătrunzătoare şi bizară.

Raymon ezită. îşi trecu privirea asupra fularului cu care era înfăşurată şi crezu că înțelege.

-— Copilă rea ! .îi spuse, luînd părul în mînă, pentru ce l-ai tăiat ? Era aşa de frumos, îmi plăcea atît de mult !

• Mă întrebai ieri, îi spuse ea cu un fel de surîs, dacă ți l-aş sacrifica.

• O, Indiana ! exclamă Raymon, ştii bine că de aci înainte, pentru mine vei fi şi mai frumoasă. Aşa că dă-mi-1 mie, nu vreau să regret că nu mai este pe fruntea ta, acest păr pe care-1 admiram în fiecare zi şi pe care acum, în fiecare zi voi putea să-1 sărut nestingherit ; dă-mi-1, ca să nu mă mai despart de el niciodată...

Dar. luîndu-1, adunînd în mina Iui acest păr bogat din care cîteva cosițe cădeau pînă Ja pămînt, Raymon avu impresia că găseşte ceva uscat şi aspru, pe care degetele sale nu-1 remarcaseră niciodată la şuvițele de pe fruntea Indianei. El încercă de asemenea nu ştiu ce fior nervos, simțindu-1 rece şi greu ca şi cum ar fi fost tăiat de multă vreme, băgind de seamă că-şi pierduse umiditatea parfumată şi căldura vitală.

îl privi apoi de aproape şi îi căută zadarnic acel reflex albastru care îl făcea să semene cu aripa sinilie a corbului : acesta era negru ca al negrilor, de un tip indian, de o greutate moartă...

Ochii luminoşi şi pătrunzători ai Indianei urmăreau mereu pe ai lui Raymon. Fără să vrea, el îi îndreptă spre o casetă de abanos întredeschisă,

din care se mai furişau cîteva şuvițe din acelaşi păr.

— Nu este al tău ! spuse el dezlegînd fularul de India, care-1 ascundea pe cel al doamnei Delmare.

Era neatins şi îi cădea pe umeri în toată splendoarea lui. Dar ea făcu o mişcare ca să-1 respingă, arătîndu-i mereu părul tăiat :

— Nu-1 recunoşti deci pe acela ? îi spuse ea. Nu l-ai admirat niciodată, niciodată nu l-ai mîngîiat ? O noapte umedă 1-a făcut oare să-şi piardă tot parfumul ? Nu ai nici o aducere aminte, nici o lacrimă pentru cea care purta acet inel ?

Raymon SG lăsă să cadă pe un scaun : părul lui Noun scăpă din mina care îi tremura. Atîtea emoții chinuitoare il istoviseră. Era un om irascibil, al cărui sînge circula repede, ai cărui nervi se răscoleau adînc. Fu scuturat de fiori din cap pînă-n picioare şi se rostogoli leşinat pe parchet.

Cînd îşi reveni, doamna Delmare, în genunchi lîngă el ii stropea cu lacrimi şi ii *cerea* iertare : dar Raymon nu o mai iubea.

— Mi-ai făcut un rău îngrozitor, îi spuse el, un rău pe cate nu ai putea să-1 repari Nu-mi vei reda niciodată, o simt, încrederea pe care o aveam în inima dumitale. Mi-ai arătat acum de cîtă răzbunare şi de cită cruzime este în stare. Sărmană Noun ! biată fată nefericită ! Față de ea am greşit, nu față de dumneata ; ea este cea care avea dreptul să se răzbune şi care n-a făcut-o. S-a omorît pentru a-mi lăsa liber viitorul. Şi-a sacrificat viața pentru liniştea mea. Dumneata, doamnă, n-ai fi făcut la fel... Dă-mi-1, acest păr e al meu, îmi aparține ; este singurul lucru care-mi rămîne de la singura femeie care m-a iubit cu adevărat... Nefericită Noun ! Erai demnă de o altă dragoste ! Şi, dumneata, doamnă, eşti cea care mă învinuieşti de moartea ei, dumneata, pe care te-am iubit pînă la a o uita pe ea, pînă la a înfrunta chinurile înspăimântătoare ale remuşcărilor ; dumneata, care, în nădejdea unui sărut m-ai făcut să traversez acest rîu şi să trec acest pod. singur, cu groaza alături de mine, urmărit de vedeniile infernale ale crimei mele ! Şi cînd descoperi cu ce pasiune delirantă te iubesc, îți înfigi unghiile de femeie în inima mea, pentru a căuta un rest de sînge care să poată curge tot pentru dumneata ! Ah ! Cînd am dispreţuit o dragoste atit de devotată, pentru a căuta o dragoste atît de feroce, eram tot atît de smintit pe cît de vinovat.

Doamna Delmare nu răspunse nimic. Nemişcată, palidă, cu părul răvăşit şi ochii ficşi, îi făcu milă lui Raymon. îi luă mîna.

— Şi cu toate acestea, îi spuse el, dragostea pe care o am pentru tine este atît de oarbă, că în ciuda voinței mele, pot încă să uit şi trecutul, şi prezentul, şi mîrşăvia care mi-a înfierat viața, şi crima pe care tu ai săvîrşit-o acum. Iubeşte-mă încă şi te iert.

Odată cu orgoliul, disperarea doamnei Delmare deşteptă şi dorința în inima amantului ei. Văzînd-o atît de speriată să nu piardă dragostea lui, atît de umilă în fața *lui,* atît de resemnată să accepte pentru viitor legile lui drept justificări ale trecutului, el îşi aminti cu ce intenții înşelase vigilența lui Rulph şi înțelese toate avantajele poziției sale. Cîteva clipe afectă o tristețe profundă, o reverie întunecată ; abia răspunse lacrimilor şi mingîierilor Indianei ; aşteptă ca inima ei să se fi zdrobit în suspine, ca ea să fi întrezărit toată grozăvia părăsirii şi să-şi fi irosit toate forțele în spaime sfîşietoare ; şi atunci cînd o văzu la picioarele lui. pierită, istovită, aşteptînd moartea de la un cuvînt, o prinse în brațe cu o turbare frenetică şi o strînse la piept. Ea se supuse, ca o fetiță plăpîndă, îi abandonă buzele fără rezistență. Era aproape moartă.

Dar, deodată, deşteptîndu-se ca dintr-un vis, se smulse din mîngîierile lui arzătoare şi se refugie la capătul camerei, în locul unde portretul lui Ralph acoperea panoul ; şi ca şi cum s-ar fi pus sub protecția acestui personaj grav, cu fruntea senină, cu buzele caline, ea se lipi de ei, cu inima zvîcnind, rătăcită şi cuprinsă de o spaimă stranie. Asta îl făcu pe Tiaymon .să creadă că se turburase în brațele lui, că îi era frică de ea însăşi, că era a lui. Se repezi la ea, o smulse autoritar din refugiul ei, îi declară că venise cu intenția de a-şi ține promisiunile, dar cruzimea ei față de el îl dezlegase de jurăminte.

— Nu mai sînt, acum, îi spuse, nici sclavul, nici aliatul dumitale. Nu mai sînt decît omul care te iubeşte ca un nebun şi care te ține în brațe, rea, capricioasă, crudă, dar frumoasă, nebună şi adorată. Cu vorbe blînde şi încrezătoare, ai fi ținut în frîu sîngele meu ; calmă şi generoasă ; ca ieri, m-ai fi făcut blînd şi resemnat ca de obicei. Dar mi-ai răscolit toate patimile, mi-ai răsturnat toate gîndurile ; m-ai făcut rînd pe rînd nefericit, fricos, bolnav, furios, disperat. Acum trebuie să mă faci fericit, sau simt

că nu mai pot crede în dumneata, că nu mai pot să te iubesc, să te binecuvîntez. Iertare, Indiana, iertare . Dacă te. înspăimînt, este greşala ta ; m-ai făcut să sufăr atîta că mi-am pierdut minţile !

Indiana tremura din toate mădularele. Era atît de neştiutoare. încit credea că rezistenţa este imposibilă ; era gata să cedeze de frică, ceea ce din dragoste voia să refuze ; dar. zbătîndu-se fără vlagă în braţele lui Raymon, îi spuse cu disperare :

— Ai fi deci în stare să întrebuinţezi forţa cu mine ? Raymon se opri, izbit de această rezistenţă morala care supravieţuia rezistentei fizice. O respinse, brusc.

— Niciodată ! strigă el, mai bine mor, decît să nu te am din propria ta dorinţă !

li căzu în genunchi şi tot ceea ce spiritul poate pune in locul inimei, toată poezia pe care imaginaţia o poate oferi ardorii sîngelui, el închise într-o clocotitoare şi primejdioasă rugăminte. Şi cînd văzu că tot nu ceda, se resemna neavînd încotro şi îi reproşa că nu-1 iubeşte : banalitate pe care o dispreţuia şi care îl făcea să zîmbească, aproape ruşinat că are de a face cu o femeie destul de naivă ca să nu zîmbească ea însăşi.

Acest reproş îi merse la inimă Indianei mai repede decît toate exclamaţiile cu care Raymon îşi brodase discursul.

Dar, deodată, ea îşi aduse aminte.

- Raymon, îi spuse ea, cea care te iubea atîta... cea de care vorbeam mai înainte... fără îndoială, ea nu ţi-a refuzat nimic ?
- Nimic ! spuse Raymon, enervat de această amintire supărătoare. Dumneata, care mi-o reaminteşti mereu, mai bine fă aşa încît să uit cît de mult m-a iubit !
- Ascultă, reluă Indiana, gînditoare şi gravă ; ai puţin curaj, trebuie să-ţi mai vorbesc încă. Poate n-ai fost atît de vinovat faţă de mine pe cît credeam. Aş fi bucu roasă să-ţi pot ierta ceea ce eu priveam ca o jignire mortală... Ia spune-mi... cînd v-am surprins atunci... pentru cine veneai ? pentru ea, sau pentru mine ?...

Raymon ezită, apoi, întrucît socoti că doamna Dolmare tot avea să afle în curînd adevărul, sau că poate îl şi aflase, răspunse :

- Pentru ea.
- Ei bine, îmi place mai mult aşa, spuse ea cu un aer trist ; prefer o infidelitate decît o insultă. Fii sincer pînă la capăt, Raymon. De cît timp vă găseați în camera mea cînd am intrat ? Gîndeşte-te că Ralph ştie tot şi că dacă aş vrea să-1 întreb...
- Nu sînt necesare denunțurile lui sir Ralph, doamnă. Eram aici din ajun.
- Şi ați petrecut noaptea în această cameră?... tăcerea dumitale îmi ajunge.

Amindoi rămaseră tăcuți timp de cîteva clipe ; Indiana, ridicîndu-se, urma să se explice, cînd o bătaie scurtă în uşă *îi* îngheță sîngele în vine, Raymon şi ea rămaseră nemişcați, neîndrăznind să respire.

O hîrtie lunecă pe sub uşă. Era o foaie de carnet pe care aceste cuvinte, aproape necitețe, erau scrise cu creionul : „Bărbatul dumitale e aici. .... "Ralph" ."

XVIII

— Este o viclenie josnic ticluită, spuse Raymon îndată ce zgomotul slab al paşilor lui Ralph încetă să fie perceptibil. Sir Ralph are nevoie de o lecție si am să-i dau una...

— Iți interzic, spuse Indiana pe un ton rece şi hotărît : bărbatul meu este aici ; Ralph n-a mințit niciodată. Sîntem pierduți, şi dumneata, şi eu. A fost o vreme cînd această idee m-ar fi înghețat de groază ; astăzi, puțin îmi pasă !

- Ei bine, spuse Raymon cuprinzînd-o în brațe cu entuziasm, fiindcă moartea ne împresoară, fii a mea ! Iartă-mi totul şi în această clipă supremă, ultimul tău cuvînt să fie de dragoste, ultima mea suflare, de fericire.

— Această clipă de groază şi de curaj ar fi putut să fie cea mai frumoasă din viața mea, spuse ea ; dar dumneata mi-ai stricat-o.

Un huruit de roți se auzi în curtea fermei şi clopotul castelului fu zguduit de o mînă brutală şi nerăbdătoare

- Cunosc acest fel de a suna. spuse Indiana atentă şi rece, Ralph

n-a mințit, dar ai timp să fugi ; pleacă !

- Nu, nu vreau, strigă Raymon, bănuiesc o trădare odioasa şi n-ai să fii singura victimă. Rămîn, şi pieptul meu te va apăra...
- Nu e nici o trădare... vezi bine că servitorii se trezesc şi că o să se deschidă poarta... Fugi : arborii din grădină te vor ascunde ; şi apoi luna nu iese încă. Nici un cuvînt mai mult, pleacă !

Raymon fu nevoit să se supună, dar ea îl întovărăşi pînă în josul scării şi aruncă o privire scrutătoare asupra boschetelor grădinii. Totul era liniştit şi calm. Rămase mult timp pe ultima treaptă, ascuitînd cu groază zgomotul paşilor lui pe pietriş, fără să se mai gîndească la bărbatul ei, care se apropia. Ce-i păsa de bănuielile şi de mînia lui, dacă Raymon era în afară de pericol !

Cît despre el, străbătea, sprinten şi uşor, rîul şi parcul Ajunse la portiță şi, în zăpăceala lui, se căzni puțin ca să o deschidă. Abia se văzu afară, că sir Ralph apăru în fața lui şi îi spuse, cu acelaşi sînge rece cu. care l-ar fi abordat într-un *rout:*

— Fă-mi plăcerea şi încredințează-mi această cheie Dacă o vor căuta, nu va fi nici un inconvenient să o găsească la mine.

Raymon ar fi preferat cea mai mortală injurie acestei generozități ironice.

— Nu sînt omul care să uite un serviciu sincer, îi spuse el ; dar sînt omul care să răzbune un afront şi sa pedepsească o perfidie.

Sir Ralph nu schimbă nici tonul, nici expresia.

— Nu-mi trebuie recunoştința dumitale, răspunse el şi îți aştept liniştit răzbunarea ; dar nu este momentul să stăm de vorbă. Iată drumul şi gîndeşte-te la onoarea doamnei Deknare.

Şi dispăru.

Această noapte de agitație răsturnase într-atît capul lui Raymon, că în această clipă ar fi crezut cu tot dinadins că fusese vrăjitorie. Ajunse la Cercy cînd se crăpa de ziuă şi se vîrî în pat, cu febră.

In ce o privea pe doamna Delmare, primi la dejun pe bărbatul şi pe vărul ei, cu mult calm şi demnitate. Nu se gîndise încă la situația ei : era cu totul sub influența instinctului, care îi impunea sînge rece şi prezență de spirit. Colonelul era posomorit şi îngrijorat ; în momentele acelea numai afacerile sale îl absorbeau şi în gîndurile lui nu era loc pentru nici

o bănuială geloasă.

Către seară. Raymon găsi forța să se ocupe de dragostea lui ; dar această dragoste scăzuse mult. Ii plăceau obstacolele, însă da înapoi în fața plictiselilor şi prevedea că vor fi nenumărate, acum cînd Indiana avea dreptul să facă reproşuri. In sfîrşit, îşi aduse aminte că era de datoria onoarei lui să se informeze despre ea şi trimise pe servitorul lui să dea tîrcoale în jurul castelului Lagny, ca să afle ce se petrecea. Acest trimis îi aduse următoarea scrisoare pe care i-o înminase doamna Delmare :

„In noaptea aceasta am sperat că voi pierde rațiunea sau viața. Spre nenorocirea mea, am păstrat şi pe una şi pe cealaltă ; dar nu mă voi plînge, am meritat durerile pe care le încerc ; am vrut să trăiesc această viață furtunoasă ; ar fi o laşitale ca azi să dau înapoi. Nu ştiu dacă esti vinovat, nu vreau să ştiu ; nu vom reveni niciodată asupra acestui subiect, nu este aşa ? Ne face prea mult rău la amîndoi ; să fie deci vorba, acum, pentru ultima oară.

Mi-ai spus un cuvînt care m-a făcut să simt o bucurie crudă. Sărmană Noun, din înaltul cerului, iartă-mă ; tu nu mai suferi, tu nu mai iubeşti, tu mă plîngi, poate !... Mi-ai spus, Raymon. că mi-ai sacrificat această nefericită, că mă iubeai mai mult decît pe ea... Oh ! să nu retractezi, ai spus-o, am atîta nevoie să o cred, încît o cred. Şi cu toate acestea, purtarea dumitaie în noaptea aceasta, insistentele dumitaie, rătăcirile dumitale ar fi trebuit să mă facă să mă îndoiesc. Am iertat momentul de turburare sub influența căruia te găseai ; acum ai putut să reflectezi, să-ți revii ; spune, vrei s.ă renunți de a mă iubi în acest fel ? Eu care te iubesc cu inima, am nădăjduit pînă acum că voi putea să-ți inspir o dragoste tot atît de curată ca a mea. Şi, apoi, nu mă gîndisem prea mult la viitor : privirile mele nu merseseră prea departe şi nu mă înspăimîntam la ideea că într-o zi, învinsă de devotamentul dumitaie, aş putea să-ți sacrific ezitările şi repulsiile mele. Dar astăzi nu mai poate fi vorba de aşa ceva ; nu mai pot vedea în acest viitor decît o îngrozitoare egalitate cu Noun ! Oh, să nu fiu mai iubită decît a fost ea ! Dacă aş erede-o !,.. Şi cu toate acestea ea era mai frumoasă decît mine, mult mai frumoasă. Pentru ce m-ai preferat ? Trebuie neapărat să mă iubeşti altfel şi mai bine... Iată ce doream să-ți spun. Vrei să renunți de a fi amantul meu aşa cum ai fost al ei ? In cazul acesta pot să te mai stimez încă, să cred

în remuşcările dumitaie, în sinceritatea dumitaie, în dragostea dumitaie ; dacă nu, nu te mai gîndi la mine, nu mă vei mai vedea niciodată. Asta mă va ucide, poate, dar prefer să mor decît să cobor pînă într-atît, încît să nu fiu decît metresa dumitale. Ca să răspundă, Raymon se simți încurcat. Această mîndrie îl ofensa ; nu-şi închipuise pînă atunci că o femeie care se aruncase în brațele lui putea să-i reziste pe față şi să-şi argumenteze rezistența.

„Nu mă iubeşte, îşi spuse ; inima ei este uscată, caracterul ei trufaş".

Din acest moment, el nu o mai iubi. îi terfelise amorul propriu, îi înşelase speranța unuia din triumfurile lui, zădărnicise aşteptările uneia din plăcerile lui. Pentru el, ea nu mai era nici ceea ce fusese Noun. Biată Indiana ! Ea care voia să fie şi mai mult ! Dragostea ei pătimaşă fu ignorată, încrederea ei oarbă fu disprețuită. Raymon nu o înțelesese niciodată : cum ar fi putut-o iubi mult timp ?

Atunci, în ciuda lui, jură că-i va veni de hac : nu mai jură din orgoliu, ci din răzbunare. Pentru el, nu mai era vorba de a cuceri fericirea, ei de a pedepsi un afront ; nu de a poseda o femeie, ci de a o îngenunchea. Jură că va fi stăpînul ei, fie chiar şi pentru o zi şi că după aceea o va părăsi, pentru plăcerea de a o vedea la picioarele lui.

Intr-o primă pornire, scrise această scrisoare :

„Vrei să-ți promit... Nebuno, mai poate fi vorba ? Promit tot ce vrei, pentru că nu pot decît să te ascult ; dar dacă-mi voi călca jurămintele, nu voi fi vinovat nici fața de Dumnezeu, nici față de tine. Dacă m-ai iubi. Indiana, nu mi-ai impune aceste chinuri crude, nu m-ai expune să devin sperjur față de cuvîntul meu. nu te-ai ruşina să fii metresa mea... Dar tu crezi că te-ai înjosi în brațele mele..."

Raymon simți că fără să vrea, acreala ieşea la iveală ; rupse acest fragment şi după ce-şi lăsă timp de gîndire, reîncepu :

„Mărturiseşti că în noaptea asta, erai gata să-ți pierzi rațiunea ; eu o pierdusem cu desăvirsire. Am fost vinovat... ba nu, am fost nebun. Uită aceste ore de suferință şi de delir. Acum sînt calm ; am reflectat, sînt încă demn de dumneata... Fii binecuvîntat, înger al cerului, că m-ai salvat de mine însumi, că mi-ai amintit cum trebuie să te iubesc. Acum porunceşte, Indiana, sînt sclavul tău, o ştii bine. Mi-aş da viața pentru o oră petrecută

în brațele tale, dar pot suferi o viață întreagă, ca să obțin unul din zîmbetele tale. Voi fi prietenul tău, fratele tău si nimic mai mult. Dacă voi suferi, n-ai să ştii. Dacă, aproape de tine, sîngele meu se va aprinde, dacă pieptul meu se va încinge ca jăraticul, dacă o ceață se va lăsa peste ochii mei cînd îți ating mina, dacă un dulce sărut al buzelor tale, un sărut de soră. îmi va arde fruntea, voi porunci sîngelui meu să se liniştească, capului meu să se răcorească, gurii mele să te respecte. Voi fi blînd, voi fi supus, voi fi nefericit, dacă tu trebuie să fii mai fericită şi să te bucuri de spaimele mele, numai să te mai pot auzi spunîndu-mi că mă iubeşti. Oh, spune-mi-o ; redă-mi încrederea ta şi bucuria mea, spune-mi cînd ne vom revedea. Nu ştiu ce a putut ieşi. din întîmplările de peste noapte : cum se face că tu nu-mi vorbeşti nimic, că mă laşi să sufăr de azi-dimineață . Carie v-a văzut pe toți trei, plimbîndu-vă în parc. Colonelul era bolnav sau abătut, dar nu mîniat. Să nu ne fi trădat, deci, acest Ralph ! ? Straniu om ! Dar cită bază putem pune pe discreția lui şi cum aş îndrăzni să mai apar la Lagny, acum cînd soarta noastră este în mîinile lui ? Totuşi va îndrăzni. Dacă va trebui să cobor pînă a-1 implora, voi umili mîndria mea, îmi voi înfrînge aversiunea, voi face totul mai degrabă decît să te pierd. Un cuvînt de al tău si îmi voi împovăra viața cu toate remuşcările pe care le-aş putea îndura ; pentru tine mi-aş părăsi şi mama, pentru tine aş săvîrşi toate crimele. Ah ! daca ai înțelege dragostea mea, Indiana !..."

Pana căzu din mîinile lui Raymon ; era groaznic de obosit, cădea de somn... Cu toate acestea îşi reciti scrisoarea pentru a se încredința că ideile lui nu suferiseră influența somnului ; dar îi fu imposibil să se înțeleagă, într-atita nu-1 mai ajuta capul din cauza sleirii puterilor. îşi sună servitorul, îl însărcina să plece la Lagny înainte de a se face ziuă şi dormi somnul acela adînc şi prețios căruia numai oamenii satisfăcuți de ei înşişi îi cunosc voluptatea calmă. Doamna Delmare nu se culcă deloc ; nu-şi dădu seama de oboseală ; petrecu noaptea scriind si cînd primi scrisoarea lui Raymon. îi răspunse în grabă :

„Mulțumesc Raymon. mulțumesc ! îmi redai puterea şî viața. Acum pot înfrunta tot, suporta tot, căci mă iubeşti şi cele mai grele probe nu te înspăimîntă. Da, ne vom revedea, vom înfrunta tot. Ralph va face cu secretul nostru ce va .voi. nu mă mai nelinieştesc de nimic, mă iubeşti ; nu-

mi mai este teamă nici de bărbatul meu.

Vrei să ştii cum stau treburile noastre ?... Am uitat" să-ți spun ieri şi cu toate acestea ele au luat o întorsătură destul de curioasă pentru soarta mea. Sîntem ruinați. E vorba ca Lagny să fie vîndut ; e vorba chiar de a ne duce să trăim în colonii... Dar ce importă toate acestea ? Nu mă pot decide să mă ocup de ele. Ştiu bine că nu ne vom despărți niciodată... mi-ai jurat-o, Raymon, contez pe făgăduiala ta, contează pe curajul meu. Nimic nu mă va înspăimîntă. nimic nu mă va da înapoi ; locul meu este pecetluit lîngă tine şi numai moartea va putea să mă smulgă".

— Exaltare de femeie . spuse Raymon, mototolind biletul. Planurile romanțioase, acțiunile periculoase stimulează imaginația lor slabă, aşa cum alimentele amare deşteaptă apetitul bolnavilor. Am reuşit, mi-am redobîndit dominația, iar în ceea ce priveşte aceste imprudențe nebuneşti cu care sînt amenințat, vom vedea ! Astea sînt aceste făpturi uşuratice şi mincinoase, veşnic gata să rişte imposibilul şi să-şi facă din generozitate o virtute de paradă, care are nevoie de scandal ! Văzînd această scrisoare, cine ar crede că ea îşi drămuieşte sărutările şî se zgârceşte cu mîngîierile !

In aceeaşi zi, se duse la Lagny. Ralph nu era acolo. Colonelul îl primi pe Raymon prietenos si îi vorbi cu încredere, îl conduse în parc, pentru a fi cit mai nestingheriți, şi acolo îi aduse Ia cunoştință că era cu totul ruinat şi că fabrica va fi pusă in vînzare chiar de a doua zi. Raymon se oferi să-1 ajute ; Delmare refuză.

— Nu, prietene. îi spuse el, am suferit prea mult la gîndul că-mi datoram soarta gentileței îndatoritoare a lui Ralph ; eram nerăbdător să mă achit. Vînzarea acestei proprietăți mă va pune în situația de a-mi piăti toate datoriile deodată. Este adevărat că nu-mi va rămîne nimic, dar am curaj, sîrguință şi pricepere în afaceri ; viitorul este în fața noastră. Am mai ridicat o dată edificiul micii mele averi, pot s-o iau de la început. Trebuie să o fac pentru soția mea. care este tînără si pe care nu vreau să o las în sărăcie. Ea mai posedă. încă, o locuință prăpădită în insula Bourbon ; acolo vreau să mă retrag ca să mă apuc din nou de comerț. în cfțiva ani, în cei mult zece ani, sper că ne vom revedea,..

Raymon strînse mîna colonelului si zîmbi în sinea lui văzînd încrederea sa în viitor, auzindu-1 vorbind despre zece ani ca despre o zi. cînd fruntea lui pleşuvă şi corpul lui slăbit trădau o existență

şubredă, o viață uzată. Se prefăcu, totuşi, că împărtăşeşte speranțele lui.

- Văd cu plăcere, ii spuse el, că nu le iaşi doborît de aceste lovituri ale soartei : recunosc aci inima dumitale de bărbat, caracterul dumitale neînfricat. Dar doamna Dehnare arată oare acelaşi curaj ? Nu ti-e teamă de oarecare rezistență față de proiectele dumitale de expatriere ?
- Sînt dezolat, răspunse colonelul, dar femeile sînt făcute ca să asculte nu ca să dea sfaturi. N-am comunicat încă, Indianei, hotărîrea mea definitiva. Nu văd, prietene, ce-ar putea să regrete atît de mult aici, în afară de dumneata : şi cu toate acestea, chiar dacă n-ar fi decît din spirit de contradicție, prevăd lacrimi, crize de nervi .. Dracu să le ia, femeile !... în sl'îrşit. mi-e tot una. contez pe dumneata, scumpul meu Raymon, ca să o faci pe a mea să fie înțelegătoare. Are încredere în dumneata ; foloseşte influența dumitale, ca s-o împiedici să plîngă ; detest bocetele.

Raymon promise că va reveni a doua zi ca să anunțe doamnei Dehnare decizia soțului său.

— Este un adevărat serviciu pe care mi-1 vei face, spuse colonelul ; am să-1 iau pe Ralph la fermă, ca să poți discuta cu ea nestingherit.

„Atunci, tocmai bine !" gîndi Raymon pleeînd.

XIX

Proiectele domnului Delmare se acordau destul de bine cu dorințele lui Raymon ; el prevedea că această dragoste, care la el era pe sfîrşite, nu-i va mai aduce în curînd decît neajunsuri şi sîcîieli şi era mulțumit să vadă evenimentele aranjîndu-se în aşa fel încît să-1 scutească de urmările plicticoase şi inevitabile ale unei legături secătuite. Pentru el, nu mai era chestiunea decît să profite de ultimele momente de exaltare ale doamnei Delmare şi să lase apoi, în seama destinului său binevoitor, grija de a-i descotorosi de plînsetele şi reproşurile ei.

A doua zi se duse deci la castelul Lagny, cu intenția de a împinge pînă la cel mai înalt grad entuziasmul *aces*tei femei nenorocite.

— Ştii, Indiana, îi spuse el cînd sosi, ce rol îmi atribuie soțul dumitale pe lîngă dumneata ? Stranie misiune, într-adevăr ! Trebuie să te implor să pleci în insula Bourbon, să mă străduiesc de a te convinge să mă părăseşti, să-mi smulg inima şi viața. Crezi că şi-a ales bine avocatul ?

Gravitatea plină de amărăciune a doamnei Delmare impuse un fel de respect tertipurilor lui Raymon.

— Pentru ce vii să-mi vorbeşti de toate astea ? îi spuse ea. Ți-e frică să nu mă las zdruncinată ? Ți-e teamă că am să mă supun ? Fii liniştit, Raymon, hotărîrea mea este luată ; am petrecut două nopți întorcînd-o pe toate fețele ; ştiu la ce mă expun ; ştiu ceea ce va trebui să înfrunt, ce va trebui să sacrific, ce va trebui să dis-prețuiesc ; sînt gata să traversez această aspră trecătoare a destinului meu. Nu vei fi dumneata sprijinul şi călăuza mea ?

Rayrnon fu ispitit să se teamă de acest sînge rece şi să ia în serios aceste amenințări nebuneşti ; apoi se întări şi mai mult în părerea pe care o avea că Indiana nu-1 mai iubea şi că acum aplica la situația ei exagerările sentimentelor pe care le scosese din cărți. Făcu toate eforturile de retorică pasionată, de improvizații dramatice, pentru a se menține la nivelul romanțioasei sale iubite şi reuşi să-i prelungească orbirea. Dar pentru un auditor calm şi imparțial, această scenă de dragoste ar fi fost ca o ficțiune teatrală în luptă cu realitatea. Umflarea sentimentelor, poezia ideilor lui Raymon, ar fi părut o rece şi crudă parodie a simțirilor adevărate pe care Indiana le exprima atît de simplu : unul avea spirit, celălalt inimă.

Raymon, căruia totuşi îi era puțină teamă de îndeplinirea promisiunilor sale în caz că nu submina cu îndemînare planul de rezistență pe care şi-1 fixase ea, o convinse să simuleze supunerea sau indiferența, pînă în momentul în care se va putea răzvrăti pe față. Trebuia, îi spuse el, să nu se pronunțe înainte de a fi părăsit Lagny-ul, pentru a evita scandalul în fața servitorilor şi intervenția

primejdioasă a lui Ralph în treburile acestea.

Dar Ralph nu-şi părăsi prietenii nenorociți. Zadarnic îşi oferi el întreaga avere şi castelul de la Bellerive şi rentele din Anglia şi vînzarea plantațiilor din colonii ; colonelul fu neînduplecat. Prietenia lui față de Ralph scăzuse ; nu voia să-i mai datoreze nimic. Ralph, cu spiritul şi îndemînarea lui Raymon, ar fi putut poate să-1 înduplece ; dar când îşi expusese clar ideile şi îşi declarase sentimentele, bietul baronet credea că spusese tot şi nu spera niciodată să provoace retragerea unui refuz. Atunci închine Bellerive şi urmă pe domnul şi doamna Delmare la Paris, aşteptînd plecarea lor spre insula Bourbon.

Lagny fu scos în vinzare, cu fabrica şi dependințele. Iarna se scurse tristă şi sumbră pentru doamna Delmare. E drept ca Raymon era la Paris şi o vedea în fiecare zi ; era atent, afectuos ; dar râmînea la ea abia un ceas. Sosea la. sfirşitu] prînzului şi, odată cu colonelul care ieşea pentru afacerile lui. pleca şi el ca să frecventeze societatea. Ştiți că lumea aleasă era elementul, viața lui Raymon ; îi era necesar acel zgomot, acea mişcare, acea mulțime, pentru a respira, pentru a-şi redobîndi întreg spiritul, întreaga uşurință, întreaga iui superioritate. In intimidate, ştia să fie agreabil; în lume. devenea strălucit ; şi atunci nu mai era omul unui clan, prietenul unuia şi altuia, era omul de spirit care aparținea tuturor şi pentru care societatea este o patrie.

Şi apoi, Raymon avea principii, v-am spus-o. Cînd văzu pe colonel arătîndu-i atîta încredere şi prietenie, privindu-1 ca pe o personificare a onoarei şi sincerității, instituindu-1 ca mediator între soția sa şi el, hotărî să justifice această încredere, să merite această prietenie. să împace acest soț şi această soție, să respingă, din partea unuia, orice preferință care ar fi putut aduce vreo atingere liniştii celuilalt. Redeveni moral, virtuos şi filozof. Veți vedea pentru cît timp.

Indiana, care nu înțelese această schimbare, suferi groaznic văzîndu-se neglijată ; cu toate acestea, avu încă fericirea de a nu-şi mărturisi ruina totală a speranțelor ei. Era lesne de înşelat ; nu cerea decît să fie, într-atît viața ei reală era amară şi pustie ! Soțul

ei devenea aproape nesociabil, în public, afecta curajul şi nepăsarea stoică a unui om de inimă ; reîntors în intimitatea vieții conjugale, nu mai era decît un copil iritabil, intransigent şi ridicol. Indiana era victima necazurilor lui şi, mărturisim, multe erau din vina ei. Dacă ea ar fi ridicat vocea, dacă s-ar fi plîns, afectuos dar energic, Delmare, care nu era decît brutal, s-ar fi ruşinat să treacă drept rău. Nimic nu era mai uşor deeît să-i înduioşezi inima şi să-i domini caracterul, cînd voiai să cobori la nivelul lui şi să intri in cercul de idei accesibil spiritului sau. Dar Indiana era inflexibilă şi mîndră în supunerea ei : asculta totdeauna în tăcere ; dar era tăcerea şi supunerea sclavului care şi-a făcut din ură o virtute şi o falã din nenorocire. Resemnarea ei era demnitatea unui rege care acceptă lanțurile şi temnița, mai degrabă decît să abdice de la coroana sa şi să renunțe la un titlu van. O femeie obişnuită ar fi dominat acest om cu o natură vulgară ; ar fi spus ca el şi şi-ar fi rezervat plăcerea de a gîndi altfel ; s-ar fi prefăcut că îi respectă prejudecățile, şi în ascuns, le-ar fi călcat în picioare ; l-ar fi mîngîiat şi înşelat. Indiana vedea multe femei procedînd astfel ; dar se simțea atît de mult deasupra lor, că ar fi roşit să le imite. Virtuoasă şi castă, ea se credea dispensată de a-şi măguli stăpînul prin cuvinte, din moment ce îl respecta prin faptele ei. Nu dorea afecțiunea lui, pentru că nu-i putea răspunde. S-ar fi socotit cu mult mai vinovată să arate dragoste acestui bărbat pe care nu-l iubea, decît să o acorde amantului eare i-o inspira. A înşela, aceasta era crima în ochii ei şi de douăzeci de ori pe zi se simțea gata să declare că-1 iubea pe Iîaymon ; numai frica de a-1 pierde o reținea. Glaciala ei supunere îl irita pe colonel mult mai mult decît ar fi făcut o răzvrătire abilă. Amorul său propriu ar fi suferit dacă n-ar fi fost stăpîn absolut în casa sa ; dar el suferea şi mai mult văzîndu-se stăpîn într-un fel odios sau ridicol. Ar fi vrut să convingă şi nu făcea decît să comande ; ar fi vrut să domnească şi doar guverna. Uneori, dădea în casă cîte un ordin exprimat greşit, sau dicta, fără discernămînt, ordine păgubitoare propriilor lui interese. Doamna Delmare dispunea să fie executate fără să le examineze, fără apel, cu nepăsarea calului care trage plugul într-o direcție sau într-alta. Delmare, văzînd rezultatul ideilor sale rău înțelese, al intențiilor lui nebăgate în seamă, se înfuria ; dar cînd ea îi dovedea cu un cuvînt calm şi glacial că nu făcuse

decît să se supună cu stricteţe deciziilor Iui, era nevoit să-si întoarcă mînia împotriva lui însuşi. Pentru acest om cu un amor propriu meschin şi cu impresii violente, era o suferinţă crudă, un afront sîngeros.

Atunci şi-ar fi ucis soţia dacă s-ar fi găsit la Smirna sau la Cairo. Şi cu toate acestea, în adîncul inimii iui, el iubea această femeie plăpîndă care trăia sub jugul lui si care păstra secretul greşelilor cu un tact ecleziastic. O iubea sau o plîngea, nu mai ştiu care din două. Ar fi vrut ca ea să-1 iubească, fiindcă se fălea cu educaţia si cu superioritatea ei. El s-ar fi ridicat în proprii lui ochi dacă ea ar fi consimţit să se coboare pînă a capitula în faţa ideilor şi principiilor lui. Cînd intra la ea dimineaţa cu intenţia de a o certa, o găsea cîteodată dormind şi nu îndrăznea să o trezească. O privea lung, în linişte, se înspăimînta de fragilitatea constituţiei sale, de paloarea obrajilor săi, de aerul de linişte melancolică, de nefericire resemnată, pe care o exprima acea figură imobilă şi mută. Găsea în trăsăturile ei mii de motive de reproş, de re-muşcare, de mînie şi de teamă ; roşea simţind influenţa pe care o făptură atît de plăpîndă o exercitase asupra destinului său, el, omul de fier deprins să comande altora, să vadă pornind în marş la un cuvint al lui, escadroanele grele, caii focoşi, ostaşii.

O femeie, încă fetiţă îl făcuse deci nefericit ! îl silea să se reculeagă, să-şi examineze intenţiile, să modifice multe, să retracteze unele şi toate acestea fara a cata-dixi să-i spună : „Greşeşti, te rog să faci aşa". Niciodată nu îl implorase, niciodată nu găsise de cuviinţă să se arate egala lui şi să se recunoască tovarăşa lui. Această femeie pe care ar fi putut să o sfarme în mina lui dacă ar fi vrut, era acolo, gingaşă, visînd poate la un altul sub ochii lui şi înfruntîndu-1 pînă şi în somn. Era ispitit să o sugrume, să o tîrască de păr, să o calce în picioare ca sa o silească să strige îndurare, să implore graţia lui; dar era atît de frumuşică, atît de micuţă şi de albă, că începea să-i fie milă de ea aşa cum se înduioşează un copil privind pasărea pe care voia să o ucidă. Şi plîngea ca o femeie, acest om de bronz şi pleca, pentru ca ea să nu aibă marea satisfacţie de a-l vedea plîngînd. La drept vorbind, nu ştiu care era inai nefericit, ea sau el. Ea era crudă din virtute, aşa cum el era bun din slăbiciune : ea avea cu prisosinţă răbdarea pe care el n-o avea deajims ; ea avea defectele calităţilor ei şi el calităţile defectelor lui

In jurul acestor două fiinţe atît de nepotrivite, mişunau o mulţime de prieteni care se străduiau să le apropie, unii, din lipsă de alte preocupări, alţii, ca să-şi dea importanţă, sau ca urmare a unei afecţiuni rău înţelese. Unii ţineau partea femeii, alţii pe a bărbatului. Oamenii aceia se certau între ei din pricina domnului şi doamnei Delmare, în timp ce aceştia nu se certau de loc ; căci cu supunerea îndărătnică a Indianei, niciodată, orice ar fi făcut, colonelul nu reuşea să provoace o ceartă. Veneau apoi cei care nu înţelegeau nimic şi care voiau să se facă necesari. Aceia recomandau doamnei Delmare supunerea şi nu vedeau că ea avea prea multă ; alţii sfătuiau bărbatul să fie băţos şi să nu lase autoritatea lui să cadă în mîinile femeii. Aceştia din urmă, oameni greoi, care se simt atît de neînsemnaţi, încît mereu le e teamă să nu se treacă peste ei, şi care îşi ţin partea unii altora, alcătuiesc o speţă pe care o veţi întîlni peste tot, care se încurcă tot timpul în picioarele altora şi care face mult zgomot ca să fie băgată în seamă.

Domnul şi doamna Delmare făcuseră cunoştinţe mai ales la Melun şi Fontainebleau. I-au reîntîlnit pe acei oameni la Paris şi au fost cei mai aprigi în goana după bîrfeala care se făcea în jurul lor. Spiritul oraşelor mici este, o ştiţi fără îndoială, cel mai rău care poate exista pe lume. Acolo, totdeauna oamenii cumsecade sînt nebăgaţi în seamă, iar spiritele superioare sînt duşmani înnăscuţi ai publicului. Dacă e vorba să se ţină partea unui prost sau unui bădăran, îi veţi vedea dînd fuga. Dacă te

cerţi cu vreunul, vin să asiste ca la un spectacol ; fac pariuri ; dau năvală pînă te calcă pe picioare, atît de nesăţioşi sînt să vadă şi să audă. Cel care va cădea, va fi împroşcat cu noroi şi cu ocări ; cel care este totdeauna vinovat, este cel mai slab. încerci cumva să te războieşti cu prejudecăţile, cu meschinăriile şi cu viciile, înseamnă că îi insulţi personal, că îi ataci în ceea ce au mai scump, că eşti perfid şi periculos. Vei fi chemat în faţa tribunalelor, ca să plăteşti despăgubiri, de către oameni cărora nici nu le cunoşti numele, dar pe care îţi vor dovedi că i-ai vizat în aluziile tale necinstite. Ce vreţi să vă spun ? Dacă întîlneşti unul singur dintre aceştia, fereşte-te să-i calci pe umbră, chiar şi la apusul soarelui, cînd umbra unui om se întinde pe treizeci de picioare ; tot terenul acela aparţine omului din micile oraşe şi n-ai dreptul să calci pe el. Dacă respiri aerul pe care îl respiră, îi faci un rău, îi ruinezi sănătatea ;

dacă bei din fîntîna lui, o seci ; dacă alimentezi comerțul provinciei sale, faci să se scumpească proviziile pe care le cumpără ; dacă îi oferi tabac, îl otrăveşti ; dacă găseşti că fata lui e drăguță, vrei să o seduci ; dacă lauzi virtuțile casnice ale soției lui, este o ironie rece, fiindcă în adîncul inimii o disprețuieşti pentru ignoranța ei ; dacă ai nenorocirea să găseşti că îi poți face un compliment, nu-1 va înțelege şi se va duce să spună peste tot că l-ai insultat. Ia-ți penații* tăi şi cară-i în inima pădurilor, ori în mijlocul pustietăților. Numai acolo, poate, omul micilor oraşe te va lăsa în pace.

Chiar şi în spatele multiplei incinte de ziduri a Parisului, micul oraş a venit să hăituiască acest biet menaj. Familii înstărite din Fontainebleau şi din Melun au venit să se stabilească în capitală pe timpul iernii şi au adus cu ei binefacerile moravurilor provinciale. S-au format clici în jurul lui Delmare şi a soției sale şi s-a încercat tot ceea ce este omeneşte posibil ca să li se înrăutățească

' Zeii domestici la romani şi etrusci ; la figurat: locuința, gospodaria.

pozițiiile. Nefericirea lor a crescut fârâ că încăpățînarea lor reciprocă sâ fi scăzut,

Ralph avu bunul simț de a nu se amesteca în certurile lor. Doamna Delmare îl bănuise că-i întărită bărbatul împotriva ei. sau cel puțin că intenționează să-1 înlăture pe Raymon din intimitatea ei ; dar recunoscu repede nedreptatea acestor acuzații. Desăvîrşita linişte a colonelului în privința domnului de Ramiere fu o mărturie incontestabilă despre tăcerea vărului ei. Simți atunci nevoia să-i mulțumească, dar el evită cu grijă orice explicație în această privință ; de fiecare dată cînd se găsea singură cu el, ocolea încercările ei şi se prefăcea că nu le înțelege. Era un subiect atît de dificil, încît doamna Delmare NU avu curajul de a-1 sili pe Ralph să-1 abordeze ; încercă doar, prin îngrijirile ei afectuoase, prin duioşie şi atenții delicate, să-1 facă să înțeleagă recunoştința ei ; dar Ralph avu aerul că nu bagă de seamă, si mîndria Indianei suferi din cauza generozității orgolioase ce i se arăta. Ii fu teamă să nu joace rolul femeii vinovate care imploră indulgența unui martor sever ; redeveni cu bietul Ralph, rece şi stingherită. I se păru că purtarea lui în aceasta împrejurare era încoronarea egoismului său ; că o iubea încă, deşi nu o mai stima ; că n-avea nevoie decît de compania ei ca să se distreze, de tabieturile pe care

i le crease în casa ei, de îngrijirile cu care îl copleşea fără să pregete. îşi închipui că, dealtfel, el nu-şi bătea capul ca să-i găsească vreo vină față de bărbatul ei sau față de ea însăşi.

„Iată într-adevăr dispreţul lui față de femei, gîndi ea ; în ochii lui ele nu sînt decît animale domestice, bune să mențină ordinea într-o casă, să prepare mesele şi să servească ceaiul. Nu le face onoarea să stea la discuție cu ele ; greşelile lor nu-1 pot atinge, afară numai dacă nu-1 privesc personal şi dacă nu deranjează ceva din rosturile materiale ale vieții lui. Ralph n-are nevoie de inima mea ; dacă mîinile mele se pricep să-i pregătească *pudingul* şi fac să răsune pentru el corzile harpei, ce-1 mai interesează dragostea mea pentru altul, spaimele mele secrete, neliniştile mele ucigătoare sub jugul care mă striveşte ? Sint servitoarea lui şi nu-mi cere mai mult.

XX

Indiana nu-i mai făcea reproşuri lui Raymon ; el se apăra aşa de rău, că ei îi era frică să nu-1 găsească prea vinovat. Exista un lucru de care se temea mult mai mult decît de a fi înşelată: acela de a fi părăsita. Nu se. mai putea lipsi de a crede în el. de a spera în viitorul pe care i-1 promisese ; căci viața pa care o ducea intre domnul Delmare şi domnul Ralph îi devenise odioasă şi dacă n-ar fi nădăjduit să scape curînd de dominația acestor doi oameni, s-ar fi înecat şi ea. Se gîndea. deseori ia acest lucru ; îşi spunea că dacă Raymon o trata ca pe Noun, nu-i mai rămînea alt mijloc pentru a scăpa de un viitor insuportabil decît să se ducă după Noun. Acest gînd întunecat o urmărea peste tot şi îi făcea plăcere.

în acest timp epoca fixată pentru plecare se apropia. Colonelul părea că se aşteaptă foarte puțin la rezistența pe care soția, lui o plănuia ; în fiecare zi, punea ordine în afacerile lui ; în fiecare zi achita cîte una din datorii ; erau. toate, preparative pe care doamna Delmare le privea cu ochi liniştiți, sigură cum era de curajul său. în ceea ce o privea, se pregătea şi ea să lupte împotriva dificultăților. Din timp, căută să-şi facă un sprijin din mătuşa ei, doamna de Carvajal ; îi mărturisi repulsia sa față de această călătorie şi bătrîna marchiză, care nutrea (tot respectul față de o intenție bună) o mare speranță că frumusețea nepoatei sale va fi *o*

atracție pentru societatea ei, declară că datoria colonelului era să-şi lase soția în Franța ; că ar fi o barbarie să o expună oboselilor şi pericolelor unei traversări, eînd ea, de foarte puțin timp se bucura de o sănătate mai bună ; că. într-un cuvînt, era datoria lui să se ducă şi să muncească pentru averea lui, iar a Indianei să rămînâ pe lingă bătrîna ei mătuşă ca s-o îngrijească. La început, domnul Delmare consideră aceste insinuări ca flecăreala unei femei bâtrine ; dar fu nevoit să fie mai atent, cînd doamna de Carvajal îi dădu să înțeleagă în mod clar că acesta era prețul moştenirii ei. Cu toate că Delmare iubea banii ca un om care se străduise din greu toată viața lui să-i adune, avea o fire mîndră ; se hotărî cu mult curaj şi declară că soția lui îl va urma, cu orice risc. Marchiza, care nu putea concepe ca banii să nu fie stăpînul absolut al oricărui om de bun simț, nu privi acest răspuns ca ultimul cuvînt al domnului Delmare ; ea continuă să încurajez rezistența nepoatei sale, oferindu-i să o acopere în ochii lumii cu mantia respon-salitătii sale. Trebuia toată nedelicatețea unui spirit corupt de intrigă si ambiție, toată ipocrizia unei inimi deformate de cucernicia de paradă, ca să poată închide astfel ochii asupra adevăratelor motive de răzvrătire ale îndianei. Pasiunea pentru domnul de Ramiere nu mai era un secret decît pentru soțul ei ; dar. întrucît Indiana nu dăduse încă nici un prilej de scandal, secretul era strecurat pe şoptite şi doamna de Carvajal primise confidența de la rnai mult de douăzeci de persoane, Bătrîna smintită era măgulită ; tot ceea ce dorea, era să-şi vadă nepoata *la modă* în lumea bună şi dragostea lui Raymon era un debut frumos. Cu toate acestea, un caracter ca al doamnei de Carvajal nu era de tipul celor din vremea Regenței : Restaurația dăduse un impuls de virtute spiritelor de această natură ; şi întrucît *conduita* era cerută la curte, marchiza nu ura nimic mai mult decît scandalul care compromite si ruinează. In timpul doamnei du Barry, ea ar fi fost mai puțin rigidă în principii ; în timpul del-

finei, deveni un *collet monte** . Dar toate acestea erau. pentru exterior, pentru aparențe ; ea îşi rezerva dezaprobarea şi disprețul pentru abaterile zgomotoase şi, ca să condamne: o legătură, îi aştepta totdeauna rezultatul Acele infidelități care nu treceau pragul porții, se bucurau de toată bunăvoința ei. Pentru a judeca pasiunile ascunse după obloane, redevenea spaniolă ; în ochii ei nu era condamnabil decît ceea ce se afişa în

stradă, sub privirile trecătorilor. Aşa că Indiana, pasionată şi castă, îndrăgostită şi rezervată, era o persoană prețioasă de prezentat şi exploatat ; o femeie ca ea putea suci capetele cele mai sus puse din această lume ipocrită şi rezista pericolelor celor mai delicate misiuni. Se puteau încerca speculații admirabile asupra responsabilității unui suflet atît de curat şi unui cap atît de înfierbîntat. Sărmana Indiana ! din fericire, destinul ei funest trecu peste toate aceste speranțe şi o tîrî pe o cale deznădăjduită, unde groaznica protecție a mătuşii sale nu s-a mai dus să o caute.

Raymon nu se neliniştea de ceea ce se va întîmpla cu ea. Pentru el, această dragoste ajunsese la ultimul grad al dezgustului, la plictiseală. A plictisi, înseamnă a coborî cît se poate de jos în inima celui pe care-1 iubim. Din fericire pentru ultimele zile ale iluziei sale, Indiana nu bănuia încă nimic.

Intr-o dimineață, întoreîndu-se de la bal, găsi pe doamna Delmare în camera lui. Intrase acolo la miezul nopții ; îl aştepta, de cinci ore interminabile. Era în zilele cele mai friguroase ale anului ; şedea acolo fără foc, cu capul sprijinit în mîini, suferind de frig şi de nelinişte, cu acea răbdare posomorită dobîndită în cursul vieții ei. înălță capul cînd îl văzu intrînd, şi Raymon, înmărmurit de surpriză, nu găsi pe fața ei palidă nici o expresie de ciudă sau de imputare.

* Guler înalt (fr.). Expresia se aplică femeilor care afectează austeritatea.

— Te aşteptam, îi spuse ea cu blîndețe ; deoarece de trei zile n-ai venit şi cum în acest răstimp s-au întîmplat lucruri de care trebuie să fii informat fără întîrziere, am plecat ieri seara de la mine ca să vin să ți le spun.

— E o imprudență de necrezut ! spuse Raymon, închizînd cu grijă uşa după el ; şi servitorii mei care te ştiu aici . Mi-au spus-o acum.

- Nu m-am ascuns, răspunse ea cu răceală ; cît despre cuvîntul de care te slujeşti, îl cred rău ales.
- Am zis imprudență, ar fi trebuit să spun nebunie.
- Eu aş ii zis *curaj.* Dar n-are importanță ; ascultă ; în trei zile, domnul Delmare vrea să plece la Bordeaux şi de acolo, în colonii. Ne-am înțeles, dumneata şi eu, că mă vei apăra de silnicie, dacă ar folosi-o : este în afară de orice îndoială, că aşa va fi ; căci mi-am expus ferm părerea

ieri seară şi am fost închisă în camera mea. Am fugit pe fereastră ; uite, mîiniie mele sînt pline de sînge. In clipa asta, poate mă caută ; dar Ralph este la Bellerive şi nu va putea spune unde mă aflu. Sînt hotărîtă
să mă ascund pînă eînd domnul Delmare se va decide să mă abandoneze. Te-ai gîndit să-mi asiguri un refugiu, să-mi pregăteşti fuga ? Este atît de mult timp de cînd n-am putut să te văd singur, că nu ştiu ce gînduri mai ai ; dar într-o zi, cînd îți mărturiseam îndoielile mele asupra hotărîrii tale, mi-ai spus că nu concepi dragostea fără încredere ; m-ai făcut să-mi dau seama că niciodată nu te-ai îndoit de mine, mi-ai dovedit că eram nedreaptă şi atunci m-am temut să nu rămîn mai prejos de dumneata, dacă nu mă lepădăm de acele bănuieli puerile şi de miile de pretenții femeieşti care micşorează iubirile de rînd. Am suportat, resemnată, durata atît de scurtă a vizitelor dumitale, stînjeneala întrevederilor noastre, zelul pe care păreai că-1 pui ca să eviți orice efuziune față de mine ; am păstrat încrederea în dumneata. Cerul mi-e martor, câ de cîte ori neliniştea şi spaima îmi rodeau inima, le respingeam ca pe nişte gînduri criminale. Astăzi. vin să iau răsplata credinței mele ; a venit momentul : spune, primeşti sacrificiile mele ?

Criza era atît de presantă, că Raymon nu mai avu curajul să se prefacă. Disperat, furios de a se vedea prins în propriile lui mreje, îşi pierdu capul şi izbucni în blesteme brutale şi grosolane.

— Eşti o nebună ! strigă el, prăbuşindu-se pe un fotoliu. Unde ai visat dragostea ? în ce roman pentru uzul subretelor ai studiat societatea, mă rog ?

Apoi se opri, dîndu-şi seama că era excesiv de aspru şi căutînd în mintea lui modalitatea de a-i spune aceste lucruri în alți termeni şi de a o expedia fără jigniri.

Dar ea era calmă, ca cineva pregătit să audă orice.

— Continuă, spuse ea încrucişîndu-şi brațele pe piept, ale cărui mişcări se stingeau treptat, te ascult ; fără îndoială, ai să-mi spui multe.

„încă un efort de imaginație, încă o scenă de dragoste", gîndi Raymon.

Şi, ridicîndu-se cu vioiciune :

— Niciodată, strigă el, niciodată nu voi accepta astfel de sacrificii. Cînd ți-am spus că voi avea puterea, m-am lăudat, Indiana, sau mai

degrabă m-am calomniat; căci numai un laş ar putea consimţi să dezonoreze femeia pe care o iubeşte. In ignoranţa ta despre viaţă, n-ai înţeles importanţa unui asemenea proiect, şi eu, în disperarea mea de a te pierde, n-am vrut să judec...

— Judecata îţi revine foarte repede ! spuse ea, retrăgîndu-şi mîna pe care el voia s-o ia.

— Indiana, reluă el, tu nu vezi că îmi impui dezonoarea rezervîndu-ţi eroismul şi că mă condamni fiindcă vreau să rămîn demn de iubirea ta ? Ai mai putea tu să mă iubeşti, femeie simplă şi neştiutoare, dacă aş sacrifica viaţa ta pentru plăcerea mea, reputaţia ta pentru interesele mele ?

- Spui lucruri care se bat cap în cap, zise Indiana ; dacă răminînd lingă dumneata te fac fericit, de ce te-ai teme de lume ? Ţii mai mult la ea decît la mine ?

- Ei ! Indiana, nu ţin pentru mine !...
- Aşadar, e pentru mine ? Am prevăzut ezitările dumitale şi ca să te dispensez de orice remuşcare, am luat eu iniţiativa ; n-am aşteptat să fi venit să mă smulgi din căminul meu, nici măcar nu te-am întrebat înainte de a trece pentru totdeauna pragul casei mele. Acest pas decisiv este făcut, şi conştiinţa dumitale nu ţi-1 poate reproşa. La ora asta. Raymon. sînt dezonorată. In lipsa dumitale, am numărat la această pendulă orele care pecetluiau oprobriu] meu ; şi acum. cu toate că ziua care vine găseşte fruntea mea tot atît de curată ca şi ieri, în ochii opiniei publice sînt o femeie pierdută. Ieri, în inima femeilor, încă mai exista compătimire pentru mine ; astăzi, nu va mai fi decît dispreţ. Am cântărit toate acestea înainte de a trece la acţiune.

„Detestabilă prevedere de femeie" ! gîndi Raymon.

Şi apoi, luptîndu-se cu ea cum ar fi făcut cu un ageni de portărei care ar fi venit să-i sechestreze mobilierul :

- Exagerezi importanţa demersului dumitale, îi spuse el, cu un ton alintat şi părintesc. Nu, prietena mea, nu este totul pierdut din cauza unei sminteli. Am să-i fac să tacă pe servitorii mei...
- Ai să-i Iaci să tacă şi pe ai mei, care, fără îndoială, în acest moment mă caută îngrijoraţi ? Şi soţul meu, crezi dumneata că-mi va

păstra liniştit secretul ? Iți închipui dumneata c-ar vrea să mă primească, mîine. după ce voi fi petrecut o noapte întreagă sub acoperişul dumitale ? M-ai sfătui dumneata să mă reîntorc, ca să mă arunc la picioarele lui şi să-i cer. în semn de îndurare, să binevoiască a-mi pune iar la gat lanțul sub care mi s-a zdrobit viața şi mi s-a ofilit tinerețea ? Ai consimți dumneata, fără păreri de rău, să vezi reintrînd în dominația altuia femeia pe care o iubeai atîta, cînd eşti stăpinul destinului ei, cînd o poți păstra toată viața în brațele dumitale, cînd este aici, în puterea dumitale, oferinndu-ți să rămină pentru totdeauna ! N-ai avea oarecare repulsie, oarecare spaimă, s-o înapoiezi chiar acum acelui stăpîn neînduplecat, care poate n-o aşteaptă decît ca s-o ucidă ?

O idee neaşteptată traversă creierul lui Raymon. Acum era momentul să îmblînzească orgoliul acestei femei, sau nu va mai fi niciodată. Venea să-i ofere toate sacrificiile pe care el nu le dorea şi stătea acolo în fața lui cu încrederea orgolioasă că nu risca alte primejdii decît cele pe care le prevăzuse ea. Raymon imagină un procedeu de a se descotorosi de devotamentul ei supărător, sau de a profita ceva de pe urma lui. Era prea prieten cu Delmare, datora prea multă considerație încrederii acestui om, ca să-i răpească soția ; trebuia să se mulțumească de a o seduce.

— Ai dreptate. Indiana mea. izbucni el cu foc, tu faci să mă regăsesc, îmi redeştepți elanurile pe care le înghețase ideea primejdiilor tale şi teama de a-ți face rău. Iartă-mi solicitudinea puerilă şi înțelege toată duioşia şi dragostea adevărată pe care o ascunde. Dar vocea ta dulce face să-mi freamăte tot sîngele. Cuvintele tale arzătoare îmi revarsă foc în vine, iartă-mă că m-am putut gîndi la altceva decît la această inefabilă clipă în care eşti a mea. Lasă-mă să uit toate pericolele care ne asaltează şi să-ți mulțumesc în genunchi de fericirea pe care mi-o aduci ; lasă-mă să trăiesc cu toată ființa mea această, oră de încîntare pe care o petrec la picioarele tale şi pe care tot sîngele meu n-ar putea-o plăti. Să poftească deci, să te răpească elanurilor mele. acest soț stupid care te închide Şi se culcă fără să-i pese de violența lui grosolană ! să vină să te smulgă din brațele mele, tu comoara mea, viața ! De aci înainte nu-i mai aparții ; eşti dragostea , tovarăşa mea, iubita mea...

Vorbind astfel, Raymon se exaltă puțin cîte puțin, cum avea obiceiul să facă *pledîndu-şi* pasiunile. Situația era încordată, romanescă ; dar

prezenta primejdii. Raymon iubea pericolul, ca un adevărat urmaş al unui neam de bravi. Fiecare zgomot pe care ii auzea în stradă, i se părea câ este apropierea bărbatului care venea sâ-si ceară soţia şi sîngele rivalului său. Să cauți voluptățile dragostei în emoțiile excitante ale unei astfel de situații era o plăcere demnă de Raymon. Timp de un sfert de oră, se abandonă pasiunii pentru doamna Delmare : o copleşi cu seducțiile unei elocințe înfocate. Fu într-adevăr răscolitor în cuvinte si sincer în jocul .lui, acest om al cărui cap înfierbîntat trata dragostea ca o artă de agrement. Simula pasiunea pînă a se înşela el -însuşi. Ruşine acestei femei bicisnice! Se abandonă cu imensă plăcere acestor demonstrații înşelătoare ; se simți fericită, străluci de speranță şi de bucurie ; iertă tot şi era gata să acorde tot.

Dar Raymon zădărnici el însuşi totul din prea mare grabă. Dacă ar fi împins arta pînă a prelungi cu douăzeci şi patru de ore situația la care Indiana se expusese, ar fi fost poate a lui. Dar ziua se arăta, purpurie şi strălucitoare ; ea revărsa în cameră torente de lumină şi zgomotul de afară creştea în fiecare clipă. Raymon aruncă o privire la pendula care indica ora şapte.

„E timpul să sfîrşesc, gîndi el ; dintr-o clipă într-alta poate sosi Delmare şi trebuie ca mai înainte s-o fac să se întoarcă acasă de bună voie."

Deveni mai insistent şi mai puțin afectuos ; paloarea buzelor lui trăda tortura unei nerăbdări mai mult imperioasă decît tandră. Era oarecare bruschețe şi aproape mî-nie în sărutările lui. Indianei îi fu frică.. Un înger bun isi întinse aripile peste acest suflet şovăitor şi turburat ; ea se deşteptă şi respinse atacurile viciului egoist şi rece.

—- Lasă-mă, spuse ea ; nu vreau să cedez din slăbiciune ceea ce doresc să pot acorda din dragoste sau din

' *Arte d'agrement* — expresie învechită, care desemna artele minore cultivate pentru plăcere, mai ales de către femei : broderie, muzică, desen.

recunoştință. In privința afecțiunii mele, nu mai poți avea nevoie de probe ; prezența mea aici este una destul de mare, iar cu mine, îți aduc viitorul. Dar lasă-mă să păstrez întreaga forță a conştiinței mele, pentru a lupta împotriva obstacolelor puternice care încă ne mai despart ; am nevoie de stoicism şi de calm.

— Ce tot îmi spui ? izbucni furios Raymon, care n-o asculta şi care era indignat de rezistenţa ei.

Şi pierzîndu-şi cu desăvîrşire capul în acest moment de suferinţă şi de ciudă, o respinse cu brutalitate şi începu să umble prin cameră cu răsuflarea grea, cu capul în flăcări ; apoi luă o carafă şi dădu pe gît un pahar mare de apă, care-i calmă dintr-o dată exaltarea şi îi răcori pornirile. Atunci o privi ironic şi îi spuse :

— Haide, doamnă, este timpul să te retragi.

O rază de lumină veni în sfîrşit să lumineze pe Indiana şi să-i arate, în toată goliciunea lui, sufletul lui Raymon.

— Ai dreptate, spuse ea.
Şi se îndreptă spre uşă.

— Atunci, ia-ţi mantoul şi şalul boa, îi spuse el, oprind-o.

— Adevărat, răspunse ea, aceste urme ale prezenţei mele ar putea să te compromită.

- Eşti o copilă, îi spu.se el pe un ton mieros, punîndu-i mantoul cu o grijă copilărească ; ştii bine că te iubesc ; dar nu e mai puţin adevărat că îţi face plăcere să mă torturezi şi mă înnebuneşti. Aşteaptă să mă duc după o trăsură. Dacă aş putea, te-aş conduce pînă acasă ; dar asta te-ar pierde.

- Şi crezi deci că nu sînt pierdută ? spuse ea cu amărăciune.

- Nu, scumpa mea. răspunse Raymon, care nu dorea nimic altceva decît s-o convingă să-1 lase în pace. Nu ţi s-a observat absenţa, fiindcă n-au venit încă să te caute aici. Cu toate că m-ar fi bănuit ultimul, era natural să meargă să se intereseze ia domiciliul tuturor persoanelor pe care le cunoşti. Şi apoi, poţi să le duci să te pui sub protecţia mătusii dumitale : este chiar hotărirea pe care te sfătuiesc s-o iei : ea va aranja totul. Se va presupune că ai petrecut noaptea la ea...

Doamna Delmare nu asculta ; privea eu un aer dus, buimăcit, soarele imens si roşu care se ridica pe un orizont de acoperişuri scânteietoare. Raymon încerca să o trezească din această stare de obsesie. Ea îşi îndreptă ochii spre el, dar păru că nu-1 recunoaşte. Obrajii ei aveau o culoare verzuie, şi buzele, uscate, păreau paralizate.

Lui Raymon îi fu frică. îşi aminti de sinuciderea celeilalte şi, în groaza lui, neştiind ce să facă, temîndu-se să nu apară pentru a doua

oară criminal în proprii lui ochi, dar simțindu-şi spiritul prea istovit ca s-o mai poată înşela, o aşeză încetişor pe fotoliul său, o încuie şi urcă la apartamentul mamei lui.

XXI

O găsi trează ; avea obiceiul să se scoale devreme, în urma deprinderii de a lucra din greu, dobîndită în timpul emigrării, şi pe care nu o pierduse recăpătîndu-şi averea.

Văzîndu-1 pe Raymon palid, agitat, intrînd la ea atît de tîrziu în costum de bal, înțelese că se zbătea în ghearele uneia din repetatele crize ale vieții lui furtunoase. Ea fusese totdeauna sprijinul şi salvarea lui în aceste frămîntări, care nu lăsaseră urme dureroase şi adinci decît în inima sa de mamă. Viața ei se ofilise şi se uzase, prin tot ceea ce viața lui Raymon dobîndise şi recuperare. Caracterul acestui fiu impetuos şi rece, calculat şi pasionat, era o consecință a nesecatei sale iubiri şi a duioşiei generoase pentru el. Cu o mamă mai puțin bună, ar fi, fost mai bun ; dar ea îl obişnuise să profite de toate sacrificiile pe care consimțea să i le facă : îl învățase să-şi orînduias*că* şi să-şi serveasca propriul său bun trai, tot atît de înfocat, tot atît de dîrz precum îl dorea şi ea. Pentru că se credea menită să-1 ferească de orice necazuri şi să-i jertfească toate interesele, el se obişnuise să creadă că lumea întreagă era făcută pentru el şi trebuia să vină să i se aşeze în palmă la un cuvînt al mamei sale. Din prea multă generozitate, ea nu reuşise să formeze decît o inimă egoistă.

Această biată mamă se făcu palidă şi, ridieîndu-se pe pat. se uită la el îngrijorată. Privirea ei îi şi spunea : „Ce-aş putea face pentru tine ? Unde trebuie să alerg ?"

- Mamă, îi spuse el, luîndu-i mina uscată şi străvezie pe care i-o întindea, sînt îngrozitor de nenorocit ; am nevoie de dumneata. Scapă-mă de necazurile care mă înghesuie. O iubesc pe doamna Delmare, dumneata ştii...

- Nu ştiam, spuse doamna de Ramiere pe un ton de duioasă imputare.

—- Nu căuta să negi, mămico. spuse Raymon, care n-avea

timp de pierdut ; ştiai, dar admirabila dumitale delicateţe te împiedica să aduci vorba, dumneata cea dintîi. Ei bine, această femeie mă aduce la disperare şi îmi pierd capul.

— Vorbeşte atunci, spuse doamna de Ramiere, cu vioiciunea tinerească pe care i-o dădea fervoarea dragoste de mamă.

— Nu vreau să-ţi ascund nimic, cu atît mai mult cu cit de data asta nu sînt vinovat. De mai multe luni caut să liniştesc capul ei romanţios şi să o îndrept către îndatoririle ei ; dar toată strădania mea nu serveşte decît să întărite această sete de primejdii, această nevoie de aventuri care dospeşte în capul femeilor din ţara sa. Acum cînd iţi vorbesc, este aici, în camera mea, fără voia mea şi nu ştiu cum s-o fac să plece.

— Sărmană copilă ! spuse doamna de Ramiere îmbrăcîndu-se în grabă. E atît de sfioasă şi atît *de* dulce ! Mă duc s-o văd, să-i vorbesc ! Asta e ce-mi ceri, nu-î aşa ?

— Da ! da ! zise Raymon, pe care duioşia mamei lui îl înduioşa şi pe el ; du-te şi ia-o să asculte glasul raţiunii şi al bunătăţii. Fără îndoială, din gura dumitale vir
tutea are să-i placă ; va ceda, poate, la mîngîierile dumitale ; îşi va redobîndi stăpînirea de sine, nenorocita ! Suferea atîta !

Raymon se prăbuşi într-un fotoliu şi începu să plîngă, atît de mult îi zguduiseră nervii diversele emoţii din această dimineaţă. Mama lui plînse şi ea cu el şi nu se hotărî să coboare decît după ce 1-a forţat să ia cîteva picături de eter.

O găsi pe Indiana care nu plîngea şi care, recunoscînd-o, se ridică cu un aer liniştit şi demn. Se aştepta atît de puţin la această ţinută nobilă şi hotărî tă ca se simţi încurcată în faţa acestei femei tinere, ca şi cum nu i-ar fi arătat destulă consideraţie surprinzînd-o în camera fiului său. .

Atunci se lăsă în voia simţirii adinci şi adevărate din inima sa şi îi întinse braţele cu dragoste. Doamna Delmare se aruncă la pieptul ei ; disperarea i se sfărîmă în hohote amare, şi cele două femei plînseră multă vreme una la sinul celeilalte.

Dar cînd doamna de Ramiere voi să vorbească, Indiana o reţinu.

— Nu-mi spuneţi nimic, doamnă, zise ea ştergîndu-şi lacrimile ; n-

ați putea găsi nici un cuvînt care să nu-mi facă rău. Bunăvoința şi mîngîierile dumneavoastră îmi dovedesc îndeajuns afecțiunea dumneavoastră mărinimoasă ; atît cît se putea, inima mea s-a uşurat. Acum mă retrag ; nu am nevoie de insistențe, ca să înțeleg ce am de făcut.

— De aceea nici n-am venit ca să te fac să pleci, ci să te consolez, spuse doamna de Ramiere.

— *Nu* pot fi consolată, răspunse ea îmbrățişînd-o , fiți afectuoasă, asta îmi va face bine ; dar nu-mi vorbiți. Adio, doamnă ; dumneavoastră credeți în Dumnezeu, rugați-1 pentru mine.

- N-ai să pleci singură ! strigă doamna de Ramiere: vreau să te însoțesc eu însumi la soțul dumitale, să te justific, să te apăr şi să te protejez..
- Ființă generoavă ! spuse Indiana strîngînd-o la piept, nu puteți s-o faceți. Sînteți singura care nu cunoaşte secretul lui Raymon : tot Parisul va vorbi de el în seara asta şi veți juca un rol nepotrivit în această poveste. Lăsați-mă să suport singură scandalul ; nu voi suferi mult timp.
- Ce vrei să spui ? Ai săvîrşi crima de a-ți pune capăt zilelor ? Scumpă copilă ! Şi dumneata crezi în Dumnezeu.
- De aceea, doamnă, plec peste trei zile în insula Bourbon.
- Vino în brațele mele, scumpa mea fetiță, vino să te bmecuvîntez. Dumnezeu îți va răsplăti curajul.
- Sper, spuse Indiana privind cerul.

Doamna de Ramiere vru cel puțin să trimită după o trăsură ; dar Indiana se împotrivi. Dorea să se întoarcă singură şi fără zgomot. Zadarnic mama lui Raymon se arătă speriată, cînd văzu că, aşa de slăbită şi de turburată, voia să facă pe jos atîta cale.

— Am putere, îi răspunse ea ; un cuvînt de al lui Raymon a fost de ajuns ca să mi-o dea.

Se înfăşură în mantou, coborî voalul de dantelă neagră şi părăsi clădirea printr-o ieşire secretă al cărei drum II fu arătat de doamna de Ramiere. De la primii paşi pe care îi facu in stradă, îşi dădu seama că picioarele îi tremurau, gata să n-o mai țină ; în fiecare clipă i se părea că simte mina grosolană a soțului ei furios cum o apucă, o trînteşte şi o

tîrăşte în scursoarea străzii. Curind, zgomotul de afară, nepăsarea figurilor care se perindau în jurul ei şi frigul pătrunzător al dimineții îi dădură energia şi liniştea, dar o energie dureroasă şi o linişte mohorîtă, asemănătoare aceleia care se aşterne peste apele mării şi de care marinarul încercat se în-spăimîntă mai mult decît de hula furtunii. Coborî cheiul, de la Institut pînă la Corpul Legislativ ; dar uită să traverseze podul şi continuă să meargă de-alungul rîului. cufundată într-o visare buimacă, într-o meditație fără ginduri şi urmărind acțiunea fără țel de a merge mereu înainte. Pe nesimțite, se trezi la marginea apei, care căra bucăți de gheață ia picioarele ei şi le sfărîma cu un zgomot sec şi rece de pietrele de la mal. Această apă verzuie exercita o forță de atracție asupra simțurilor lndianei. Te obişnuieşti şi cu ideile îngrozitoare ; tot admițindu-le, ajungi să-ți facă plăcere. Era atît de multă vreme de cînd exemplul sinuciderii lui Noun calma momentele ei de disperare, îneît îşi făcuse din sinucidere un fel de voluptate îmbietoare. Un singur gînd, un gînd religios, o împiedicase de la o hotărîre definitivă ; dar în această clipă nici un gînd închegat nu-i mai stâpînea creierul istovit. Abia îşi mai amintea că Dumnezeu ar exista, că Raymon ar fi existat şi mergea, se apropia me-reu de mal, supunîndu-se instinctului nenorocirii şi magnetismului suferinței.

Cînd simți răceala tăioasă a apei care îi scălda încălțămintea, se deşteptă ca dintr-o stare de somnambulism şi, căutînd din ochi unde se găsea, văzu Parisul în spatele ei şi Sena care-i curgea la picioare, ducînd în masa ei uleioasă reflexul alb al caselor şi albastrul cenuşiu a1 cerului. Această mişcare continuă a apei şi imobilitatea pămîntului se contopiră în impresiile ei turburate şi i *se* păru că apa dormea şi că pămîntu] fuge. în acest moment de amețeală, se sprijini de un zid şi se plecă, Macinată, către ceea ce lua drept o masă solidă... Dar lătratul unui cîine care sărea în jurul ei îi abătu atenția şi întîrzie cîteva clipe îndeplinirea planului său. Atunci, un om care alerga luîndu-se după lătratul cîinelui, *o* prinse în brațe, o luă de acolo şi o aşeză pe resturile unei luntri părăsite la mal. Ea îl privi în față, dar nu-] recunoscu. El se aşeză la picioarele .ei, îşi scoase pelerina cu care o înveli, îi luă mîinile într-ale lui ca să le încălzească şi o strigă pe nume. Dar creierul ei era prea slab ca să facă o sforțare ; de patruzeci şi opt de ore, uitase să

măiîînce.

Cu toate acestea, cînd căldura reveni puțin în membrele sale înțepenite, îl văzu pe Ralph în genunchi dinaintea ei, ținîndu-i mîinile şi urmărind atent să-si vină în fire.

— Ai întîlnit-o pe Noun ? îi spuse ea. Apoi adăugă, rătăcită de ideea ei fixă :

— Am văzut-o trecînd pe acest drum (şi arătă rîui). Am vrut s-o urmez, dar mergea prea repede şi n-am puterea să merg. Era ca un coşmar.

Ralph o privea plin de durere. Şi el simțea că Ii plesneşte capul şi că i se desface creierul.

- Să mergem, îi spuse.
- Să mergem, răspunse ea ; dar mai întîi caută-mi picioarele. pe care le-am rătăcit acolo, printre pietre.

Ralph băgă de seamă că avea picioarele ude şi înțepenite de frig. O duse în brațe pînă la o casă primitoare, unde îngrijirile unei femei cumsecade i-au redat cunoştința, în acest timp, Ralph trimise să-] anunțe pa domnul Delmare că soția lui fusese găsită ; dar cînd sosi această veste, colonelul nu se întorsese acasă. îşi continua cercetările cu o turbare plină de nelinişte şi de manie. Ralph, mai la curent, se şi dusese la domnul de Ramiere ; dar îl găsi pe Raymon, care abia se culcase, ironic şi rece. Atunci se gîndise la Noun şi urmărise rîul într-un sens, în ii mp ce servitorul lui îl explora în celalalt. Ophelia luase imediat urma stăpînei sale şi îl călăuzise repede pe Ralph la locul unde o găsise.

Cînd Indiana îşi recapătă memoria a ceea ce se întîmplase în timpul acestei nopți nenorocite, încercă zadarnic să o redobîndească pe cea a clipelor ei de rătăcire. N-ar fi putut deci explica vărului său ce gînduri o stăpîniseră cu un ceas mai înainte ; dar el le ghici şi înțelese starea inimei sale, fără s-o mai întrebe. Doar îi luă mîna şi îi spuse cu un ton blînd, dar grav :

- Verişoară îți cer să-mi faci o promisiune ; este cea din urmă dovadă de prietenie cu care te voi necăji.
- Spune, răspunse ea ; ultima fericire care îmi rămîne, este să te pot îndatora.

- Ei bine, jură-mi, reluă Ralph, să nu mai recurgi la sinucidere fără să mă previi. Iți jur pe cuvînt de onoare că nu mă voi opune în nici un fel. Nu țin decît să fiu anunțat ; cît despre rest, îmi pasă-tot atît de puțin ca şi dumitale şi ştii că am avut deseori acelaşi gînd…
- Pentru ce îmi vorbeşti de sinucidere ? spuse doamna Delmare. Niciodată n-am vrut să-mi pun capăt vieții. Mă tem de Dumnezeu ; fără asta !…
- Adineaori, Indiana, cînd te-am prins în brațe, cînd acest biet animal (şi mîngîia pe Ophelia) te-a reținut apucîndu-te de rochie, l-ai uitat pe Dumnezeu şi tot universul, pe vărul tău -Ralph ca si pe ceilalți…

Indianei îi apăru o lacrimă la marginea pleoapei. Strînse mina lui sir Ralph.

— Pentru ce m-ai oprit ? spuse ea cu tristețe ; aş fi acum lingă Tatăl Ceresc, căci nu eram vinovată, nu aveam conştiința a ceea ce făceam…

— Am văzut-o bine şi m-am gîndit ca era preferabil să-ți iei viața în mod deliberat. Dacă vrei, vom mai vorbi despre asta…

Indiana tresări. Trăsura care îi ducea se opri în fața casei unde trebuia să-si regăsească soțul. Nu avu puterea să urce scările ; Ralph o duse în brațe pînă în camera ei. Tot personalul lor domestic se reducea la o femeie de serviciu care se dusese prin vecini să comenteze fuga doamnei Delmare şi la Lelievre, dare, în disperare de cauză, fusese la morgă să se intereseze de cadavrele aduse în cursul dimineții. Ralph rămase deci pe lîngă doamna Delmare, ca s-o îngrijească. Se găsea în prada unor mari suferințe cînd clopoțelul, zguduit cu brutalitate, anunță întoarcerea colonelului. Un fior de groază şi de ură ii străbătu vinele. Apucă brusc brațul vărului ei :

— Ascultă Ralph. îi spuse, dacă ai ține cît de puțin la mine. m-ai scuti să-1 văd pe acest om în starea în care sînt. Nu vreau să-i fac milă, mai bine furia decît compătimirea lui… Nu deschide, sau expediază-] ; spune-i că nu m-ai găsit…

Buzele îi tremurau, brațele i se crispau cu o energie convulsivă ca să-1 rețină pe Ralph. Împărțit între două sentimente contrare, sărmanul baronet nu ştia ce să facă. Delmare scutura clopoțelul să-1 spargă şi soția lui era mai mult moartă, în fotoliul ei.

— Nu te gîndeşti decît la mînia lui, spuse în sfîrşit Ralph, nu te gîndeşti la chinurile, ia neliniştea lui ; veşnic crezi că te urăşte... Dacă l-ai fi văzut cum suferea, azi dimineață !...

Zdrobită, Indiana lăsă brațul să-i cadă şi Ralph se duse să deschidă.

- E aici ? strigă colonelul intrând. Pe toți dracii! Mi-am rupt destul picioarele, ca s-o găsesc ; îi sînt foarte îndatorat pentru frumoasa îndeletnicire pe care mi-a găsit-o ! Bat-o Dumnezeu ! Nu vreau s-o văd, c-o omor !
- Nu te gîndeşti că te aude, răspunse Ralph în soaptă. E într-o stare care nu-i permite .să suporte nici o emoție penibilă. Calmează-te.
- Mii de blesteme ! urlă colonelul, am îndurat şi eu destule, de azi dimineață. Noroc că am nervi de oțel. Care este, dacă nu te superi, cel mai jignit, cel mai obosit, cel mai pe drept cuvînt bolnav, ea sau eu ? ? Şi unde-ai găsit-o ? Şi ce făcea *?* Din cauza ei am bruftuluit-o pe smintita aia bătrînă de Carvajal, care-mi dădea răspunsuri în doi peri şi-mi cerea mie socoteală pentru această faimoasă escapadă... Nenorocire ! Sînt frînt !

Vorbind astfel cu vocea lui dogită şi aspră, Delmare se trîntise pe un scaun în anticameră ; cu tot frigul aspru al anotimpului, îşi ştergea fruntea scăldată în sudoare ; povestea, înjurînd, oboselile, neliniştea, suferințele lui ; punea mii de întrebări, şi. din fericire, nu asculta răspunsurile, fiindcă bietul Ralph nu ştia să mintă şi din tot ce ar fi avut de povestit, nu vedea nimic care *să-l* fi putut linişti pe colonel. Sta aşezat pe o masă, impenetrabil şi mut, ca şi cum ar fi fost cu desăvîrşire străin de zbuciumul acestor două persoane ; şi, cu toate acestea, era mult mai nenorocit de necazurile lor decît ele înşile.

Doamna Delmare, auzind blestemele soțului ei, se simți mai tare decît se aştepta. Prefera această furie, care o reconcilia cu ea însăşi, decît o mărinimie care-ar fi făcut-o să aibă remuşcări. Îşi şterse ultimele urme de lacrimi şi adună o rămăşiță de vlagă, pe care nu-i păsa dacă o irosea într-o singură zi, atât de apăsătoare îi devenise viața. Cînd bărbatul i se adresă cu un aer poruncitor şi brutal, el îşi schimbă dintr-o dată tonul şi expresia şi se trezi în fața ei încurcat, pus la respect de superioritatea caracterului Indianei. încercă atunci să fie demn şi rece ca şi ea ; dar nu-i putu veni de hac nicicum.

— Vei găsi oare de cuviinţă, doamnă. îi zise el, să-mi spui unde ţi-ai petrecut dimineaţa şi poate noaptea ?

Acest *poate* informă pe doamna Delmare că absenţa sa fusese semnalată foarte tîrziu. Curajul ei crescu.

— Nu, domnule, răspunse, n-am intenţia să-ţi spun, Delmare se făcu verde de furie şi de surpriză.

— într-adevăr, spuse el cu voce sugrumată, speri să mi-o ascunzi ?

- Nu ţin deloc, răspunse ea cu un ton glacial. Dacă refuz să-ţi răspund, este numai de formă. Vreau să-ţi arăt că n-ai dreptul să-mi adresezi această întrebare.

- N-am dreptul, mii de draci ! Cine e stăpîn aici, dumneata, ori eu ? Cine poartă fustă şi trebuie să toarcă din furcă ? Nu cumva ai pretenţia să-mi dai jos barba ? Da grozavă te mai ţii, femeiuşco !

- Ştiu că eu sînt sclava şi dumneata stăpinul. Legea acestei ţări te-a făcut tiranul meu. Poţi să-mi legi trupul, să-mi fereci mîinile, să-mi cîrmuieşti acţiunile. Te bucuri de dreptul celui mai tare şi societatea ţi-1 consfinţeşte ; dar asupra voinţei mele, domnule, n-ai nici o putere ; numai Dumnezeu poate să o încovoaie şi să o supună. Prin urmare caută o lege, o temniţă, un instrument de tortură care să-ţi dea putere asupra ei ! Este ca şi cum ai voi să mînuieşti aerul şi să apuci vidul !

- Să taci, creatură proastă şi neruşinată ; frazele dumitale de roman ne plictisesc.

*— Poţi să-mi impui tăcerea, dar nu să mă împiedici să gîndesc.

- Orgoliu imbecil, trufie de viermişor ! Dumneata abuzezi de mila pe care o provoci ! Dar ai să vezi că se poate struni acest caracter grozav, fără prea multă bătaie de cap.

- Nu te sfătuiesc să încerci, tihna dumitale ar suferi, iar demnitatea dumitale n-ar cîştiga nimic.

- Crezi ? zise el, strivindu-i mina între arătător şi degetul mare.

- Cred, zise ea fără să cracnească.

Ralph făcu doi paşi, prinse braţul colonelului în mina lui de fier şi aplecîndu-1 ca pe o trestie, îi spuse pe un ton blajin :

— Te rog să nu-i atingi nici un fir de păr acestei femei. Delmare avu poftă să se repeadă la el ; dar îşi dădu seama că n-avea dreptate şi de nimic nu se temea mai mult pe lumea asta. decît să-i

fie ruşine do el însuşi. îl dădu la o parte, mulțumindu-se să-i spună :

— Vezi-ți de treburile dumitale.

Apoi, revenind la soția sa :

- Prin urmare, doamnă, îi spuse el încrucişîndu-şi brațele pe piept, pentru a rezista tentației de a o lovi, te răzvrăteşti pe față împotriva mea, refuzi să mă urmezi în insula Bourbon, vrei să te desparți ? Ei bine, pe toți dracii şi eu...

- N-o mai doresc, răspunse ea. O doream ieri, asta era voința mea ; în dimineața asta nu mai este. Ai folosit violența închizîndu-mă în camera mea : am ieşit de acolo pe fereastră, ca să-ți dovedesc că a nu stăpîni voința unei femei, înseamnă a exercita o dominație derizorie. Am pe trecut cîteva ceasuri în afara dominației dumitale ; m-am dus să respir aerul libertății, ca să-ți arăt că moralmente nu eşti stăpînul meu şi că pe acest pămînt nu depind decît de mine. Plimbîndu-mă, am reflectat că față de îndatoririle mele şi de conştiința mea. aveam obligația să mă întorc şi Să reintru sub ocrotirea dumitale ; am făcut-o de bună voie. Vărul meu *m-a întovărăşit* aici, nu m-a *readus.* Dacă n-aş fi vrut să-1 urmez, cred eă-ți închipui că n-ar fi putut să mă silească. Aşadar, domnule, nu-ți pierde vremea discutînd părerea mea ; n-ai s-o influențezi niciodată, ai pierdut acest drept în momentul cînd ai vrut să-1 revendici cu forța. Ocupă-te de plecare ; sînt gata să te ajut şi să te urmez, nu pentru că aceasta este voința dumitale, ci pentru că aceasta este intenția mea. Poți să mă condamni, dar nu voi asculta niciodată decît de mine însumi.

- Mi-e milă de rătăcirea sufletului tău, zise colonelul ridicînd din umeri.

Şi se retrase în camera lui pentru a-şi pune în ordine hîrtiile, foarte satisfăcut în sinea lui de hotărîrea doamnei Delmare şi nemaitemîndu-se de piedici ; căci respecta cuvîntul acestei femei, în aceeaşi măsură în care îi disprețuia ideile.

XXII

Raymon, frînt de oboseală, adormise adinc după ce îl primise foarte rece pe sir Ralph, care venise la el să ia informații. Cînd se deşteptă, un sentiment de fericire îi inundă sufletul :-se gîndi că, în sfîrşit, principala criză a acestei aventuri trecuse. De multă vreme, prevăzuse el că va venit clipa ca să înfrunte această iubire de femeie, că va trebui să-şi apere libertatea împotriva unei pasiuni romanțioase şi îşi făcea dinainte curaj ca să combată astfel de pretenții. Depăşise, deci, această trecătoare dificilă; spusese nu, şi nu va mai avea nevoie să revină, căci lucrurile se petrecuseră cum nu se putea mai bine. Indiana nu plînsese prea mult, nici nu insistase prea mult. Se arătase rezonabilă ; înțelesese de la primul cuvînt şi se resemnase repede şi cu mîndrie.

Raymon era foarte mulțumit de providența lui : căci avea una a lui în care credea ca un fiu ascultător şi pe care se baza ca să-i aranjeze orice, de preferință în detrimentul celorlalți decît într-al lui. Pînă atunci se purtase aşa de bine cu el, că nu voia să se îndoiască de ea. A prevedea rezultatul greşelilor sale şi a se nelinişti din această pricină, pentru el ar fi însemnat să comită crima de ingratitudine față de Dumnezeul. bun care veghea asupra lui.

Se sculă foarte obosit încă, de eforturile de imaginație la care îl siliseră împrejurările acestei scene neplăcute. Mama lui se întoarse ; ea se informase de la doamna da Carvajal despre sănătatea şi despre starea de spirit a doamnei Delmare. Marchiza nu se neliniştise deloc fn această privință ; se arăta, cu toate acestea extrem de mîhnită, atunci cînd doamna de Ramiere îi punea întrebări în mod meşteşugit. Dar singurul lucru care o impresionase în dispariția doamnei Delmare, era scandalu] care urma să rezulte. Se plînse cu multă amărăciune de nepoata ei, pe care în ajun, o ridica în slăvi ; şi doamna de Ramiere înțelese că prin acest pas, nefericita de Indiana îşi înstrăinase ruda pentru totdeauna şi pierdea singurul sprijin natural care îi rămînea.

Pentru cine ar li cunoscut fondul sufletesc al marchizei, aceasta n-ar fi fost o mare pierdere ; dar doamna de Carvajal trecea, chiar în ochii doamnei de Ramiere, drept de o virtute ireproşabilă. Tinerețea ei fusese

învăluită de misterele prudenței, sau pierdută în vîrtejurile revoluțiilor. Mama lui Raymon deplînse soarta Indianei şi căută să o scuze ; doamna de Carvajal îi spuse cu acreală că poate ea nu era destui de dezinteresată în această afacere, ca să o poată judeca.

- Dar atunci ce se va întîmpla cu această nefericita tînără femeie ? spuse doamna de Ramiere. Dacă bărbatul ei o asupreşte, cine o va proteja ?

- Va ajunge ce va voi Dumnezeu, răspunse marchiza ; cît despre mine, eu nu mă mai amestec şi nu vreau s-o mai văd vreodată.

Doamna de Ramiere, îngrijorată şi bună. hotărî să afle cu orice preț noutăți de la doamna Delmare. Dădu ordin să fie condusă pînă la capătul străzii pe care aceasta locuia şi trimise un servitor să, descopere portarul, cu recomandarea de a încerca să-1 vadă pe sir Ralph, dacă *era* în casă. Aşteptă în trăsura ei rezultatul acestei încercări şi. curind, veni să o caute chiar Ralph.

Poate singura persoană care îl judeca bine pe Ralph. era doamna de Ramiere ; au fost deajuns cîteva cuvinte schimbate intre ei, pentru a înțelege partea reciprocă de interes sincer şi curat pe care ei îl aveau în această afacere. Ralph povesti ceea ce se petrecuse în cursul dimineții ; şi cu toate că n-avea decît bănuieli asupra amănuntelor din timpul nopții, nu căută să le confirme. Dar doamna de Ramiere crezu că trebuie »să-l informeze despre ceea ce ştia, făcîndu-1 părtaş la dorința sa de a rupe această legătură funestă şi imposibilă. Ralph, care în fața ei se simțea mai în largul lui ca față de oricine, primind această confidență lăsă să apară pe trăsăturile lui o schimbare profundă.

— Spuneți, doamnă, murmură el înăbuşind un fior nervos care îi străbătu vinele, că a petrecut noaptea în locuința dumneavoastră ?

- O noapte solitară şi dureroasă, fără îndoială. Raymon, care cu siguranță nu era vinovat de complicitate, nu s-a întors decît la ora şase, iar la şapte a venit să mă caute ea să-i promit că voi calma spiritul acestei nefericite copile.

- Voia să-şi părăsească soțul ! voia să-şi piardă onoarea ! reluă Ralph cu ochii ficşi ca stăpînit de o stranie tortură sufletească, aşadar îl iubeşte mult, pe acest om nedemn de ea !...

Ralph uita că vorbeşte cu mama lui Raymon.

—. Bănuiam eu bine şi de multă vreme, continuă el ; de ce n-am prevăzut eu ziua cînd ea se va pierde ! Aş fi ucis-o mai înainte.

Acest limbaj în gura lui Ralph, surprinse în mod straniu pe doamna de Ramiere ; credea că vorbeşte unui om calm şi indulgent şi se căi de a fi crezut în aparențe.

- Dumnezeule ! spuse ea cu groază, deci şi dumneata o vei judeca tot fără îndurare ? Şi dumneata o vei părăsi, ca şi mătuşa ei ? Sînteți toți, deci, lipsiți de milă şi de îngăduință ? Nu-i va mai rămîne nici un prieten, după o greşală pentru oare a suferit atîta ?
- Din partea mea, doamnă, să nu vă temeți de aşa ceva, răspunse Ralph ; sînt şase luni de cînd ştiu tot şi n-am spus nimic. Am surprins primul lor sărut şi nu l-am zvirlit jos de pe cal pe domnul de Ramiere : am întîlnit deseori în pădure mesagerii lor de dragoste si nu i-am sfîrtecat cu lovituri de bici. L-am întilnit pe domnul de Ramiere pe podul pe care-1 traversa ca să se ducă s-o întîlneascâ ; era noaptea, eram singuri şi eu sînt de patru ori mai puternic decît el ; cu toate acestea, nu l-am aruncat în rîu pe acest om ; şi cînd. după ce l-am lăsat să fugă, am descoperit că înşelase vigilența mea, că se introdusese la ea, în loc de a sparge uşile şi de a-1 arunca pe fereastră, m-am dus liniştit să-i avertizez de apropierea soțului, ca să cruț viața unuia, pentru a salva onoarea celuilalt. Vedeți bine, doamnă, că eu sînt îngăduitor şi milos. în această dimineață îl țineam pe acest om în mina mea ; ştiam bine că el era cauza tuturor relelor noastre şi dacă n-aveam dreptul sâ-1 acuz fără probe, aveam cel puțin posibilitatea să-i caut ceartă pentru aerul lui arogant şi batjocoritor. Ei bine, i-am suportat dispreţul insultător, pentru că ştiam că moartea lui ar fi ucis-o pe Indiana ; l-am lăsat să se întoarcă pe partea cealaltă. în timp ce Indiana, pe moarte şi nebună, era pe malul Senei, gata s-o întâlnească pe cealaltă victimă... Vedeți, doamnă, că eu folosesc răbdarea cu oamenii pe care îi urăsc; si indulgența cu cei pe care îi iubesc.

Doamna de Ramiere, aşezată în trăsură față în față cu Ralph îl privea cu o surpriză amestecată cu groază. Era atît de diferit de cum îl văzuse ea totdeauna, că aproape se gîndi la posibilitatea unei subite alienări mintale. Aluzia pe care o făcuse la moartea lui Noun o întărea în această idee ; căci ignora cu desăvîrşire această poveste şi lua cuvintele

scăpate de Ralph drept o frîntură de gînd străină de ea. într-adevăr, el se găsea într-una din acele stări violente care apar cel puțin odată în viața celor mai raționali oameni şi care sînt atît de aproape de nebunie, încît un dram în plus i-ar duce la demență. Mînia lui era cu toate acestea mocnită şi intensă, ca aceea a temperamentelor reci ; dar era profundă ca aceea a sufletelor nobile, şi ciudățenia acestei stări, la el extraordinară. îi dădea un aspect înfricoşător.

Doamna de Ramiere îi luă mîna şi îi spuse cu blîndețe :

— Suferi mult, scumpul meu domn Ralph ; căci mă faci să sufăr, fără să ai remuşcări : uiți că omul de care vorbeşti este fiul meu şi că greşelile lui, dacă are, trebuie să sfîşie inima mea şi mai mult decît pe a dumitale.

Ralph îşi reveni numaidecît şi sărutînd mîna doamnei de Ramiere cu o efuziune de prietenie a cărei mărturisire era aproape tot atît de rară ca şi aceea a mîniei lui :

— Iertați-mă doamnă, îi spuse el, aveți dreptate, sufăr mult şi uit ceea ce ar trebui să respect. Uitați şi dumnea voastră amărăciunea pe care am lăsat-o să se vadă ; inima mea va şti să o ascundă din nou.

Doamna de Ramiere, deşi liniştită de acest răspuns, păstra o îngrijorare secretă văzînd ura profundă pe care Ralph o nutrea față de fiul ei. încercă să-1 scuze în ochii duşmanului său ; el o opri.

— Doamnă, ghicesc gîndurile dumneavoastră, îi spuse el; dar liniştiți-vă, domnul de Ramiere şi eu nu sîntem sortiți să ne revedem aşa de curînd. Cit despre vara mea, nu vă căiți că m-ați lămurit. Dacă toată lumea o părăseşte, jur că îi va rămîne cel puțin un prieten.

Către seară, întorcîndu-se acasă, doamna de Ramiere îl găsi pe Raymqn încălzindu-şl cu voluptate picioarele încălțate în papuci de caşmir şi bînd ceai, ca să risipească resturile de nervozitate din cursul dimineții. Era încă abătut din cauza acestor pretinse emoții ; dar gînduri roze de viitor îi înviorau sufletul : în sfârşit, se simțea din nou liber şi se lăsa cu totul în voia reveriilor euforice asupra acestei stări prețioase, pe care avea obiceiul să o păstreze atît de prost.

„De ce sînt eu sortit, îşi spunea el, să mă plictisesc aşa de repede de această inefabilă libertate de spirit pe care totdeauna trebuie să o răscumpăr atît de scump ? Cînd ma simt prins în lațurile unei femei, ard

de nerăbdare sa le rup, ca să-mi recuceresc tihna şi liniştea sufletului.Blestemat să fiu, dacă le mai sacrific aşa curînd ! Necazurile *pe* care mi le-au iscat aceste două creole să-mi servească drept învățătură de minte şi nu mai vreau să am de-a face deeît cu pariziene uşuratice şi zeflemitoare... cu adevărate femei de lume. Poate aş face bine să mă însor, ca să pun capăt, cum se spune..."

Era cufundat în aceste gînduri burgheze şi practice, cînd intră mama lui, emoționată şi obosită.

- Se simte mai bine, îi spuse ea ; totul a mers cum trebuie, sper că .se va linişti...
- Cine ? întrebă Raymon, trezit brusc din reveriile lui himerice.

Cu toate acestea, a doua zi se gîndi că mai avea o sarcină de îndeplinit : era de a redobîndi stima, dacă nu dragostea acestei femei. Nu dorea ca ea să se poată lăuda că 1-a părăsit ; voia ca să se convingă că cedase în fața prestigiului rațiunii si generozității lui. Voia să o mai domine şi după ce o respinsese ; şi îi scrise :

,,Nu vin să-ți cer iertare, prietenă, pentru cîteva cuvinte crude sau îndrăznețe scăpate în delirul simțurilor mele. O idee desăvirşită nu se poate forma şi exprima aşa cum trebuie in dezordinea febrei. Nu este vina mea dacă nu sînt un zeu, dacă lingă tine nu pot stăpîni ardoarea sîngelui meu care clocoteşte, dacă mintea mi se rătăceşte, dacă înnebunesc. Poate că aş avea dreptul să mă plîng de ferocele sînge rece cu care m-ai condamnat la chinuri înspăimîntătoare fără ca vreodată să-ți fi fost milă; dar nu este. nici greşeala dumitale. Erai prea desăvîrşită pentru a juca în această lume acelaşi rol ca noi, făpturi vulgare, supuse pasiunilor omeneşti, sclave ale structurii noastre grosolane. Ți-am spus-o deseori, Indiana, dumneata nu eşti femeie, şi cînd reflectez la acest lucru în liniştea gîndurilor mele, găsesc că eşti un înger. Te ador în inima mea ca pe o divinitate. Dar, vai, lingă tine, adesea, *păcătosul* şi-a reluat drepturile. Adesea, sub suflarea îmbălsămată a buzelor tale, un foc mistuitor venea să le pîrjolească pe ale mele : adesea, cînd, plecîndu-mă spre tine, părul meu atingea pe al tău, un fior de nespusă voluptate străbătea vinele mele şi atunci uitam că erai o emanație a cerului, un vis al fericirilor eterne, un înger desprins din sînul lui Dumnezeu, pentru a-mi călăuzi paşii în această viață şi pentru a-mi povesti bucuriile unei alte existențe De ce,

spirit curat, ai luat forma ispititoare a unei femei ? Pentru ce, înger de lummă, te-ai înveşmîntat în ispitele infernului ? Adesea, am crezut că ţineam în braţe fericirea, şi tu nu erai decît virtutea.

Prietenă, iartă-mi aceste regrete vinovate ; nu eram demn de tine şi poate, dacă ai fi consimţit să cobori pînă la mine, am fi fost mai fericiţi, şi unul, şi celălalt. Dar inferioritatea mea te-a făcut mereu să suferi şi ai considerat o crimă faptul că-mi lipseau virtuţile pe care tu le aveai.

Acuma, cînd mă ierţi, sînt sigur de asta, deoarece perfecţiunea presupune bunătatea, îngăduie-mi să mai ridic glasul ca să-ţi mulţumesc şi să te binecuvântez. Să-ţi mulţumesc !... Oh nu. viaţa mea, nu este acesta cuvîntul : căci sufletul meu este mai sfîşiat ca al tău. de curajul care te smulge din braţele mele. Dar te admir : şi cu toate că plîng, te felicit. Da, Indiana mea, acest sacrificiu eroic, dumneata ai găsit puterea să-1 săvîrşeşti. îmi smulge inima şi viaţa, îmi pustieşte viitorul, îmi ruinează existenţa. Ei bine, te mai iubesc îndeajuns pentru a-1 suporta fără să mă plîng ; căci onoarea mea nu înseamnă nimic, a ta este totul. Onoarea mea, ţi-aş sacrifica-o de mii de ori; dar a ta îmi este mai scumpă decît toate bucuriile pe care mi le-ai fi oferit. Oh ! nu ! n-aş fi putut să mă bucur de un astfel de sacrificiu. Zadarnic aş fi încercat să mă ameţesc prin extaz şi exaltare, zadarnic mi-ai fi deschis braţele ca să mă îmbeţi de voluptăţi cereşti, remuşcarca m-ar fi urmărit ; ea mi-ar fi otrăvit fiecare zi şi aş fi fost mai umilit decît tine. de dispreţul oamenilor. O, Dumnezeule, să te văd înjosită şi dezonorată de mine ! Să te văd decăzută din această veneraţie care te înconjoară ! Să te văd insultată în braţele mele şi să nu pot şterge ac ofensă ! Căci zadarnic aş fi vărsat tot sîngele meu pentru tine ; te-aş fi răzbunat, poate, dar de justificat, niciodată. Ardoarea mea ca să te apăr ar fi fost o acuzaţie în plus ; moartea mea, o dovadă de neînlăturat a crimei tale. Sărmană Indiana, te-aş fi dus la pierzare ! Oh ! cît aş fi fost de nenorocit !

Pleacă deci, iubita mea : mergi sub un alt cer. culegi fructele virtuţii şi ale credinţei. Dumnezeu ne va răsplăti pentru un astfel de efort ; căci Dumnezeu e bun. Ne va reuni într-o viaţă mai fericită şi poate chiar... dar acest gînd este încă o crimă ; cu toate acestea nu mă pot împiedica să sper !... Adio, Indiana, adio ; vezi bine ca dragostea noastră este o nelegiuire !... Vai ! Sufletul meu este sfărîmat. Unde aş găsi puterea să-ţi spun adio ?!"

Raymon duse el însuşi această scrisoare la doamna Delmare ; dar ea se închise în camera ei şi refuză să-l vadă. Părăsi deci această casă după ce strecurase scrisoarea femeii de serviciu şi îmbrățişase cordial bărbatul. Păşind peste ultima treaptă a scării, se simți mai uşor ca de obicei ; vremea era mai plăcută, femeile erau frumoase, prăvăliile mai scînteietoare : fu o zi fumoasă în viața lui Raymon.

Doamna Delmare închise scrisoarea, aşa pecetluită, într-un cufăr pe care nu trebuia să-1 mai deschidă decît în colonii. Ea vru să meargă să-şi ia rămas bun de !a mătuşa ei ; sir Ralph se opuse cu o încăpățînare absolută. El o văzuse pe doamna de Carvajal ; ştia că voia să o strivească pe Indiana cu imputări şi cu dispreț : această severități ipocrită îl indigna şi nu suporta ideea ca doamna Delmare să meargă să se expună.

A doua zi, în momentul cînd Delmare şi soția sa erau gata să se urce în diligentă, sir Ralph le spuse cu siguranța lui obişnuită :

- V-am făcut deseori aluzii, prietenii mei, că doream să vă însoțesc ; dar ați refuzat să mă înțelegeți sau să mai răspundeți. Vreți să-mi îngăduiți să plec cu voi ?

— La Bordeaux ? spuse domnul Delmare.

- La Bourbon, răspunse domnul Ralph.

- Nici să nu te gîndeşti, reluă domnul Delmare; poți transporta în felul acesta, toată poziția dumitale de aici, la cheremul unui menaj al cărui viitor este nesigur şi situația precară : ar însemna să abuzăm în mod ruşinos de prietenia dumitale acceptind sacrificiul întregii dumitaie vieți si renunțarea la rangul dumitale social. Eşti bogat, tînăr. liber ; trebuie să te recăsătoreşti, să-ți întemeiezi o familie...

- Nu este vorba de asta, răspunse Ralph cu răceală. Fiindcă eu nu mă pricep să învălui ideile mele în cuvinte care sa le schimbe înțelesul, vă voi spune în mod deschis ceea ce gîndesc. Mi s-a părut că, de şase luni, prietenia voastră, a amîndorura, față de mine. s-a răcit. Poate că am făcui greşeli pe care judecata mea greoaie m-a împiedicat să le observ. Dacă mă insel, un cuvînt de-al vostru va fi de-ajuns ca să mă liniştească : permiteți-mi sa va urmez. Dacă am pierdut stima voastră, este momentul să mi-o spuneți ; părăsindu-mă, nu trebuie să-mi lăsați remuşcarca do a nu-mi fi reparat greşelile.

Colonelul fu atit de mişcat de această naivă şi generoasă introducere, că uită toate susceptibilitățile de amor propriu care il îndepărtaseră de prietenul său. li întinse mina, îi jură că prietenia lui era mai sinceră ca niciodată şi că nu refuza oferta sa decît din delicatețe.

Doamna Delmare păstra tăcerea. Ralph făcu un efort ca să obțină un cuvînt din gura ei.

— Şi dumneata. Indiana, ii spuse el cu vocea sugrumată, îmi mai eşti încă prietenă?

Acest cuvînt deşteptă toată afecțiune filială, toate amintirile copilăriei, toate deprinderile intimității care uneau inimile lor. Se aruncară plangînd unul în brațele

celuilalt şi Ralph fu gata să leşine ; căci în acest trup robust, în acest temperament calm şi rezervat, fermentau emoții puternice. Se aşeză, ca să nu cadă, şi rămase cîteva clipe tăcut şi palid ; luă apoi într-o mînă mîna colonelului şi în cealaltă pe a soției sale.

- în ceasul acestei despărțiri, poate eternă, le spuse el, fiți sinceri cu mine. Refuzați propunerea mea de a vă întovărăşi, din cauza mea, şi nu din cauza voastră.
- Iți jur pe onoare, spuse Delmare, că, refuzîndu-te, sacrific fericirea mea pentru fericirea dumitale.
- Cît despre mine, spuse Indiana, ştii că aş dori să nu te părăsesc niciodată.
- Ferească Dumnezeu ca într-un moment ca acesta să mă îndoiesc de sinceritatea voastră, răspunse Ralph, cuvîntul vostru îmi ajunge, sînt mulțumit de voi amîndoi.

Şi dispăru.

Şase săptămîni după aceea, bricul „Coraly" ridica pînzele în portul Bordeaux. Ralph scrisese prietenilor lui că va fi în acest *oraş* în ultimele zile ale şederii lor, dar, după obiceiul lui, într-un stil atît de laconic, că era imposibil să ştii dacă avea intenția să le spună un ultim adio. sau aceea de a-i întovărăşi. Ei îl aşteptară zadarnic pînă în ultimul ceas, şi căpitanul dădu semnalul de plecare, fără ca Ralph să fi apărut. Unele presentimente sinistre veniră să mărească durerea mocnită care apăsa sufletul Indianei, cînd ultimele case ale portului dispărură în verdeața coastei. Se înfiora gîndindu-se că de aci înainte era singură în univers cu

acest soț pe care îi ura, că va trebui să trăiască şi să moară cu el fără un prieten care să o consoleze, fără o rudă care să o protejeze împotriva dominației lui brutale...

Dar, întorcîndu-se, văzu pe punte, în spatele ei, liniştita şi binevoitoarea figură a lui Ralph. care îi surîdea.

- Aşadar, tu nu mă părăseşti ? îi spuse ea scăldată în lacrimi şi aruncîndu-se la pieptul lui.
- Niciodată ! răspunse Ralph îmbrățişînd-o.

XXIII

SCRISOAREA DOAMNEI DELMARE CĂTRE DOMNUL DE RARIIERE

„Din insula Bourbon, 3 iunie 13...

Hotărîsem să nu te mai obosesc cu amintirea mea ; dar, sosind aici, citind scrisoarea ce-ai făcut să-mi fie remisă în ajunul plecării mele din Paris, simt că îți datorez un răspuns, căci, în criza unei dureri groaznice, am mers prea departe ; m-am înşelat în privința dumitale şi îți datorez o satisfacție, nu ca amant, ci ca om.

Iartă-mă, Raymon, dar în acel moment îngrozitor al vieții mele, te-am luat drept un monstru. Un singur cuvînt, o singură privire de-a dumitale au izgonit pentru totdeauna toată încrederea, toată speranța sufletului meu. Ştiu că nu mai pot fi fericită : dar sper să nu fiu nevoită să te disprețuiesc ; ar fi pentru mine ultima lovitură.

Da, te-am luat drept un laş, drept ceea ce este mai rău pe lume, drept un egoist. Am avut oroare de dumneata. Am regretat că Bourbon nu era îndeajuns de departe ca să fug de dumneata şi indignarea mi-a dat forța să sorb cupa pînă la fund.

Dar, de cînd am citit scrisoarea dumitale, mă simt mai bine. Nu te regret, dar nu te mai urăsc şi nu vreau să las în viața dumitale remuşcarea că ai distrus-o pe a mea. Fii fericit, fii nepăsător ; uită-mă ;

trăiesc încă şi poate voi trăi multă vreme...

în fond, nu eşti vinovat; eu sînt cea care am fost nesăbuită. Inima dumitale nu era stearpă, dar îmi era închisă. Nu dumneata m-ai mințit, eu sînt cea care m-am inşelat. Dumneata nu erai nici sperjur, nici insensibil ; numai că nu mă iubeai. Oh ! Doamne ! Nu mă iubeai ! Cum trebuia deci să te iubesc ?... Dar nu voi coborî pînă la a mă plînge ; nu scriu pentru a otrăvi cu o amintire blestemată tihna vieții dumitaie prezente ; nu vin nici să implor compătimirea dumitale pentru suferințe pe care am puterea să le îndur singură. Cunoscînd mai bine rolul care îți convine, vin, dimpotrivă, să te absolv şi să te iert.

Nu mă voi amuza să înlătur temeinicia scrisorii dumitale, ar fi prea uşor ; nu voi răspunde observațiilor dumitale asupra îndatoririlor mele. Fii liniştit, Raymon, le cunosc şi nu te iubeam chiar atît de puțin pentru a le încălca în rnod necugetat. Nu este necesar să-mi spui că disprețul oamenilor ar fi fost prețul păcatului meu ; o ştiam foarte bine. Nu ignoram că pata va fi profundă, de neşters, usturătoare ; că voi fi respinsă din toate părțile, blestemată, acoperită de ruşine şi că nu voi mai găsi nici un prieten ca să mă plîngă şi să mă consoleze. Singura greşeală pe care o săvîrşisem, era încrederea că dumneata îmi vei deschide brațele şi că, în acest caz, mă vei fi ajutat să uit disprețul, mizeria şi părăsirea. Singurul lucru pe care nu l-aş fi putut prevedea, este că dumneata vei refuza, poate, sacrificiul meu, după ce mă vei fi lăsat să-1 săvîrşesc. Îmi imaginasem că asta nu se putea. Veneam la dumneata cu presentimentul că la început aveai să mă respingi din principiu şi din datorie, dar cu convingerea că. aflînd urmările inevitabile ale demersului meu, te vei fi considerat nevoit să mă ajuți a le suporta. Nu, într-adevăr, nu m-aş fi gîndit niciodată că m-ai fi părăsit, singură în fața urmărilor unei hotărîri atît de primejdioase şi că m-af fi lăsat să-i culeg roadele amare, în loc să mă primeşti la pieptul tău şi să-mi faci din dragoste o pavăză. Cum le-aş fi sfidat, atunci, aceste murmure îndepărtate ale unei lumi neputincioase de a-mi face rău ! Cum aş fi înfruntat ura, îmbărbătată de afecțiunea dumitale ! Cît de slabă ar fi fost remuşcarea şi cum i-ar fi înăbuşit glasul pasiunea pe care mi-ai fi inspirat-o ! Absorbită numai de dumneata, m-aş fi uitat pe mine ; mîndră de inima dumitale, n-aş fi avut timp să roşesc de a mea.

Un cuvînt de-al dumitale, o privire, un sărut, ar fi fost de-ajuns să mă dezlege de orice păcat, iar amintirea oamenilor şi a legilor nu şi-ar fi putut găsi locul într-o astfel de viața. Fiindcă eram nebună: fiindcă, după expresia dumitale cinică, învățasem viața din romanele pentru uzul subretelor, din aceste surîzătoare şi copilăreşti plăsmuiri care fac inima să ia parte la izbînda aventurilor nebuneşti şi a fericirilor imposibile. Este oribil de adevărat, Raymon, ceea ce ai spus ! Iar ce mă înspăimîntă şi mă doboară, este că ai dreptate.

Lucru pe care nu mi-1 explic tot atît de bine, este că imposibilitatea n-a fost egală pentru noi arnîndoi ; că eu, femeie slabă, am tras din exaltarea sentimentelor mele puterea de a mă situa singură într-o postură de neverosimilitate si de roman, în timp ce dumneata, om de inimă, n-ai găsit în voința dumitale pe aceea de a mă urma. Cu toate acestea, împărtăşiseşi aceste visuri de viitor, încuviințaseşi aceste iluzii, nutriseşi în mine această speranță imposibil de realizat. De multă vreme, ascultai proiectele mele copilăreşti, ambițiile mele de pigmeu, cu surîsul pe buze şi bucuria în ochi. iar cuvintele dumitale erau numai dragoste şi recunoştință. Şi dumneata ai fost, de asemenea, orb, neprevăzător, fanfaron. Cum se face că rațiunea nu ți-a revenit decît la vederea primejdiei ? Eu credeam că primejdia fascinează ochii, exaltă hotărîrea, înlătură frica : şi iată că în momentul crizei, ai tremurat ! Voi bărbații, n-aveti, aşadar, decît curajul fizic care înfruntă moartea ? Nu sînteți capabili de acela al spiritului, care acceptă nenorocirea ? Dumneata, care explici totul atît de admirabil, te rog explică-mi acest lucru.

Este, poate, pentru că visul dumitale nu era la fel cu al meu ; pentru că, la mine, curajul era dragostea. Dumneata ți-ai imaginat că mă iubeai şi te-ai trezit, surprins de asemenea greşeală. în ziua cînd eu păşeam încrezătoare la adăpostul greşelii mele. Dumnezeule mare ! Ce stranie iluzie a fost a dumitale, fiindcă atunci n-ai prevăzut toate obstacolele de care te-ai izbit în momentul cînd trebuia să treci la acțiune ; fiindcă nu mi-ai spus primul euvînt despre toate acestea, decît cînd era prea tîrziu . Pentru ce ți-aş face acum reproşuri ? Putem fi oare răspunzători de pornirile inimii noastre ? A depins oare de dumneata să mă iubeşti mereu ? Nu, fără îndoială. Vina mea este de a nu fi ştiut să-ți plac mai mult timp şi mai adevărat. Caut cauza acestui

lucru şi nu o găsesc in inima mea ; dar, oricum, după toate aparențele ea există. Poate să te fi iubit prea mult, poate duioşia mea a fost plicticoasă şi obositoare. Erai bărbat, iubeai independența şi plăcerea. Am fost o sarcină pentru dumneata. încercam câteodată să subjug viața dumitale. Vai, toate acestea au fost greşeli destul de neînsemnate pentru o părăsire atît de nemiloasă .

Bucură-te deci de această libertate răscumpărată pe socoteala întregii mele existențe ; nu o voi mai tulbura. Pentru ce nu mi-ai dat această lecție mai devreme ? Răul ar fi fost mai mic pentru mine şi poate şi pentru dumneata.

Fii fericit, este ultima dorință pe care o exprimă inima mea zdrobită. Nu mă mai îndemna să mă gîndesc la Dumnezeu ; lasă grija asta preoților, care trebuie să trezească inima împietrită a păcătoşilor. Cît despre mine, am mai multă credință derît dumneata ; nu slujesc acelaşi Dumnezeu, dar îl slujesc- mai bine si mai fără prihană. Al dumitale, este dumnezeul oamenilor, este regele, întemeietorul şi protectorul stirpei dumitale ; al meu este Dumnezeul universului, creatorul, sprijinul şi speranța tuturor ființelor. Al dumitale, a făcut totul numai pentru dumneata ; al meu a făcut toate speciile, unele pentru celelalte. Vă credeți stăpînii lumii ; eu cred că nu-i sînteți decît tiranii. Credeți că Dumnezeu vă ocroteşte şi vă îndreptățeşte să uzurpați stăpînirea pămîntului ; eu cred că el o rabdă pentru puțină vreme şi că va veni o zi cînd suflarea lui vă va risipi ca pe nişte grăunțe de nisip. Nu, Raymon, dumneata nu-1 cunoşti pe Dumnezeu ; sau, mai degrabă, lasă-mă să-ți spun ceea *ce-ți* spunea Ralph într-o zi la Lagny : că dumneata nu crezi în nimic. Educația dumitale şi nevoia pe care o ai de o putere indiscutabilă, pe care să o poți opune puterii brutale a poporului, te-au făcut să adopți fără să le cercetezi, credințele strămoşilor tăi .; dar sentimentul existenței lui Dumnezeu n-a pătruns pînă la inima dumitale şi poate niciodată nu i te-ai rugat. Eu nu am decît o credință şi fără îndoială, singura pe care dumneata n-o ai : eu cred în el ; dar religia pe care dumneata ai născocit-o, eu o resping ; întreaga dumitale morală, toate principiile dumitale, sînt interesele societății dumitale pe care le-ai ridicat la rangul de legi şi care pretinzi că emană de la Dumnezeu însuşi, aşa cum preoții voştri au înființat riturile cultului ca să stabilească

puterea lor şi bogăția lor asupra popoarelor. Dar toate acestea sînt minciună şi impietate. Eu care îl invoc, eu care îl înțeleg, ştiu foarte bine că nu există nimic comun între el şi dumneata si numai alăturandu-mă lui, din toate puterile, mă desprind de dumneata, care tinzi fără încetare să-i răstorni operele şi să-i pîngăreşti darurile. Haide, nu-ți stă bine să invoci numele lui ca să distrugi rezistența unei femei slabe, ca să înăbuşi geamătul unei inimi sfîşiate. Dumnezeu nu doreşte să fie asuprite şi să fie zdrobite făpturile mainilor lui. Dacă s-ar îndupleca să coboare pînă la a se amesteca în interesele noastre mărunte, el ar spulbera pe cel tare şi ar ridica pe cel slab ; ar trece marea sa mînă peste capetele noastre inegale şi le-ar nivela ca pe apele mării ; ar spune sclavului : «Zvîrle-ți lanțurile şi fugi în munți, unde am pus pentru tine ape, flori şi soare !» Ar- spune regilor : -«Aruncați purpura la cerşetori, să le slujească drept rogojină şi duceți-vâ să dormiți în văile unde am întins pentru voi covoare de ferigi şi de muşchi !» Ar spune celor puternici : «Plecați genunchiul şi purtați sarcina fraților voştri slăbănogi ; căci de azi înainte veți avea nevoie de ei şi le voi da puterea şi curajul». Da, iată visurile mele ; sînt toate dintr-o altă viață, dintr-o altă lume, unde legea celui brutal nu va fi trecut peste capul celei paşnic, unde cel puțin rezistența şi fuga nu vor fi crime, unde omul va putea scăpa de om, precum gazela scapă de panteră, fără ca lanțul legilor să fie întins în jurul lui pentru a-1 forța să vină să se arunce la picioarele duşmanului său, fără ca în nenorocirea lui să se ridice glasul prejudecății, ca să-i sfideze .suferințele şi să-i spună : «Vei fi laş şi josnic, pentru că n-ai vrut să te pleci şi să te tîrăşti».

Nu, nu-mi vorbi de Dumnezeu, mai ales dumneata, Raymon ; nu invoca numele lui ca să mă trimiți în exil şi să mă reduci la tăcere. Supunîndu-mă, cedez puterii oamenilor. Dacă aş asculta glasul pe care Dumnezeu 1-a pus în fundul inimii mele şi acest nobil instinct al unei naturi puternice şi îndrăznețe, care, poate, este adevărata conştiință, aş fugi în pustiu, aş şti să mă lipsesc de ajutor, de protecție şi de dragoste ; aş merge să trăiesc numai pentru mine, în fundul frumoşilor noştri munți ; aş uita de tiran.. de nedrepți şi de ingrați. Dar, vai, omul nu se poate lipsi de semenul său, şi Ralph, el însuşi, nu poate trăi singur.

Adio, Raymon ! Sâ dea Dumnezeu să fii fericit fără mine ! îți iert răul

pe care mi-i faci. Vorbeşte, cîteodată, de mine mamei dumitale, cea mai bună femeie pe care am cunoscut-o. Să ştii că în inima mea nu există nici ciudă, nici răzbunare împotriva dumitale ; durerea mea este demnă de dragostea pe care am avut-o pentru dumneata.

Indiana

Nefericita se lăuda. Această durere profundă şi calma nu era decît sentimentul propriei sale demnități cînd i se adresa lui Raymon ; dar, singură, se lăsa fără nici o stavilă în voia ardorii ei mistuitoare. Cîteodată, totuşi, nu ştiu ce licărire de speranță oarbă venea să strălucească în ochii ei rătăciți. Poate că niciodată nu şi-a pierdut o ultimă fărîmă de încredere în dragostea lui Raymon, cu toate lecțiile usturătoare ale experienței, cu toate gîndurue groaznice care îi evocau în fiecare zi răceala şi nepăsarea acestui om, atunci cînd nu mai era vorba de intereseia sau de plăcerile lui. Eu cred că dacă Indiana ar fi vrut sa înțeleagă adevărul crud, ea n-ar mai fi putut tîrî pînă acolo un rest de viață istovită şi întinată.

Femeia este bicisnică prin natura ei ; se pare că, pentru a cumpăni remarcabila superioritate pe care i-o dau asupra noastră senzațiile ei delicate, cerul a pus înadins în inima ei o vanitate oarbă, o credulitate prostească. Pentru a pune stăpînire pe această făptură aşa de subtilă, aşa de suplă şi aşa de pătrunzătoare, poate că nu este nevoie decît să ştii să mînuieşti lauda şi să gîdiîi amorul propriu. Cîteodată, oamenii cei mai incapabili de un ascendent oarecare asupra celorlați, exercită unul fără margini asupra spiritului femeilor. Linguşeala este jugul care pleacă atît de jos aceste capete înfierbîntate şi uşoare ! Vai de bărbatul care vrea să fie sincer în dragoste ! Va avea soarta lui Ralph.

Iată ce v-aş răspunde, dacă mi-ați spune că Indiana are un caracter cu totul deosebit şi că femeia obişnuită nu are rezistența conjugală, nici acea răceală stoică, nici acea răbdare care te duce la disperare. V-aş spune să priviți cealaltă față a medaliei şi să vedeți jalnica slăbiciune, orbirea nătîngă de care dă dovadă cu Raymon. V-aş întreba unde ați găsit o femeie care să nu fie tot atît de uşor înşelată, pe cît îi este de uşor să înşele, care să nu fi ştiut să, închidă zece ani în adîncul inimii sale, secretul unei speranțe riscată cu toată uşurința într-o zi de nebunie şi care să nu redevină la brațul unui bărbat, tot atît de

copilăros de slabă, pe cît de neinfrîntă şi de tare ştiea să fie la braţul altuia.

XXIV

Cu toate acestea, în sufletul ei. doamna Delmare devenise mai liniştită. Odată cu prietenii prefăcuţi, dispăruseră multe din neajunsurile care. altădată, încăpute pe mîna neobosită a acestor intermediari îndatoritori, se înveninau prin toată ardoarea zelului lor. Sir Ralph. cu tăcerea şi cu neintervenţia lui aparentă, era. mai abil decît ei toţi în a trece cu vederea peste aceste nimicuri ale vieţii intime, care se umflă sub suflarea binevoitoare a bîrfelilor. De altfel, Indiana trăia aproape totdeauna singură. Locuinţa ei era situată în munţi, deasupra oraşului şi în fiecare dimineaţă, domnul Delmare care avea un antrepozit de mărfuri în port, pleca pentru toată ziua ca să se ocupe de comerţul său cu India şi Franţa. Sir Raiph. care n-avea alt domiciliu decît al lor, dar care găsea mijlocul să aducă belşugul fără ca darurile lui să se observe, se ocupa de studiul ştiinţelor naturale sau supraveghea lucrările plantaţiei ; Indiana, reîntoarsă la obiceiurile nepăsătoare ale vieţii creole, îşi petrecea orele de zăpuşeală ale zilei în fotoliul ei indian şi cele ale serilor lungi, în singurătatea munţiilor.

La drept vorbind. Bourbon nu este decît un con imens a cărui bază ocupă o circunferintă de aproape patruzeci de leghe şi ai cărui pitoni gigantici se ridică ia înălţimea de o mie şase sute de toaze. Aproape din toate punctele acestei mase impunătoare ochiul descoperă în depărtare, pe după rocile ascuţite, dincolo de văile înguste şi de pădurile verticale, orizontul uniform pe care marea îl îmbrăţişează cu brîul ei albastru. De la ferestrele camerei sale Indiana zărea între doi colţi de stîncă. graţie unei deschizături în muntele împădurit a cărui coastă se afla în faţa aceluia unde era situată locuinţa, pînzele albe care străbăteau oceanul Indian în toate părţile, tn timpul orelor liniştite ale zilei, acest spectacol îi atrăgea privirile şi dădea melancoliei sale o nuanţă de deznădejde egală şi stăruitoare. Această vedere splendidă, departe de a revărsa înrîurirea ei poetică asupra visărilor ei. le făcea întunecate şi amare; atunci lăsa storul

de pînză de rafie care-i garnisea fereastra şi fugea pînă şi de lumina zilei, pentru a vărsa în taina inimii sale lacrimi fierbinți şi amare.

Dar către seară, cînd briza dinspre uscat începea să sufle, aducîndu-i mireasma orezariilor înflorite, se afunda în savană lăsînd pe Delmare si pe Ralph pe verandă, să guste în tihnă ceaiul aromatic de *faham* [1] şi să-şi pufăie tacticos havanele. Atunci, din vîrful vreunui pisc accesibil, crater stins al unui vechi vulcan, se ducea să privească apusul soarelui, care învăpăia aburul roşu din atmosferă şi răspîndea ca o pulbere de aur şi de rubine peste vîrfurile foşnitoare ale trestiilor de zahăr şi pe scânteietorii pereți ai recifelor. Rareori cobora în cheile rîului St. GilIes, fiindcă priveliştea mării, deşi îi făcea rău, o fascina cu mirajul ei magnetic. I se părea că dincolo de acele valuri şi de acele ceţuri îndepărtate, avea să i se dezvăluie privirilor magica apariție a unui alt pămînt. Cîteodată. norii de pe coastă luau pentru ea forme stranii : aci vedea o creastă albă ridicîndu-se pe valuri şi descriind o gi gantică linie pe care o lua drept fațada Luvrului ; aci erau două pînze pătrate care. ieşind deodată din ceţuri, trezeau amintirea turnurilor de la Notre-Dame din Paris, cinci Sena exală o ceață compactă, care le înlănțuie temelia si le face să pară ca suspendate în cer ; altă dată erau pale de nori roz, care. în formele lor schimbătoare, ofereau

[1] Orhidee din munții insulei, apreciată ca înlocuitoare a ceaiului.

toate capriciile de arhitectură ale unui oraş imens. Spiritul acestei femei se lăsa legănat de iluziile trecutului şi începea să palpite de bucurie !a vederea acestui Paris imaginar ale cărui realități marcaseră timpul cel mai nenorocit clin viața ei. O stranie amețeală îi cuprindea atunci capul. Suspendată la o mare înălțime deasupra solului coastei şi văzînd cum fuge sub ochii ei defileul care o despărțea de Ocean, i se părea că este aruncată în acest spațiu printr-o mişcare rapidă şi că se îndreaptă prin aer către oraşul prestigios al închipuirii sale. în acest vis, se agăța de stînca ce-i servea de sprijin ; şi pentru cine ar fi observat atunci ochii ei nesățioşi, sînul palpitînd de nerăbdare şi înfricoşătoarea expresie de bucurie răspîndită pe trăsături, ea ar fi prezentat toate simptomele nebuniei. Cu toate acestea, acelea erau orele ei plăcute şi singurele momente de fericire către care tindeau speranțele zilei sale. Dacă un capriciu al

bărbatului ei ar fi suprimat aceste plimbări solitare, nu ştiu ce gînduri ar mai fi susținut-o ; căci, la ea, totul se lega de a anumită facultate de iluzionare, de o arzătoare aspirație către fin punct care nu era nici amintirea, nici aşteptarea, nici speranța, nici regretul, ci dorința, în toată violența ei mistuitoare. Trăi astfel săptămîni şi luni sub cerul tropicelor, fără să iubească; fără să cunoască, fără să mîngîie decît o umbră, fără să urmărească decît o himeră.

In ce-1 privea pe Ralph, se lăsă atras în plimbărili lui către locurile întunecate şi adăpostite, unde suflarea vînturilor mării nu-1 putea ajunge ; căci vederea Oceanului îi devenise nesuferită ca şi ideea de a-l traversa din nou. Pentru el Franța nu deținea decît *un* loc blestemat în memoria inimii Iui. Acolo fusese nenorocit pînă la descurajare, el,-atît de învățat cu nenorocirea şi atat *de* răbdător la suferințe. Din toate puterile, căuta să o uite : căci, oricît ar fi fost de scîrbit de viață, dorea să trăiască atîta timp cît se simțea necesar. Avea deci grijă să nu pronunțe niciodată un cuvînt care să fi avut vreo legătură cu timpul petrecut în această țară. Ce n-ar fi dat el ca să-i smulgă doamnei Delmare această oribilă amintire ! Dar avea atît de puțină încredere în el, se simțea atît de stîngaci, atît de puțin elocvent, că mai degrabă fugea de ea decît să caute să-i abată gîndurile. In excesul rezervei sale delicate, continua să păstreze toate aparențele răcelii şi egoismului. Se ducea departe, să sufere în singurătate şi văzîndu-1 cum se înverşunează să cutreiere pădurile şi munții în căutarea păsărilor şi insectelor, s-ar fi zis că este un vînător naturalist absorbit de nevinovata lui pasiune şi cu totul desprins de preocupările sentimentale care se agitau în jurul lui. Şi cu toate acestea, vînătoarea şi studiul nu erau decît pretextul cu care acoperea lungile şi amarele lui reverii.

Această insulă conică este crăpată către bază pe tot înconjurul ei şi ascunde în despicături defileuri adinci, în care rîurile rostogolesc apele lor limpezi şi învolburate ; unul din aceste defileuri se numeşte Bernica. Este un loc pitoresc, un fel de vale îngustă şi profundă, ascunsă între doi pereți de stîncă perpendiculari, a căror suprafață este presărată cu boschete de arbuşti de stîncă şi tufe de ferigă.

In jgheabul format la întîlnirea celor două poale stîncoase, curge un pîrîiaş. Acolo unde jgheabul se sfîrşeşte, el se prăvale în adîncuri înspăimîntătoare şi formează în locul căderii un mic lac înconjurat de

trestii şi acoperit de o pîclă umedă. In jurul malurilor sale şi pe marginea firisorului de apă alimentat de scurgerea lăculețului, cresc bananieri, letchişi[1] şi portocali, al căror verde întunecat Şi viguros căptuşeşte interiorul defileului. Acolo se refugia Ralph, de căldură şi de societate ; toate plimbările îl aduceau la această țintă favorită ; zgomotul răcoros şi monoton

[1] Arbore tropical care face fructe roşii foarte frumoase

al cascadei îi alina melancolia. Cînd inima i se zbuciuma de spaimele secrete atat de îndelung mocnite, atît de crud ignorate, acolo îşi risipea el, în lacrimi neştiute, în suspine mute, zadarnica energie a sufletului său şi clocotul înăbuşit al tinereții sale. Pentru ca să înțelegeți caracterul lui Ralph, poate că trebuie să vă spun că cel puțin jumătate din viața lui se scursese în fundul acestei vîlcele. Acolo venea, chiar din zilele primei lui copilării, să-şi călească virtutea împotriva nedreptăților a căror victimă era în familia lui ; acolo îşi armase el toate resorturile sufletului împotriva destinului său tiranic şi se obişnuise cu stoicismul pînă a-i deveni o a doua natură. Tot acolo. în adolescența sa, purtase pe umeri pe mica Indiana ; o culcase pe ierburile țărmului în timp ce el pescuia crevete în apele limpezi, sau încerca să se cațere pe stîncă pentru a descoperi cuiburi de păsări.

Singurii oaspeți ai acestor singurătăți erau goelanzii ', petrelii [2], lişițele şi rîndunelele de mare. Fără încetare, se vedeau în prăpastie, coborînd sau înălțînduse, plutind sau învîrtindu-se, aceste păsări de apă, care, pentru a-şi adăposti puii lor sperioşi aleseseră văgăunile şi crăpăturile acestor pereți inaccesibili. Către seară, ele se adunau în stoluri neliniştite şi umpleau defileul care răsuna de țipetele lor aspre şi sălbatice. Lui Ralph îi plăcea să urmărească zborul lor majestuos, să asculte glasurile lor melancolice. O învăța pe mica lui elevă numele şi obiceiurile lor ; îi arăta frumoasa rățuşcă de Madagascar, cu pîntecul portocaliu şi spinarea de smarald ; o făcea să admire zborul păsării pai-în-coadă* cu fire roşii, care se rătăceşte cîteodată pe aceste meleaguri şi călătoreşte în cîteva ore din

[1] Sperie de pescăruşi.

[2] Păsări de mare, palmipede.

* Pasăre palmipedă din mările tropicale, cu două pene lungi şi înguste în coadă.

Ille de France* la insula Rodrigue, unde, după incursiuni de două sute de leghe în largul mării, revine în fiecare seară să se culce în arborele care-i ascunde puii. Taie-vînt, pasărea furtunilor, venea de asemenea să-şi desfăşoare aripile lungi şi subţiri, pe aceste stînci ; şi regina mărilor, *marea-fregată* cu coada ca furca, penele cenuşii ca ardezia şi ciocul cizelat, care se aşează atît de rar încît s-ar părea că văzduhul îi este patria şi mişcarea adevărata ei fire, îşi înălţa aici ţipătul său deznădăjduit, peste toate celelalte. După cit se părea, aceşti oaspeţi sălbateci se obişnuiseră să vadă pe cei doi copii învîrtindu-se în jurul cuiburilor, căci abia dacă mai găseau de cuviinţă să se sperie la apropierea lor ; şi cînd Ralph ajungea la stînca unde se aşezaseră, se ridicau în vârtejuri negre pentru a se lăsa vijelios, ca în bătaie de joc. la cîteva picioare deasupra lui. Indiana făcea haz de manevrele lor şi după aceea aducea cu băgare de seamă în pălăria ei de pai de orez, ouăle pe care Ralph izbutise să le şterpelească pentru ea şi pentru care deseori fusese nevoit să lupte curajos cu viguroasele lovituri de aripă ale marilor păsări amfibii.

Aceste amintiri reveneau nenumărate în spiritul lui Ralph, dar cu o extremă amărăciune ; căci timpurile se schimbaseră mult şi această fetiţă, care fusese totdeauna tovarăşa sa, încetase să-i mai fie prietenă, sau cel puţin atunci nu mai era, ca altădată, cu toată dăruirea inimei sale. Cu toate că ea răspundea afecţiunii, devotamentului şi îngrijirilor lui, era un punct care stăvilea încrederea lor, o amintire pe care se învîrteau ca în jurul unui pivot toate emoţiile vieţii lor. Ralph simţea că nu putea să-1 atingă ; îndrăznise o singură dată, într-o zi de primejdie, şi acest act de curaj nu dusese la nimic ; a reveni, acum, n-ar fi fost decît un act de cruzime rece, şi Ralph mai degrabă

[1] Azi Mauritius, la est de Madagascar şi la o distanţă de aproximativ 600 km. de insula Rodrigue şi la circa 800 de insula Bourbon (Reunion)

s-ar fi decis să-1 scuze pe Raymon, omul de lume pe care îl stima cel mai puţin, decît să mărească suferinţele Indianei condamnîndu-1 după ideile lui de justiţie.

Tăcea, prin urmare, şi chiar fugea de ea. Deşi trăiau sub acelaşi acoperiş, găsise mijlocul să nu se vadă deloc decît la orele meselor ; şi cu

toate,acestea, veghea asupra ei ca o providență misterioasă. Nu se depărta de casă decît Ia orele în care căldura o reținea în hamac ; dar seara, cînd ea era plecată, îl lăsa în mod abil pe Delmare sub verandă şi se ducea să o aştepte la piciorul stâncilor unde ştia că avea obiceiul să se aşeze. Rămînea acolo ore întregi, privind-o cîteodată printre crengile pe care luna începea să le albească, dar respectînd spațiul restrîns care o separa de el şi neîndrăznind să scurteze nici măcar cu o clipă trista ei reverie. Cînd se cobora din nou în vale, îl găsea totdeauna la marginea unui pîrîiaş care curgea alături de cărarea locuinței, Cîteva pietre late în jurul cărora apa fremăta în rețele de argint, îi serveau drept scaun. Cînd rochia albă a Indianei se contura pe țărm, Raiph se ridica în tăcere, îi oferea brațul şi o aducea acasă fără să-i adreseze o vorbă, dacă, mai tristă si mai abătută ca de obicei, nu începea ea însăşi conversația. Apoi. după ce se despărțea de ea, se retrăgea în camera lui. aşteptînd, pentru a se culca, ca toată lumea din casă să fi adormit. Dacă glasul lui Delmare se ridica, bodogănind, Ralph, sub primul pretext care îi venea în minte, se ducea la el şi reuşea să-1 liniştească sau să-i abată atenția, fără ca vreodată să lase să se vadă că asta îi fusese intenția. Această locuință, ca să spunem aşa, străvezie în comparație cu cele din climatul nostru, această continuă necesitate de a fi mereu unii sub ochii altora, impuneau colonelului mai multă rezervă în izbucnirile lui. Inevitabila figură a lui Ralph, care, la cel mai. mic zgomot venea să se aşeze între el şi soția lui, îl constrîngea să se modereze ; căci Delmare avea destul amor propriu ca să se domine în fața acestui cenzor în acelaşi.timp mut şi sever. Aşa că, pentru a-şi răcori năduful pe care dezamăgirile comerciale îl adunaseră în el toată ziua, aştepta ca ora culcării să-1 scape de judecătorul său. Dar era zadarnic ; influența ocultă veghea împreună cu el şi. la primul cuvînt amar, la prima izbucnire a vocii care făcea să răsune şi cei mici pereți ai locuinței sale, un zgomot de mobile sau o tropăială, iscate ca din întîmplare în camera lui Raiph, păreau să-i impună tăcerea şi să-i anunțe că discreta şi răbdătoarea grijă a protectorului veghea.

PARTEA A PATRA

XXV

Or, se întîmplă că guvernul din 8 august, care a încurcat atîtea lucruri în Franța, dădu o lovitură grea securității lui Raymon. Domnul de Ramiere nu se număra printre acei vanitoşi orbi care. după o zi de victorie, credeau că au triumfat. El făcuse din politică sufletul tuturor preocupărilor lui, temeiul tuturor visurilor sale de viitor.- Nutrise iluzia că regele, pornind pe calea concesiunilor abile, va menține încă multă vreme echilibrul care asigura existența familiilor nobile. Dar apariția prințului de Polignac spulberă această speranță. Raymon vedea prea departe, avea prea multe legături cu lumea *nouă* pentru a nu se pune în gardă împotriva succeselor de moment. El înțelese că întreaga lui soartă se clătina odată cu aceea a monarhiei şi că averea sa, viața sa poate, nu atîrna decît de un fir.

Se trezi atunci într-o situație delicată care-1 punea în încurcătură. Onoarea îl obliga să se dedice, cu toate riscurile devotamentului, familiei ale cărei interese fuseseră pînă atunci strîns legate de ale sale. In această privință, nu putea în nici un caz să-şi înşele conştiința şi nici memoria înaintaşilor lui. Dar această ordine a lucrurilor, această tendință către un regim absolutist, contrariau spiritul lui de prudență, rațiunea şi, spunea el. convingerea lui intimă. Ea compromitea întreaga lui existență, ba chiar mai rău. îl făcea ridicol, pe el, publicistul reputat, care îndrăznise să promită de atîtea ori, în numele tronului, dreptate pentru toți şi fidelitate față de pactul pe care juraseră. Acum, toate actele guvernului dădeau o dezmințire formală afirmatiunilor imprudente ale tînărului eclectic : toate spiritele liniştite şi nepăsătoare, care, două zile mai înainte, nu cereau decît să se alăture tronului constituțional, începeau să se arunce în brațele opoziției şi să trateze drept viclenii eforturile lui Raymon şi ale celor ca el. Cei mai politicoşi, îi acuzau de neprevedere şi de incapacitate. Raymon simțea că era umilitor să treacă drept un naiv tras pe sfoară, după ce jucase un rol atît de strălucit în această acțiune. In secret, începea să blesteme şi să dispreţuiască această regalitate care se înjosea şi care îl tîra în căderea ei ; ar fi vrut să se poată desprinde de ea înainte de ceasul bătăliei şi fără să se facă de ruşine. Cîtva timp, spiritul lui făcu eforturi de necrezut, ca să-şi atragă încrederea celor două tabere. Opozanții din acea vreme nu erau pretențioşi la admiterea de noi partizani.

Aveau nevoie de recruți şi grație puținelor probe pe care le cereau, găseau enorm de mulți. De altfel, nu disprețuiau nici sprijinul numelor mari şi, în fiecare zi, linguşelile abile strecurate în jurnalele lor tindeau să desprindă cele mai frumoase giuvaere din această coroană uzată. Raymon nu se lăsa înşelat de aceste demonstrații de stimă, dar nici nu le respingea, convins cum era de utilitatea lor. Pe de altă parte, susținătorii tronului se arătau şi mai intoleranți, pe măsură ce situația lor devenea mai disperată. Ei alungau din rîndurile lor, fără prudență şi fără menajamente, pe cei mai utili apărători ai lor. Curînd, începură să-şi manifeste nemulțumirea şi neîncrederea față de Raymon. Acesta, încurcat, ținînd la reputație ca la principalul sprijin al existenței fu apucat, foarte la timp, de un reumatism acut, caru îl sili să renunțe pentru moment la orice fel de activitate şi să se retragă la țară cu mama sa.

în această izolare, Raymon suferi într-adevăr de a se vedea aruncat ca un hoit în mijlocul frămintării nesățioase a unei societăți gata să se descompună, de a se simți împiedicat, atît de dificultatea de a-şi preciza atitudinea, cît şi de boală, să se înroleze sub stindardele belicoase care fîlfîiau în toate părțile chemînd la marea bătălie pe cei mai obscuri şi pe cei mai nepricepuți. Chinuitoarele dureri ale bolii, părăsirea, plictiseala şi febra dădură pe nesimțite un alt curs ideilor lui. Se întrebă, poate pentru prima oară, dacă lumea merita toată osteneala pe care şi-o dăduse ca să-i fie pe plac. şi. văzînd-o atît de indiferentă față de ei, atît de uitucă în privința talentelor şi faimei sale, el o judecă. Apoi se consolă de a se fi lăsat păcălit, mărturisindu-şi că nu căutase niciodată decît bunul trai personal şi că îl găsise mulțumită lui însuşi. Nimic nu ne întăreşte în egoism, mai mult decît cugetarea. De aci Raymon trase concluzia că omul, trăind în societate, are nevoie de două feluri de fericire, cea a vieții publice şi cea a vieții private, succesele hi lume şi dulcea viață de familie.

Mama sa, care îl îngrijea cu stăruință, căzu greu bolnavă : fu rîndul lui să-şi uite suferințele şi să aibă grijă de ea ; dar puterile lui n-au fost de ajuns. Sufletele înflăcărate şi pasionate fac ca sănătatea să fie dîrză şi miraculoasă în zilele de grea cumpănă ; dar sufletele nepăsătoare şi apatice nu insuflă trupului aceste elanuri supranaturale. Cu toate că Raymon era un fiu bun, aşa cum este înțeles acest lucru în societate, fiziceşte el se prăbuşi sub povara oboselii. întins pe patul lui de suferință,

ne-maivînd la căpătîi decît oameni plătiți sau rari prieteni grăbiți să se reîntoarcă la frămintările vieții sociale, el începu să se gîndească la Indiana şi o regretă în mod sincer, fiindcă atunci i-ar fi fost necesară. îşi aminti de îngrijirile devotate pe care o văzuse acordîndu-le cu prisosință soțului ei bătrîn şi morocănos şi îşi imagină blîndețea şi binefacerile cu care ar fi ştiut să-şi copleşească iubitul.

„Dacă i-as fi acceptat sacrificiu], gîndi el, ar fi fost dezonorată ; dar ce mi-ar păsa, în clipa de față ? Părăsit de o lume frivolă şi egoistă, n-aş mai fi singur ; cea pe care toți ar respinge-o cu dispreț ar fi la picioarele mele plină de clragosie ; ar deplînge suferințele mele, ar şti să le îndulcească. Pentru ce am alungat-o pe femeia aceasta? Mă iubea atata că ar fi putut să se consoleze de jignirile oamenilor, revărsînd puțină fericire asupra vieții mele intime."

Hotărî să se însoare cînd va fi vindecat şi perindă în mintea lui numele şi figurile care îi izbiseră atenția în saloanele celor două clase ale societății. în visurile lui defilară apariții fermecătoare ; cosițe încărcate de flori, umeri de zăpadă învăluiți în pene de lebădă, talii mlădioase încătuşate în muselină sau şaten ; aceste fantasme atrăgătoare agitară aripile lor de voal pe ochii grei şi arsi de febră ai iui Raymon ; dar el nu văzuse aceste zîne decit în vîrtejul parfumat al balului. Cînd se trezi, se întrebă dacă buzele lor trandafirii aveau şi alte zîmbete decît cele ale cochetăriei ; dacă mîinile lor albe ştiau să aline rănile durerii, dacă sufletul lor subtil şi sclipitor ştia să coboare la sarcina anevoioasă de a consola şi de a reda buna dispoziție unui bolnav copleşit de necazuri. Raymon era un om cu inteligența precisă si se ferea mai mult decît alții de cochetăria femeilor ; mai mult decît alții, ura egoismul, fiindcă ştia că n-avea nimic de obținut de la el pentru fericirea lui. Şi apoi, Raymon se simțea tot. atît de încurcat m privința alegerii unei femei, ca şi în aceea a unei culori politice. Aceleaşi motive îl făceau să nu se grăbească şi să fie prudent. El aparținea unei familii de rang înalt şi de principii rigide care n-ar fi suportat o mezalianță şi cu toate acestea, averea cu adevărat sigură nu se mai găsea decît la cei din popor. După toate aparențele, această clasă urma să se ridice pe ruinele celeilalte şi pentru a te menține la suprafața curentului, trebuia să fii ginerele unui industriaş sau al unui speculant. Raymon se gîndi, prin urmare, că era înțelept să aştepte, ca să vadă din ce

parte va sufla vântul, pentru a se angaja într-o acțiune de careva depinde tot viitorul lui.

Aceste cugetări realiste îi înfățişau în toată goliciunea uscăciunea de inimă care patronează căsătoriile de conveniență, şi speranța de a avea într-o zi o tovarăşă demna de dragostea lui nu intra decît ca din întîmplare în sorții fericirii sale. In aşteptare, boala putea să se lungească, iar speranța unor zile mai bune nu ştergea senzația ascuțită a durerilor prezente. Se întoarse la gîndul supărător ai orbirii lui, în ziua cînd refuzase să răpească pe doamna Delmare şi se blestemă de a fi înțeles atît de greşit adevăratele lui interese.

In acel moment primi scrisoarea pe care Indiana i-o scria din insula Bourbon. Energia sumbră şi inflexibilă pe care o păstra în mijlocul nenorocirilor care ar fi trebuit să-i zdrobească sufletul, îl izbi puternic pe Raymon.

„Am judecat-o greşit, gîndi el. mă iubea cu adevărat şi încă mă mai iubeşte ; pentru mine. ar fi fost capabila de acele eforturi eroice pe care eu le credeam peste puterile unei femei ; şi acuma, poate n-aş avea de spus decît un cuvînt ca s-o atrag, ca un magnet irezistibil, de la un capăt al lumii la celălalt. Dacă n-ar trebui şase luni, poate opt luni pentru a obține acest rezultat, ar fi de încercat !"

Adormi cu această idee ; dar fu trezit curînd de nişte zgomote curioase în camera vecină ; se ridică anevoie, puse un halat şi se tîrî pînă la apartamentul mamei sale ; îi era cît se poate de rău.

Spre dimineață, găsi puterea să stea de *vorbă* cu el ; nu-şi făcea iluzii asupra puținului timp ce-i mai răminea de trăit ; se ocupă de viitorul fiului ei.

— Pierzi, îi spuse ea, pe cea mai bună prietenă a ta ; Dumnezeu să-ți trimită în ioc o soție demnă de tine. Dar fii prudent. Raymon şi nu risca tihna întregii tale vieți, pentru himera, unei ambiții. Nu cunoşteam, vai ! decît o singură femeie pe care aş fi vrut s-o numesc fiica mea ; dar cerul a hotărît altfel. Totuşi, ascultă, fiul meu : domnul Delmare este bătrîn şi gîrbovit ; cine ştie dacă această călătorie nu a sleit şi restul puterilor sale ? Respectă onoarea soției lui. atîta timp cît va trăi ; dar dacă, aşa cum cred, e sortit să mă urmeze curînd în mormînt, adu-ți aminte că mai există pe lume o femeie care te iubeşte aproape tot atît cît te-a iubit şi

mama ta.

Seara, doamna de Ramiere muri în brațele fiului său. Durerea lui Raymon fu amară şi profundă ; în fața unei astfel de pierderi, nu putea exista nici falsă exaltare, nici calcul. Mama sa îi era într-adevăr necesară ; odată cu ea, pierdea întreaga seninătate morală a vieții sale. Pe fruntea ei lividă, pe ochii ei stinşi, vărsă lacrimi deznădăjduite : învinui cerul, îşi blestemă destinul, o plînse şi pe Indiana. îi ceru socoteală lui Dumnezeu de fericirea pe care el i-o datora ; i se plînse că îl trata ca pe oricare altul şi că îi luase totul dintr-odată. Apoi se îndoi de acest Dumnezeu care îl pedepsea ; preferă să-1 nege decît să se supună hotărîrilor lui. Odată cu toate realitățile vieții, îşi pierdu toate iluziile; şi se întoarse la patul lui de suferință, scuturat de friguri, distrus ca un rege izgonit, ca un înger blestemat.

Cînd fu aproape restabilit, aruncă o privire asupra situației din Franța. Răul se agrava ; din toate părțile oamenii amenințau că vor refuza plata impozitului. Raymon se miră de încrederea nătîngă a partidului său şi, socotind nimerit să nu se arunce încă în învălmăşeală, se ferecă ia Cercy, cu amintirea tristă a mamei sale şi a doamnei Delmare.

Tot întoreînd pe o față şi pe alta ideea pe care la început o concepuse în treacăt, se deprinse cu gîndul că pentru ei, aceasta din urmă nu era pierdută, dacă voia să-şi dea osteneala să o cheme înapoi. Văzu in această hotărîre multe neajunsuri, dar şi mai multe avantaje. Nu avea nici un interes să aştepte ca ea să devină văduvă pentru a o lua de soție, aşa cum înțelesese doamna de Ramiere. Delmare putea să mai trăiască încă douăzeci de ani şi Raymon nu dorea să renunțe pentru totdeauna la sorții unei căsătorii strălucite. Concepea ceva mai bun decît atît, în fantezia lui vie şi fecundă. Dîndu-şi puțina osteneală, putea să exercite asupra Indianei lui o dominație nelimitată ; simțea în spiritul lui destulă şiretenie şi îndemînare pentru a face, din această femeie pasionată şi admirabilă, o metresă devotată şi supusă. Putea să o ferească de mînia opiniei publice, să o ascundă după zidul de nepătruns al vieții sale particulare, să o păstreze ca pe o comoară în ascunzişul refugiului său şi să o folosească pentru a revărsa asupra clipelor sale de singurătate şi de reculegere fericirea unei afecțiuni curate şi generoase. N-ar trebui să se agite mult pentru a evita mînia bărbatului ; el n-ar veni să-şi caute soția la peste trei mii de leghe, cînd interesele sale îl țintuiau în mod irevocabil într-o altă

lume. Indiana ar fi puțin pretențioasă în privința plăcerilor şi a libertății, după grelele încercări care o încovoiaseră sub jug. Ea nu rîvnea decît la dragoste si Raymon simțea că ar iubi-o din recunoştinţă. îndată ce i-ar fi utilă. îşi reamintea, de asemenea, răbdarea şi blîndețea pe care ea le arătase în timpul lungilor zile de indiferență şi părăsire. îşi făgăduia să-şi păstreze în mod abil libertatea, fără ca ea să îndrăznească să se plîngă ; era sigur că va domina îndeajuns convingerile ei pentru a o face să accepte orice, chiar să-1 vadă însurat ; şi el sprijinea această speranță pe numeroasele exemple de legături intime pe care le văzuse menținîndu-se în ciuda legilor sociale, grație prudenței şi abilității cu care unii ştiuseră să scape de judecata opiniei publice.

„De altfel, mai spunea el, această femeie ar fi făcut pentru mine un sacrificiu fără întoarcere şi fără margini. Pentru mine ar fi mers la capătul păniîntului şi ar fi taiat în urma ei orice mijloc de existență, orice posibilitate de iertare. Lumea nu este neînduplecată decît pentru greşelile mărunte şi comune ; o îndrăzneală neobişnuită o uimeşte, o nenorocire de proporții o dezarmează; o va plînge, poate o va admira pe această femeie, care, pentru mine, ar fi făcut ceea ce oricare alta n-ar fi cutezat sa încerce. O va înfiera, dar nu o va batjocori şi eu nu voi fi vinovat de a o fi primit şi de a o fi protejat, după ce mi-a dat o dovadă de dragoste atît de mare. Poate, dimpotrivă, mi se va lăuda curajul ; cel puțin voi avea susținători şi reputația mea va fi supusă unui proces răsunător şi imposibil de rezolvat. Cîteodată, societatea doreşte să fie în-fruntată ; ea nu-şi acordă admirația celor care se tîrăsc pe cărările bătute. In timpurile în care ne aflăm, trebuie să mîi opinia celorlalți cu lovituri de bici."

Sub influența acestor gînduri, scrise doamnei Delmare. Scrisoarea sa fu ceea ce trebuia să fie, în mîinile unui bărbat atît de abil şi atît de experimentat. Ea respira dragostea, durerea şi mai ales adevărul. Vai ! Ce trestie mlădioasă este aşadar şi adevărul, ca să se plece astfel la toate adierile ?

Cu toate acestea, Raymon avu înțelepciunea să nu exprime formal obiectul scrisorii sale. Se prefăcea că priveşte întoarcerea Indianei ca o fericire nesperată ; dar, de data aceasta, îi vorbea foarte vag de îndatoririle ei. îi povestea ultimele cuvinte ale mamei lui; zugrăvea cu căldură disperarea la care îl adusese această pierdere, plictiselile singurătății şi primejdia situației sale. Schița un tablou sumbru şi teribil al revoluției care lua proporții la orizontul Franței şi tot prefăcîndu-se că se bucură de a segăsi singur în fața acestor lovituri, dădea Indianei să mțeleagă că pentru ea venise momentul de a pune în

aplicare acea fidelitate entuziastă, acel devotament primejdios cu care se lăudase atîta. Raymon îşi acuza destinul şi spunea că virtutea îl costase destul de scump, că jugul lui era foarte greu, că ținuse fericirea în mînă şi că avusese puterea să se condamne la o izolare veşnică.

„Nu-mi mai spune că m-ai iubit, adăugă el ; mă simt atunci atît de slab şi de abătut că-mi blestem curajul şi îmi urăsc îndatoririle. Spune-mi că eşti fericită, că mă Uiți, pentru a putea găsi în mine puterea de a nu veni să te smulg legăturilor ce ne despart."

într-un cuvînt, zicea că e nefericit; asta-nsemna a-i spune Indianei că o aştepta.

XXVI

în timpul celor trei luni care s-au scurs între plecarea acestei scrisori şi sosirea ei la insula Bourbon, situația doamnei Delmare devenise aproape intolerabilă în urma unui incident domestic de cea mai mare importanță pentru ea. Ea luase tristul obicei de a scrie în fiecare seară relatarea necazurilor de peste zi. Acest jurnal al durerilor ei se adresa lui Raymon şi cu toate că nu avea intenția să i-1 trimită, discuta cu el, cînd cu pasiune, cînd cu amărăciune, despre suferințele vieții ei şi despre sentimentele pe care nu putea să le înăbuşe. Aceste hîrtii căzură în mîinile lui Delmare, mai bine zis. sparse cufărul în care stăteau ascunse împreună cu vechile scrisori ale lui Raymon şi pe care le devoră cu ochi geloşi şi furioşi. în prima pornire a mîniei, el îşi pierdu puterea de a se stăpîni şi se duse, cu inima zvîcnind, cu mîinile crispate. să aştepte ca ea să se întoarcă de la plimbare. Dacă ar fi întîrziat citeva minute, poate că acest om nenorocit ar fi avut timpul să se reculeagă : dar steaua lor rea, a amîrs-dorura, o făcu să apară în fața lui aproape imediat. Atunci. fără să poată articula un cuvînt, o apucă de păr, o trînti Ia pâmînt şi o izbi în frunte cu tocul cizmei.

Abia aplicase această pecete sîngeroasă a brutalității lui unei biete ființe slabe, că avu oroare de el însuşi. O luă la fugă speriat de ceea ce făcuse şi alergă să se închidă în camera lui, unde îşi încarcă pistoalele, ca să-şi zboare creierii ; dar cînd să execute acest plan, o văzu în verandă pe Indiana, care se ridicase şi care, cu un aer liniştit şi rece, îşi ştergea

sîngele ce-i năpădise fața. Văzînd-o în picioare, avu mai întîi un sentiment de bucurie, deoarece credea că o ucisese, dar după aceea mînia i se reaprinse.

— Nu este decît o zgîrietură, țipă el, şi ai merita moartea de o mie de ori ! Nu, n-am să mă omor ; fiindcă te-ai duce să te bucuri de asta în brațele iubitului tau. Nu vreau să vă asigur fericirea la amîndoi. vreau să trăiesc ca să vă fac să suferiți, ca să te văd pierind de inimă rea. ca să dezonorez pe nemernicul care şi-a bătut joc de mine.

Se zbătea in chinurile turbării cînd Ralph intră printr-altă uşă a verandei şi dădu peste Indiana cu părul răvăşit, în starea în care o lăsase această scenă oribilă. Dar ea nu arătase nici cea mai mică spaimă, nu lăsase să-i scape nici un țipăt, nu ridicase mîinile să ceară îndurare. Obosită de viață, părea că nechemînd pe nimeni în ajutor, ea ar fi simțit dorința crîncenă de a-i lăsa iui Delmare răgazul să comită omorul. Este sigur că în momentul cînd această întîmplare avusese loc, Ralph era la douăzeci de paşi de acolo şi că nu auzise nici cel mai mic zgomot.

— Indiana ! strigă el dîndu-se înapoi de groază şi de surprindere, cine te-a rănit astfel ?

— Mă mai întrebi ? răspunse ea cu un surîs amar ; cine altul decît *prietenul duniiude,* are *dreptul* şi dorința asta ?

Ralph zvîrli la pămînt bastonul pe care îl ținea ; n-avea nevoie de alte arme decît mîinile lui zdravene ca sa-l sugrume pe Delmare. Din două salturi străbătu distanța, îmbrînci uşa cu o lovitură de pumn... Dar îl găsi pe Delmare întins la pămînt, cu fața vînătă, gîtul umflat, in prada convulsiuniJor înăbuşite ale unei congestii sangvine.

Puse mîna pe hîrtiile împrăştiate pe duşumea. Recunoscînd scrisul lui Raymon, văzînd sfărîmăturile casetei, înțelese ceea ce se petrecuse ; şi, adunînd cu grijă aceste piese acuzatoare, alergă să le remită doamnei Delmare, sfătuind-o să le ardă imediat. Probabil câ Delmare n-avusese timpul necesar ca să citească tot.

Apoi o rugă să se retragă în camera, ei, în timp ce el va chema sclavii să-i dea ajutor colonelului ; dar ea nu voi nici să ardă hîrtiile, nici să-şi ascundă rana.

— Nu, îi spuse ea cu trufie, cu nici un preț ! Altădată, acest om n-a găsit de cuviință să ascundă fuga mea doamnei de Carvajal ; s-a grăbit să dea în vileag ceea ce numea el dezonoarea mea. Vreau să arăt tuturor care

au ochi să vadă, acest stigmat al dezonoare! lui, pe care a avut grija să-1 imprime el însuşi pe fața mea. Stranie dreptate, aceea de a impune unuia să păstreze .secretul crimelor celuilalt, în timp ce acesta îşi arogă dreptul de a-1 înfiera fără milă !

Cînd Ralph îl văzu pe colonel în stare să-1 înțeleagă, îl copleşi cu; reproşuri, mai energic şi mai aspru decît s-ar fi crezut că este capabil să se arate. Atunci Delmare, care cu siguranță nu era un om rău, îşi plînse greşeala ca un copil ; dar o plînse fără demnitate, aşa cum o faci cînd te laşi stăpînit de impresia momentului, fără să can-tăreşti efectele şi cauzele. Gata să se arunce în cealaltă extremă, voia să-şi cheme soția şi să-şi ceară iertare ; dar Ralph se împotrivi şi încercă să-1 facă să înțeleagă că această împăcare copilărească ar compromite autoritatea unuia fără să şteargă injuria adusă celuilalt. El ştia bine că sînt greşeli care nu se iartă şi nenorociri care nu se pot uita.

Din acest moment, persoana acestui soț deveni odioasă în ochii soției sale. Tot ceea ce făcu pentru a-şi repara

greşelile îi compromise şi puțina considerație pe care o mai putuse păstra pînă atunci. într-adevăr, greşeala lui era imensă ; bărbatul care nu se simte în stare să fie rece şi necruțător în răzbunare, trebuie să renunțe cu desăvirşire la orice veleități de nervozitate nestăpînita şi porniri ostile. Nu există un rol posibil, între acela al creştinului care iartă şi aeela al omului de lume care repudiază. Dar Delmare avea şi partea lui de egoism ; se simțea bătrîn şi îngrijirile soției sale îi deveneau din zi în zi mai necesare. Ii era o frică teribilă de singurătate şi dacă în criza orgoliului său rănit, revenea la obiceiurile de soldat şi o maltrata, rațiunea îl aducea repede la acea slăbiciune a bătrînilor care se îngrozesc de părăsire. Prea vlăguit de vîrstă şi oboseli pentru a mai nădăjdui să devină tată de familie, rămăsese holtei bătrîn în propriul lui menaj si îşi luase o soție aşa cum şi-ar fi luat o guvernantă. Deci nu din afecțiune pentru ea îi ierta faptul de a nu-1 iubi, ci din interes pentru el însuşi ; şi dacă suferea fiindcă nu-i putea stăpîni sentimentele, era pentru că se temea să nu fie îngrijit mai puțin, în ziiele lui de bătrînețe.

în ceea ce o privea, cînd doamna Delmare, profund rănită de legile sociale, îşi încorda toate puterile sufletului său pentru a le urî şi a le disprețul, exista de asemenea în adîncul gîndurilor sale, un sentiment cu

totul personal. Dar poate această nevoie de fericire care ne mistuie, această ură a nedreptății, această sete de libertate care nu se stinge decît odată cu viața, sînt însuşirile componente ale *egoismului,* termen prin care englezii indică dragostea de sine, considerată ca un drept al omului, şi nu ca un viciu. Mi se pare că individul ales între toți pentru a suferi din cauza instituțiilor de care profită semenii lui trebuie, dacă are oarecare energie în suflet, să se zbată împotriva acestui jug despotic. Şi, de asemenea, cu cît sufletul lui este mai mare şi mai nobil, cu atît cred că trebuie să sîngereze şi mai mult sub loviturile nedreptății. Dacă el îşi închipuise că fericirea trebuie să fie răsplata virtuții, în ce îndoieli groaznice, în ce nesiguranță deznădăjduită trebuie să-1 arunce dezamăgirile pe care i le priei-nuieşte experiența !

De aceea, toate gîndurile Indianei, toate acțiunile, toate durerile sale erau strîns legate de această mare şi teribilă luptă a naturii împotriva civilizației. Dacă munții pustii ai insulei ar fi putut s-o ascundă multă vreme, cu siguranță ea s-ar fi refugiat acolo în ziua atentatului săvîrşit împotriva ei ; dar Bourbon. nu era destul de întinsă ca să se poată sustrage urmăririlor şi atunci hotărî să pună între ea şi tiranul ei, întinsul mării şi incertitudinea locului său de refugiu. Această rezoluție fiind luată, se simți mai liniştită şi în cadrul vieții familiale ; se arătă aproape veselă şi nepăsătoare. Delmare fu atît de surprins şi atît de încîntat încît făcu în sinea lui acest raționament fie brută, că era bine să faci femeile să simtă puțin legea celui mai tare.

Atunci ea nu mai visă decît la fugă, singurătate şi independență ; suci şi răsuci în capul ei vătămat şi dureros mii de proiecte de instalare romanțioasă în ținuturile pustii ale Indiei sau Africii. In amurg, urmărea cu privirea zborul păsărilor care se duceau să se culce în insula Rodrigue. Această insulă părăsită îi făgăduia toate satisfacțiile izolării, cea dintîi nevoie a unui suflet zdrobit. Dar aceleaşi motive care o împiedicau să ajungă în inima ținuturilor din insula Bourbon, o făceau să renunțe şi la azilul restrîns al pămînturilor vecine. Deseori, vedea în casa ei financiari importanți din Madagascar, care aveau legături de afaceri cu soțul ei ; oameni greoi, arşi de soare. grosolani, care nu aveau tact şi finețe decît pentru interesele lor comerciale. Cu toate acestea, povestirile lor captivau atenția doamnei Delmare ; îi plăcea să-i descoase

despre admirabilele produse ale acestei insule şi ceea ce îi povesteau despre minunile naturii din această regiune înflăcăra din ce în ce mai mult dorința pe care o simțea de a se duce să se ascundă acolo. întinderea țării şi puținul spațiu pe care îl ocupau acolo europenii o făceau să spere că nu va fi descoperită niciodată. Se opri deci la acest proiect şi hrăni spiritul ei lipsit de preocupări cu visurile unui viitor pe care avea pretenția să şi-1 creeze ea singură. Se si vedea construindu-şi ajoupa* ei solitară la adăpostul unei păduri virgine, pe țărmul unui fluviu fără nume, refugiindu-se sub protecția acestor triburi pe care nu le-a pîngărit încă jugul legilor şi al prejudecăților noastre. Neştiutoare cum era, spera să găsească acolo virtuțile exilate din emisfera noastră şi să trăiască in pace, străină de orice alcătuire socială : îşi închipuia că va scăpa de primejdiile izolării şi că va rezista bolilor pustiiitoare ale climatului. Biată femeie care nu putea îndura mînia unui bărbat şi care se grozăvea să înfrunte pe cea a vieții sălbatice !

* in insula malgaşă, colibă de paie şi crengi.

în mijlocul acestor preocupări romanțioase şi al acestor proiecte extravagante, ea uita durerile prezente ; îşi plăsmuîa o lume aparte care o consola de cea în care era silită să trăiască şi se obişnuia să se gîndească mai puțin la Raymon, care, curînd, nu trebuia să mai însemne nimic în existența ei solitară şi filozofică. Tot clădindu-şi un viitor după propria fantezie, nu se mai preocupa atîta de trecut ; ba chiar, simțindu-şi inima mai liberă si mai curajoasă, îşi închipuia că adună mai dinainte fructele vieții ei de sihăstrie. Dar sosi scrisoarea lui Raymon şi acest edificiu de himere pieri ca o suflare. Ea simți, sau crezu că simte că îl iubea mai mult decît în trecut. In ce mă priveste, îmi place să cred că nu 1-a iubit niciodată cu toate puterile sufletului său. Am impresia că afecțiunea rău îndreptată se deosebeşte de afecțiunea împărtăşită tot atît cit o eroare se deosebeşte de un adevăr : mi se pare că, dacă exaltarea şi ardoarea sentimentelor noastre ne însea1ă pînâ a crede că aceasta este dragostea în toată puterea ei, aflăm mai tîrzîu, gustînd plăcerile unei iubiri adevărate, în ce măsură ne-am înşelat pe noi înşine.

Dar situația în care Rayrnon spunea că este aruncat, reaprindea în inima Indianei acel elan de generozitate care era o necesitate a naturii sale.

Văzîndu-1 singur

si nenorocit, consideră, ca o datorie să uite trecutul şi sâ nu prevadă ce va fi în viitor. In ajun, voia să-şi părăsească bărbatul din ură şi din ranchiună ; acum regreta că nu-1 stimează, pentru.a-i putea aduce lui Raymon un adevărat sacrificiu. Atît de mare îi era entuziasmul, că se temea sa nu facă prea puțin pentru el scăpînd de un stăpîn arțăgos cu riscul vieții ei şi suportînd agonia unei călătorii de patru luni. Şi-ar fi dat viața, fără să creadă că ar fi plătit de-ajunş un surîs de al lui Raymon. Aşa este făcută femeia.

Prin urmare, nu mai era vorba decît de a pleca. Era extrem de greu să înşele încrederea lui Delmare şi perspicacitatea lui Ralph. Dar nu acolo era principala piedică ; trebuia să scape de publicitatea plecării, pe care, conform legilor, orice călător este obligat să o facă prin ziare.

între puținele vase ancorate în rada primejdioasă a insulei Bourbon, nava „Eugeniu" urma să plece spre Europa. Multă vreme, Indiana căută prilejul de a vorbi cu căpitanul, fără să fie văzută de soțul ei ; dar de cîte ori îşi exprima dorința de a se plimba prin port, Delmare, chipurile, avea aerul că o dădea în paza lui sir Ralph şi el însuşi îi urmărea din ochi cu o răbdare exasperantă. Cu toate acestea, adunînd cu o atenție minuțioasă toate indiciile favorabile planului său. Indiana află despre căpitanul vasului echipat pentru Franța că avea o rudă în satul Saline, din interiorul insulei, şi că de multe ori se întorcea pe jos, ca să se ducă să se culce la bord. Din acel moment, ea nu mai părăsi stînca ce-i servea drept punct de observație. Pentru a îndepărta bănuielile, se ducea acolo pe poteci ocolite şi se intoarcea tot aşa, dacă pînă 1*a* căderea nopții nu descoperise pe drumul muntelui călătorul care o interesa.

Nu-i mai rămîneau decît două zile de speranță, căci deja bătuse vîntul dinspre uscat spre radă ; ancorajul vasului în rada portului amenința să nu mai poată fi menținut şi căpitanul Random era nerăbdător să iasă în larg.

In cele din urmă ea adresă lui Dumnezeu, nădejdea celor năpăstuiți şi slabi, o rugăciune fierbinte şi se duse să aştepte chiar pe drumul către Saline, înfruntînd primejdia de a fi văzută şi riscînd ultima ei speranță. Nu era nici un ceas de cind aştepta, cînd căpitanul Random coborî pe cărare. Era un adevărat marinar, totdeauna grosolan şi cinic, fie că era

morocănos ori bine dispus ; privirea lui o făcu să înghețe de groază pe biata Indiana. Cu toate acestea, ea își luă inima în dinți și merse să-1 întîmpine, cu un aer demn și hotărît.

— Domnule, îi spuse ea, vin să pun în mîinile dumitale onoarea și viața mea. Vreau să părăsesc colonia si să mă întorc în Franța. Dacă, în loc. să-mi acorzi protecția dumitale trădezi secretul pe care țl-1 încredințez, nu-mi mai rămîne de ales decît să mă arunc în mare.

Trăgînd o înjurătură, căpitanul răspunse că marea ar refuza să scufunde o goeletă atît de drăguță și că deoarece ea singură se repezea sub bătaia vântului, el se angaja să o remorcheze pînă la capătul pămîntului.

— Deci ești de acord, domnule ? îi spuse, doamna Delmare neliniștită. în acest caz vei accepta arvuna călătoriei mele.

Și îi remise o casetă conținînd bijuteriile pe care doamna de Carvajal i le dăruise altădată : era singura avere pe care o mai poseda. Dar marinarul înțelegea lucrurile altfel și îi înapoie caseta cu vorbe care făcură să i se ridice sîngele în obraji.

— Sînt foarte nefericită, domnule. îi răspunse ea. reținîndu-și lacrimile de mînie care îi străluceau în genele lungi ; demersul pe care îl fac pe langă dumneata te autorizează să mă insulți și cu toate acestea, dacă ai ști cit de odioasă este existența mea în această țară, ai avea pentru mine mai multă milă decît dispreț.

Atitudinea nobilă și înduioșătoare a Indianei făcu o puternică impresie asupra căpitanului Random. Ființele care nu abuzează de sensibilitatea lor, o regăsesc, cite-odatâ, la nevoie, sănătoasă și întreagă. El își aduse aminte numaidecât de figura odioasă a colonelului Delmare și de vîlva pe care isprava lui o făcuse în colonie,. Sorbind din ochii lui neruşinați această făptură atît de gingașă și de drăguță, .fu izbit de aerul ei de inocență și de candoare ; mai ales fu foarte mișcat obserVînd pe fruntea ei un semn alb pe care îmbujorarea i-1 scotea în evidență. Avusese cu Delmare raporturi de comerț, care îi lăsaseră un sentiment de ranchiună față de acest om atît de riguros și de precaut în afaceri.

- Blestem ! strigă el, nu am dispreț decît pentru bărbatul capabil să spargă cu lovituri de cizmă capul unei femei atît de drăguțe. Delmare este

un corsar căruia nu voi fi supărat să-i joc acest renghi ; dar fii prevăzătoare, doamnă şi gîndeşte-te că în aceasta afacere eu îmi pătez obrazul. Trebuie s-o ştergi fără gălăgie, cînd apune luna, să-ţi iei zborul ca un biet pescăruş din fundul cine ştie căror stînci întunecate...

- Eu ştiu, domnule, răspunse ea. că nu-mi vei face acest important serviciu fără a călca legile ; înfrunţi poate riscul de a plăti o amendă ; de aceea îţi ofer această casetă, a cărei valoare reprezintă cel puţin de două ori preţul traversării.

Surîzînd, căpitanul luă caseta.

— Nu este momentul să ne încheiem socotelile, spuse el ; sînt de acord să-ţi păstrez mica dumitale avere. Data fiind împrejurarea, fără îndoială că nu ai un bagaj prea mare ; în noaptea plecării, să fii la stîncile din Golful Latanierilor ; vei vedea venind spre dumneata o barcă echipată cu doi vîslaşi buni şi vei fi urcată la bord între orele unu si două dimineaţa.

XXVII

Ziua plecării se scurse ca un vis. Indiana se temuse să nu i se pară lungă şi greu de suportat; dar trecu ca o clipă. Liniştea de la ţară şi calmul locuinţei, contrastau cu frămîntările lăuntrice care măcinau pe doamna Delmare. Ca sâ-şi pregătească cele cîteva lucruşoare pe care voia să le ia, se închidea în camera ei, apoi le ascundea sub veşminte şi le ducea unul cîte unul la stîncile din Golful Latanierilor, unde le punea într-un coş de scoarţă îngropat în nisip. Marea era mohorîtă şi vîntul creştea, din oră în oră. Din prudenţă, vasul „Eugeniu" ieşise din port. şi doamna Delmare vedea în depărtare pînzele sale albe pe care briza le umfla, în timp ce echipajul, ca să-1 poată menţine pe loc, îl făceau să navigheze în zig-zag. Inima ei se avînta atunci cu bătăi însufleţite către acest vas, care părea că tropăie de nerăbdare ca un telegar focos în momentul plecării. Dar cînd revenea către interiorul insulei, regăsea în cheile muntelui un aer liniştit şi plăcut, un soare strălucitor, cântecul păsărilor, zumzetul gîzelor şi forfota lucrărilor, care îşi urmau cursul, ca şi în ajun, nepăsătoare faţă de emoţiile violente care o chinuiau. Atunci se îndoia de realitatea situaţiei sale şi se întreba dacă această plecare apropiată nu

era plăsmuirea unui vis.

Către seară, vîntul încetă. ,,Eugeniu" se apropie de coastă si, la asfințitul soarelui, doamna Delmare auzi din înălțimea stîncii sale tunul bubuind în ecourile insulei. Era semnalul de plecare pentru a doua zi, la reîntoarcerea astrului, care atunci se cufunda în valuri.

După masă, domnul Delinare nu se simți bine. Soția lui crezu că totul era pierdut, că toată noaptea el o să țină casa trează, că planul ei avea să dea greş : şi apoi el suferea, avea nevoie de ea ; nu era momentul să-1 părăsească. Atunci remuşcarea i se strecură în suflet şi se întrebă cine va mai avea milă de acest bătrîn cînd ea îl va fi părăsit. Se cutremură la gindul că era pe punctul de a săvîrşi o nelegiuire față de propriile ei vederi şi că glasul conştiinței va răsuna poate şi mai tare decît acela al societății, pentru a o condamna. Dacă, aşa cum se întîinpla de obicei. Delmare ar fi pretins cu brutalitate îngrijirile ei, dacă în suferința lui s-ar fi arătat tiranic şi capricios, rezistența i s-ar fi părut uşoară şi legitimă sclavei asuprite ; dar. pentru prima oară în viața lui, îşi suportă durerea cu blîndețe şi arătă soției sale recunoştință şi afecțiune. La ora zece declară că se simțea perfect, îi ceru să se, retragă în camera ei şi interzise să se mai ocupe cineva de el. Ralph dădu asigurări că într-adevăr orice simptom de boală dispăruse şi că de aci înainte un somn liniştit era singurul remediu necesar. Cînd bătu ora unsprezece, casa era cufundată în linişte şi tăcere. Doamna Deimare căzu în genunchi şi se rugă plangînd cu amărăciune : căci avea să-şi încarce sufletul cu un mare păcat, şi de acum încolo singura iertare pe care ar fi putut-o spera, numai de la Dumnezeu putea veni. Intră încetişor în camera soțului ei. Dormea profund ; fața lui era calmă, respirația regulată. Dar tocmai cînd voia să se retragă, zări în umbră o altă persoană adormită pe un fotoliu. Era Ralph. care se sculase fără zgomot şi care venise să vegheze somnul soțului ei, pentru cazul unei noi complicații.

,.Sărmane Ralph ! gîndi Indiana ; ce palmă usturătoare pentru mine !"

Vru să-1 trezească, să-i mărturisească tot. să-1 implore să o apere de ea însăşi, clar după aceea se gîndi la Raymon.

„încă un sacrificiu, îşi zise ea, şi cel mai dureros din toate, acela al

datoriei mele.*

Dragostea este virtutea femeii ; pentru ea îşi glorifică păcatele, de la ea dobîndeşte curajul de a-si înfrunta remuşcările. Cu cît sărîrşirea crimei o costă mai mult, cu atît mai mult"-va binemerita din partea celui pe care îl iubeşte. Este fanatismul care pune pumnalul în mina credinciosului.

Ea desprinse de la gît un lanț de aur care ii rămăsese de la mama ei şi pe care îl purtase totdeauna ; îl strecură uşor la gîtul lui Ralph, ca ultim zălog al unei prietenii frățeşti şi aplecă încă o dată lampa pe fața bătrînului ei soț ca să se asigure că nu mai era bolnav. Visa în acel moment şi spuse cu o voce stinsă şi tristă :

— Fereşte-te de acest om, te va duce la pierzare... Indiana se cutremură din cap pînă-n picioare şi fugi în camera ei. îşi frîngea mîinile, zbuciumîndu-se într-o nesiguranță chinuitoare ; apoi, deodată, se agăță de ideea că nu făcea nimic pentru ea însăşi, ci pentru Raymon ; că nu se ducea la el ca să caute fericirea, ci ca să i-o aducă şi că, chiar dae-ar fi blestemată pe vecie, ar fi îndeajuns de răsplătită dacă ar putea înfrumuseța viața iubitului ei. Se repezi afară din casă şi ajunse la Golful Latanierilor cu un pas grăbit, neîndrăznind să se întoarcă pentru a privi ceea ce lăsa în urmă.

Se apucă imediat să-şi dezgroape valiza de scoarță şi se aşeză pe ea, tăcută, înfiorată, ascultînd vîntul care şuiera, valul care gemea sfîrşindu-se la picioarele ei şi satanita care se văita cu glas țipător în marile alge marine spînzurate de pereții stîncilor ; dar toate aceste zgomote erau dominate de. bătăile inimii ei, care îi răsunau în urechi ca dangătul unui clopot funebru.

Aşteptă multă vreme ; puse ceasul să sune şi văzu că ora trecuse. Marea era atît de întărîtată şi navigația aşa de anevoioasă pe orice timp în apropierea insulei, încît începea să-şi piardă speranța în bunăvoința vîslaşilor însărcinați s-o ducă la bord. cînd zări pe valurile strălucitoare umbra neagră a unei pirogi, care încerca să se apropie. Dar hula era atît de puternică, marea se căsca în aşa fel, încît firava ambarcațiune dispărea în fiecare clipă şi se îngropa ca în cutele întunecate ale unui lințoliu înstelat de argint. Se ridică şi răspunse de mai multe ori la semnalul care o chema, prin

strigăte pe care vîntul le împrăştia înainte de a le transmite vîslaşilor. In sfîrşit, cînd au fost destul de aproape ca să o audă, se îndreptară spre ea cu mare osteneală ; apoi s-au oprit ca să aştepte un val îndată ce l-au simțit ridicînd luntrea, au dublat sforțările şi valul, revărsîndu-se, i-a aruncat pe plajă cu barcă cu tot.

Terenul pe care este clădit Saint-Paul îşi datorează obîrşia nisipului mării şi al munților, pe care rîul Prundişurilor 1-a cărat la mari distanțe de la vărsare, grație vîrtejurilor din curentul lui. Aceste îngrămădiri de pietre rotunjite formează în jurul țărmului munți submarini, pe care hula îi tîrăşte, îi răstoarnă şi îi reclădeşte după plac. Mobilitatea lor face izbirea inevitabilă şi destoinicia pilotului devine inutilă cînd e vorba să se strecoare printre aceste bancuri ce renasc fără încetare. Navele mari staționate în portul Saint-Denis, sînt adeseori smulse din ancorele lor şi sfărîmate de coastă de violența curenților ; ele nu au altă scăpare, atunci cînd vîntul de la uscat începe să bată şi să facă primejdioasă retragerea bruscă a valurilor, decît să iasă în larg cît mai repede ; este tocmai ceea ce făcea bricul „Eugeniu".

Luntrea duse pe Indiana şi avutul ei în mijlocul valurilor furioase, a urletelor furtunii şi a sudălmilor celor doi vîslaşi, care nu se sinchiseau să blesteme, cît îi ținea gura, primejdia la care se expuneau pentru ea. De două ore, spuneau ei, trebuiau să ridice ancora şi din cauza ei căpitanul refuzase cu îndărătnicie să dea acest ordin.

Şi. în legătură cu asta, adăugau expresii insultătoare şi crude, cărora nefericita fugară le suporta ruşinea în tăcere ; şi fiindcă unul din aceşti doi oameni îi atrăgea celuilalt atenția că s-ar put ea să fie pedepsiți dacă nu acordau respectul ce le fusese recomandat pentru *metresa căpitanului,* celălalt răspunse înjurînd :

- Lasă-mă în pace ! In noaptea asta, cu rechinii o să avem noi socoteli de încheiat. Dacă mai apucăm vreodată să-1 veclem pe căpitanul Random, sper că n-o să fie mai rău ca ei.
- Fiindcă veni vorba de rechini, spuse cel dintîi, nu ştiu dacă

nu e unul care ne şi adulmecă, dar eu văd în dîra noastră o mutră care nu e creştinească.

- Nătărăule ! iei figura unui caine drept a unui lup de mare ! Hei ! pasagerule cu patru labe. ai fost uitat la mal ; dar, luate-ar toți dracii ! n-ai să mănînci posmagii echipajului. Consemnul nostru nu priveşte decît o domnişoară, nici pomeneală de jăvruță...

In acelaşi timp, îşi ridică vîsla ca să trăsnească o lovitură în capul animalului, cînd, doamna Delmare, îndreptîndu-şi spre mare privirile absente şi înlăcrimate, reeunoscu pe frumoasa ei cățea Ophelia, care îi luase urma în stancile insulei şi care se ținea după ea înot. Dar cînd marinarul era gata s-o izbească, valul împotriva căruia lupta din greu, o tîrî departe de barcă şi stăpîna ii auzi scîncetele de durere şi nerăbdare. Indiana imploră vislaşii s-o ia în barcă şi ei se prefăcură că sînt gata ; dar in momentul în care credinciosul animal se apropie de ei, îi crăpară țeasta în chicote grosolane de rîs şi Indiana văzu plutind cadavrul acestei vietăți care *o* iubise mai mult ca Raymon. în acelaşi timp, un val furios tîrî luntrea ca în fundul unei cataracte şi rîseteîe matelotilor se transformară în blesteme de deznădejde. Totuşi, datorită fundului ei turtit şi uşor, luntrea țîşni sprmtenă ca un cufundar pe ape şi se ridică brusc pe spinarea valului, ca să se prăvălească într-o altă rîpă şi să urce încă o dată pe creasta înspumată a talazului. Pe măsură ce coasta se depărta, marea devenea mai puțin frămîntată şi curînd luntrea naviga repede şi fără riscuri spre corabie. Atunci, celor doi le reveni buna dispoziție şi, odată cu ea, mintea la cap. Se străduiră să-şi repare grosolănia față de Indiana ; dar drăgălăşeniile lor erau şi mai insultătoare decît mînia.

— Hai, tinerico. spunea unul, fă-ți curaj, iată-te salvată ; fără îndoială căpitanul ne va da să bem cel mai bun vin din cambuză pentru nostima bocceluță pe care i-am pescuit-o.

Celălalt se prefăcea că se înduioşează de faptul că valurile muiaseră veşmintele tinerei femei ; dar, adăoga el, căpitanul o aştepta ca să o copleşească cu îngrijirile lui. Nemişcată şi mută, Indiana asculta cu groază insinuările lor ; înțelegea grozăvia situației sale şi nu mai vedea alt mijloc de a scăpa de ofensele umilitoare care o aşteptau, decît

aruneîndu-se în mare. De două sau de trei ori, fu gata să sară din luntre ; apoi redobîndi curajul, un curaj sublim, cu acest gînd : „Este pentru el; pentru Raymon suport toate aceste nenorociri. Trebuie să trăiesc, chiar dacă ar fi să fiu copleşită de ruşine !"

îşi duse mîna la inima zbuciumată şi dădu peste lama unui pumnal pe care îl ascunsese acolo dimineața, dintr-un fel de prevedere instinctivă. Prezența acestei arme o făcu să-şi recapete toată încrederea ; era un stilet scurt şi ascuțit spre vîrf, pe care avea obiceiul să-1 poarte tatăl ei, o veche lamă spaniolă, care aparținuse unui Me-dina-Sidonia, al cărui nume, împreună cu data de 1300, era gravat în ajur pe oțelul cuțitului. Fără îndoială, această armă aleasă ruginise în sînge nobil ; pe cît se pare, spălase nu numai o insultă, pedepsise nu numai un insolent. Cu ea. Indiana se simți redevenind spaniolă şi se urcă pe corabie cu hotărîre, spunîndu-şi că o femeie nu se expunea nici unui pericol atîta timp cît avea mijlocul de a-şi lua viața înainte de a suporta dezonoarea.

Ea nu se răzbună pe grosolăniile vîslaşiior, decît răsplătindu-i generos pentru osteneala loc ; apoi se retrase în duneta* şi aşteptă plină de nelinişte să vie ora plecării.

In sfîrşit se făcu ziuă şi marea se acoperi de pirogi care aduceau călătorii la bord. Indiana, ascunsă după un sabord*, privea cu groază figurile care coborau din aceste ambarcații ; tremura ca nu cumva să vadă pe aceea a bărbatului ei, venind să o ceara. In sfîrşit. lovitura de tun a plecării se pierdu în ecourile acestei insule care îi slujise drept temriiță. Nava începu să ridice şuvoaie de spumă şi soarele, înălțîndu-se pe cer, aruncă reflexele lui purpurii şi radioase pe culmile albe ale Salazilor* care începeau să coboare la orizont.

La distanță de cîteva leghe în largul mării, se juca la bord un fel de comedie, pentru a evita mărturisirea înşelăciunii. Căpitanul Random se prefăcu că descoperă pe doamna Delmare pe vasul său : simula surpriza, interogă mateloții, păru că îşi iese din fire, apoi că se linişteşte şi sfîrşi prin a întocmi un proces verbal de prezența la bord a unui *copil găsit ;* este termenul tehnic în astfel de împrejurare.

Permiteți-mi să sfîrşesc aci povestea acestei traversări, îmi va fi de-ajuns să vă spun, pentru justificarea căpitanului Random. că, în ciuda

educației sale grosolane, avu destul bun simț natural pentru a înțelege repede caracterul doamnei Delmare ; riscă puține tentative ca să abuzeze de izolarea ei şi sfîrsi prin a fi mişcat şi a-i deveni prieten şi protector. Dar lealitatea acestui om cumsecade şi demnitatea Indianei nu împiedicară clevetirile echipajului, privirile batjocoritoare, echivocurile insultătoare si glumele deşănțate şi tăioase. Acestea au fost adevăratele chinuri ale acestei nefericite în timpul călătoriei, căci în privința oboselilor, privațiunilor, primejdiilor mării, plictiselilor şi răului de mare, nu vă mai vorbesc ; ea însăşi le-a considerat drept nimicuri.

[1] Adăpost ridicat pe puntea dinapoi a unei corăbii.

[2] Deschizătură pătrată în bordul vasului, ca un fel de fereastră.

[s] Munți în insula Bourbon, a căror înălțime atinge 3 000 in.

XXVIII

Trei zile după plecarea scrisorii spre insula Bourbon, Raymon uitase cu desăvîrşire şi această scrisoare şi intențiile ei. Se simțise mai în putere şi riscase o vizită în vecinătate. Domeniul Lagny, pe care domnul Delmare îi lăsase în plată creditorilor lui, tocmai fusese cumpărat de un industriaş bogat, domnul Hubert, om priceput şi respectabil, nu ca toți industriaşii bogați, ci ca un mic număr de oameni îmbogățiți. Raymon îl găsi pe nou: proprietar instalat în această casă care îi amintea atîtea lucruri. Mai întîi, îi făcu plăcere să dea frîu liber emoției sale în timp ce străbătea această grădină unde paşi: uşori ai lui Noun păreau încă întipăriți pe nisip şi aceste vaste apartamente, care mai răsunau parcă de muzica melodioaselor cuvinte ale Indianei ; dar, curînd, prezența unei gazde noi schimbă cursul ideilor lui.

în salonul cel mare, în locul unde doamna Delmare şedea de obicei ca să lucreze, o tînără persoană înaltă şi zveltă, eu privirea languroasă, în acelaşi timp tandră şi malițioasă, mîngîietoare şi ironică, şedea în fața unui şevalet şi se amuza copiind în acuarelă straniile ornamentații de pe ziduri. Era un lucru încântător această copie, o fină persiflare cu totul impregnată de caracterul zeflemist şi rafinat al artistei. Ii făcuse plăcere

să exagereze peste măsură drăgălăşeniile pretenţioase ale acestor fresce vechi : pe figurinele lor afectate, prinsese spiritul fals si sclipitor al epocii lui Ludovic al XV-lea. Improspătînd culorile şterse de timp, le redase graţia lor manierată, parfumul de adulaţie subtilă, zorzoanele lor de budoar şi de pastorale, uimitor de identice. Alături de această operă de zeflemea istorică scrisese euvîntui *pastişe.*

îşi ridică alene spre Raymon ochii migdalaţi în care se scălda o alintare caustică, atrăgătoare şi perfidă, care, nu ştiu de ce, îi aminti de *Ana Page* a lui Shakespeare. In aerul ei nu era nici timiditate, nici îndrăzneală, aici ostentaţie în maniere, nici neîncredere în ea însăşi. Convorbirea lor avu ca temă influenţa modei în artă.

— Nu este aşa, domnule, că în această pictură se află culoarea morală a epocii ? îi spuse ea, arătîndu-i panourile încărcate de amoraşi bucolici, în maniera lui Boucher. Nu este adevărat că aceste oi nu merg, nu dorm şi nu pasc ca oile din ziua de azi ? Şi această drăgălaşă natură, falsă şi sclivisită, aceste boschete de trandafiri cu o sută de petale în mijlocul pădurilor, unde în zilele noastre nu mai cresc decît tufe de măceş, aceste păsări domesticite a căror specie pare că a dispărut, aceste veşminte de satin roz pe care soarele nu le decolora ; nu-i aşa că exista în toate acestea poezie, idei de lîncezeală visătoare şi de fericire şi sentimentul unei întregi vieţi plăcute, inutile şi inofensive ? Fără îndoială, aceste ficţiuni ridicole, nu erau mai prejos decît sumbrele noastre elucubraţii politice ! De ce nu m-am născut în zilele acelea ! adăugă ea surîzînd ; aş fi fost mult mai aptă (femeie frivolă şi mărginită ce sînt) să fac picturi pe evantaie şi capodopere de broderii bătute în fire scumpe, decît să comentez jurnalele şi să înţeleg discuţiile din Cameră !

Domnul Hubert lăsă pe cei doi tineri împreună : şi încet, încet conversaţia lor alunecă pînă ajunse la doamna Delmare.

— Erai în raporturi foarte stiinse cu predecesorii noştri în această casă. spuse tînăra fată, şi desigur e generos din partea dumitale să vii să vezi noile figuri.
Se spune că doamna Delmare, adăugă ea fixîndu-1 cu o privire pătrunzătoare, era o persoană remarcabilă : pentru dumneata, desigur că ea a lăsat aici amintiri care nu sînt în avantajul nostru. '

- Era o femeie admirabilă, răspunse Raymon cu, indiferenţă, şi

soțul ei un om de toată isprava...

- Dar, reluă nepăsătoare fata. era, mi se pare, ceva mai mult decît o femeie admirabilă. Dacă mi-aduc bine aminte, avea în făptura ei un farmec care ar merita un epitet mai viu şi mai poetic. Am văzut-o acum doi ani, la un bal dat de ambasadorul Spaniei. în ziua aceea era fermecătoare ; îți mai aduci aminte ?

Raymon tresări la amintirea acelei serate, cînd îi vorbise Indianei pentru prima oară. îşi reaminti totodată că la acel bal remarcase figura distinsă şi ochii spirituali ai tinerei persoane cu care vorbea în acest moment ; dar atunci nu întrebase cine era.

Numai la plecare şi în timp ce îl felicita pe domnul Hubert pentru farmecul fiicei sale, află numele ei.

- Nu am fericirea să fiu tatăl ei, răspunse industriaşul ; dar m-am despăgubit adoptînd-o. Aşadar, nu-mi cunoşti povestea ?
- Bolnav de mai multe luni, răspunse Raymon. nu cunosc despre dumneata decît binele pe care l-ai şi făcut pe aici.
- Sînt oameni care îmi atribuie un mare merit pentru adoptarea domnişoarei de Nangy, răspunse domnul Hubert surîzînd : dar dumneata, domnule, care ai un suflet ales, vei vedea dacă am făcut altceva decît ceea ce îmi cerea delicatețea. Văduv, fără copii, mă găseam acum zece ani în posesia unor sume destul de însemnate, fructul muncii mele, pe care căutam să le plasez. Am găsit să cumpăr în Bourgogne domeniul şi castelul de Nangy, bunuri naționale* care îmi plăceau foarte mult. Eram proprietarul lor de cîtva timp, cînd am aflat că vechiul stăpîn al acestui domeniu trăia retras într-o colibă împreună cu nepoata sa în vîrstă de şapte ani şi că existența lor era de plîns. BătrînuL primise destule despăgubiri, dar le destinase achitării cu religiozitate a datoriilor contractate în timpul emigrației. Am vrut să-i îndulcesc soarta şi să-i ofer un adăpost la mine ; dar el păstrase în nenorocire tot orgoliul rangului său. A refuzat să se întoarcă prin binefacere în castelul strămoşilor lui şi a murit puțin timp după venirea mea, fără să vrea să accepte de la mine nici un serviciu. Atunci am adăpostit copilul la mine. De pe atunci mîndră, mica patriciană primi îngrijirile mele împotriva sentimentelor ei ; dar, la vîrsta asta, prejudecățile au rădăcini neînsemnate şi hotărîrile durată puțină. Se obişnui repede să mă privească drept tatăl ei şi am

crescut-o ca pe propria mea fiică. M-a răsplătit cu prisosință de aceasta, prin fericirea pe care o revarsă asupra bătrîneților mele. Şi pentru a-mi asigura această fericire, am adoptat-o pe domnişoara de Nangy, iar acum nu aspir decît să-i găsesc un bărbat demn de ea şi capabil să administreze cu pricepere averea pe care i-o voi lăsa.

Pe nesimțite, acest om admirabil, încurajat de interesul pe care Raymon îl arăta confidențelor lui, îl puse în mod burghez, chiar de la prima întrevedere, la curent cu toate secretele afacerilor sale. Atentul său ascultător, înțelese că acolo se găsea o frumoasă şi importantă avere, aşezată cu ordinea cea mai minuțioasă şi care nu aştepta, ca să apară în toată strălucirea ei, decît un consumator mai tînăr şi cu obiceiuri mai elegante decît bunul Hubert. Simți că putea să fie omul chemat pentru

[1] Bunurile emigranților, confiscate de Revoluție şi vîndute în Profitul statului.

această sarcina plăcută şi mulțumi destinului ingenios care ii împăca toate interesele, oferindu-i, cu ajutorul intimplărilor romanțioase, o soție de rangul său în fruntea unei frumoase averi plebee. Era un noroc neaşteptat care nu trebuia lăsat să scape şi pentru care îşi puse în joc toată indemmarea. Pe deasupra, moştenitoarea era încîntătoare ; într-o măsură, Raymon se reconcilie cu providența lui. Cit despre doamna Delmare, nici nu vru să se mai gîndească la ea. Alungă temerile pe care i le provoca din cînd în cînd scrisoarea lui ; căută să se convingă că biata Indiana nu va înțelege intențiile pe care le conținea, sau nu va avea curajul să le dea curs ; în sfîrşit, reuşi să se amăgeaseâ el însuşi şi să nu se creadă-vinovat, căci Raymon ar fi avut oroare să se găsească egoist. El nu era dintre acei ticăloşi candizi, care vin pe scenă să facă propriei lor inimi naiva mărturisire a viciilor. Viciul nu se oglindeşte în propria sa urîțenie, căci s-ar înspăimînta singur, iar Iago al lui Shakespeare, personaj atît de adevărat-în acțiunile sale. este fals în cuvinte, silit cum este de către convențiile noastre dramatice să vie şi să-şi dezvăluie el însuşi cutele secrete ale inimii lui complicate şi profunde. Omul îşi calcă foarte rar, în acest fel şi cu sînge rece, conştiința în picioare. El o răscoleşte, o striveşte, o hărțuieşte şi *o* schimonoseşte ; iar cînd a falsificat-o, a terfelit-o şi a uzat-o, o poartă cu el ca pe un sfetnic

îngăduitor şi docil care cedează pasiunilor şi intereselor sale, dar pe care totdeauna se preface că. îi consultă şi îi ştie de frică.

Reveni deci deseori la castelul Lagny şi vizitele sale îi făcură plăcere domnului Hubert ; fiindcă ştiţi, Raymon avea arta de a se face iubit şi curînd singura dorinţă

bogatului plebeu fu de a-1 numi ginerele său. Dar voia ca fiica lui adoptivă să-1 aleagă ea însăşi şi să le fie lăsată toată libertatea pentru a se cunoaşte şi a se aprecia

Laura de Nangy nu se grăbea să hotărască fericirea lui Raymon ; îl ţinea. într-un echilibru perfect între *teama* şi speranţă. Mai puţin generoasă ca doamna Delmare, dar mai abilă, rece şi măgulitoare, orgolioasă şi îndatoritoare, era femeia care trebuia să-1 subjuge pe Raymon ; căci îi era tot atît de superioară în abilitate *pe* cît fusese el faţă de Indiana. Ea înţelesese repede că în realitate, poftele admiratorului său erau cel puţin tot atît pentru -averea sa, cît si pentru ea. Imaginaţia ei chibzuită nu sperase nimic mai bun în ceea ce privea omagiile ; avea prea mult bun simţ, cunoştea prea mult lumea actuală, ca să-şi fi făcut visuri de dragoste alături de două milioane. Calmă şi înţeleaptă, ea se resemnase în această privinţă şi nu-1 găsea vinovat pe Raymon ; nu-l ura fiindcă era calculat şi pozitiv ca şi secolul său ; numai că îl cunoştea prea mult pentru a-1 iubi. Ea punea in joc tot orgoliul său, în a nu fi mai prejos de acest, secol rece şi speculativ ; amorul ei propriu ar fi suferit, dacă ar fi avut iluziile nătîngi ale unei fete de pension neştiutoare ; ar fi roşit de o decepţie ca de o prostie ; într-un cuvînt, făcea ca eroismul ei să consiste în a evita dragostea, aşa cum doamna Delmare ţinea ca al său să i se abandoneze.

Domnişoara de Nangy era deci foarte hotărîtă să suporte căsătoria ca o necesitate socială ; dar simţea o plăcere răutăcioasă de a folosi această libertate care încă îi mai aparţinea si de a face să simtă citva timp autoritatea sa, omul care aspira să i-o suprime. Nici tinereţe, nici visurî încîntătoare, nici viitor strălucit şi înşelător pentru această fată osîndită să îndure toate nenorocirile avuţiei. Pentru ea, viaţa era un calcul stoic, iar fericirea o iluzie puerilă de care trebuia să se ferească întocmai ca de slăbiciune şi de ridicol.

In timp ce Raymon se străduia să-şi aranjeze averea, Indiana se

apropia de coastele Franței. Dar, debarcînd, care i-au fost surpriza şi spaima văzînd drapelul tricolor fîlfîind pe zidurile din Bordeaux ! O agitație violentă răscolea oraşul ; în ajun prefectul fusese aproape ciopîrțit ; poporul se ridica din toate părțile ; garnizoana părea că se pregăteşte pentru o luptă sîngeroasă şi încă nu se cunoştea rezultatul revoluției din Paris.

— Ajung prea tîrziu ! fu gandul care izbi pe doamna Delmare ca un trăsnet.

în groaza ei, lăsă. pe corabie puținii bani şi lucruşoarele ce poseda şi începu să cutreiere oraşul într-un fel de rătăcire. Căută o diligentă pentru Paris ; dar trăsurile publice gemeau de lumea care fugea, sau care se duce;. să profite de ceea ce rămăsese de pe urma învinşilor. Numai către seară găsi un loc. Dar cînd să se urce în trăsură, un detaşament de gardă națională improvizată, opri plecarea călătorilor şi ceru să le vadă actele. Indiana n-avea nimic. In timp ce se zbătea împotriva bănuielilor destul de absurde ale celor care ieşiseră victorioşi, auzi în jurul ei dîndu-se ca sigur că regalitatea căzuse, că regele era fugar şi că miniştrii fuseseră masacrați cu toți partizanii lor. Aceste veşti, anunțate cu râsete, tropăieli, strigăte de bucurie, dădură o lovitură mortală doamnei Delmare. In toată această revoluție, un singur fapt o interesa personal ; în toată Franța, nu cunoştea decît un singur om. Căzu leşinată pe caldarîm şi nu-şi mai veni în fire decît într-un spital... după mai multe zile.

Ieşi de acolo două luni mai tîrziu, fără bani, fără rufărie, fără veşminte, slabă, clâtinîndu-se, sleită de o febră cerebrală inflamatorie, care de mai multe ori făcuse să se piardă speranța că va scăpa cu viață. Cînd se găsi în stradă, singură, abia ținîndu-se pe picioare, lipsită de sprijin, de resurse şi de puteri şi cînd făcu o sforțare ca să-şi amintească situația sa şi se văzu pierdută si izolată în acest mare oraş, fu cuprinsă de un sentiment nespus de groază şi de disperare, gîndindu-se că soarta lui Raymon era hotărîtă de multă vreme şi că în jurul ei nu se găsea nici o ființă care să poată pune capăt nesiguranței înspăimîntătoare în care se afla. Oroarea părăsirii se lăsă cu toată puterea pe sufletul ei zdrobit şi deznădejdea apatică pe care o insuflă nenorocirea, veni încet, încet, să-i amorțească toate facultățile. In această toropeală morală în care se simțea căzînd, se tîrî pînă în port şi, tremurînd toată din cauza febrei, se aşeză pe o bornă, ca să se încălzească la soare, privind cu o

fixitate absentă apa care-i curgea la picioare. Rămase acolo mai multe ceasuri, fără energie, fără speranță, fără voință ; apoi, în cele din urmă, îşi aminti de veşmintele şi banii pe care le lăsase pe bricul „Eugeniuᵘ şi pe care poate ar fi fost posibil să le regăsească ; dar se făcuse noapte şi nu îndrăzni să intre printre marinarii care părăseau lucrul cu o veselie grosolană şi să le ceară informații despre această navă. Dimpotrivă, dorind să se sustragă atenției care începea să se fixeze asupra ei. părăsi portul şi se duse să se ascundă în ruinele unei case dărîmate, în spatele vastei piețe Quinconce. Petrecu noaptea acolo, ghemuită într-un colț, o noapte rece de octombrie, cu gînduri amare şi plină de spaime. In sfîrsit, se făcu ziuă ; foamea deveni chinuitoare şi nemiloasă. Se hotărî să ceară de pomană. Veşmintele ei, deşi în stare destul de proastă, trădau încă o bunăstare nepotrivită pentru o cerşetoare ; fu privită curios, cu neîncredere, batjocoritor şi nu i se dădu nimic. Se tîrî din nou în port, se interesă de bricul „Eugeniu" şi află de la primul barcagiu pe care-1 întîlni că acest vas era tot în racla Bordeaux. Luă o barcă pînă acolo şi îl găsi pe Random prînzind.

— Ia priveşte, strigă el, frumoasa mea pasageră, te-ai Şi întors de la Paris ? Ai făcut bine c-ai venit, fiindcă mîine plec înapoi. Trebuie cumva să te conduc din nou la Bourbon ?

Ii spuse doamnei Delmare că pusese să o caute peste tot, ca să-i restituie ceea ce îi aparținea. Dar *in* momentul cînd o duseseră la spital, Indiana nu avea asupra ei,

nici un act din care i s-ar fi putut afla numele. Fusese înscrisă în registrele administrației şi într-ale poliției cu mențiunea *necunoscută:* deci căpitanul nu putuse obține nici o informație.

A doua zi. cu toată starea de slăbiciune şi de oboseală. Indiana plecă la Paris: Neliniştile ei ar fi trebuit să se risipească văzînd întorsătura pe care o luaseră evenimentele politice ; dar neliniştea nu. raționează şi dragostea este fertilă în temeri copilăreşti.

Chiar în seara sosirii ei la Paris, alergă la Raymoii ; cu inima strînsă, întrebă portarul.

- Domnul e sănătos, răspunse acesta ; este la Lagny.
- La Lagny ? Vrei să spui la Cercy ?
- Nu, doamnă, la Lagny, unde acum este proprietar.

— Bunul Raymon, gîndi Indiana, a răscumpărat acest domeniu pentru a-mi oferi un. adăpost în care răutatea oamenilor să nu mă poată ajunge ! Ştia bine că voi veni !...

Beată de fericire, alergă, uşoară şi însufleţită de o viaţă nouă, să se instaleze într-un hotel ; folosi noaptea şi o parte din a doua zi, ca să se odihnească. Era atîta timp de cînd nefericita nu mai dormise un somn liniştit ! Visurile i-au fost plăcute, dar amăgitoare, iar cînd se trezi, nu regretă iluziile visurilor, căci regăsi speranţa la că-pătîiul ei. Se îmbrăcă cu grijă ; ştia că Raymon ţinea la toate nimicurile toaletei şi chiar din seara precedentă comandase o rochie drăguţă de un model nou, care îi fu adusă cînd se deşteptă. Dar cînd voi să se pieptene, căută zadarnic părul ei lung şi somptuos ; în timpul bolii căzuse sub foarfecă infirmierii. Observă acest lucru atunci pentru prima oară, în aşa măsură grijile importante ii abătuseră atenţia de la lucrurile mărunte !

Cu toate acestea, după ce şi-a aranjat buclele părului scurt şi negru pe fruntea melancolică şi albă, după *ce* şi-a potrivit pe capşorul drăguţ o pălăriuţă de formă englezească denumită pe atunci, cu aluzie la criza prin care treceau averile, o *trei la sută* [1], după ce şi-a prins la talie un buchet de flori al căror parfum îi plăcea lui Raymon, nădăjdui că tot are să-i mai placă ; fiindcă redevenise palidă şi gingaşă ca în primele zile cînd o cunoscuse şi efectele bolii şterseseră urmele soarelui de la tropice.

După amiază luă o trăsură elegantă şi, către ora nouă seara, ajunse într-un sat din marginea pădurii Fontainebleau. Acolo puse să deshame, dădu ordin vizitiului să o aştepte pînă a doua zi şi singură, pe jos, apucă pe o carare din pădure care o duse în mai puţin de un sfert de oră la parcul din Lagny. încercă să împingă portiţa dar era încuiată pe dinăuntru. Indiana voia să intre pe furiş, să evite privirile servitorilor, să-1 surprindă pe Raymon. O luă pe lingă zidul parcului. Era vechi ; îşi aminti că se formau multe spărturi şi, din fericire, găsi una peste care trecu fără prea mare osteneală.

Punînd piciorul pe pămîntul care aparţinea lui Raymon şi care urma să devină de aci înainte adăpostul său, sanctuarul său, fortăreaţa şi patria sa, îşi simţi inima zvîcnind de bucurie. Uşoară şi triumfătoare, trecu peste aleile întortocheate pe care le cunoştea atît de bine. Ajunse la grădina englezească, aşa de întunecată şi pustie în partea aceea. Nimic

nu se modificase în plantații ; dar Podul, de al cărui aspect dureros îi era frică, dispăruse şi chiar cursul rîului fusese abătut ; locurile care ar fi amintit de moartea lui Noun erau singurele care îşi schimbaseră înfățişarea.

[1] Aluzie la dobînda de 3% fixată de guvernul Polignac pentru rentele de stat şi la micşorarea formei pălăriilor de damă şi suprimarea zorzounelor în acest timp.

— A vrut să mă cruțe de această crudă amintire, gîndi Indiana. S-a înşelat ; aş fi putut să o suport. Oare nu din cauza mea şi-a împovărat viața cu această remuşcare ? De aci înainte sîntem chit, fiindcă şi eu am săvîrsit o crimă. Am provocat, poate, moartea soțului meu Raymon îmi poate deschide brațele, ne putem lua de mină cind este vorba de inocență şi de virtute.

Trecu rîul pe nişte seînduri puse pentru un pod proiectat şi traversă peluza. Fu nevoită să se oprească, fiindcă inima îi bătea să se spşrgă ; ridică ochii spre fereastra fostei sale camere. Ce fericire ! perdelele albastre străluceau de lumină, Raymon era acolo. Putea el să locuiască intr-altă încăpere ? Uşa scării secrete era deschisă.

— Mă aşteaptă în fiecare clipă, îşi zise ; va fi fericit, dar nu surprins.

La capătul scării, se mai opri ca să respire ; se simțea mai slabă în fața bucuriei decît în fața durerii. Se aplecă şi privi pe gaura cheii. Raymon era singur si citea. Era chiar el, era Raymon, plin de vigoare şi de viață ; necazurile nu-1 îmbătrâniseră, furtunile politice nu-i clintiseră nici un fir de păr din cap ; era acolo, liniştit şi frumos, cu fruntea sprijinită pe mina albă ce se pierde în părul negru.

Indiana împinse brusc uşa, care se deschise fără împotrivire.

— Mă aşteptai ! strigă ea căzînd în genunchi şi sprijinindu-şi capul, gata să leşine, pe pieptul lui Raymon ; ai numărat lunile, zilele ! ştiai că trecuse timpul, dar ştiai de asemenea că nu puteam să nu răspund la chemarea ta... M-ai chemat, iată-mă, iată-mă ; simt că mor !

In capul ei ideile se învălmăşiră ; rămase cîtva timp tăcută, gîfîind, incapabilă să vorbească sau să gîndească.

Apoi redeschise ochii, recunoscu pe Raymon parcă trezindu-se dintr-

un vis, scoase un strigăt de bucurie şi de frenezie şi se lipi de buzele lui, nebună, înfocată şi fericită. El era palid, mut, nemişcat, ca izbit de trăsnet.

— Recunoaşte-mă odată, strigă ea ; sînt eu, e Indiana ta, sclava ta pe care ai rechemat-o din exil şi care a venit de la trei mii de leghe ca să te iubească şi sâ te slujească ; este tovarăşa aleasă de tine care a lăsat tot, a riscat tot, a înfruntat tot, ca să-ți aducă această clipă de bucurie ! Eşti fericit, eşti mulțumit de ea, spune ? îmi aştept răsplata ; un cuvînt, un sărut, voi fi răsplătită însutit.

Dar Raymon nu răspundea nimic ; admirabila lui prezență de spirit îl părăsise. Văzînd această femeie la picioarele iui, era strivit de surpriză, de remuşcare şi de groază ; îşi ascunse capul în mîini, dorind să moară.

- Doamne ! Dumnezeule ! nu-mi vorbeşti, nu mă îmbrățişezi, nu-mi spui nimic ! strigă doamna Delmare strîngînd la piept genunchii lui Raymon ; aşadar nu poți ? Fericirea te face să suferi ; ucide, o ştiu bine ! Ah ! Ți-e rău, te înăbuşi, te-am surprins prea brusc ! Haide, încearcă să mă priveşti ; uite cît sînt de palidă, cît am îmbătrînit, cît am suferit ! Dar a fost pentru tine ş-atunci şi mai mult mă vei iubi ! Spune-mi un cuvînt, unul singur, Raymon.

- Aş vrea să plîng, spuse Raymon cu o voce sufocată,

- Şi eu la fel, spuse ea acoperindu-i mîinile cu sărutări. Ah. da, asta ți-ar face bine ! Plîngi, plîngi aşadar la sinul meu, am să-ți şterg lacrimile cu sărutări ; vin să-ți aduc fericirea, să fiu tot ceea ce vei dori tu, tovarăşa ta, servitoarea sau amanta ta. Odinioară am fost teribil de crudă, de nebună şi de egoistă ; te-am făcut să suferi mult si n-am vrut să înțeleg că pretindeam peste puterile tale. Dar, de atunci, am reflectat şi fiindcă nu ți-e teamă să înfrunți lumea împreună cu mine, nu mai am dreptul să-ți refuz nici un sacrificiu. Fă ce vrei cu mine, cu sîngele meu, cu viața mea ; sînt a ta, trup şi suflet. Am făcut trei mii de leghe ca să-ți aparțin, ca să-ți spun asta ; ia-mă, sînt bunul tău, eşti stăpînul meu.

Nu ştiu ce idee infernală străbătu brusc creierul lui Raymon. Îşi ridică fața din mîinile crispate si privi pe Indiana cu un sînge rece drăcesc ; apoi, un surîs teribil rătăci pe buzele lui şi făcu să-i scapere ochii, căci Indiana era încă frumoasă.

- Mai întîi trebuie să te ascunzi, îi spuse el ridicîndu-se.
- Pentru ce să mă ascund, aici ? spuse ea ; nu eşti oare stăpîn să mă primeşti şi să mă protejezi, pe mine care nu te mai am decît pe tine pe lumea asta şi care, fără tine, aş fi nevoită să cerşesc pe stradă ? Haide, nici chiar lumea bună nu mai poate considera o crimă faptul că mă iubeşti ; eu sînt cea care am luat totul pe socoteala mea... eu ! Dar unde te duci ? strigă ea văzîndu-1 că se îndreaptă spre uşă.

Se agăță de el eu groaza unui copil care nu vrea să fie lăsat singur nici o clipă şi se tîrî în genunchi, ca să-1 urmeze.

El voia să încuie uşa cu două învîrtituri de cheie ; dar era prea tîrziu. Ea se deschise înainte ca el să o fi putut atinge cu mina şi Laura de Nangy intră ; ea păru nu atît mirată cît neplăcut surprinsă, nu lăsă să-i scape nici o exclamație şi se plecă puțin pentru a privi, clipind, femeia care zăcea la podea pe jumătate leşinată ; apoi, cu un surîs amar, rece şi dispretuitor :

— Doamnă Delmare, spuse ea, am impresia că vă face plăcere să puneți trei persoane într-o situație stranie ; dar eu vă mulțumesc că mi-ați oferit rolul cel mai puțin ridicol şi, de care, iată cum înțeleg să mă achit : binevoiți să vă retrageți !

Indignarea îi dădu puteri Indianei ; se ridică, dreaptă şi impunătoare.

— Cine este această femeie ! îi spuse ea lui Raymon ; şi cu ce drept îmi dă ordine în casa dumitale ?

—- Aici sînteți ia mine, doamnă, reluă Laura.

- Dar vorbeşte odată, domnule ! strigă Indiana scuturînd cu furie brațul nenorocitului ; spune-mi dacă este amanta sau soția dumitale .
- Este soția mea, răspunse Raymon cu un aer prostit.
- Scuz nedumerirea dumneavoastră, spuse doamna de Ramiere cu un zîmbet crud. Dacă ați fi rămas acolo unde vă era locul, ați fi primit un bilet de invitație la căsătoria domnului. Haide, Raymon, adăugă ea pe un ton de amabilitate usturătore, încurcătura dumitale îmi face milă ; eşti cam tînăr ; ai să-ți dai seama, sper, că în viață e nevoie de mai multă prudență. îți las grija de a pune capăt acestei scene absurde. M-ar face să rid, dacă n-ai avea aerul atît de nenorocit.

Vorbind astfel, se retrase, destul de satisfăcută de demnitatea pe care o arătase şi jubilînd în secret de poziția de inferioritate şi dependență în care acest incident îl pusese pe soțul ei fată de ea.

Cînd Indiana îşi veni în fire, era singură într-o trăsură închisă si se îndrepta cu repeziciune spre Paris.

XXIX

La barieră, trăsura se opri ; un slujitor, pe care doamna Delmare îl recunoscu deoarece îl văzuse altădată în serviciul lui Raymon, veni la uşița trăsurii să întrebe undetrebuia să o lase pe *doamna.* Maşinal. Indiana indică numele hotelului şi străzii unde trăsese în ajun Cind ajunse, se lăsă să cadă pe un scaun şi rămase acolo pînă a doua zi dimineața, fără a se gîndi să se culce, fără să facă vreo mişcare, dornică să moară, însă prea zdrobită, prea abătută ca să mai aibă puterea să se omoare. Se gîndea că era imposibil să mai trăiască după asemenea suferințe şi că desigur moartea va veni singură să o caute. Rămase astfel toată ziua următoare, fără să mănînce nimic şi fără să răspundă puținelor oferte de servicii ce i-au fost făcute.

Nu ştiu să fie ceva mai oribil decît şederea într-un hotel din Paris, mai ales cînd. ca acela, este situat pe o stradă îngustă şi întunecoasă şi cînd o lumină plumburie şi umedă se tîrăşte parcă în silă pe tavanele afumate şi pe geamurile îmbîcsite. Şi apoi, există, în aspectul acelor mobile străine obiceiurilor tale şi în care privirea ta distrată caută zadarnic o amintire şi o afinitate, ceva care îngheață şi respinge. Toate obiectele acestea care nu aparțin, ca să spunem aşa, nimănui, pentru că aparțin tuturor celor care trec ; acest local unde nimeni n-a lăsat vreo urmă a trecerii sale decît un nume necunoscut, cîteodată părăsit pe un petec de carton în rama oglinzii ; acest azil mercenar care a găzduit atîția bieți călători, atîția străini singuratici ; care n-a fost primitor cu nici unul din ei ; care, cu indiferență, a văzut perindîndu-se atitea frămîntări omeneşti, din care nu ştie să povestească nimic : acest zgomot al străzii, haotic şi neîntrerupt, care nu-ți permite nici măcar să dormi, ca să scapi de necazuri sau de plictiseală ; există în toate acestea, motive de dezgust şi de porniri nesăbuite, chiar şi pentru cel care nu vine în acest loc cu groaznica stare

de spirit a doamnei Delmare. Sărman provincial care ți-ai părăsit ogoarele tale, cerul şi arborii tăi, casa şi familia ta, pentru a veni să te închizi în această temniță a spiritului şi a inimii, iată Parisul. acest frumos Paris, pe care îl visai atît de minunat, priveşte-1 cum se întinde, negru de. noroi şi de ploaie, gălăgios, infect şi vijelios ca un şuvoi de mocirlă ! Iată această orgie nesfîrşită care ți se promisese, veşnic strălucitoare şi parfumată ; iată aceste plăceri amețitoare, aceste surprize uimitoare, aceste comori ale ochiului, ale auzului si ale gustului, care trebuiau să-şi dispute simțurile tale mărginite şi aptitudinile tale neputincioase să le guste pe toate odată ! Priveşte acolo cum aleargă, veşnic îngrijorat, parizianul amabil, prevenitor, ospitalier, care îți fusese descris ! Obosit înainte de a fi străbătut această populație forfotitoare şi acest labirint inextricabil, dai buzna, copleşit de groază, în veselul local al unui hotel mobilat, unde, după ce ai fost instalat în grabă, unicul servitor al unei case deseori imensă te lasă singur să mori în linişte, dacă oboseala sau necazurile îți iau energia de a trebălui la miile de nevoi ale vieții.

Dar să fii femeie şi să te găseşti acolo respinsă de toți, la trei mii de leghe de orice afecțiune omenească ; să te afli acolo fără bani, ceea ce este cu mult mai rău decît să fii părăsit în imensitatea unui deşert fără apă ; să nu ai, în tot cursul vieții tale, amintirea unei fericiri care să nu fie otrăvită sau secătuită, în tot viitorul speranța unei existențe posibile, pentru a te abate de la searbădă situație prezentă, este cea din urmă treaptă a deznădejdii şi a părăsirii. Iată de ce doamna Delmare, neîncereînd să lupte împotriva unui destin împlinit. împotriva unei vieți sfărâmate şi nimicite, se lăsă chinuită de foame, de febră şi de durere, fără să scoată un geamăt, fără să verse o lacrimă, fără a face o sforțare ca să moară cu un ceas mai devreme, ca să.sufere un ceas mai puțin.

Fu găsită pe jos. a treia zi, înțepenită de frig, cu dinții strînşi, buzele vinete, ochii stinşi; cu toate acestea, nu era moartă. Patroana localului îi cercetă scrinul cu lucru-şoarele ei şi văzînd că erau atît de puține, stătu la gînduri dacă n-ar trebui să trimită la spital pe această necunoscută care cu siguranță n-avea cu ce să plătească cheltuielile unei boli lungi şi costisitoare. Cu toate acestea, fiindcă era o femeie *plină de umanitate,* dispuse să fie aşezată în pat şi trimise să caute un doctor de la care să

afle dacă boala va dura mai mult de două zile. Se prezentă unul pe care nu-l căutaseră.

Indiana, deschiz'înd ochii, îl găsi la căpătîiul ei. N-am nevoie să vă spun numele lui.

- Ah ! tu eşti ! tu eşti ! strigă ea aruncîndu-se aproape în agonie la pieptul lui. Tu eşti, îngerul meu bun ! Dar vii prea tîrziu, nu mai pot face nimic pentru tine decit să mor binecuvîntîndu-te.
- Nu vei muri, prietenă, răspunse Ralph emoționat : viața îți mai poate încă surîde. Legile care se împotriveau fericirii tale, nu-ti vor mai încătuşa sentimentele. Aş fi vrut să, distrug vraja irezistibilă în care te-a prins un om care nu-mi place şi nici nu-1 stimez ; dar aceasta nu stă în puterea mea si mi-e lehamite să te mai văd suferind. Pînă acum. existența ta a fost, îngrozitoare ; mai mult decît atît. nu se poate. De altfel..dacă tristele mele prevederi se vor îndeplini, dacă fericirea pe care ai visat-o trebuie să fie de scurtă durată, cel puțin o vei fi cunoscut cîtva timp, cel puțin nu vei muri fără să o fi gustat. Aşadar, trec peste toate repulsiile mele. Destinul care te aruncă singură în brațele mele, îmi impune față de dumneata datorii de tutore şi de tată. Vin să te anunț că eşti liberă şi că îți poți uni soarta cu cea a domnului de Ramiere. Delmare nu mai este.

In timp ce vorbea, lacrimile curgeau încet pe obrajii lui Ralph. Indiana se ridică brusc în pat şi frîngîndu-şi mîinile de disperare :

— Soțul meu e mort ! strigă ea ; eu sînt cea care 1-a ucis ! Şi dumneata îmi vorbeşti de viitor şi de fericire ca şi cum ar mai putea exista, pentru o inimă care se detestă şi se dispreţuieşte ! Dar să ştii că Dumnezeu e drept şi că eu sînt blestemată ! Domnul de Ramiere este însurat.

Căzu din nou istovită, în brațele vărului ei. N-au putut relua această convorbire decît după mai multe ore.

— Conştiința dumitale. pe bună dreptate turburată, să se liniştească. îi spuse Ralph pe un ton solemn, dar afectuos şi trist. Delmare era pe moarte, atunci cind l-ai părăsit ; nu ş-a mai deşteptat din somnul în care l-ai lăsat, n-a ştiut că ai fugit, a murit fără să te blesteme si fără să te plîngă. Către dimineață, trezindu-rnă din ațipeala care mă cuprinsese lîngă patul lui. l-am găsit fața vînătă. somnul greu şi dogorit

de febră ; era lovit de apoplexie. Am alergat în camera dumitale şi am fost surprins că nu te-am găsit; dar n-aveam timp să caut motivele absenței ; nu m-am alarmat în mod serios decît după moartea lui Delmare. Toate ajutoarele artei medicale au fost inutile, răul făcea progrese înspăimântătoare; o oră după aeeea şi-a dat duhul în brațele mele fără să-si revină în simțire. Cu toate acestea, în ultimul moment, sufletul său îngreuiat si înghețat păru să facă o sforțare ca să-şi revină ; căuta mina mea. pe care o luă drept a dumitale : căci ale sale erau țepene si fără simțire ; se forță să o strîngă şi muri bîiguind nrmele dumitale.

— Am păstrat ultimele lui cuvinte, zise Indiana cu un aer trist ; în clipa cînd îl părăseam pentru totdeauna, mi-a vorbit prin somn : ..Acest om te va- pierde, mi-a spus. Aceste cuvinte sînt aici. adăugă ea ducînd o mină la inimă şi cealaltă la frunte.

— Cînd am avui puterea să-mi desprind ochii şi gindul de la acel cadavru, continuă Ralph, m-am gîndit la dumneata ; la dumneata. Indiana, care din clipa aceea erai liberă şi care nu-ți puteai plînge stăpînul dccît din bunătate de inimă sau din sentiment religios. Eu eram singurul căruia moartea lui îi răpea ceva, căci eram prietenul lui şi dacă nu era totdeauna sociabil, cel puțin în inima lui n-aveam nici un rival. Mi-a fost teamă să nu-ți facă rău o veste prea bruscă şi m-am dus să te aştept la intrarea colibei.. gîndindu-mă că nu vei întîrzia să te întorci din plimbarea de dimineață. Am aşteptat mult timp. Nu-ti voi povesti spaimele mele, căutările, groaza mea cînd am găsit cadavrul Opheliei plin de sînge şi sfîrtecat de stînci ; valurile îl aruncaseră pe prundiş ! Vai ! am căutat mult. crezînd că voi descoperi curînd si pe al dumitale ; căci mă gîndeam că îți puseseşi capăt vieții şi timp de trei zile am crezut că nu-mi mai rămînea nimic de iubit pe pămînt. N-are rost să-ți vorbesc de suferințele mele, desigur că ți le-ai închipuit atunci cînd m-ai părăsit. în acest timp, s-a răspîndit repede în colonie zvonul că ai fugit. Un vas care intra în radă s-a încrucişat cu bricul „Eugeniu" de-a curmezişul canalului Mozambic ; echipajul abordase vasul vostru. Un călător te-a recunoscut şi în mai puțin de trei zile, toată insula a fost informată de plecarea dumitale. Te scutesc de zvonurile absurde şi insultătoare care *au* luat naştere din coincidența. în aceeaşi noapte, a celor două întîmplări neobişnuite, fuga dumitale şi moartea soțului. Nici eu n-am fost: trecut cu vederea. în binevoitoarele

concluzii pe care le-a făcut plăcere să le tragă de aci ; dar nu le-am dat nici o atenție. Mai aveam o datorie de împlinit pe pămînt, aceea de a mă asigura dacă mai trăieşti şi de a-ți da ajutor dacă era nevoie. Am plecat la puțin timp după dumneata ; dar traversarea a fost oribilă şi nu sînt în Franța decît de opt zile. Primul meu gînd a fost să alerg la domnul de Ramiere ca să mă informez despre dumneata. Dar întîmplarea m-a făcut să întîlnesc pe servitorul Carie, care de curînd te condusese aici. Nu i-am pus alte întrebări decît despre domiciliul dumitale şi am venit cu convingerea că nu te voi găsi singură.

— Singură ! singură ! părăsită în chip nedenm ! strigă doamna Delmare. Dar să nu vorbim de acest om, să nu mai vorbim de el niciodată ! Nu mai vreau să-1 iubesc, fiindcă îl dispreţuiesc ; dar nu trebuie să-mi spui că l-am iubit, asta înseamnă să-mi reaminteşti ruşinea şi crima mea ; înseamnă să arunci o groaznică învinuire asupra ultimelor mele clipe. Ah ! tu care vii în toate clipele de cumpănă ale vieții mele jalnice să-mi întinzi o mînă prietenească, fii îngerul care îmi alină suferința. îndeplineşte cu milă. ultima ta misiune față de mine ; spune-mi cuvinte de duioşie şi de iertare, ca să mor liniştită şi să nădăjduiesc îndurarea judecătorului care mă aşteaptă acolo sus.

Spera să moară ; dar amărăciunea leagă şi mai strîns lanțul vieții noastre in loc să-1 sfarme. Nu fu nici măcar rău bolnavă, nu mai avea putere ; căzu doar într-o stare de tristețe visătoare şi de apatie vecină cu bicisnicia.

Ralph încercă să-i abată gîndurile ; o îndepărtă de tot ceea ce putea să-i amintească de Raymon. O duse în Touraine ; o înconjură de tot ceea ce face viața mai plăcută ; sacrifica tot timpul lui pentru a-i procura ei cîteva clipe suportabile ; şi cînd nu izbutea, cînd isprăvea toate resursele artei şi afecțiunii lui fără să fi putut face să strălucească o slabă rază de plăcere pe această față posomorită şi ofilită, îşi deplîngea neputința cuvintelor şi se învinuia amarnic de stîngăcia duioşiei lui.

într-o zi. o găsi mai distrusă, mai abătută ca niciodată. Nu îndrăzni să-i vorbească şi se aşeză lîngă ea cu un aer trist. Atunci, Indiana, întorcîndu-se spre el, îi strînse mina afectuos :

- Te fac să suferi mult. sărmane Ralph ! îi spuse ea şi trebuie să ai multă răbdare ca să suporți spectacolul unei nefericiri egoiste şi laşe ca a

mea ! Greaua ta sarcină este de mult îndeplinită. Pretenția cea mai nesăbuită n-ar putea cere prieteniei mai mult decît ai făcut tu pentru mine. Acum, lasă-mă cu răul care mă roade ; nu strica viața ta curată si simtă, prin contactul cu o viață blestemată ; încearcă să găseşti într-altă parte fericirea care nu se poate ivi în preajma mea.

- Realmente, renunț să te vindec. Indiana, răspunse el ; dar nu te voi părăsi niciodată, chiar cînd îmi vei spune că prezența mea îți este dezagreabilă ; căci ai încă nevoie de îngrijiri materiale şi dacă nu vrei să fiu prietenul tău, cel puțin voi fi lacheul tău. Totuşi ascultă-mă ; vreau să-ți propun un subterfugiu pe care l-am păstrat pentru ultima perioadă a răului, dar care cu siguranță este fără greş.

- Nu cunosc decît un leac împotriva amărăciunii, răspunse ea : uitarea ; căci am avut timpul să mă conving că rațiunea este neputincioasă. Să aşteptăm deci totul de la timp. Dacă voința mea ar putea să asculte de recunoştința pe care mi-o inspiri, chiar de pe acum aş fi veselă şi calmă ca în zilele copilăriei noastre ; crede-mă, prietene, că nu-mi face plăcere să-mi hrănesc răul şi să-mi înveninez rana ; nu ştiu eu, că toate suferințele mele se răsfrîng în inima ta ? Vai ! aş dori să uit, să mă lecuiesc ! dar nu sînt decît o biată femeie; Ralph, fii răbdător şi nu mă crede ingrată.

Izbucni în lacrimi. Sir Ralph îi luă mîna.

— Ascultă, scumpa mea Indiana, uitarea nu stă în puterea noastră ; nu-ți aduc nici o vină ! eu pot să sufăr cu răbdare ; dar să te văd suferind, este peste puterile mele. De altfel, pentru ce ne zbatem atît, biete creaturi ce sîntem, împotriva unui destin de fier ? Destul să tot tîrîm această ghiulea ; Dumnezeu pe care îl adoram si tu şi eu, n-a destinat omul atîtor mizerii fară să-i dea instinctul de a li se sustrage ; şi ceea ce face. după părerea mea. principala superioritate a omului asupra brutei, este că înțelege care este leacul tuturor relelor sale. Acest leac este sinuciderea ; este cel pe care ți-l propun, pe care ți-l recomand.

— M-am gîndit deseori la el. răspunse Indiana după o scurta tăcere. Altădată, m-au îmbiat tentații foarte puternice, dar un scrupul religios m-a oprit. De atunci, ideile mele s-au format în singurătate. Nenorocirea, ținîndu-se de mine, m-a învățat încetul cu încetul o altă religie decît religia propovăduită de oameni. Cînd ai venit în ajutorul *meu*

eram hotărîtâ să mă las să mor de foame ; dar tu m-ai rugat să trăiesc şi nu aveam dreptul să-ți refuz acest sacrificiu. Acum ceea ce mă opreşte este existența ta. este viitorul tău. Ce vei face tu. singur pe pămînt. sărmane Raiph. fără familie, fără pasiuni, fară afecțiuni ? De la îngrozitoarele răni care mi-au sfîşiat inima, nu-ți mai sînt bună ia nimic : dar poate mă voi vindeca. Da, Ralph, voi face toate sforțările pentru aceasta, ți-o jur ; ai încă puțină răbdare : curînd, poate voi fi în stare să surîd... Vreau să redevin liniştită şi veselă, ca să-ți declic această viață pe care te-ai străduit atîta să o smulgi nenorocirii.

— Nu. prietena mea. reluă Ralph. nu primesc un astfel de sacrificiu, nu-1 voi accepta niciodată. Prin ce este mai prețioasă existența mea. decît a dumitale ? de ce trebuie ca dumneata să-ți impui un viitor odios, ca să-mi oferi mie unul plăcut ? Crezi oare că mi-ar fi cu putință să mă bucur de el, dîndu-mi seama că inima dumitale nu-1 împărtăşeşte ? Nu. nu sînt egoist pînă-ntr-atît. Să nu încercăm, crede-mă, un eroism imposibil ; este orgoliu şi îngîmfare să nădăjduieşti a te lepăda astfel de orice iubire de tine însuți. Pe scurt, să privim situația noastră cu calm şi să dispunem de zilele ce ne rămîn ca de un bun comun pe care nici unul dintre noi n-are dreptul să-1 acapareze în dauna celuilalt. De multă vreme, aş putea spune chiar de la naştere, viața mă oboseşte şi mă apasă ; acum. nu mai sînt în stare să o suport fără acreală şi fără impietate. Să părăsim împreună lumea aceasta, Indiana, să ne întoarcem la Dumnezeu care ne-a exilat pe acest pămînt al încercărilor, în această *vale a lacrimilor,*dar care fără îndoială nu va refuza să ne primească la sinul lui, cînd, obosiți şi zdrobiți, ne vom duce să-i cerem indulgența şi mila sa. Indiana, eu cred în Dumnezeu şi sînt cel care, cel dintîi, te-am învățat să crezi în el. Ai deci încredere în mine; o inimă dreaptă nu poate înşela pe cel care i se adresează cu nevinovăție. Eu simt că noi am suferii: destul pe pămînt şi unul şi celălalt, pentru a fi izbăviți de greşelile noastre. Botezul nenorocirii a purificat îndeajuns sufletele noastre ; să le restituim celui ce ni le-a dat.

Acest gmd preocupă pe Ralph şi pe Indiana timp de mai multe zile, după care s-a hotărît că îşi vor lua viața împreună. Nu mai fu vorba decît să fie ales felul sinuciderii.

— E o chestiune de oarecare importanță, spuse Ralph ; dar eu m-am

si gîndit la asta şi iată ceea ce am să-ți propun. Actul pe care îl vom săvîrşi nefiind rezultatul unei crize de rătăcire momentană, ci țelul bine chibzuit al unei hotărîri luate dintr-un sentiment de pietate calmă si deliberată, este important ca noi să-1 săvîrşim cu aceeaşi reculegere ca un catolic în fața tainelor Bisericii sale. Pentru noi, universul este templul in care adorăm pe Dumnezeu. In sinul unei naturi vaste şi virgine se regăseşte sentimentul puterii sale, neprihănită de nici o profanare omenească. Să ne reîntoarcem aşadar în deşert, pentru a ne putea ruga. Aici, pe aceste meleaguri ce mişună de oameni şi de vicii, în sinul acestei civilizații ce reneagă pe Dumnezeu ori îl schimonoseşte, simt că voi fi stînjenit, risipit şi întristat. Aş vrea să mor bucuros, cu fruntea senină, cu ochii ridicați către cer. Dar unde să-1 găseşti aici ? Eu îți voi spune. însă. locul în care sinuciderea mi-a apărut sub aspectul său cel mai nobil şi cel mai solemn. Este, îa marginea unei prăpăstii, în insula Bourbon ; este în locul cel mai înalt al acelei cascade care se avîntă diafană şi încununată de un curcubeu scînteietor. în rîpa solitară a Bernieăi. Acolo am petrecut noi cele mai plăcute ceasuri ale copilăriei noastre : acolo am plîns apoi suferințele cele mai amare ale vieții mele ; acolo am învățat să mă rog si să sper ; acolo aş vrea, într-una din frumoasele nopți ale climatului nostru, să mă îngrop sub acele ape limpezi şi să cobor în mormîntul răcoros şi înflorit pe care îl oferă profunzimea prăpastiei înverzite. Dacă nu ai vreo înclinare pentru alt loc de pe pămînt, acordă-mi satisfacția de a săvîrşi dublul nostru sacrificiu în locurile care au fost martore jocurilor copilăriei noastre şi durerilor tinereței noastre.

- Consimt, răspunse doamna Delmare, punîndu-şi mina în aceea a lui Ralph ca semn de învoială. M-am simțit totdeauna atrasă către țărmul apelor, printr-o simpatie irezistibilă şi prin amintirea bietei mele Noun. Va fi înduioşător, să mor ca şi ea ; aceasta va fi ispăşirea morții sale pe care am pricinuit-o.

- Şi apoi, spuse Ralph, o nonă călătorie pe mare făcută de data aceasta cu alte simțăminte decît cele care ne-au turburat pînă acum. este cea mai bună pregătire pe care ne-am putea-o imagina ca să ne reculegem, să ne desprindem de pasiunile pămînteşti. să ne ridicăm purificați de orice întinare La picioarele Ființei Supreme. Izolați de lumea

întreagă, mereu gata să părăsim bucuroşi viața, vom privi cu ochi încîntați furtuna răscolind elementele şi desfăşurând în fața noastră măreţele ei spectacole. Vino, Indiana ; să plecăm, să ne scuturăm de praful acestui pămînt ingrat. Moartea noastră aici, sub ochii lui Raymon, ar avea aparența unei răzbunări meschine şi josnice. Să lăsăm lui Dumnezeu grija de a pedepsi pe acest om ; mai degrabă să mergem şi să-i cerem să deschidă tezaurele milei sale pentru această inimă ingrată şi stearpă.

Plecară. Goeleta „Nahandove". sprintenă şi usoară ca o pasăre, îi duse în patria pe care o părăsiseră de două ori. Niciodată o traversare n-a fost atat de fericită şi atît de rapidă. Se părea că un vînt favorabil fusese destinat să conducă în port pe aceşti doi nefericiti atît de multă vreme rostogoliți pe stâncile vieții. In timpul acestor trei luni, Indiana culese roadele docilității sale față de sfaturile lui Ealph. Aerul mării, atît de tonic şi de pătrunzător. îi întari sănătatea plăpîndă : în inima ci obosită se reîntoarse liniştea. Siguranța de a sfîrşi în curînd cu suferințele, produse asupra ei efectul promisiuniior făcute de doctor unui bolnav credul. Desprinsă de viața ei trecută. îşi deschise sufletul emoțiilor profunde ale speranței religioase. Gîndurile i s-au pătruns, toate, de un farmec misterios, de o mireasmă cerească. Niciodată marea şi cerul nu-i apăruseră atat de frumoase. Le descoperi atîtea splendori şi atîtea bogății, încît i se păru că le vede pentru prima oară. Fruntea ei redeveni senină şi s-ar fi spus că o rază dumnezeiască i se furişase în ochii albaştri, uşor melancolici.

O schimbare tot atît de extraordinară, se petrecu în sufletul şi în aspectul lui Ralph ; aceleaşi cauze produseră aproape aceleaşi efecte. Sufletul lui, multă vreme încordat împotriva durerii, se destinse la căldura înviorătoare a speranței. Cerul coborî de asemenea. în această inimă amară şi zdrobită. Cuvintele începură să-i oglindească sentimentele şi pentru prima oară Indiana cunoscu adevăratul lui caracter. Intimitatea sacră şi filială care îi apropie înlătură unuia timiditatea lui dureroasă, celuilalt pornirile ostile şi nedrepte. Lui Ralph, fiecare zi îi îndepărtă unul din aspectele neplăcute ale firii lui. Indianei una din greşelile ei de apreciere. In acelaşi timp, amintirea chinuitoare a lui Raymon se şterse, păli si se sfărîmă bucată cu bucată, în fața virtuților nebănuite. în fața sublimei candori a lui Ralph. Pe măsură ce Indiana vedea pe unul crescînd şi ridicîndu-se, în ochii ei celălalt cobora. Pînă în cele din urmă, tot

comparînd pe aceşti doi oameni, orice rămăşiță a dragostei sale oarbe şi nefaste i se stinse din suflet.

XXX

In urmă cu un an, într-o seară a eternei veri care domneşte în aceste regiuni, doi călători ai goeietei Nahandove, au pătruns adinc în munții insulei Bourbon. la trei zile după debarcare». Cele două persoane folosiseră acest timp pentru odihnă, grijă aparent fără nici o legătură cu scopul care le adusese pe ateste meleaguri. Dar, fără îndoială, ele n-au judecat tot aşa ; căci. după ce au luat împreună infuzia de *faham* pe varangă ', s-au îmbrăcat cu o grija de osebită ca şi cum ar fi avut intenția să petreacă seara în oraş şi apucînd pe cărarea muntelui, după un ceas de au ajuns Ia valea abruptă a Bernicăi.

întâmplarea a făcut ca să fie Una din cele mai frumoase seri pe care luna să le fi luminat la tropice. Acest astru abia ieşit din valurile negricioase, începea să aştearnă deasupra mării o lungă dîră de argint viu ; dar scînteierile lui nu pătrundeau în rîpă şi marginile lacului nu răsfrîngeau decît reflexul tremurător al cîtorva stele. Nici lămîii răspîndiți pe coasta muntelui mai înalt nu se acopereau de acele palide diamante pe care luna le seamănă pe frunzele lor lucii şi fărîmicioase. Tamarinii si abanoşii fremătau în umbră ; doar cîțiva palmieri gigantici ridicau la o sută de picioare deasupra solului tulpinile lor zvelte şi buchetele frunzelor palmate aşezate pe crestele lor erau singurele care se argintau cu o strălucire verzuie.

Păsările de mare şedeau tăcute în crăpăturile stîncii şi numai cîțiva porumbei albaştri, ascunşi după streaşinile muntelui, făceau să se audă în depărtare glasul lor trist şi pătimaş. Cărăbuşi frumoşi, adevărate giuvaeruri vii, foşneau uşor prin arborii de cafea, sau ştergeau uşor fața lacului bîzîind în zbor, iar zgomotul uniform al cascadei părea că schimbă

cuvinte tainice cu ecourile țărmurilor lui.

Ocolind de-a lungul unei poteci abrupte, cei doi drumeți solitari ajunseră în vîrful defileului, la locul în care torentul se avîntă spre fundul prăpastiei ca o coloană de aburi albi şi uşori. Se găsiră atunci pe o mică platformă care convenea perfect executării proiectului lor. Citeva liane agățate de tulpinile de rafia* formau în acest loc un leagăn natural care se apleca deasupra cascadei. Sir Ralph. cu un admirabil sînge rece, tăie cîteva ramuri care ar fi putut stînjeni elanul lor, apoi luă mîna verişoarei sale şi o făcu să se aşeze pe o stîncă acoperită cu muşchi, unde în timpul zilei, aspectul încîntător al acestui loc se desfă-

[1] Palmier din Africa din frunzele căruia se scot fibrele de rafie.

şura cu toată grația lui viguroasă şi sălbatică. Dar în acest moment obscuritatea nopții si vaporii condensați ₍ai cascadei învăluiau totul şi făceau să apară nemăsurată şi înspăimântătoare adîncimea hăului.

— Scumpa mea Indiana, spuse el, îți atrag atenția că pentru succesul planului nostru o sa fie nevoie să ai foarte mult sînge rece. Dacă te avînți pripit, în partea pe care negura beznei te face să ți se pară un gol adînc, te vei zdrobi de stînci fără doar si poate şi nu vei găsi decît o moarte înceată si crîncenă : dar dacă ai grijă să te arunci în această linie albă pe care o descrie căderea apei, vei ajunge în lac odată cu ea şi cascada însăşi va avea grijă să te afunde. De altfel, dacă vrej să mai aştepți un ceas, luna va fi destul de sus pe cer pentru a ne oferi lumina ei.

- Primesc, răspunse Indiana, cu atît mai mult cu cît trebuie să dedicăm aceste ultime clipe meditației religioase.
- Ai dreptate, prietenă, reluă Ralph. Cred că acest ceas suprem este acela al reculegerii si al rugăciunii. Nu spun că ar trebui să ne împăcăm cu Ce! Etern, asta ar însemna să uităm distanța care ne desparte de puterea lui sublimă ; dar cred că trebuie să ne împăcăm cu oamenii care ne-au făcut să suferim şi sâ încredințam, brizei care suflă către nord-est cuvinte de iertare pentru ființele de care ne despart trei mii de leghe.

Indiana primi această propunere fără surprindere şi fără emoție. De mai multe luni, exaltarea gîndurilor ei crescuse în proporție cu schimbarea petrecută în Ralph. Ea nu-l mai asculta ca pe un sfătuitor flegmatic ; îl urma în tăcere ca pe un duh bun. însărcinat să o ia de pe

pămînt şi să o scape de chinurile ei.

— Primesc, spuse ea ; simt cu bucurie că pot ierta fără sforțare, că nu am în inimă nici ură, nici căință, nici dragoste, nici duşmănie ; abia dacă, în ceasul de față, îmi mai amintesc de necazurile tristei mele vieți şi de ingratitudinea celor pe care i-am avut în jurul meu. Dumnezeule mare ! tu vezi adîncul inimii mele ; tu ştii că este curat şi liniştit şi că toate gîndurile mele de dragoste şi de speranță sînt îndreptate către tine.

Atunci Ralph se aşeză la picioarele Indianei şi începu să se roage cu o voce puternică ce domina zgomotul cascadei. Era poate pentru prima oară, de cînd se născuse, că întreaga lui gîndire îi apărea pe buze. Ceasul morții sunase ; acest suflet nu mai avea nici stavile, nici taine ; el nu mai aparținea decît lui Dumnezeu ; lanțurile societății nu îl mai apăsau. Pornirile lui înfocate nu mai erau crime, avîntul său era liber spre cerul care îl aştepta ; vălul care ascundea atîtea virtuți, atîtea mărinimii şi atîta putere, căzu cu totul şi spiritul acestui om se ridică din primul avînt la nivelul inimei sale.

Aşa cum o flacără dogoritoare străluceşte în mijlocul vîrtejurilor de fum şi le împrăştie, focul sacru care dormea neştiut în adîncul ființei sale făcu să țîşnească lumina lui vie. Prima dată cînd această conştiință inflexibilă se găsi liberată de temerile şi de lanțurile sale, cuvintele veniră de la sine în sprijinul gîndirii şi omul mediocru, care toată viața nu spusese decît lucruri obişnuite. în ceasul lui cel de pe urmă deveni elocvent şi convingător cum nu fusese niciodată Raymon. Nu aşteptați să vă repet straniile discursuri pe care le încredința ecourilor singurătății ; el însuşi, dacă ar fi aici, n-ar putea să ni le redea. Sînt clipe de exaltare şi de extaz în care gîndurile noastre se purifică, se rafinează, devin eterice întrucîtva. Aceste rare momente ne ridică atît de sus. ne poartă atît de departe de noi înşine, că recăzînd pe pămînt pierdem conştiința şi amintirea acestei beții intelectuale. Cine poate înțelege misterioasele viziuni ale schivnicului ? Cine poate povesti visurile poetului, mai înainte ca fervoarea să i se fi liniştit, scriinduni-le ? Cine poate să ne spună minunile ce se dezvăluie în sufletul celui drept. în ceasul cînd cerul se întredeschide pentru a-1 primi ? Ralph. acest om atît de vulgar în aparență, dar excepțional cu toate acestea, căci credea cu tărie în Dumnezeu şi cerceta zi de zi cartea conştiinței sale. Ralph îşi încheia în

această clipă socotelile sale cu veşnicia. Era momentul de a fi el, de a dezgoli întreaga sa ființă morală, de a se despuia în fața Judecătorului de straiele prefăcute pe care i le impuseseră oamenii. Lepădînd aspra cămaşă de penitență pe care durerea o lipise de oasele lui, el se ridică, sublim şi radios, ca si cum ar fi şi intrat în lăcaşul răsplăților divine.

Ascultîndu-1, Indiana nu găsi că trebuie să se mire; ea nu se întrebă dacă era Ralph cel, care vorbea astfeL Ralph pe care îl cunoscuse nu mai exista şi cel pe care îl asculta acum i se părea un prieten pe care îl văzuse altădată în visurile sale şi care, în sfîrşit, pe pragul morții, devenea pentru ea realitate. Simți sufletul ei curat ridi-cîndu-se cu acelaşi avînt. O arzătoare simpatie religioasă o iniția în aceleaşi emoții ; lacrimi de entuziasm se scurseră din ochii ei în părul lui Ralph.

Atunci luna se afla deasupra crestei marelui palmist * Şi raza sa. pătrunzînd printre liane, o învălui pe Indiana cu o strălucire palidă şi umedă care o făcea să semene, în rochia ei imaculată şi părul lung împletit pe umeri, cu umbra unei fecioare rătăcită în deşert.

Sir Ralph îngenunche în fața ei şi îi spuse :

— Acum, Indiana, trebuie ca tu să-mi ierți tot răul pe care ți l-am făcut, pentru ca eu să mi-1 pot ierta mie însumi.

[1] Specie de palmier al cărui mugur terminal este comestibil.

- Vai ! răspunse ea, ce am oare să-ți iert, sărmane Ralph ? Dimpotrivă, n-ar trebui să te binecuvîntez, în ziua mea cea de pe urmă, aşa cum tu m-ai silit să o fac în toate zilele nenorocite care au marcat viața mea ?
- Nu ştiu pînă la ce punct am fost vinovat, reluă Ralph ; dar este imposibil ca, într-o luptă atît de lungă şi atît de teribilă cu destinul meu, să nu fi fost de multe ori, tară ştirea mea.
- Despre ce luptă vorbeşti ? întrebă Indiana.
- Iată, răspunse el, ceea ce trebuie să-ți explic înainte de a muri ; este secretul vieții mele. Mi l-ai cerut pe corabia care ne aducea înapoi şi am făgăduit să ți-1 dezvălui la țărmul lacului Bernică, ultima dată cînd luna se va ridica deasupra noastră.

- Momentul a venit, spuse ea, te ascult.
- Ai deci răbdare ; căci am o întreagă şi lungă poveste de istorisit şi această poveste este povestea mea.
- Credeam că o cunosc, eu care nu te-am părăsit aproape niciodată.
- Nu o cunoşti ; nu cunoşti din ea nici o zi, nici un ceas, spuse Ralph cu tristețe. Cînd oare aş fi putut să ți-o spun ? Cerul a voit ca singurul moment potrivit pentru această mărturisire să fie ultimul din viața ta şi dintr-a mea. Dar pe cît ar fi fost ea altădată de nebunească şi de nelegiuită, pe atît este de inocentă şi de legitimă azi. Este o satisfacție personală pe care nimeni n-are dreptul să mi-o reproşeze în ceasul în care ne aflăm şi pe care mi-o vei acorda, pentru a desăvîrşi opera de răbdare şi de blîndețe pe care ai înfăptuit-o față de mine. îndură deci pînă la capăt povara nefericirii mele ; şi dacă te obosesc şi te irită cuvintele mele, ascultă murmurul cascadei care cîntă pentru mine imnul morților.

Eram născut ca *să* iubesc ; nici unul din voi n-a voit să o creadă şi această eroare mi-a pecetluit caracterul. Este adevărat că natura, dîndu-mi un suflet plin de căldură, săvârşise un straniu nonsens ; a pus pe fața mea o mască de piatră şi pe limba mea o greutate de neurnit ; mi-a refuzat ceea ce acordă făpturilor celor mai reduse, darul de a-mi exprima sentimentele prin privire sau prin cuvînt. Aceasta m-a făcut egoist. Ființa mea morală a fost judecată după învelişul exterior şi ca un fruct sterp, a trebuit să lîncezesc sub scoarța aspră de care nu mă puteam lepăda. Abia născut, am fost respins de inima de care aveam cea mai mare nevoie. Mama m-a îndepărtat de la sîn cu dezgust, fiindcă fața mea de copil nu ştia să răspundă surîsului ei. La vîrsta cînd abia poți deosebi un gînd de o nevoie, eram deja înfierat cu odioasa denumire de egoist,

Atunci s-a hotărît că nimeni nu mă va iubi, pentru că nu mă pricepeam să exprim nimănui dragostea mea. M-au făcut nefericit şi au proclamat că nu simțeam acest lucru ; aproape că m-au alungat de sub acoperişul părintesc ; m-au trimis să trăiesc pe stînci, ca o biată pasăre a țărmurilor. Indiana, ştii care mi-a fost copilăria ! Am petrecut nesfîrşitele mele zile în deşert, fără ca vreodată o mamă neliniştită să vină şi să caute urma paşilor mei, fără ca vreun glas prieten să răsune în tăcerea văilor pentru a mă preveni că noaptea mă cheamă la cămin. Am crescut singur, am trăit singur ; dar Dumnezeu n-a îngăduit să fiu nefericit pînă la capăt, căci nu voi muri singur.

Încă de pe atunci, cerul mi-a trimis un dar, o mîngîiere, o speranță. Ai apărut în viața mea ca şi cum ai fi fost creată pentru mine. Sărman copil ! părăsită ca şi mine, ca şi mine zvîrlită în viață fără dragoste şi fără sprijin, păreai să-mi fii destinată, cel puțin aşa îmi făceam iluzia. Am fost oare prea încrezut ? Timp de zece ani, mi-ai aparținut doar mie, fără împărțeală, fără rivali, fără chinuri. Pe atu aci nu înțelesesem încă ce înseamnă gelozia.

Timpul acela. Indiana, a fost cel mai puțin întunecat pe care l-am străbătut. Tc-am socotit drept sora mea, fiica mea. tovarăşa mea. eleva mea, lumea mea. Nevoia pe care o aveai de mine, a făcut din viața mea ceva mai mult decît viața unei sălbătăciuni ; pentru dumneata, m-am smuls din deznădejdea în care mă aruncase dispreţu1 rudelor mele. Devenindu-ți util, am început să mă prețuiesc. Trebuie să spun tot, Indiana : după ce pentru dumneata am acceptat povara vieții, de aci. închipuirea mea a înfiripat speranța unei recompense. M-am obişnuit (iartă-mi cuvintele pe care le voi folosi, nici astăzi nu le pronunț decît tremurînd). m-am obişnuit cu gandul că vei fi soția mea ; încă de copil te priveam ca pe logodnica mea ; imaginația mea te şi împodobea cu grațiile tinereții ; eram nerăbdător să te văd mare. Fratele meu, care. în familie, uzurpase partea mea de afecțiune şi căruia îi plăceau treburile gospodăreşti, cultiva o grădină pe colina care se vede de aici în timpul zilei şi pe care noii plantatori au transformat-o în orezărie. îngrijirea florilor îi ocupa cele mai plăcute clipe şi în fiecare dimineață, eu ochi nerăbdători, se ducea să observe pe furiş progresul lor şi să se mire, ca un copil ce era, că nu putuseră să crească într-o noapte după cum se aşteptase. Pentru mine. Indiana, erai întreaga mea ocupație, întreaga mea bucurie, întreaga mea bogăție ; erai tînăra plantă pe care o cultivam, mugurul pe care eram dornic să-1 văd înflorind. Iată de ce. dimineața, pîndeam efectul unui soare mai mult trecut peste capul tău ; căci devenisem un tînăr şi dumneata nu erai decît o copilă. Deja mocneau în pieptul meu patimi al căror nume îți era necunoscut ; cei cincisprezece ani ai mei îmi răscoleau imaginația şi te mirai văzîndu-mâ adesea trist. împărtăşind jocurile tale fără să-mi facă plăcere. Nu concepeai ca un fruct, o pasăre, să nu mai fie adevărate bogății şi pentru mine ca şi pentru dumneata şi îți păream deja rece şi bizar. Cu toate acestea, mă iubeai aşa cum eram ; căci, cu toată melancolia mea. nu aveam nici o clipă care să nu-ți fi fost consacrată ;

suferearn, dar suferințele te făceau şi mai scumpă inimii mele. nutream speranța nebună că într-o zi îți va fi dat să le schimbi în bucurii.

Vai ! iartă-mi gîndul nelegiuit care m-a făcut să trăiesc zece ani : dacă a fost o crimă pentru copilul blestemat să rîvnească la dumneata, frumoasă şi simplă fată a munților, Dumnezeu singur este vinovat de a-i fi dat drept orice hrană, acest gînd cutezător. Din ce putea să fiinţeze această inimă zdrobită, ignorată, care găsea peste tot nevoi şi nicăieri un sprijin ? De la cine putea să aştepte o privire, un zîmbet de dragoste, dacă nu de la dumneata, căreia ți-a fost ca un iubit aprotipe în acelaşi timp ca şi un tată ?

Şi cu toate acestea, nu te înspăimînta că ai crescut sub aripa unei biete păsări mistuite de dragoste ; nici o adorație întinată, nici un gînd vinovat n-a venit vreodată să pună în primejdie virginitatea sufletului tău, niciodaiă gura mea nu a răpit zilelor tale acea floare de nevinovăție care le învăluia, ca pe fructe, dimineața, o boare jilavă. Cruțările mele au fost cele ale unui tată şi cînd buzele tale neştiutoare si zvăpăiate întîlneau pe ale mele, nu găseau focul mistuitor al dorinței virile. Nu, nu de dumneata, fetița eu ochi albaştri, eram îndrăgostit. Aşa cum sedeai acolo, în brațele mele, cu surîsul nevinovat şi mîngîierile drăgălaşe, nu erai decît copilul meu sau cel mult surioara mea ; eu eram îndrăgostit de cei cincisprezece ani ai tăi, atunci cînd, lăsat singur în voia ardorii celor cincisprezece ani ai mei, devoram viitorul cu ochi nesățioşi,

Cînd îți citeam povestea lui Paul şi a Virginiei, nu o înțelegeai decît pe jumătate. Plîngeai, totuşi, văzusei povestea unui frate şi a unei surori, acolo unde eu fremă-tasem de simpatie descoperind zbuciumul a doi amanți. Această carte a fost tortura mea, în timp ce era bucuria dumitale. Iți plăcea să mă asculți citind despre afecțiunea cîinelui credincios, frumusețea cocotierilor şi cîntecele negrului Domingo. Eu reciteam singur convorbirile lui Paul si ale prietenei sale, bănuielile nestăpînite ale unuia, suferințele secrete ale celuilalt. Oh ! cît le înțelegeam de bine, aceste prime nelinişti ale adolescenței care caută în inima sa explicația tainelor vieții şi care pune siăpînire cu entuziasm pe cea dintîi ființă iubită pe care o întâlneşte ! Dar trebuie să recunoşti. Indiana, că n-am săvîțşit crima de a grăbi nici măcar cu o singură zi cursul liniştit al copilăriei tale ; n-am. lăsat să scape nici un cuvint din care să fi putut afla că în viață existau chinuri şi

lacrimi. La zece ani, te-am lăsat în toată neştiinţa şi în toată siguranţa în care te aflai, atunci cînd doica te-a pus în braţele melc, într-o zi cînd hotărîsem să mor.

Deseori, singur, aşezat pe această stîncă. m-am zbuciumat cu frenezie ascultînd toate murmurele de primăvară şi de dragoste pe care le ascunde muntele, văzînd zăhărarii* urmârindu-se şi hărţuindu-se, insectele adormind voluptos îmbrăţişate în corola florilor, respirînd pulberea încinsă pe care şi-o trimit palmierii, exaltări aeriene, plăceri subtile cărora briza molatecă a verii le slujeşte drept culcuş. Atunci eram beat, eram nebun ; ceream dragoste florilor, păsărilor, vocii torentului. Chemam cu furie această fericire necunoscută a cărei idee singură, mă făcea sâ delirez. Dar le vedeam alergînd spre mine veselă şi zvăpăiată, acolo pe cărare, atît de mică în depărtare, şi atît de stîngace cînd treceai peste stînci, că puteai fi luată, cu părul tău brun şi rochia albă, drept un pinguin din ţinuturile australe ; atunci sîngele mi se potolea,

*Pasări care se hrănesc cu seva zaharată a trestiei de zahăr.

buzele nu-mi mai ardeau ; uitam, în faţa Indianei de şapte ani, pe Indiana de cincisprezece ani pe care o visasem înainte ; îţi deschideam braţele cu o bucurie curată ; mîngîierile tale îmi răcoreau fruntea ; eram fericit, eram părintele tău.

Cîte zile libere şi liniştite am petrecut în fundul acestei văi! De cîte ori ţi-am scăldat picioruşele în apa limpede a lacului ! De cîte ori te-am privit dormind printre trestii, la umbra unei frunze de latanier * ! Atunci, cîteodată, chinurile mele reîncepeau. Mă întristam văzîndu-te atît de mică ; mă întrebam, dacă, cu astfel de spaime, voi trăi pînă în ziua cînd vei putea să mă înţelegi şi să-mi răspunzi. Iţi ridicam încetişor părul fin ca mătasea şi îl sărutam cu dragoste. îl comparam cu alte bucle pe care ţi le tăiasem de pe frunte în ceilalţi ani şi pe care le păstram mereu la mine. Constatam eu plăcere nuanţele mai întunecate pe care fiecare primăvară i le adăugase. Apoi priveam pe trunchiul unui curmal învecinat, răbojul pe care îl săpasem în el pentru a-ţi însemna înălţarea treptată a trupului, timp de patru sau cinci ani. Indiana, arborele păstrează încă, aceste cicatrice ; le-am regăsit ultima dată cînd am venit aici, ca să sufăr. Vai ! zadarnic ai crescut ; zadarnic frumuseţea ta şi-a ţinut făgăduielile ;

zadarnic părul tău a devenit negru ca abanosul ; n-ai crescut pentru mine, nu pentru mine ți s-au împlinit farmecele ; pentru altul ți-a bătut inima întîia oară.

Ți-aduci aminte cum alergam, uşori ca două turturele, de-a lungul tufelor de jamrozieri[2] ? Iți mai aduci aminte, de asemenea, că ne rătăceam uneori în savanele care. se întind deasupra noastră ? Odată, am încercat să atingem

[1] Palmier din insulele oceanului Indian.

[2] Arbore a cărui coroană face o umbră deasă şi fructe puțin dulcegi şi insipide

culmile cețoase ale Salazilor ; dar nu prevăzusem că pe măsură ce urcam, fructele deveneau mai rare, căderile de apă mai greu de ajuns, vîntul mai groaznic şi mai nimicitor.

Cînd ai văzut vegetația dispărînd în urma noastră, ai vrut să te întorci, dar cînd am trecut de zona ferigilor, am găsit o grămadă de fragi şi erai atît de ocupată să-ti umpli coşul cu fructele lor, că nu te mai gîndeai să pleci din acel loc. A trebuit să renunțăm de a merge mai departe. Nu mai păşeam decît pe roci vulcanice smălțate ca porțelanul şi presărate cu plante lînoase ; aceste biete ierburi bătute de vînturi, ne făceau să cugetăm la bunătatea lui Dumnezeu, care pare să le fi dat un veşmînt cald pentru a rezista vitregiei văzduhului. Apoi pîcla a devenit atît de deasă că nu ne-am mai putut orienta şi a trebuit să coborîm. Te-am adus. purtîndu-te în brațe. Am co-borît cu prudență coastele abrupte ale muntelui. Noaptea ne-a surprins la marginea primei păduri care înflorea în cea de a treia regiune. Am cules rodii pentru dumneata, iar eu, ca să-mi potolesc setea, m-am mulțumit cu lianele acelea a căror sevă abundentă, cînd le rupi ramurile, procură o apă curată şi proaspătă. Ne-am amintit atunci aventura eroilor noştri favoriți, rătăciți în pădurea Rîului Roşu. Dar noi n-aveam nici mame afectuoase, nici servitori zeloşi, nici caine credincios ca să pornească în căutarea noastră. Ei bine, eram mulțumit, eram mîndru ; eram singurul chemat să vegheze asupra dumitale şi mă socoteam mai fericit ca Paul.

Da, era o dragoste curată, o dragoste adîncă si adevărată pe care mi-

o inspirai de pe atunci. La zece ani, Noun era mai înaltă ca dumneata cu un cap; creolă în sensul cel mai larg, era dezvoltată, în ochii ei umezi scapără o expresie bizară, ținuta şi caracterul său erau cele ale unei fete tinere. Ei bine, nu o iubeam pe Noun, sau mai bine zis nu o iubeam decît datorită dumitale, cu care se juca împreună. Nu mi se întîmpla să mă întreb dacă de pe atunci era frumoasă şi dacă într-o zi va fi şi mai mult. Nu mă uitam la ea. In ochii mei era mai copilă decît dumneata. Asta fiindcă te iubeam. Toată speranța îmi era în dumneata : erai tovarăşa vieții mele. visul tinereții mele...

Dar făcusem socotelile fără să țin seama de viitor. Moartea fratelui meu m-a condamnat să iau de soție pe logodnica lui. Nu-ți voi spune nimic despre această epocă din viața mea : n-a fost chiar cea mai amară, Indiana, şi cu toate acestea am fost soțul unei femei care mă ura şi pe care nu puteam s-o iubesc. Am fost tată şi mi-am pierdut fiul ; am devenit văduv şi am aflat că erai măritată !

Aceste zile de exil în Anglia, acea epocă de durere, nu ți le povestesc. Dacă am greşit față de cineva, n-a fost față de dumneata ; şi dacă cineva a greşit față de mine, nu vreau să mă plîng. Acolo am devenit mai egoist, adică mai trist şi mai neîncrezător ca niciodată. Tot îndoindu-se de mine, m-au silit să devin orgolios şi să mă bizui numai pe mine însumi. Aşa că, pentru a mă susține în aceste încercări, n-am avut decît sprijinul inimii mele. Mi s-a considerat drept crimă că n-am iubit, o femeie care nu s-a căsătorit cu mine decît constrînsă si nu mi-a arătat niciodată decît dispreț ! S-a remarcat, de pe atunci, ca o principală caracteristică a egoismului meu, rezerva distantă pe care se părea că o am față de copii. Şi s-a întîmplat ca Raymon să mă batjocorească sîngeros în privința acestei înclinații, observînd că grijile necesare educației copiilor nu se potriveau cu deprinderile sistematic închistate cile unui flăcău tomnatec. Nu ştia. cred. că am fost tată si că eu sînt cel care te-a crescut. Dar nici unul din voi n-a vrut să înțeleagă că si după atîția ani. amintirea fiului meu era tot atît de cumplită pentru mine ca si în prima zi şi că

inima mea adînc rănită se zbuciuma cînd vedeam căpşoarele blonde care mi-1 reaminteau. Cînd un om este nenorocit, ne e teamă să nu-1 găsim destul de vinovat, pentru că ne temem să nu fim nevoiți de a-1 plînge.

Dar ceea ce nimeni nu va putea înțelege niciodată, este indignarea profundă, este disperarea neagră care ;m-a cuprins atunci cînd eu, biet copil al deşertului, căruia nimeni nu s-a ostenit să-i arunce o privire de milă, ara fost smuls din aceste locuri ca să mi se pună în spinare toate lanțurile societății ; atunci cînd mi s-a impus să ocup un loc rămas gol în această lume care mă respinsese ; atunci cînd au vrut să mă facă să înțeleg că aveam datorii de împlinit față de aceşti oameni care nesocotiseră pe ale lor față de mine. Haida de ! nimeni dintre ai mei nu voise să mă sprijine şi acum toți mă invitau la adunarea intereselor lor, pentru a mă însărcina să le apăr ! Nu voiau nici măcar să-mi îngăduie să mă bucur în linişte de ceea ce nu se refuză nici unor paria, aerul singurătății ! Nu aveam în viață decît un bun, o speranță, un gînd, acela că îmi aparțineai pentru totdeauna ; mi-a fost luat, mi s-a spus că nu erai destul de bogată pentru mine. Amară batjocură ! eu, pe care mă hrăniseră munții şi pe care căminul părintesc mă izgonise ! eu. căruia nu mi s-a îngăduit să cunosc binefacerile bogățiilor şi căruia acum i se impunea sarcina de a face să prospere acelea ale altora

Cu toate acestea m-am supus. N-aveam dreptul să adresez rugămintea de a nu mi se răpi firava mea fericire ; eram destul de dispreţuit ; a fi rezistat, însemna să mă fac odios. Mama, nemîngîiată de moartea celuilalt fiu, amenința că va muri şi ea, dacă *nu* mă supuneam destinului meu. Tata, care mă acuza că nu ştiu să-! consolez, ca şi cum eu aş fi fost vinovat de puțina dragoste pe care mi-o arăta, era gata sa mă blesteme dacă aş fi încercat să scap de jugul lui. Am plecat capul; dar cît am suferit, chiar dumneata care ai fost de asemenea foarte nenorocită, n-ai putea să-ți dai seama. Dacă, urmărit, zdrobit, persecutat cum am fost, n-am întors oamenilor răul pentru rău, poate că trebuia să se tragă concluzia că nu aveam inima stearpă, aşa cum mi s-a reproşat.

Cînd am revenit aici, cînd am văzut omul cu care te măritaseră... iartă-mă, Indiana, atunci am fost într-adevăr egoist; totdeauna există egoism în dragoste, din moment ce a fost pînă şi într-a mea ; am simțit nu ştiu ce bucurie crudă, gîndindu-mă că acest simulacru legal îți dădea un stăpîn, dar nu un soț. Te mirai de afecțiunea curioasă pe care i-o arătam ; asta fiindcă în el nu vedeam un rival. Ştiam bine că acest bătrîn nu putea nici să insufle nici să simtă dragostea şi că prin această căsătorie inima ta

va rămîne virgină. I-am fost recunoscător pentru răceala şi pentru tristețea ta. Dacă aş fi rămas aici, poate că aş fi devenit foarte vinovat; dar m-ați lăsat singur şi nu mi-a fost cu putință să trăiesc fără tine. Am încercat să birui această dragoste nestăpînită care se reînsuflețise în toată violența ei, regăsindu-te frumoasă şi melancolică aşa cum te visam încă din anii tinereții tale. Dar singurătatea n-a făcut decît să înăcrească durerea mea şi am cedat nevoii pe care o aveam de a te vedea, de a trăi sub acelaşi acoperămînt, de a respira acelaşi aer, de a mă desfăta în fiecare clipă cu glasul tău melodios. Ştii ce piedici trebuia să întîlnesc, ce neîncredere trebuia să înfrunt ; am înțeles atunci ce obligații îmi impuneam ; nu puteam să asociez viața mea cu a ta fără să-1 asigur pe soțul tău cu o promisiune sacră şi n-am ştiut niciodată ceea ce însemna să-mi bat joc de cuvîntul meu. M-am legat deci, în spirit şi în inimă, să nu uit niciodată rolul meu de frate şi spune-mi, Indiana, mi-am călcat oare jurămîntul ?

Âm înțeles de asemenea că îmi va fi greu, cu neputință poate, să împlinesc această sarcină riguroasă, dacă lepădăm deghizarea care îndepărta de mine orice raport intim, orice sentiment adînc ; am înțeles că nu trebuia să mă joc cu primejdia, căci pasiunea mea era prea înflăcărată pentru a ieşi biruitoare dintr-o luptă. Am simțit că trebuia să ridic în jurul meu un întreit zid de gheață, pentru a îndepărta interesul tău, pentru a face cu neputință compătimirea ta care m-ar fi pierdut. Mi-am spus că, în ziua cînd tu mă vei plînge eu voi fi fost vinovat şi am consimțit să trăiesc sub apăsarea acestei înspăimîntătoare acuzații de uscăciune şi de egoism, de care, slavă Domnului, nu m-ați scutit. Succesul prefăcătoriei mele a întrecut aşteptările ; m-ați copleşit cu un fel de milă insultătoare, ca cea care se arată eunucilor ; mi-ați contestat că aş avea un suflet şi simțuri ; m-ați călcat în picioare şi n-am avut dreptul să arăt nici energia mîniei şi a răzbunării, căci ar fi fost să mă trădez şi să vă fac să aflați că eram un om.

Mă plîng de oameni şi nu de tine, Indiana Tu ai fost totdeauna bună şi miloasă ; m-ai suportat sub deghizarea nedemnă pe care o folosisem ca să mă apropii de tine ; nu m-ai făcut niciodată să roşesc de rolul meu, mi-ai tinut loc de tot şi cîteodată, mă gîndeam cu orgoliu că dacă mă priveai cu bunăvoință astfel cum mă prefăcusem pentru a fi subestimat, poate că m-ai iubi dacă într-o zi ai putea să mă cunoşti. Vai ! Care alta decît

tine na m-ar fi respins ? care alta ar fi întins mîna acestui mărginit fără inteligență şi fără grai ? Cu excepția ta, toți s-au îndepărtat cu dezgust de *egoist!* Ah ! asta fiindcă nu exista pe lume decît o ființă atît de generoasă pentru a *a-i* fi lehamite de acest schimb fără profit; nu exista decît un suflet destul de mărinimos pentru a răspîndi focuL sacru care îi da viață, *pînă* şi asupra sufletului meschin şi înghețat al sărmanului abandonat. Trebuia o inimă care să aibă prea mult, ceea ce eu nu aveam de ajuns. Nu exista sub soare decît o Indiana, capabilă să-1 iubească pe un Ralph.

După tine, cel care mi-a arătat cea mai multă indulgență, a fost Delmare. M-ai acuzat că țineam mai mult la acest om decît la tine, că refuzînd să intervin în discuțiile voastre domestice, am sacrificat bunul tău trai pentru al meu. Femeie nedreaptă şi oarbă ! Tu n-ai văzut că te-am ajutat atît cît era cu putință să o fac şi mai ales, n-ai înțeles că nu puteam să ridic glasul în favoarea ta fără să mă trădez. Ce-ai fi devenit tu dacă Delmare m-ar fi alungat din casa lui ? cine te-ar fi apărat, cu răbdare, în linişte, dar cu dîrzenia neclintită a unei iubiri fără moarte ? N-ar fi fost Raymon acela. Şi apoi, mărturisesc, iubeam din recunoştință pe această ființă aspră şi grosolană care putea să-mi smulgă singura fericire ce-mi rămînea şi care n-a făcut-o, pe acest om a cărui nenorocire era că nu-1 iubeai şi a cărui soartă tristă avea afinități secrete cu a mea ! îl iubeam, de asemenea, chiar prin aceea că nu mă făcuse niciodată să îndur chinurile geloziei...

Dar iată-mă ajuns să-ți vorbesc de cea mai cumplită durere din viața mea, de acele timpuri nenorocite cînd dragostea ta atît de mult visată, a aparținut altuia. Abia atunci am înțeles cu adevărat, natura sentimentului pe care îl înăbuşeam de atîția ani. Abia atunci, ura mi-a pi-curat otravă în piept şi gelozia a măcinat restul puterilor mele. Pînă atunci, imaginația mea te păstrase neprihănită ; respectul meu te înconjura cu un văl pe care nici naiva cutezanță a visurilor nu îndrăznea să-1 ridice ; dar cînd am avut gîndul oribil că altul te tîra în destinul lui, te smulgea puterii mele şi se îmbăta din plin de fericirea pe care eu nu îndrăzneam nici măcar să o visez, m-a cu-prins furia ; pe acel om detestat, aş fi vrut să-1 văd în fundul acestei prăpăstii, ca să-i zdrobesc capul cu lovituri de piatră.

Cu toate acestea, suferințele tale au fost aşa de mari,. că le-am uitat pe ale mele. N-am vrut să-1 ucid, pentru că l-ai fi plîns. De zeci de ori am avut chiar pofta — Doamne iartă-mă ! — de a fi infam şi josnic, de a-1 trăda pe Delmare şi de a-1 sluji pe duşmanul meu. Da, Indiana, am fost atît de nesăbuit, atît de nenorocit văzîndu-te suferind, incit m-am căit că am căutat să-ți deschid ochii şi mi-aş fi dat viața ca să-i pot lăsa acestui om inima mea ! Oh, ticălosul ! Dumnezeu să-i ierte răul pe care mi 1-a făcut; dar să-1 pedepsească pentru cel pe care 1-a grămădit pe capul tău ! Pentru acela îl urăsc ; căci. în ce mă priveşte, uit ceea ce a fost viața mea, cînd văd ce a făcut din viața ta. El este cel pe care societatea ar fi trebuit să-1 înfiereze în frunte, chiar din ziua naşterii ! El este cel pe care ar fi trebuit să-1 strivească sub oprobriul ei şi să-1 înlăture ca pe cel mai sterp şi cel mai depravat ! Dar, dimpotrivă, 1-a purtat în triumf. Ah, aici recunosc bine oamenii şi n-ar trebui să mă indignez; căci, adorînd creatura slută care distruge fericirea şi stima altuia, ei nu fac decît să asculte propria lor natură.

Iertare, Indiana, iertare ! poate este o cruzime să mă plîng în fața ta, dar e prima şi ultima dată ; lasă-mă să blestem ingratul care te bagă în mormînt. A fost nevoie de această formidabilă lecție ca să-ți deschidă ochii. Zadarnic s-a ridicat un glas de pe patul de moarte al lui Delmare şi de pe cel al lui Noun, ca să-ți strige : „Ia seama, are să te piardă !" — ai fost surdă ; demonul tău te-a tîrît după el şi, dezonorată cum eşti, opinia te condamnă şi lui îi trece cu vederea. A făcut tot felul de rele şi nu li s-a dat atenție. A ucis-o pe Noun şi ai uitat acest lucru ; te-a dus pe calea pierzării şi l-ai iertat. Asta fiindcă ştia să orbească ochii şi să înşele rațiunea ; fiindcă vorba lui iscusită şi vicleană pătrundea în inimi ; fiindcă privirea lui de viperă, fascina ; fiindcă natura, dacă i-ar fi dat trăsăturile mele metalice şi inteligența mea greoaie, ar fi făcut din el un om întreg.

Oh ! Da ! Să-1 pedepsească Dumnezeu, pentru că față de tine a fost ca o fiară ; sau mai degrabă să-1 ierte, căci poate a fost mai mult stupid decît rău ! Nu te-a înțeles, nu şi-a dat seama de fericirea de care ar fi putut să se bucure ! Ah ! îl iubeai atît de mult ! ar fi putut să-ți facă viața atît de frumoasă ! In locul lui, eu n-aş fi fost virtuos ; aş fi fugit cu tine în ascunzişurile munților sălbatici, te-aş fi smuls societății ca să te

am numai pentru mine singur şi n-aş fi avut decît o teamă, aceea de a nu te vedea îndeajuns de hulită, îndeajuns de părăsită, pentru ca eu să pot fi totul pentru tine. Aş fi fost gelos de stima ta. dar într-alt înțeles decît el : ar fi fost pentru a o distruge, ca să o pot înlocui cu dragostea mea. Aş fi suferit văzînd un alt bărbat dăruindu-ți o fărîmă de fericire, o clipă de mulțumire, ar fi fost un furt care mi s-ar fi făcut; căci fericirea ta ar fi fost sarcina mea, avutul meu, existența mea, onoarea mea ! Ah ! Atit de înfumurat şi de bogat m-aş fi simțit, cu această rîpă sălbatică drept orice locuință, cu aceşti arbori ai muntelui drept oriei avuție, dacă cerul mi le-ar fi dăruit împreună cu dragostea ta !... Lasă-mă să plîng, Indiana, este prima oară în viața mea că plîng ; Dumnezeu a voit ca să nu mor fără a cunoaşte această tristă plăcere.

Ralph plîngea ca un copil. într-adevăr, era prima oară că acest suflet stoic se lăsa în voia propriei compătimiri; chiar şi acum, în aceste lacrimi era mai multă durere pentru soarta Indianei decît pentru a sa.

— Nu plînge pentru mine, îi spuse el văzînd că şi ea era scăldată în lacrimi ; nu mă plînge ; mila ta şterge tot trecutul, iar prezentul nu mai este amar. De ce aş mai suferi acum ? nu-1 mai iubeşti.

— Dacă te-aş fi cunoscut, Ralph, nu l-aş fi iubit niciodată, strigă doamna Delmare ; virtutea ta m-a pierdut.

• Şi apoi, spuse Ralph privind-o cu un surîs dureros, am şi alte motive de bucurie ; fără să bănuieşti, mi-ai făcut o mărturisire în timpul orelor de efuziune ale tra
versării. Mi-ai spus că acest Raymon nu fusese aşa de fericit pe cît avusese îndrăzneala să o pretindă şi m-ai uşurat de o parte din chinurile mele ; mi-ai cruțat remuş-
carea de a te fi păzit atît de rău ; căci am avut cutezanța de a voi să te apăr împotriva farmecelor lui ; şi prin asta te-am jignit, Indiana ; n-am avut încredere în puterea ta ; este încă una din crimele pe care trebuie să mi le ierți.

• Vai ! spuse Indiana, tu îmi ceri iertare ! ? Mie, care am fost nefericirea vieții tale, mie, care am răsplătit o dragoste atît de curată şi atît de generoasă cu o neînchipuită orbire, cu o ingratitudine feroce ? ! Eu sînt cea care ar fi trebuit să mă prostern aici şi să cer iertare.

— Aşadar, Indiana, această dragoste nu-ți trezeşte nici dezgust, nici

mînie !... O, doamne, îți mulțumesc ! Am să mor fericit ! Ascultă, Indiana, nu-ți mai reproşa suferințele mele. în acest ceas, nu regret nici una din bucuriile lui Raymon şi cred că dacă ar avea o inimă de bărbat, ar trebui să-mi pizmuiască soarta. Acum, eu sînt fratele tău, soțul tău, iubitul tău pentru eternitate. Din ziua în care mi-ai jurat să părăseşti viața împreună cu mine, am nutrit acest dulce gînd că îmi aparțineai, că îmi erai redată pentru a nu mă mai părăsi niciodată ; am început iară să te numesc, în şoaptă, logodnica mea. Ar fi fost prea multă fericire, sau poate prea puțină, de a te avea pe acest pămînt. In sînul lui Dumnezeu mă aşteaptă bucuriile pe care le visa copilăria mea. Acolo mă vei iubi, Indiana ; acolo, inteligența ta divină, dezbrăcată de toate plăsmuirile mincinoase ale acestei vieți, îmi va ține seama de o întreagă existență de sacrificii, de suferințe şi de abnegație ; acolo îmi vei aparține, o, Indiana mea ! căci cerul eşti tu ; şi dacă am meritat să fiu salvat, am meritat să fii a mea. în spiritul acestei idei te-am rugat să îmbraci această haină albă ; este rochia de nuntă ; şi această stîncă ce înaintează către lac, este altarul care ne aşteaptă.

Se ridică, merse în boschetul vecin ca să culeagă o ramură de portocal înflorită şi veni să o prindă în părul negru al Indianei ; apoi, aşezîndu-se în genunchi :

— Fă-mă fericit, îi spuse el ; spune-mi că inima ta consimte la această cununie a vieții de apoi. Dă-mi veşnicia ; nu mă sili să cer neantul.

Dacă povestea vieții lăuntrice a lui Ralph nu v-a produs nici o impresie, dacă n-ați ajuns să-1 iubiți pe acest om virtuos, este pentru că am fost interpretul neîndemî-natic al amintirilor lui, pentru că nici n-am putut să exercit asupra dumneavoastră puterea pe care o posedă vocea unui om profund sincer în pasiunea lui. Şi apoi, luna nu îmi oferă influența ei melancolică ; ciripitul senegalilor [1], parfumul giroflierilor [2], toate farmecele molatice şi îmbătătoare ale unei nopți tropicale nu vă subjugă inima şi spiritul. Şi poate nici nu ştiți, din experiență, ce senzații puternice şi noi se deşteaptă în suflet în fața sinuciderii şi cum toate întîmplările vieții apar sub adevăratul lor aspect în clipa cînd sfîrşeşti cu ele. Această bruscă şi inevitabilă lumină se revărsă în toate cutele secrete din inima Indianei ; legătura care de multă vreme se desprindea de pe ochii ei, căzu

cu totul. Reîntoarsă la adevăr, la natură, văzu inima lui Ralph aşa cum era ; îi văzu de asemenea trăsăturile, aşa cum nu le văzuse niciodată ; căci puterea unei situații atît de extraordinare, produsese asupra lui acelaşi efect, ca pila lui Volta asu-

[1] Păsări din insula Bourbon.

[1] Arbore tropical, ai cărui muguri uscați sînt cuişoarele.

pra membrelor înțepenite ; îl eliberase de acea paralizie care îi lega ochii şi graiul. Împodobit cu sinceritatea şi cu virtutea lui, era mult mai frumos decît Raymon şi Indiana simți că el era cel pe care ar fi trebuit să-1 iubească.

— Fii soțul meu în cer şi pe pămînt, îi spuse ea şi acest sărut, să mă logodească cu tine pentru eternitate !

Buzele lor se uniră ; şi fără îndoială, într-o dragoste care porneşte din inimă există o forță mai vie decît în ardorile unei dorinți trecătoare ; căci acest sărut, în pragul unei alte vieți, rezumă pentru ei toate bucuriile acesteia.

Atunci Ralph îşi luă logodnica în brațe şi porni să o prăvălească în torent împreună cu el...

CONCLUZIE

lui *J. Neraud*

Intr-o zi caldă şi strălucitoare din ianuarie trecut, plecasem din Saint-Paul pentru a mă duce să meditez în pădurile sălbatice ale insulei Bourbon. Mă gîndeam la tine, prietene ; pentru mine, aceste păduri virgine păstraseră amintirea peregrinărilor şi studiilor tale, solul reținuse urma paşilor tăi. Regăseam peste tot minunile cu care povestirile tale magice fermecaseră serile mele de altădată şi pentru a le admira împreună, te rechemam din bătrîna Europă, unde anonimatul te împresoară cu modestele lui binefaceri. Fericit om, căruia nici un prieten perfid nu i-a denunțat lumii spiritul şi valoarea ! îmi purtasem paşii către un loc pustiu situat în cele mai înalte regiuni ale insulei, numit *Brule de St.-Paul.* O amplă bucată de munte prăvălită în urma unui cutremur vulcanic,

a scobit în pîntecele muntelui principal o lungă arenă înțesată de stînci dispuse în cea mai mirifică dezordine, în cea mai înspăimîntătoare confuzie. Colo, un bloc imens se ține în echilibru pe steiuri înguste; dincolo, un zid de stînci subțiri, uşoare, poroase, se înalță dantelat şi brodat în ajur ca un edificiu .maur ; aci un obelisc de bazalt, căruia un artist pare că i-a lustruit şi cizelat flancurile, se ridică pe un bastion, crenelat ; într-altă parte, o fortăreață gotică se năruie alături de o pagodă informă şi bizară. Acolo şi-au dat întîlnire toate încercările artei, toate schițele arhitecturii ; parcă geniile tuturor secolelor şi tuturor națiunilor au venit să-şi tragă inspirațiile din această mare operă a întâmplării şi a distrugerii. Acolo, fără îndoială, elaborări magice au zămislit ideea sculpturii maure. In inima pădurilor, arta a găsit în palmier unul din cele mai frumoase modele ale sale. Vacoa* , care se ancorează şi se agață de pămînt printr-o sută de brațe pornite din tulpină, desigur că a inspirat cel dintîi planul unei catedrale sprijinită pe grațioasele sale arcuri de susținere. *în Brule de St.-Paul,* toate formele, toate frumusețile, toate mistificările, toate îndrăznelile s-au întrunit, suprapus şi combinat, construite într-o noapte bîntuită de furtună. Fără îndoială, duhurile văzduhului şi ale focului au prezidat această operație diabolică ; ele singure au putut da propriilor lor încercări acest caracter teribil, capricios, nedesăvîrşit, care deosebeşte operele lor de cele ale omului ; ele singure au putut să grămădească aceste blocuri înspăimîntătoare, să frămînte aceste mase gigantice, să se joace cu munții ca şi cu grăunțele de nisip şi în mijlocul creațiilor pe care omul a încercat să le copieze, să arunce aceste mari idei de artă. aceste sublime contraste imposibil de realizat, care par să desfidă îndrăzneala artistului şi să-i spună în derîdere: „încearcă şi asta".

M-am oprit la baza unei cristalizații bazaltice înaltă de aproape şaizeci de picioare şi tăiată în fațete ca lucra-

[1] Specie de palmier din insulele africane, din ale cărui frunze se fac rogojini şi coşuri.

rea unui şlefuitor de pietre prețioase. în fruntea acestui straniu monument, o amplă inscripție părea să fi fost săpată de o mină nemuritoare. Aceste pietre, care au suferit acțiunea vulcanilor, prezintă adesea acelaşi fenomen. Cu multă vreme în urmă, substanța lor, muiată

de acțiunea focului, a primit, călduță şi încă maleabilă, tiparul cochiliilor şi lianelor care s-au lipit de ea. Din aceste întîlniri întîmplătoare au rezultat jocuri bizare, imprimări hieroglifice, semne misterioase, care par aruncate acolo ca parafa unei ființe supranaturale, scrisă în litere cabalistice.

Am rămas multă vreme stăpînit de pretenția puerilă de a căuta un sens acestor cifruri necunoscute. Aceste căutări inutile m-au făcut să cad într-o meditație profundă în timpul căreia am uitat de scurgerea vremii.

Aburi deşi începuseră să se grămădească pe piscurile muntelui şi se lăsau pe coastele lui cărora le devorau contururile cu repeziciune. înainte ca eu să fi atins jumătatea podişului, ei s-au năpustit asupra ținutului pe care îl străbăteam şi l-au învăluit cu o perdea de nepătruns. Imediat după aceea, s-a ridicat un vînt furios care i-a măturat într-o clipită. Apoi vîntul a încetat ; ceața s-a format din nou, pentru a fi izgonită iarăşi de o vîntoasă teribilă.

Am căutat un adăpost împotriva furtunii, într-o peşteră care m-a apărat ; dar o altă pacoste a venit să se adauge vântului. Torente de ploaie au umflat albiile rîurilor, care toate îşi au rezervoarele pe vîrful conului. într-o oră totul a fost inundat şi coastele muntelui, şiroind din toate părțile, formau o imensă cascadă care se repezea cu furie către cîmpie.

După două zile de cea mai cumplită si mai periculoasă călătorie, m-am pomenit, fără îndoială condus de Providență. la poarta unei locuințe situată într-un loc extrem de sălbatic. Coliba, simplă dar drăguță, rezistase furtunii apărată cum era de un parapet de stînci care se aplecau ca pentru a-i servi drept umbrelă. Puțin mai jos, o cascadă năvalnică se prăvălea în fundul unei rîpi şi forma acolo un lac revărsat, deasupra căruia boschete de arbori frumoşi mai ridicau încă vîrfurile veştede şi istovite.

M-am grăbit să bat : dar figura care s-a ivit în prag m-a făcut să mă dau trei paşi înapoi. înainte de a fi deschis gura ca să cer găzduire, stăpînul m-a întîmpinat cu un semn tăcut şi grav. Am intrat deci şi m-am găsit singur, față în față cu el, cu sir Ralph Brown.

De aproape un an de cînd nava „Nahandove- readusese la colonie pe

sir Brown şi pe tovarăşa sa, sir Ralph nu fusese văzut în oraş nici de trei ori ; iar în ceea ce o privea pe doamna Delmare, izolarea sa a fost atît de absolută, că existența ei era încă, pentru mulți locuitori, un lucru problematic. Prima oară debarcasem cam pe la aceeaşi epocă în insula Bourbon şi întrevederea pe care o aveam în această clipă cu sir Brown era a doua din viața mea.

Cea dintîi îmi lăsase o impresie neştearsă ; era la Saint-Paul, pe țărmul mării. Trăsăturile şi ținuta acestui personaj, la început nu-mi prea atrăseseră atenția ; apoi, cînd din sentimentul de curiozitate al celui care nu este ocupat, chestionasem coloniştii în privința sa, răspunsurile lor au fost atît de stranii, atît de contradictorii, încit am examinat cu mai mult interes pe singuraticul din Bernica.

- E un necioplit, un om fără educație, îmi spunea unul ; un om complet nul. care nu posedă pe lumea asta decît o singură calitate, aceea de a tăcea.
- Este un om infinit de instruit şi profund, mi-a spus un altul, dar prea pătruns de superioritatea lui, disprețuitor şi înfumurat pină acolo incit socoteşte *că* a sta de vorbă cu omul de rind este un timp pierdut.
- Este un om care nu se iubeşte decît pe sine mi-a spus un al treilea ; mediocru dar nu prost, profund egoist, se spune chiar complet nesociabil.
- Aşadar nu ştii ? îmi spuse un tînăr crescut în colonie şi cu totul îmbibat de spiritul îngust al provincialilor: este un mizerabil, un scelerat care şi-a otrăvit în mod laş prietenul pentru a se căsători cu femeia lui.

Acest răspuns m-a uluit în aşa măsură incit m-am adresat unui alt colonist, mai în vîrstă, pe care îl ştiam înzestrat cu un oarecare bun simț.

Şi fiindcă privirea mea îi cerea cu nerăbdare soluția tuturor acestor probleme, el mi-a răspuns :

- Sir Ralph era altădată un om distins care nu era iubit pentru că nu era comunicativ, dar care era stimat. Iată tot ceea ce pot spune despre el ; căci de la povestea lui nenorocită, n-am mai avut nici o legătură cu el.
- Ce poveste ? am întrebat.

Mi s-a povestit moartea subită a colonelului Delmare, fuga soției sale

in aceeaşi noapte, plecarea şi întoarcerea lui sir Brown. Obscuritatea care învăluia toate aceste împrejurări nu putuse fi lămurită de către anchetele justiției ; nimeni n-a putut dovedi crima fugarei. Procurorul regelui refuzase de a urmări ; dar parțialitatea magistraților față de sir Brown era cunoscută şi li se considera o crimă de a nu fi lămurit cel puțin opinia publică asupra unei afaceri care lăsa reputația a două persoane pătată de o bănuială odioasă.

Ceea ce părea să confirme îndoielile, era întoarcerea furişe a celor doi acuzați şi stabilirea lor misterioasă în fundul pustiului din Bernica. Se spunea că, în primul rînd fugiseră pentru ca afacerea să se uite ; dar că în Franța opinia publică îi respinsese în aşa măsură, incit fuseseră nevoiți să vină să se refugieze în singurătate pentru a-şi sa.isface liniştiți criminala lor legătură.

Dar ceea ce spulbera toate aceste versiuni, era o ultimă afirmație, care mi s-a părut că porneşte de ia oameni mai bine informați : doamna Delmare, mi se spunea, avusese întotdeauna o comportare distantă, aproape o aversiune față de vărul său sir Brown.

Privisem atunci cu multă atenție, aş putea spune conştiincios, pe eroul atîtor povestiri stranii. Stătea pe un balot de mărfuri, aşteptînd întoarcerea unui marinar cu care făcuse un tîrg pentru nu ştiu ce cumpărături ; ochii săi, albaştri ca marea, contemplau orizontul cu o expresie de reverie atît de calmă, atît de candidă ; toate trăsăturile feței sale se armonizau atît de bine : nervii, muşchii, singele. totul părea atît de senin, atît de complet, atît de bine echilibrat la acest individ sănătos şi robust, încît aş fi jurat că i se aducea o injurie mortală, că acest om n-avea nici o crimă pe conştiință, că n-avusese niciodată nici în gînd, că inima şi mîinile îi erau curate ca şi fruntea.

Dar, deodată, privirea distrată a baronetului s-a oprit asupra mea care îl examinam cu o curiozitate avidă şi indiscretă. Ruşinat ca un hoț prins asupra faptului, plecasem ochii încurcat, căci cei ai lui sir Ralph conțineau un reproş aspru. Din clipa aceea, fără voia mea mă gîndisem de foarte multe ori la el ; îmi apăruse în visele mele ; încercam, gîndindu-mă la el, acea vagă nelinişte, acea inexplicabilă emoție care este ca fluidul magnetic de care se înconjoară un destin extraordinar.

Dorința mea de a cunoaşte pe sir Ralph era deci foarte reală, foarte vie ;

dar aş fi vrut să-1 observ stînd deoparte, fără să fiu văzut. Mi se părea că sînt vinovat față de el. Transparența cristalină a ochilor săi mă îngheța de teamă. Trebuia să existe în acest om o mare superioritate de virtute sau de ticăloşie, căci mă simțeam cu totul mediocru şi foarte mic în fața lui.

Ospitalitatea sa n-a fost nici luxoasă, nici gălăgioasă. M-a dus în camera sa, mi-a împrumutat haine şi lenjerie, apoi m-a condus la tovarăşa sa, care ne aştepta să luăm masa.

Văzînd-o atît de frumoasă, atît de tînără (căci părea să aibă abia optsprezece ani), admirînd prospețimea sa, grația sa, vorba sa dulce, am resimțit o emoție dureroasă. M-am gîndit imediat că această femeie era foarte vinovată, ori foarte nefericită : vinovată de o crimă odioasă, sau în-fierată de o acuzație odioasă.

Timp de opt zile, albia revărsată a rîurilor, cîmpiile inundate, ploile şi vînturile, m-au reținut la Bernica ; apoi a reapărut soarele şi tot nu mă gîndeam să-mi părăsesc gazdele.

Nu erau străluciți nici unul, nici celălalt ; aveau, cred, puțin spirit, poate că nu aveau deloc ; dar aveau pe acela care te face să spui lucruri impresionante ori încîntătoare; aveau spiritul inimii. Indiana era ignorantă, dar nu ignoranța aceea mărginită şi greoaie care porneşte de la lene, de la nepăsare, sau de la nulitate ; ea este dornică să învețe ceea ce preocupările vieții au împiedicat-o să ştie ; şi apoi, poate că a fost puțină cochetărie din partea ei in a pune întrebări lui sir Ralph, pentru a face să strălucească în fața mea imensele cunoştințe ale prietenului său.

Am găsit-o veselă, dar fără exuberanță : manierele sale au păstrat ceva domol şi trist care este firesc creolelor, dar care, la ea, mi s-a părut că are un farmec mai adinc ; mai ales ochii ei au o blîndețe incomparabilă, par să povestească o viață de suferințe ; şi cînd gura ei surîde. în privire stăruie încă melancolia care pare să fie reculegerea fericirii sau duioşia recunoştinței.

Intr-o dimineață, le-am spus că în sfîrşit voi pieca.

— Aşa curînd ? ! mi-au zis.

In gura lor, accentul acestui cuvint a fost aşa de sincer, aşa de mişcător, că m-am simțit încurajat. Luasem hotărîrea să nu-1 părăsesc pe sir Ralph, fără a-i cere să-mi spună povestea vieții lui ; dar din cauza bănuielii îngrozitoare ce-mi fusese strecurată odinioară în spiritul meu,

simțeam o timiditate peste care nu puteam trece.

Am încercat să o înving.

— Ascultă, i-am spus, oamenii sînt mari ticăloşi ; mî-au vorbit rău de dumneata. Acum că te cunosc, nu mă mir. Viața dumitale trebuie să fie foarte frumoasă, din moment ce a fost atît de calomniată.

M-am oprit brusc, văzînd o uimire plină de candoare zugrăvindu-se pe trăsăturile doamnei Delmare. Am înțeles că ignora răutățile atroce răspîndite pe socoteala ei şi am surprins pe fața lui sir Ralph o expresie neîndoielnică de orgoliu şi nemulțumire. M-am ridicai atunci pentru a-i părăsi, ruşinat şi trist, strivit de privirea lui sir Brown, care îmi reamintea prima noastră întrevedere şi dialogul mut, de acelaşi gen, pe care îl avusesem împreună la țărmul mării.

Disperat de a părăsi pentru totdeauna acest om excelent în această stare de spirit, căindu-mă de a-1 fi iritat şi rănit drept răsplată pentru zilele de fericire pe care le strecurase în viața mea, am simțit pieptul umflîndu-mi-se şi am izbucnit în lacrimi.

— Tinere, îmi spuse eî luîndu-mi mîna, rămîi cu noi *incă o* zi ; nu am curajul sa las să plece astfel, singurul prieten pe care îl avem în ținut.

Apoi, întrucît doamna Delmare se îndepărtase :

— Te-am înțeles. îmi spuse el ; îți voi spune povestea mea, dar nu de față cu Indiana. Sînt răni pe care nu trebuie să le redeschizi.

Seara, ne-am dus să facem o plimbare în pădure. Arborii, atît de proaspeți şi de frumoşi cu cinciprezece zile mai înainte, fuseseră despuiați cu totul de frunze, dar se şi acopereau de muguri mari, răşinoşi. Păsările şi insectele îşi reluaseră în stăpînire împărăția. Florile veştejite, aveau deja boboci tineri care să le înlocuiască. Pîraiele dădeau stăruitor la o parte nisipul care le astupa albia. Totul revenea la viață, la fericire, la sănătate.

- Ia priveşte, îmi spunea Ralph, cu ce uimitoare repeziciune această natură bună şi fecundă îşi înlocuieşte pierderile ! Nu lasă, oare, impresia că-i este ruşine de timpul pierdut şi că vrea, printr-un exces de vigoare şi de sevă să refacă în cîteva zile lucrul unui an întreg ?
- Şi va izbuti, reluă doamna Delmare. îmi amintesc de furtunile de anul trecut ; după o lună, nu se mai vedea nici urmă.
- Este, i-am spus, imaginea unei inimi zdrobite de suferințe ; cînd

regăseşte fericirea, se desface ca o floare şi întinereşte foarte repede.

Indiana mi-a întins mîna şi a privit pe sir Brown cu o inefabilă expresie de duioşie şi de bucurie.

Cînd s-a lăsat noaptea, s-a retras în camera ei, şi sir Ralph, aşezîndu-mă lîngă el pe o bancă în grădină, mi-a istorisit povestea sa pînă la punctul la care am lăsat-o în capitolul precedent.

Acolo, a făcut o pauză lungă si părea că a uitat cu totul de prezența mea.

Zorit de interesul pe care îl simțeam pentru istorisirea sa, m-am decis să-i întrerup reculegerea printr-o ultimă întrebare.

A tresărit, ca un om ce se trezeşte ; apoi, surîzînd cu bunătate :

— Tînărul meu prieten, îmi spuse el, sînt amintiri care, povestite, îşi pierd puritatea. Mulțumeşte-te să afli că eram foarte hotârît să o ucid pe Indiana, împreună cu mine. Dar, fără îndoială, încuviințarea sacrificiului nostru nu era încă înregistrată în arhivele cereşti. Un medic poate că ți-ar spune că o amețeală lesne de imaginat, a pus stăpînire pe capul meu şi m-a abătut înspre potecă. Pentru mine, care nu sînt cîtuş de puțin medic în acel sens, prefer să cred că îngerul lui Abraham şi al lui Tobias, acest frumos înger alb cu ochi albaştri şi cingătoare de aur pe care l-ai văzut deseori în visele copilăriei, a coborît pe o rază de lună şi legănat în aburul tremurător al cascadei şi-a întins aripile sale argintii peste dulcea mea tovarăşă. Singurul lucru ce stă în puterea mea să ți-1 afirm, este că luna s-a ascuns în spatele marilor pitoni ai muntelui fără ca vreun zgomot sinistru să fi tulburat murmurul paşnic al cascadei ; că păsările stîncilor nu şi-au luat zborul decît la ora cînd o linie albă s-a întins pe orizontul maritim ; că prima rază de purpură care a căzut pe boschetul de portocali m-a găsit acolo, în genunchi şi binecuvîntînd pe Dumnezeu.

Cu toate acestea, nu crede că am acceptat dintr-odată, fericirea nesperată care venea să-mi primenească destinul. Mi-a fost teamă să măsor cu gîndul viitorul radios care se deschidea în fața mea ; şi cînd Indiana şi-a ridicat pleoapele ca să-mi surîdă, i-am arătat cascada şi i-am vorbit de moarte.

„Dacă nu regreți că ai trăit pînă în dimineața aceasta, i-am spus, putem să afirmăm şi unul şi celălalt că am gustat fericirea în plenitudinea ei şi este un motiv în plus pentru a renunța la viață, căci mîine, steaua mea

ar putea păli. Cine ştie dacă, părăsind acest loc, ieşind din această situație amețitoare în care m-au aruncat gîndurile de moarte şi de dragoste, nu voi redeveni bruta detestabilă pe care o dispreţuiai ieri ? Nu vei roşi tu de tine însăți, regăsindu-mă astfel cum m-ai cunoscut '!... Ah ! Indiana, cruță-mi această durere cumplită ; ar fi împlinirea destinului meu.''

„Te îndoieşti de inima ta, Ralph ? spuse Indiana cu o adorabilă expresie de duioşie şi de încredere, sau a mea nu îți oferă destulă garanție ?"

— Să-ți spun oare ? N-am fost fericit primele zile. Nu mă îndoiam de sinceritatea doamnei Delmare, dar viitorul mă înspăimînta. Neîncrezător pînă la exces în mine însumi de treizeci de ani încoace, nu mi-am putut întări într-o singură zi nădejdea de a plăcea si de a fi iubit. Am avut clipe de îndoială, de groază şi de amărăciune; regretam câteodată că nu m-am prăvălit în lac, atunci cînd un cuvînt al Indianei mă făcuse atît de fericit.

Şi ea trebuie să fi avut reveniri de tristețe. S-a desprins cu greu de obiceiul de a suferi, căci sufletul se dă după nefericire ; ea prinde rădăcini şi nu se smulge decît anevoie. Cu toate acestea, trebuie să fiu drept cu inima acestei femei şi să spun că n-a avut niciodată vreun regret pentru Raymon ; nici măcar nu şi-a amintit de el ca să-l urască.

In sfîrşit, cum se întîmplă în afecțiunile profunde şi adevărate, timpul, în loc de a slăbi dragostea noastră, a statornicit-o şi a pecetluit-o ; fiecare zi i-a dat o nouă tărie, fiindcă fiecare zi a adus de o parte şi de alta îndatorirea de a preţui şi de a binecuvînta. Toate temerile noastre s-au risipit una cîte una ; şi văzînd în ce măsură aceste pricini de neîncredere erau lesne de spulberat, ne-am mărturisit, surîzînd, că acceptam fericirea ca nişte fricoşi şi că nu ne meritam unul pe celălalt. Din acel moment ne-am iubit cu toată încrederea.

Ralph tăcu ; apoi după cîteva clipe de meditație religioasă în care am rămas absorbiți amîndoi :

- N-am să-ți vorbesc de fericirea mea, spuse el strîngîndu-mi mina ; dacă există dureri care nu se trădează niciodată şi care învăluiesc sufletul ca un linţoliu, există de asemenea bucurii care rămîn îngropate în inima omului, fiindcă nici un glas pămîntesc n-ar fi în stare să le exprime. De altfel, dacă vreun înger al cerului ar veni să se lase pe una din aceste

ramuri înflorite ca să ți le povestească în graiul lui ceresc, dumneata, tinere, pe care furtuna nu te-a sfărîmat şi vijeliile nu te-au terfelit, nu le-ai înțelege. Vai ! ce poate să înțeleagă din fericire, sufletul care n-a suferit ? Cit despre crimele noastre... adăugă el surîzînd.

- Oh ! am exclamat eu cu ochii scăldați în lacrimi,
- Ascultă, domnule, întrerupse el numaidecît ; nu ai trăit decît cîteva ore cu, cei doi vinovați din Bernica. dar una singură îți ajungea ca să cunoşti întreaga lor viață. Toate zilele noastre se aseamănă ; sînt toate liniştite şi frumoase ; ele trec repezi şi curate ca cele din copilăria noastră. In fiecare seară, binecuvîntăm cerul ; îl implorăm în fiecare dimineață, îi cerem soarele şi locurile umbroase din ajun. Cea mai mare parte din veniturile noastre este consacrată răscumpărării bieților negri infirmi. Este principala cauză a răului pe care coloniştii îl spun despre noi. De ce nu sîntem noi atît de bogați ca să liberăm pe toți cei ce trăiesc în sclavie ! Servitorii noştri sînt prietenii noştri ; ei împărtăşesc bucuriile noastre, noi îngrijim suferințele lor. Astfel se scurge viața noastră, fără necazuri, fără remuşcări. Vorbim rareori de trecut şi tot rareori despre viitor ; vorbim despre unul fără spaimă, de celălalt fără amărăciune. Dacă ne surprindem eîteodată pleoapele scăldate în lacrimi, este pentru că în marile fericiri trebuie să existe lacrimi ; în marile nenorociri, nu sînt.

- Prietene, i-am spus după o lungă tăcere, dacă acuzațiile lumii ar putea ajunge pînă la voi. fericirea voastră le-ar răspunde sus şi tare.
- Eşti tînăr, răspunse el ; pentru dumneata, conştiință naivă şi curată pe care lumea nu a întinat-o, fericirea noastră pecetluieşte virtutea noastră.; pentru ceilalți, ea constituie crima noastră. Ce să mai vorbim ! Singurătatea este bună şi lumea nu merită nici măcar un regret.

— Nu vă acuză toți, i-am spus ; dar chiar cei care vă prețuiesc, dezaprobă că disprețuiți opinia publică şi cei care recunosc virtutea dumneavoastră vă socotesc orgolios şi mîndru,

— Crede-mă, mi-a răspuns Ralph. este mai mult orgoliu în acest reproş decît în pretinsul meu dispreț. Iar în ceea ce priveşte opinia publică, domnule, uitîndu-te la cei pe care ea îi înalță, n-ar trebui să întinzi totdeauna mina celor pe care ea îi calcă în picioare ? S-a zis că este nece-

sară fericirii ; cei care cred acest lucru, trebuie să o respecte. In ce mă priveşte, eu plîng în mod sincer orice fericire care se ridică şi se pleacă la răsuflarea ei capricioasă,

- Unii moralişti dezaprobă singurătatea dumitale ; pretind că orice om aparține societății, care îl cere. Se mai adaugă că dati oamenilor un exemplu primejdios de urmat.
- Societatea nu trebuie să pretindă nimic de la cel care nu aşteaptă nimic de la ea, răspunse sir Ralph. Cit priveşte contagiunea exemplului, eu nu cred în ea, dom nule ; trebuie prea multă energie ca să rupi cu lumea, prea multă suferință pentru a dobîndi această energie. Aşa că, lasă să se scurgă în pace această fericire ignorată care nu costă nimic pe nimeni şi care se ascunde de teama de a nu isca invidii. Haide, tinere, urmează cursul destinului dumitale ; ai prieteni, o situație, o reputație, o pa trie. Eu o am pe Indiana. Nu rupe lanțurile care te leagă de societate, respectă-i legile dacă te protejează, apreciază-i opiniile dacă sînt echitabile ; dar dacă într-o zi te calomniază şi te respinge, să ai destul orgoliu pentru a şti să te lipseşti de ea.
- Da. am spus eu, o inimă curată ne poate face să suportăm exilul ; dar ca să ne facă să-1 iubim, trebuie o tovarăşă ca a dumitale.
- Ah ! spuse el cu un surîs inefabil, dacă ai şti cum plîng această lume care mă dispreţuieşte !

A doua zi am părăsit pe Ralph şi Indiana ; unul m-a îmbrățişat, celălalt a vărsat cîteva lacrimi.

— Adio , mi-au spus ei, întoarce-te în lume ; dacă într-o zi te izgoneşte, adu-ți aminte de coliba noastră indiană.